

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่๒ ฉบับที่ ๕ มกราคม-มีนาคม ๒๕๒๕

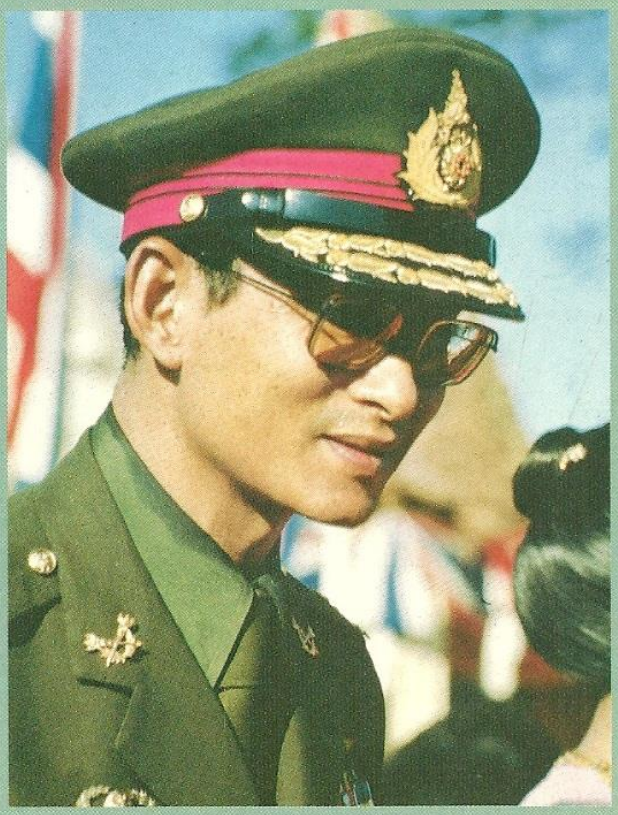

"...ขอให้ท่านทั้งหลายจงมีความรู้สึกว่าผู้อื่นมีปณิธานเช่นนี้เหมือนกันว่าต้องการความสุข และต้องการที่จะช่วยกันสร้างความสุข ความมั่นคง ถ้ามีความคิดอย่างนี้ว่า คนอื่นเขาก็สร้างเหมือนกัน คนอื่นเขาก็ทำเหมือนกัน แล้วก็เมตตาซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรักกัน รู้จักว่าตรงไหนเป็นความดี และนึกถึงว่าประเทศไทยของเราเต็มไปด้วยความดี ประเทศไทยของเราจะมีความมั่นคง และพวกเราในที่สุดก็มีความสุข ความสบาย มีเกียรติ มีความสามารถที่จะมีชีวิตรุ่งเรือง..."

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล

ณ ศาลาดุสิดาลัย

วันเสาร์ที่ 4 ธันวาคม 2519

วารสารไทย
THAI JOURNAL
ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๕ มกราคม – มีนาคม ๒๕๒๕
หมายเลขสากลประจำวารสาร (issn)
๐๑๒๕-๕๗๒x

ปกหน้า : พระบรมรูปเขียนสีน้ำมัน สมเด็จพระพุทธยอดฟ้ามหาราช ซึ่งประดิษฐาน ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง
ปกหลัง : การบูรณะปฏิสังขรณ์ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เพื่อเตรียมการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี
ภาพ : จรินทร์ ปัญญาศิริ

สารบัญ

จากบรรณาธิการ ๒
หลักไทย ๓
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้ามหาราช ๔
ตามสมเด็จฯ ๑๑
ทำบุญอย่างทันสมัย ๑๙
โครงการหมู่บ้านใหม่ ๒๒
พบกับ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ ๒๖
แผนรุกและแผนรับ กลยุทธหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ๓๒
โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซบางปะกง ๓๗
ตลาดกลางข้าวเปลือก
เพื่อการต่อรองที่ดีขึ้นของชาวนา ๔๑
ภารกิจของผู้แทนปวงชน ๔๔
ความรุนแรงในจอโทรทัศน์ ยาพิษยุคพัฒนา ๔๙
ช่างสิบหมู่ ๕๓
ประชาชนจะได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ๕๖
เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น ๖๑
เราจะเสียภาษีกันอย่างไร ๗๔
คุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองไทย ๘๐
วันขึ้นปีใหม่ไทย ๘๓
โทษที่เกิดจากยา ๘๖
เห็นได้ด้วยตนเอง ๘๘
คุยกับ "วารสารไทย" ๙๓

จากบรรณาธิการ

ปีนี้เป็นปีแห่งการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปี มีการเฉลิมฉลองกันทั่วประเทศ

เกี่ยวกับคำว่า "กรุงรัตนโกสินทร์" นี้บางคนอาจเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าหมายถึง "กรุงเทพมหานคร" หรือ "กรุงเทพฯ" หาเป็นเช่นนั้นไม่ คำว่า "กรุงรัตนโกสินทร์" หมายถึงประเทศไทยในสมัยที่มีกรุงเทพฯเป็นเมืองหลวง ซึ่งเป็นเมืองที่สมเด็จพระพุทธยอดฟ้ามหาราช พระปฐมกษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2325

มหาราชพระองค์นี้ทรงกอปรด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่แก่ชาติไทย ทรงรวบรวมไทยให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง ทรงวางรากฐานการพัฒนาประเทศและการปกครองแผ่นดินไว้เป็นอย่างดี ดังพระราชปณิธานว่า

"ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
จะป้องกันขอบขันฑสีมา รักษาประชาชนและมนตรี"

ทรงกระทำสำเร็จสมดังพระราชปณิธานทุกประการ อันเป็นผลให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับจนกระทั่งปัจจุบันนี้

วารสารไทย จึงขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านด้วยกตัญญูกตเวทิตา ขอเทอดทูนพระเกียรติด้วยการอัญเชิญพระบรมฉายาลักษณ์มาลงพิมพ์ไว้ ณ ปกหน้าวารสารเพื่อเป็นศิริมงคลในโอกาสเริ่มต้นของศตวรรษที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้

การที่กรุงรัตนโกสินทร์ได้มีอายุยืนยาวมาครบ 200 ปี ก็เป็นสิ่งที่เราทุกคนควรภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะในระยะเวลาดังกล่าวนั้นได้มีภยันตรายร้ายแรงต่าง ๆ คุกคามประเทศไทยมาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่ภัยจากการรุกรานของประเทศคู่สงครามในยุคแรก ภัยจากการล่าอาณานิคมของบรรดาชาติมหาอำนาจในซีกโลกตะวันตก ภัยจากสงครามโลก 2 ครั้งตลอดจนภัยคุกคามจากประเทศที่ต้องการครองความเป็นเจ้าในยุคใหม่ แต่ด้วยพระปรีชาสามารถและพระบารมีของพระมหากษัตราธิราชแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ วิกฤตการณ์ต่าง ๆ จึงผ่านพ้นไปได้โดยไทยยังคงดำรงเอกราช มีความวัฒนาถาวร ให้เราทั้งหลายมาร่วมเฉลิมฉลองกันได้ในปีนี้

อย่างไรก็ดี สิ่งหนึ่งที่ควรกระทำพร้อม ๆ กับการสมโภชในปีนี้คือการทบทวนปัญหาอุปสรรค และข้อผิดพลาดต่าง ๆ โดยถือเสียว่าทุกสิ่งที่ผ่านไปแล้วนั้นเป็นบทเรียนที่ดี แล้วจึงตั้งใจ "แน่วแน่แก้ไขในสิ่งผิด" มาร่วมกันปรับปรุงชีวิตและสังคมของเราเสียใหม่ให้รุ่งโรจน์โชติช่วงในศตวรรษใหม่แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขนั้นมีมาก แต่ที่สมควรนำมาเสนอย้ำไว้ ณ ที่นี้คือ ขอให้เราชาวไทย...

- มาร่วมกันลดความหลงไหลไปกับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ เลิกดูหมิ่นประเพณีอันดีงามของไทยว่าครำครึ มาช่วยกันฟื้นฟูวัฒนธรรมอันดีงามของเรา ทั้งโดยปฏิบัติเองและสั่งสอนลูกหลาน โดยเฉพาะเรื่องกริยามารยาทอันดีงาม
- มาช่วยกันขจัดความเกียจคร้าน เฉื่อยชา ผัดวันประกันพรุ่งให้หมดไปมาเริ่มต้นทำความเพียรกันเสียแต่บัดนี้ หาวิธีเพิ่มพูนรายได้พร้อมกับใช้สอยประหยัดจ่ายกันเฉพาะสิ่งที่จำเป็นจริง ๆ
- มาร่วมกันเปลี่ยนทัศนคติจาก "ต่างคนต่างอยู่ ตัวใครตัวมัน ประเทศไทยมิใช่เป็นของเราคนเดียว" มาเป็น "สามัคคีคือพลัง ร่วมมือกันทำงานที่คน ๆ เดียวทำไม่ได้ให้สำเร็จ ถ้าเราไม่ช่วยเหลือกันเองแล้วใครที่ไหนจะมาช่วยเรา เราทุกคนคือเจ้าของประเทศ"
- มาพร้อมใจกันเลิกยกย่องคนชั่วละเลยคนดี ช่วยกันทำลายคำกล่าวที่ว่า "จงทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย" ด้วยการยกย่องคนดีให้เด่น ให้ปรากฏชัดเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมของอนุชนและเยาวชนของชาติ ใครชั่วก็ขอให้เราพร้อมใจกันเลิกคบหาสมาคมโดยเด็ดขาด แล้วคุณธรรมจะงอกงามขึ้นได้ในแผ่นดินนี้ บ้านเมืองจะร่มเย็นเป็นสุข

ท่านผู้อ่านที่เคารพ ในวาระปีใหม่ซึ่งเป็นปีที่ 201 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้ *วารสารไทย* ขอเชิญชวนท่านทั้งหลายมาร่วมมือร่วมใจกันเริ่มศตวรรษใหม่ด้วยการปรับปรุงพัฒนาตนเองและประเทศชาติ อันเป็นที่หวงแหนของเราเสียแต่บัดนี้ เป็นการเจริญรอยตามพระยุคลบาทของร่มเกล้าทั้งสองพระองค์ซึ่งทรงเป็นนักพัฒนาผู้ยิ่งใหญ่ของชาติ แล้วเราท่านทั้งหลายจะประสบแต่ความสุขความเจริญยิ่งกว่าพรใด ๆ จักพึงบันดาลให้เกิดขึ้นได้

หลักไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส พระราชทานแก่ชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2525 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 31 ธ.ค. 2524 ว่า

"ขอขอบใจท่านเป็นอย่างมาก ที่มีน้ำใจไมตรีร่วมมือสนับสนุนการทำงานของข้าพเจ้าทุกอย่างเป็นกำลังส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงมาด้วยดีอีกประการหนึ่ง การที่ท่านทั้งปวงพร้อมกันแสดงมุทิตาจิต พลอยยินดีกับลูกสาวคนเล็กในการหมั้น เมื่อเดือนตุลาคมที่แล้วนั้น ทำให้เขาปลาบปลื้มใจและประทับใจในมิตรจิตและความหวังดีของท่านอย่างยิ่ง ในเดือนมกราคมนี้ ท่านทั้งหลายคงจะได้ร่วมยินดีในการเสกสมรสของเขาอีกครั้งหนึ่ง

ปีใหม่ พุทธศักราช 2525 นี้ นับเป็นปีสำคัญพิเศษสำหรับชาวเราทุกคน ด้วยเป็นปีที่กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 200 ปี และทุก ๆ ฝ่ายจะจัดพิธีสมโภชเป็นการใหญ่หั่วทั้งประเทศในวาระนี้ นอกเหนือจากที่จะฉลองกันด้วยความรื่นเริงยินดีแล้ว ควรอย่างยิ่งที่ท่านทั้งหลายจะเพ่งพินิจถึงกาลที่ผ่านมาแล้วให้เห็นคติพร้อมกันไปด้วย

ข้าพเจ้าเห็นว่าคนไทยทุกคนควรจะได้ย้อนคิดถึงบรรพชนของเราโดยลำดับมาว่าท่านได้ตั้งบ้านตั้งเมืองคือประเทศไทยในทุกวันนี้ ขึ้นมาได้อย่างไร ได้สร้างสมความเจริญ ความดีงาม และรักษาไว้ให้ถาวรมาถึงทุกวันนี้ได้ด้วยความลำบากยากเข็ญเพียงไหน โดยที่ต้องเผชิญกับภัยอันตรายใหญ่หลวงมาหลายยุคหลายสมัย การที่คนไทยสามารถรักษาอิสรภาพและความมั่นคงมาได้ยืนยาวถึงเพียงนี้ ก็เพราะมีจิตสำนึกมั่นอยู่ ว่าตนมีเผ่าพันธุ์มีชาติประเทศ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นผู้มีอิสรภาพสมบูรณ์เต็มเปี่ยมมาโดยตลอด จึงทำให้เกิดความพร้อมเพรียงกล้าแข็งที่จะต่อสู้เพื่ออิสรภาพและความเป็นไทย ทั้งมีความเมตตารักใคร่สามัคคี ปรองดองกันบำเพ็ญกรณีทั้งปวงเพื่อประโยชน์เพื่อความเจริญมั่นคงแห่งส่วนรวม

ถ้าพวกเราทุกวันนี้ปรารถนาจะธำรงรักษาชาติประเทศและความเจริญมั่นคงนี้ ให้ยั่งยืนต่อไปก็จะต้องทำจิตใจให้ได้อย่างบรรพบุรุษ คือรู้สำนึกตระหนักในชาติ ในเผ่าพันธุ์ไทย แล้วตั้งความคิดความเห็นของตน ๆ ให้ถูกต้องและหนักแน่นแน่วแน่ในอันที่จะยึดถือประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นเป้าประสงค์ เลิกคิดถึงประโยชน์เฉพาะตัว เฉพาะพวกพ้อง เป็นที่ตั้ง ไม่ขัดแย้งกันให้เสียประโยชน์ของแผ่นดิน ผู้ใดมีภาระหน้าที่อันใดอยู่ก็ต้องเร่งกระทำให้จริง ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีความอุตสาหะขวนขวายโดยบริสุทธิ์ใจที่จะรักษาความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของคนไทยไว้ด้วยความเมตตาปรองดองดังญาติดังมิตรผู้มีความมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน

เมื่อคนไทยประพฤติปฏิบัติได้พร้อมเพรียงกันดังนี้ ผลงานของแต่ละคนก็จะประมวลประสานกันเข้าเป็นประโยชน์เป็นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ที่จะยังให้เกิดความวัฒนาถาวรแก่ชาติแก่ประเทศยั่งยืนสืบไปได้ดังปรารถนา

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลพิภพ จงอภิบาลรักษาท่านทั้งปวงให้เคลื่อคลาดจากภัยอันตราย ตลอดจนเหตุชั่วร้ายทุก ๆ ประการ บันดาลให้แต่ละคนมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา และกำลังสามัคคีอันพร้อมมูลแข็งกล้าสามารถประกอบกรณียกิจน้อยใหญ่ อันเป็นประโยชน์ตนประโยชน์ชาติ ให้บรรลุผลเลิศได้ทุกสิ่ง ทั้งสามารถที่จะรักษาอิสรภาพความเป็นไทย และความเจริญร่มเย็นของบ้านเมืองไว้ให้ดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปชั่วนิรันดรกาล

ขอให้ทุกท่านประสบแต่ความสุข สิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคล และผลสำเร็จอันพึงประสงค์จงทุกประการ"

สมเด็จ พระพุทธยอดฟ้ามหาราช

ศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงประกอบพระราชกรณียกิจอย่างใหญ่หลวง โดยได้ทรงวางรากฐานกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะและประเทศไทยโดยทั่วไปให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงจนประชาชนชาวไทยได้อยู่ด้วยกันด้วยความผาสุกสืบต่อมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ สมดังที่หนังสือเทศนาพระราชประวัติว่าด้วยรัชกาลที่ 1 กล่าวว่าทรง *"มีพระเดชพระคุณเป็นอเนกนัยวิจิตรพ้นที่จะพรรณนา"*

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกประสูติในตระกูลข้าราชการในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ มีพระนามเดิม

ว่า ทองด้วง ซึ่งตั้งนิวาสสถานอยู่ภายในกำแพงกรุงศรีอยุธยา พระองค์เป็นพระโอรสองค์ที่ 4 ของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกซึ่งทรงมีพระนามเดิมว่า ทองดี และได้รับราชการมีบรรดาศักดิ์เป็น พระอักษรสุนทรเสมียนตราในสำนักราชเลขาธิการ พระอรรคชายาทรงมีพระนามเดิมว่า หยก

หนังสือราชสกุลวงศ์มีข้อความว่า *"พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระนามเดิมว่า ด้วง ประสูติในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อ ณ วันพุธ เดือน 4 แรม 5 ค่ำ ปีมะโรง ตรงกับวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2279*

เมื่อพระชันษา 46 พรรษา เสด็จผ่านพิภพปราบดาภิเษก เมื่อปีขาล พ.ศ. 2325 ดำรงสิริราชสมบัติอยู่ 28 พรรษา

สวรรคตเมื่อวันพฤหัสบดี เดือน 9 แรม 13 ค่ำ ปีมะเส็ง พ.ศ. 2352 พระชนมพรรษา 73 พรรษา" หนังสือเรื่อง "เจ้าชีวิต" พระนิพนธ์ของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงศ์ เรียกพระนามเดิมของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกว่า *"ทองด้วง หรือบางทีเรียกว่าด้วง เฉยๆ"*

ครั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีพระชันษา 21 พรรษา ทรงผนวชเป็นพระภิกษุสามเดือน เมื่อลาสิกขาบทแล้ว พระองค์ได้เข้ารับราชการในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอุทุมพร ครั้นถึงแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศหรือสมเด็จพระเจ้าสุริยาศน์อมรินทร์ ได้รับตำแหน่งเป็นหลวงยกกระบัตรประจำเมืองราชบุรี ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้รับราชการสืบต่อมาและได้แสดงพระปรีชาสามารถอย่างเด่นชัดทั้งในราชการทหารและพลเรือน โดยเฉพาะในราชการสงคราม พระองค์จึงได้รับพระราชทานปูนบำเหน็จความดีความชอบได้เลื่อนขึ้นเป็น พระราชวรินทร์ ภายหลังที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ตั้งเมืองธนบุรีเป็นราชธานีแล้ว ต่อมาได้เป็นพระยาอภัยรณฤทธิ์ เมื่อตีด่านกระโทกเมืองนครราชสีมาของเจ้าพิมายได้ เมื่อปราบปรามเจ้าพระฝางได้ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเลื่อนพระยาอภัยรณฤทธิ์ เป็นพระยายมราช ว่าที่สมุหนายก แล้วได้ตั้งให้เป็นเจ้าพระยาจักรี และในที่สุดได้เลื่อนเป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก มีเครื่องยศอย่างเจ้าต่างกรม[1] เพราะว่าทรงเป็นแม่ทัพตีได้เมืองจัมปาศักดิ์ เมืองโขงเมืองอัตปือ ตลอดจนเกลี้ยกล่อมได้เมืองเขมรป่าดงมา 3 เมือง คือ เมืองสุรินทร์ เมืองสังขะและเมืองขุขันธ์ ใน พ.ศ. 2321 พระองค์ได้เป็นแม่ทัพไปปราบปรามกรุงศรีสัตนาคนหุต ตีได้เมืองเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบาง กับหัวเมืองขึ้นทั้งปวงมาเป็นข้าขอบขันธสีมา นอกจากนี้ พระองค์ได้อัญเชิญพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (แก้วมรกต) กับพระบางจากเมืองเวียงจันทน์มายังกรุงธนบุรีด้วย ใน พ.ศ. 2323 ทางประเทศเขมรหรือกรุงกัมพูชาเกิดการจลาจลเนื่องจากเจ้านายได้รบชิงราชสมบัติกัน สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี จึงโปรดให้พระองค์เป็นแม่ทัพไปปราบปราม ขณะที่ทำการรบติดพันอยู่ในเขมร พระองค์ทรงทราบจากพระยาสุริยอภัยผู้ครองเมืองนครราชสีมาว่าการจลาจลได้เกิดขึ้นในกรุงธนบุรีด้วย เหตุว่าสมเด็จพระเจ้ากรุงธนฯมีอัธยาศัยผิดปกติไปจากพระองค์เดิม พระจริตฟั่นเฟือนถึงทรงก่อความเดือดร้อนแก่ผู้คนทั้งสงฆ์และฆราวาส พระยาสรรค์และพรรคพวกถือโอกาสคบคิดกันเป็นกบฏคุมพระองค์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีไปขังไว้ จึงมอบให้พระยาสุริยอภัยยกทัพมาก่อน แล้วก็จะคุมทัพติดตามมา พระยาสุริยอภัยสามารถปราบพระยาสรรค์และพรรคพวกลงได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกถึงกรุงธนบุรี ราษฎรพากันชื่นชมยินดีออกไปต้อนรับเป็นอันมาก ต่างก็ร้องขอให้ปราบยุคเข็ญครั้นถึงพระราชวัง ข้าราชการทั้งปวงก็พากันอ่อนน้อม อัญเชิญขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ หนังสือเทศนาพระราชประวัติกล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก *"ได้ทรงรับการที่จะบำรุงแผ่นดินต่อไปชีพ่อพราหมณ์ตั้งพระราชพิธีปราบดาภิเษกโดยสังเขป"*

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ผู้ทรงสถาปนาพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงเปิดศักราชใหม่สำหรับประเทศไทย โดยโปรดให้ย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยามาตั้งทางฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นชัยภูมิอันเหมาะสม พระราชวังที่กรุงธนบุรีตั้งอยู่ในเขตที่คับแคบ มีวัดแจ้ง (ต่อมาได้นามว่าวัดอรุณราชวราราม) และวัดท้ายตลาด (ต่อมาได้นามว่าวัดโมฬีโลกยาราม) ขนาบอยู่ ยากที่จะขยายเขตพระราชวังออกไปอย่างกว้างขวางได้ นอกจากนี้ เขตพระราชวังอยู่ทางคุ้งน้ำ เป็นเหตุให้น้ำเซาะเข้าไปได้เสมอซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่พระราชวังในภายหน้า กรุงธนบุรีก็สร้างเอาแม่น้ำไว้กลางเมืองตั้งแนวปราการและคูเมืองทั้งสองฟากเหมือนอย่างเมืองพิษณุโลก การรบรักษาเมืองไม่ใคร่ทันท่วงที ต้องข้ามน้ำดังที่พระองค์เองเมื่อครั้งเป็นแม่ทัพ ทรงมีประสบการณ์มาแล้วในการรักษาเมืองพิษณุโลกเมื่อครั้งทำศึกอะแซหวุ่นกี้ ส่วนฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นที่ตั้งกรุงเทพมหานครมีอาณาเขตกว้างขวางที่จะขยายออกไปเป็นราชธานีใหญ่ประกอบกับมีแม่น้ำกั้นอยู่ ซึ่งใช้เป็นคูเมืองด้านทิศตะวัน

เชิงอรรถ 1 **มติคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย** "ไม่ปรากฏหลักฐานก่อนรัชกาลที่ 4 เรียกสมเด็จพระเจ้ายา แต่ประชาชนทั่วไปนิยมเรียกว่า สมเด็จเจ้าพระยา เพราะเป็นตำแหน่งสูงกว่าสมุหกลาโหมและสมุหนายก"

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้ามหาราช พระปฐมกษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์

ตกและด้านทิศใต้ หากมีการขุดคลองขึ้นเป็นคูเมืองทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกแล้ว เมืองหลวงใหม่นี้ก็จะมีน้ำล้อมรอบเป็นคูเมืองต่อสู้ข้าศึกได้อย่างดี

ในการสร้างราชธานีใหม่ทั้งหมดนี้ โปรดฯให้พระยาวิจิตรนาวีและพระยาธรรมาธิบดีเป็นแม่กองคุมช่างและไพร่สร้างพระราชวังใหม่ที่บ้านพระยาราชาเศรษฐีและบ้านชาวจีนอื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นพระบรมมหาราชวังแล้วให้พระยาราชาเศรษฐีนำพวกจีนลงไปตั้งบ้านเรือนใหม่ที่สวนตั้งแต่วัดสามปลื้มไปถึงวัดสำเพ็งซึ่งเดี๋ยวนี้นิยมเรียกกันว่า บริเวณสำเพ็ง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมีรับสั่งให้รื้อกรุงเก่าเอาอิฐมาสร้างป้อมปราการกรุงเทพฯ เพราะจะป้องกันมิให้ข้าศึกใช้เป็นที่อาศัยในยามสงคราม นอกจากนี้ โปรดฯให้สร้างพระอุโบสถขึ้นในพระบรมมหาราชวังและอัญเชิญพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (แก้วมรกต) จากพระราชวังเดิมฝากตะวันตกมาประดิษฐานในพระอุโบสถ ซึ่งสร้างขึ้นใหม่ พระราชทานนามพระอารามนี้ว่า วัดพระศรีรัตนศาสดาราม สร้างพระนครอยู่ 3 ปี จึงสำเร็จเมื่อ พ.ศ. 2328 แล้วโปรดให้ตั้งพระราชพิธีราชาภิเษกเฉลิมพระราชมณเฑียรอีกครั้งหนึ่งทั้งมีการฉลองพระอารามสมโภชพระนครถ้วน 3 วัน พระราชทานนามพระนครใหม่ให้ต้องกับนามพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรว่า กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ฯ

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีพระราชดำริที่จะจัดการป้องกันกรุงเทพมหานครให้มั่นคงแข็งแรง จึงโปรดฯให้ก่อกำแพงสร้างป้อมปราการประตูเชิงเทินรอบพระนครและขุดคูเพื่อป้องกันข้าศึก

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ได้เขียนไว้ในหนังสือพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 1 ว่า *"เกณฑ์ทหารหนึ่งหมื่นคนเข้ามาขุดคูคลองด้านตะวันออก ตั้งแต่บางลำพูมาออกแม่น้ำข้างใต้ เหนือวัดสามปลื้ม ยาว 85 เส้น 13 วา กว้าง 10 วา ลึก 5 ศอก พระราชทานชื่อว่า คลองรอบกรุง (ปัจจุบันคือ คลองบางลำพูและคลองโอ่งอ่าง) ด้านแม่น้ำตั้งแต่ปากคลองรอบกรุงข้างใต้ไปจนปากคลองข้างเหนือยาว 91 เส้น 16 วา (ปัจจุบันคือคลองหลอด) รวมทางน้ำรอบพระนคร 177 เส้น 9 วา แล้วขุดคลองหลอดจากคลองคูเมืองเดิมสองคลอง (ปัจจุบันคือคลองวัดเทพธิดาและคลองวัดสุทัศน์ฯ) ออกไปบรรจบคลองรอบกรุงที่ขุดใหม่ และขุดคลองใหญ่เหนือวัดสะแก (ปัจจุบันคือวัดสระเกศ) อีกคลองหนึ่ง พระราชทานนามว่า "คลองมหานาค"*

ในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอย่างใหญ่หลวงให้แก่บ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงแสดงพระปรีชาสามารถให้เป็นที่ประจักษ์แก่ไพร่ฟ้าประชาชนทั่วไปว่า ทรงเป็นทั้งนักการปกครองและนักการทหารอย่างยอดเยี่ยม

ในด้านการปกครองบ้านเมือง แม้ว่าทรงถือว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบการปกครองเหมาะสมแก่สถานการณ์

ภายในและภายนอกที่แวดล้อมอยู่ในเวลานั้น แต่ก็สันนิษฐานได้ว่าทรงมุ่งมั่นที่จะสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้แก่กรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์แต่งตั้งเจ้านายที่เคยผ่านราชการทัพศึกและไว้วางพระราชหฤทัยให้ทรงดำรงตำแหน่งบังคับการปกครองบ้านเมือง ปรากฏว่า โปรดฯให้สถาปนาสมเด็จพระอนุชาธิราช (เจ้าพระยาสุรสีห์ เป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท) และสมเด็จพระเจ้าหลานเธอเจ้าฟ้ากรมพระอนุรักษ์เทเวศร์เป็นกรมพระราชวังบวรสถานภิมุข

ในการบริหารราชการแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงเจริญรอยตามระบบอัครมหาเสนาบดีฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารและเสนาบดีจตุสดมภ์เช่นเดียวกับในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีโดยเลือกเฟ้นแต่งตั้งผู้ที่ไว้วางพระราชหฤทัยและเปี่ยมด้วยสมรรถภาพดำรงตำแหน่งดังกล่าวและยิ่งกว่านั้นยังโปรดฯให้ชำระกฎหมายให้ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลสมัยอันเป็นหลักค้ำจุนการบริหารราชการดำเนินไปอย่างราบรื่น เกี่ยวกับเรื่องนี้พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลาภพฤฒิยากร ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือเรื่อง *"พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงฟื้นฟูวัฒนธรรม"* มีข้อความตอนหนึ่งว่า *"การชำระกฎหมาย พระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้รักระเบียบ เคยปกครองในหน้าที่สำคัญ เช่น หน้าที่สมุหนายก ฉะนั้น จึงเอาพระราชหฤทัยใส่ที่จะให้ประมวลพระราชกำหนดกฎหมายได้เป็นหลักปฏิบัติราชการ ในพระราชกำหนดฉบับหนึ่ง (ที่ 28 ในประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1) กล่าวถึงความยุ่งเหยิงของกฎหมายในเวลานั้นว่า*

"พระบาทสมเด็จพระบรมบพิตรพระพุทธิเจ้าอยู่หัว.. ดำหรัดเหนือเกล้าฯสั่งว่า พระราชกำหนดบทพระอายการสำหรับแผ่นดินกระษัตริย์มากหลายต่อ ๆ มา จะนับจะคลณามิได้ ครั้นกรุงศรีอยุธยาเสียแก่..พม่าข้าศึก พระธรรมสาตรราชสาตรบทพระอายการกระจัดกระจาย หายเก้าส่วนสิบส่วน มีอยู่สักส่วนหนึ่ง ให้สืบพระมหาราชครู พระไกรสี นอกราชการผู้เถ้า"

ความที่ยกมากล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปริวิตกอยู่แล้ว ถึงความกระจัดกระจายแห่งกฎหมายจนถึงสงสัยกันครั้งนั้นบางทีว่าจะไม่เป็นหลักได้ครั้นถึง ศก 2347 มีคดีเกิดขึ้นอันหนึ่งซึ่งแท้จริงก็มิใช่คดีใหญ่โตอันใด หากเป็นเหตุให้ทรงสั่งให้มีการชำระกฎหมายเป็นการใหญ่ การชำระกฎหมายดังกล่าวนี้บรรลุผลสมตามพระราชประสงค์ดังที่มีชื่อว่า กฎหมายตราสามดวง ซึ่งประกอบด้วยพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือนและพระไอยการนาทหารหัวเมืองเป็นส่วนหนึ่ง พระไอยการทั้งสองฉบับนี้แบ่งการบริหารราชการภายใต้สมุหนายก อัครมหาเสนาบดีฝ่ายพลเรือนและสมุหพระกลาโหมอัครมหาเสนาบดีฝ่ายทหาร แต่ละฝ่ายก็แบ่งออกเป็นกรมใหญ่กรมเล็กแล้วแต่กรณีตามลักษณะงาน แม้ว่าเป็นระบบบริหารราชการมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่โดยกฎหมายตราสามดวงก็ได้ย้ำระบบนี้ในพระไอยการดังกล่าวมาแล้วเพื่อให้การปกครองบ้านเมืองรัดกุมยิ่งขึ้น

พระราชกรณียกิจอีกอย่างหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโปรดฯให้ปรับปรุง คือ การชำระพระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์อันเป็นเครื่องส่งเสริมความมั่นคงของกรุงรัตนโกสินทร์อีกทางหนึ่ง หนังสือของพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลาภพฤฒิยากรดังกล่าวมาแล้ว มีข้อความอีกตอนหนึ่งว่า *"การชำระศาสนาของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯนั้นทรงเริ่มต้นด้วยการทำสังคายนาชำระพระไตรปิฎกด้วยทุนรอนที่โปรดเกล้าฯให้จ่ายจากพระราชทรัพย์ของพระองค์ แต่ต่อมาความปรากฏว่า พระไตรปิฎกฉบับนี้ได้ชำระจากคัมภีร์ที่ไม่ถูกต้อง มีความผิดเพี้ยนอยู่เป็นอันมาก จึงโปรดเกล้าฯให้ทำการชำระใหม่ในปีวอก พ.ศ. 2331 อันเป็นปีที่ 6 ในรัชกาลและเป็นเวลาที่เพิ่งว่างงานทัพศึก"* การสังคายนาพระไตรปิฎกรัชกาลที่ 1 ก็แล้วเสร็จเช่นเดียวกับการชำระกฎหมาย

ทรงปฏิบัติกิจวัตรทางศาสนาเป็นแบบอย่างที่ประเสริฐของพุทธศาสนิกชน ทรงศีลบำเพ็ญทาน วิสาสะกับพระสงฆ์เป็นนิตย์ เวลาเช้าเสด็จออกทรงบาตรแล้วทรงถวายภัตตาหารเลี้ยงพระฉันเพล เวลาค่ำเสวยพระกระยาหารแล้วเสด็จออกท้องพระโรงทรงสดับพระธรรมเทศนากัณฑ์หนึ่ง จึงปรากฏความเนือง ๆ ว่า เมื่อได้เสด็จออกถวายภัตตาหารแก่พระแล้วเสด็จขึ้น ยังได้ตรัสสั่งให้จางวางมหาดเล็กหรืออาลักษณ์เชิญพระราชกระแสทรงสงสัยในปัญหาธรรมไปเผดียงพระราชาคณะเปรียญเป็นทำนองพระราชปุจฉาให้ท่านแก้ถวายเนือง ๆ

พระองค์ทรงแสดงขันติธรรมทางศาสนาให้ปรากฏแก่บาทหลวงฝรั่งเศสที่เข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกในเมืองไทยดังแจ้งอยู่ในจดหมายของบาทหลวงฝรั่งเศสผู้หนึ่ง ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1791 (พ.ศ. 2334) กรุงเทพฯ ที่เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสส่งไปยังคณะเผยแพร่คริสต์ศาสนา ณ ต่างประเทศ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส จดหมายนี้มีข้อความพอสรุปได้ว่า พวกเข้ารีตนับถือคริสต์ศาสนาถูกบังคับให้สร้างกำแพงวัดไทยแห่งหนึ่งและถูกทหารที่ควบคุมขู่ว่าจะถูกเฆี่ยนถ้าปฏิเสธไม่ยอมสร้างกำแพงวัดดังกล่าว เผอิญพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

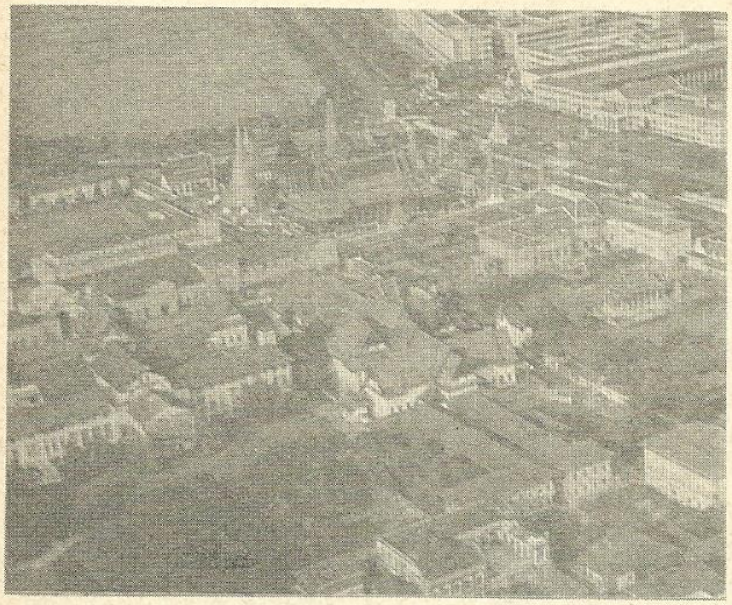

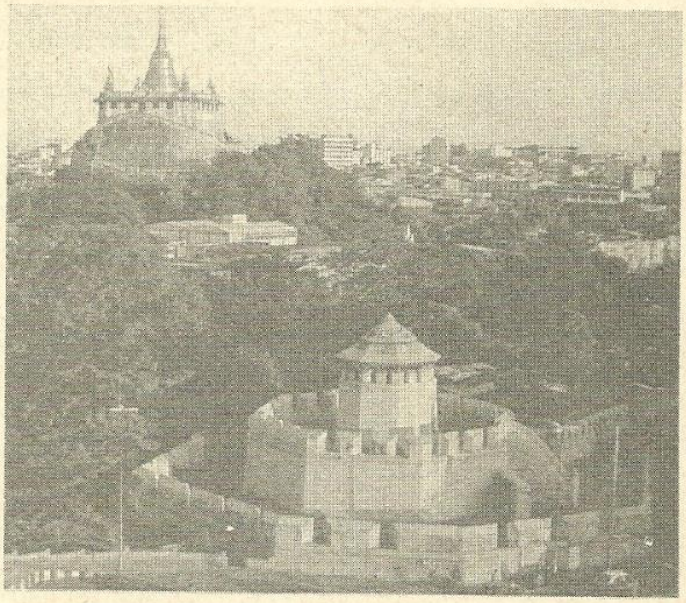

"..... เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งเป็นปฐมบรมราชวงศ์นี้ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ปราบดาภิเษกดำรงกรุงสยาม ในพระพุทธศาสนยุกาล ๒๓๒๕ พรรษา จุลศักราช ๑๑๔๔ จัตวาศก ได้ทรงประดิษฐานพระนครในฝากฝั่งบูรพทิศของลำน้ำเจ้าพระยา ณ ตำบลบางกอก และทรงสร้างพระบรมมหาราชวัง และ ....."

ป้อมมหากาฬ ตั้งอยู่ริมคลองรอบกรุง (ปัจจุบันคือคลองบางลำพู และคลองโอ่งอ่าง) บริเวณที่บรรจบกับคลองมหานาค คือ ป้อมปราการและคูเมืองเดิม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโปรดให้สร้างและขุดขึ้น เมื่อครั้งสร้างกรุงรัตนโกสินทร์

เสด็จผ่านมา ทรงมีรับสั่งว่าทำไมพวกเข้ารีตจะต้องถูกเหยียบ มีผู้กราบบังคมทูลว่าเป็นพวกที่ไม่ยอมทำงานสร้างกำแพงวัด เพราะว่าศาสนาที่เขานับถือห้ามไว้ พระองค์จึงทรงประกาศทันทีว่าพระองค์จะตั้งพระราชหฤทัยที่จะไม่บังคับคริสต์ศาสนิกชนทำงานใด ๆ ที่ขัดต่อกฎของเขา ซึ่งพระองค์ได้ทรงประกาศไว้ให้ประชาชนทราบแล้ว ดังนั้น พวกเข้ารีตก็ถอนตัวออกไปได้ จดหมายฉบับนี้เป็นพยานหลักฐาน แสดงว่าพระองค์ทรงมีขันติธรรมอย่างลันพัน

ในฐานะที่ทรงเป็นนักการปกครอง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมีพระราชประสงค์ที่จะทรงสถาปนากรุงเทพฯ ให้มีความรุ่งเรืองสมกับเป็นราชธานีเช่นเดียวกับกรุงศรีอยุธยาสมัยรุ่งเรือง โดยฟื้นฟูและส่งเสริมวัฒนธรรมให้เจริญก้าวหน้าสืบต่อไป วรรณคดีเป็นวัฒนธรรมสำคัญแขนงหนึ่งของชาติ ซึ่งจะขาดเสียมิได้ วรรณคดีเคยรุ่งเรืองมาแล้วในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพราะฉะนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงโปรดให้ประชุมนักปราชญ์ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสให้ช่วยกันรวบรวมฟื้นฟูและพัฒนาวรรณคดีของชาติตามความถนัดของแต่ละบุคคล พระองค์ทรงแสดงพระปรีชาสามารถในการประพันธ์แม้ว่าพระองค์เองทรงมีราชการสงครามหลายครั้งหลายคราวตลอดจนรวมถึงพระราชกิจด้านอื่น ๆ ดังที่พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ทรงนิพนธ์ไว้ว่า *"พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีเวลาทรงพระราชนิพนธ์หนังสือไว้หลายเล่ม แต่ "พระราชนิพนธ์นั้นทรงเองก็มีแต่ก็คงทรงปรึกษาหารือ อ่านกันฟังในสังเวียนพระสหายและผู้ร่วมพระราชหฤทัยในการเขียนการแต่ง" ในบรรดาพระราชนิพนธ์ มีพระราชนิพนธ์ "รามเกียรติ์" นั้น สำคัญมาก เพราะเป็นการรักษาความไว้ตลอดเรื่องอันยืดยาวในเมื่อนิทานคงจะได้กระจัดกระจายหายสูญไปในคราวกรุงแตกเสียจนไม่ติดต่อกันได้ เรื่องพระรามนี้ แม้จะเป็นนิทานที่มาจากต่างประเทศในชั้นเดิมก็จริง แต่ได้จับใจคนไทยดุจดังได้จับใจชาติอื่น ๆ ในเอเชียอาคเนย์เสียมากจนเข้าเจืออยู่ในศิลปทุกแขนง ไม่ว่าจิตรกรรม ปฏิมากรรม สถาปัตยกรรมหรือวรรณกรรม จะเดินทางไปในเมืองไทยแห่งใด เราจะเห็นได้เสมอว่าเรื่องพระรามนี้ใคร ๆ ก็รู้จักนิยมกันหมด"* พระราชนิพนธ์อื่น ๆ ได้แก่ บทละครเรื่องอุณรุท บทละครเรื่องอิเหนา บทละครเรื่องดาหลังและเพลงยาวรบพม่าที่ดินแดง (นิราศท่าดินแดง) นอกจากวรรณคดีพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกยังทรงส่งเสริมศิลปด้านสถาปัตยกรรม ปฏิมากรรม นาฏกรรม ในด้านสถาปัตยกรรมวัดพระศรีรัตนศาสดารามนับได้ว่าเป็นวิจิตรศิลป ถึงแม้ว่าวัดนี้ได้มีการซ่อมแซมมาแล้วหลายครั้ง แต่ก็ดำเนินแบบแผนตามรอยที่วางไว้ในรัชกาลที่ 1 ในด้านปฏิมากรรม ได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปเก่าจากหัวเมืองเพื่อรักษาไว้ตามวัดใหญ่ในกรุงเทพฯ เช่น ทรงอัญเชิญพระพุทธรูปใหญ่จากพระวิหารหลวงวัดมหาธาตุ ในกรุงสุโขทัยมาประดิษฐานในวัดสุทัศนเทพวราราม และ

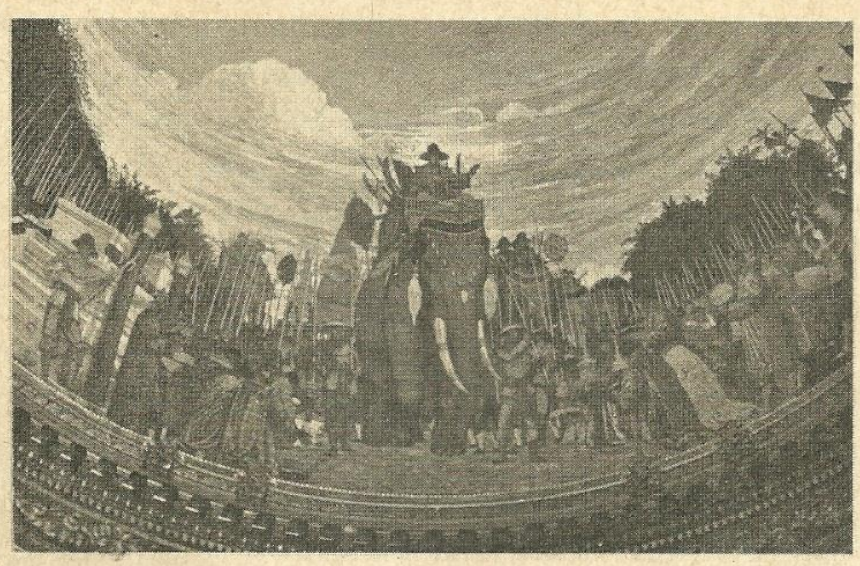

".....ครั้นถึงพระราชวัง ข้าราชการทั้งปวงก็พากัน อ่อนน้อมอัญเชิญขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์... ได้ทรงรับการที่จะบำรุงแผ่นดินต่อไปชั่วพ่อ ,พราหมณ์ตั้งพระราชพิธีปราบดาภิเษกโดยสังเขป..." (พระบรมรูปเขียนสมเด็จพระพุทธยอดฟ้ามหาราช ประดิษฐานอยู่บนยอดโคม ในพระที่นั่งอนันตสมาคม)

ถวายพระนามว่า *"พระศรีสากยมุนี"* ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกปรากฏว่าพระองค์ทรงอุปถัมภ์บำรุงนาฏศิลป์ทรงแต่งตั้งข้าราชการนักรำไว้ในราชสำนักวังหลวง และวังหน้าก็ทรงมีนักรำไว้เหมือนกัน บางคราวก็ได้เล่นประชันกัน ทั้งนี้ ย่อมนำความก้าวหน้ามาให้ศิลปด้านนี้โดยปริยาย

ในฐานะที่ทรงเป็นนักการทหาร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงแสดงพระองค์ว่าทรงรอบรู้และเจนจัดในยุทธศาสตร์ ภายหลังที่ครองกรุงรัตนโกสินทร์อยู่ได้เพียง 3 ปี พระองค์ก็ต้องเผชิญกับการสงครามครั้งใหญ่ ด้วยเหตุว่าพระเจ้าปดุงแห่งพม่าทรงมีพระราโชบายที่จะตีเมืองไทยให้ย่อยยับแหลกรานโดยทรงเป็นแม่ทัพคุมไพร่พลถึง 144,000 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 ทัพเข้าตี กองทัพพม่า 9 ทัพแบ่งหน้าที่ยกเข้าบุกเมืองไทย 5 ทาง ทางใต้ให้ชุมนุมพลที่เมืองมะริด แล้วให้ยกทัพมาตีหัวเมืองทางปักษ์ใต้ตั้งแต่เมืองชุมพรลงไปจนถึงเมืองนครศรีธรรมราช และให้ยกทัพเรือไปตีหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันตกตั้งแต่เมืองตะกั่วป่าลงไปถึงเมืองถลาง ทางตะวันตกนั้นทัพพม่าทัพหนึ่งยกเข้ามาทางด่านบ้องตี้เพื่อตีเมืองราชบุรี เมืองเพชรบุรีลงไปบรรจบกองทัพของตนที่มุ่งไปเมืองถลาง อย่างไรก็ดีกำลังส่วนใหญ่รวมทัพหลวงโถมกำลังเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ มุ่งตรงมากรุงเทพฯ ทางเหนือนั้นทัพพม่ายกมาทางเมืองเชียงแสน เพื่อตีเมืองลำปางและเมืองทางริมแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม ลงมาบรรจบทัพหลวงที่กรุงเทพฯ อีกทัพหนึ่งยกเข้ามาทางด่านแม่ละเมามาตีเมืองทางแม่น้ำปิง ตั้งแต่เมืองตากลงมาบรรจบทัพหลวงที่กรุงเทพฯ เช่นเดียวกัน

ในเวลานั้น ประเทศไทยมีประชากรราว 2 ล้าน และกรุงเทพมหานครก็เพิ่งตั้งได้ 3 ปี หนังสือพงศาวดารเรื่องไทยรบพม่า พระนิพนธ์ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพกล่าวว่า *"พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงโปรดให้ประชุมพระราชวงศานุวงศ์ กับทั้งเสนาบดีข้าราชการผู้ใหญ่พร้อมกันหน้าพระที่นั่ง ทรงปรึกษาการที่จะต่อสู้พม่าข้าศึก..... จึงได้พิเคราะห์ดูโดยลักษณะการที่ได้ทำต่อมา เข้าใจว่าคงเห็นพร้อมกันในที่ประชุมว่า ศึกพม่าที่พระเจ้าปดุงยกมาครั้งนั้นใหญ่หลวงผิดกับศึกพม่าที่เคยมีแต่ก่อน ด้วยรี้พลมากมายและจะยกมาทุกทิศทาง กำลังฝ่ายไทยมีจำนวนพลสำรวจได้เพียง 70,000 เศษ น้อยกว่าข้าศึกมากนัก ถ้าจะแต่งกองทัพไปต่อสู้รักษาเขตแดนทุกทางที่ข้าศึกยกเข้ามาเห็นว่าเสียเปรียบข้าศึก เพราะเหตุที่ต้องแบ่งกำลังแยกย้ายไปหลายแห่ง กำลังกองทัพไทยก็จะอ่อนแอด้วยกันทุกทาง เพราะฉะนั้น ควรจะรวบรวมกำลังไปต่อสู้ข้าศึกแต่ในทางที่สำคัญก่อน ทางไหนไม่สำคัญปล่อยให้ข้าศึกทำตามชอบใจไปพลาง เมื่อเอาชัยชนะข้าศึกซึ่งเป็นทัพสำคัญได้แล้ว จึงปราบปรามข้าศึกทางอื่นต่อไป"*

ครั้นสืบได้ความว่า กองทัพใหญ่พม่ายกเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงโปรดให้จัดกองทัพสำหรับที่จะต่อสู้ 4 ทัพ คือ

1. กรมพระราชวังบวรสถานภิมุข คุมทัพไปที่เมืองนครสวรรค์เพื่อป้องกันอย่าให้กองทัพพม่าที่ยกลงมาทางข้างเหนือล่วงเลยมาถึงกรุงเทพฯได้ในเวลากำลังต่อสู้ข้าศึกทางเมืองกาญจนบุรี

2. กรมพระราชวังบวรสถานมงคล คุมทัพใหญ่ไปตั้งที่เมืองกาญจนบุรี (เก่า) คอยต่อสู้กองทัพพระเจ้าปดุงที่จะเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์

3. เจ้าพระยาธรรมา (บุญรอด) และเจ้าพระยายมราชคุมทัพตั้งอยู่เมืองราชบุรี เพื่อรักษาทางลำเลียงของกองทัพกรมพระราชวังบวรสถานมงคล

4. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกคุมทัพหลวงไว้ในกรุงเทพฯเป็นกองทัพหนุน ถ้ากำลังศึกหนักมาทางไหนจะได้ยกไปช่วยได้ทันที

เมื่อกรมพระราชวังบวรสถานมงคลยกทัพไปถึงเมืองกาญจนบุรี (เก่า) โปรดให้

ตั้งค่ายที่ทุ่งลาดหญ้าเชิงเขาบรรทัดหลายค่ายคอยสกัดทัพพม่าไม่ให้ลงมาจากเขาได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับยุทธวิธีทางเส้นในที่กระทำต่อฝ่ายข้าศึกด้วย การใช้กำลังส่วนใหญ่ของทัพไทยที่อยู่ในวงในที่จะเข้าตีทำลายข้าศึก ปรากฏว่ากองทัพไทยของกรมพระราชวังบวรสถานมงคลได้รบกับทัพหน้าของพม่าที่ลาดหญ้าและได้ชัยชนะอย่างงดงาม เป็นเหตุที่ทำให้พระเจ้าปดุงส่งถอยทัพกลับไปเมืองเมาะตะมะในขณะที่ขาดแคลนเสบียงอาหาร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงได้โอกาสจึงคุมกองทัพหลวงขึ้นไปปราบปรามหัวเมืองทางเหนือและกรมพระราชวังบวรสถานมงคลยกไปทางใต้ ทั้งสองพระองค์ทรงประสบชัยชนะอย่างงดงาม ทางเหนือพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงยกทัพหลวงขึ้นไปเพื่อสมทบกับกองทัพของกรมพระราชวังหลัง กองทัพไทยสามารถตีค่ายพม่าที่ปากพิงใต้เมืองพิษณุโลกได้ แล้วติดตามเลยขึ้นไปตีทัพพม่าที่ตั้งล้อมเมืองลำปางได้ด้วย ทัพพม่าแตกพ่ายกลับออกไปทางเมืองเชียงแสน ส่วนทัพพม่าซึ่งบุกเข้ามาตั้งมั่นอยู่ที่บ้านระแหง ครั้นได้ทราบว่าพระเจ้าปดุงถอยทัพกลับไปพม่าแล้ว ประกอบกับกองทัพได้เคลื่อนไปถึงเมืองกำแพงเพชรกองทัพพม่าก็ไม่คิดสู้ทัพไทยถอยกลับไปทางด่านแม่ละเมา ทางใต้ กรมพระราชวังบวรสถานมงคลทรงประสบความสำเร็จกวาดล้างขับไล่พม่าพ่ายแพ้กลับไป โดยตีเอาเมืองชุมพร ไชยาและนครศรีธรรมราชกลับมาได้ สำหรับเมืองพัทลุง กองทัพพม่ายังไม่ทันยึดเมืองนี้ได้ก็ถูกกองทัพกรมพระราชวังบวรสถานมงคลตีกระจัดกระจายพ่ายแพ้ ทางฝั่งตะวันตกของหัวเมืองปักษ์ใต้ พม่าได้ยกทัพเรือไปตีเมืองตะกั่วป่าเมืองตะกั่วทุ่งแล้วล้อมเมืองถลางไว้ ขณะนั้น พระยาถลางถึงแก่กรรม คุณหญิงจันทร์ภรรยาพระยาถลางกับนางมุกน้องสาวได้คิดอ่านกับกรมการเมืองเกณฑ์ไพร่พลต่อสู้พม่าอย่างเข้มแข็ง ภายหลังที่ล้อมเมืองถลางอยู่ได้เดือนเศษ พม่าก็ตีเอาเมืองไม่ได้และต้องล่าถอยกลับไปเนื่องจากขาดเสบียงอาหาร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระราชทานบำเหน็จความชอบทรงแต่งตั้งคุณหญิงจันทร์เป็นท้าวเทพสตรีและนางมุกเป็นท้าวศรีสุนทร เมื่อได้ปราบปรามพม่าที่ยกมารบหัวเมืองปักษ์ใต้แตกหนีไปสิ้นเชิงแล้ว กรมพระราชวังบวรสถานมงคลทรงเห็นเป็นโอกาสที่จะปราบปรามหัวเมืองมลายูที่ตั้งแข็งเมืองมาแต่เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยา จึงยกทัพไปตีเมืองปัตตานีได้ ฝ่ายเมืองไทรบุรีกลันตันและตรังกานูก็หวั่นเกรงพระบรมเดชานุภาพก็ยอมอ่อนน้อมเป็นข้าขอบขันธสีมา

ใน พ.ศ. 2329 พระเจ้าปดุงยังพยายามอีกครั้งหนึ่งที่จะตีเมืองไทยให้ได้ ยกบุกเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์และตั้งค่ายที่ท่าดินแดงแห่งหนึ่ง และที่สามสบอีกแห่งหนึ่ง แต่ก็ถูกกองทัพของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทตีแตกยับเยิน แต่นั้นมา พม่าก็ไม่พยายามที่จะตีกรุงเทพฯอีกต่อไป ใน พ.ศ. 2330 พม่าพ่ายแพ้ในการรบที่เมืองลำปาง และเมืองป่าซาง ความพ่ายแพ้ของพม่าในสงครามทั้งสามครั้งนี้ ทำให้พระเจ้าปดุงเสียขวัญเป็นอันมาก หนังสือของ ดร.ตินอ่อง อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง บันทึกว่า *"พระเจ้าปดุงทรงเลิกล้มความคิดใด ๆ ที่จะตีเมืองไทยให้ได้อีก"* แต่พม่ายังคงเบียดเบียนไทยเช่น พม่าตีเมืองเชียงใหม่ แต่กองทัพไทยสามารถขับไล่พม่าออกจากเขตลานนาไทยได้

ในตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา เขมรอยู่ใต้การปกครองของไทย แต่เมื่อไทยต้องทำสงครามกับพม่าจนเสียกรุงศรีอยุธยา ญวนก็เห็นเป็นโอกาสที่จะเข้าแทรกแซงในเขมร ครั้นพระเจ้ากรุงธนบุรีได้กอบกู้อิสรภาพได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ไทยจึงหันไปปราบปรามเขมรซึ่งเอาใจออกห่างไปอยู่ในอำนาจญวน ยังผลให้เขมรมีฐานะเป็นประเทศราชของไทยสืบต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นคราใดในเขมร พระองค์ก็ทรงจัดการให้ราบรื่น ในทำนองเดียวกับลาวได้เป็นประเทศราชของไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี พระองค์ทรงตั้งเจ้าอินทวงศ์ให้ครองลาว เช่นเดียวกับที่พระองค์ทรงอภิเษกนักองค์เองเป็นสมเด็จพระนารายณ์ราชาครองกรุงกัมพูชา

หนังสือพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา สรุปพระราชกรณียกิจอย่างใหญ่หลวงของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกว่า *"ตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ก็ทรงพระอุตสาหะครอบครองแผ่นดินโดยขัตติยานุวัตรต่อสู้ข้าศึกที่บังอาจมาย่ำยีให้ปราชัยพ่ายแพ้ไปทุกครั้ง ทั้งปราบปรามศัตรูหมู่ร้ายทั้งภายในและภายนอกราบคาบ แผ่พระราชอาณาจักรกว้างขวางยิ่งกว่าแผ่นดินใด ๆ ในครั้งกรุงเก่าแต่ก่อนมา ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วพระราชอาณาจักรเป็นอเนกประการ"* อาศัยเหตุผลดังพรรณนามานี้ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะเทิดทูนพระเกียรติคุณและพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้นของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกที่มีต่อพสกนิกรชาวไทยเป็นมหาราชอีกพระองค์ในประวัติศาสตร์ไทย เช่นเดียวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

(กระทรวงมหาดไทยได้จัดพิมพ์บทความนี้ เพื่อเป็นการเทิดทูนพระราชสมัญญา พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเป็นมหาราช ในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี และได้อนุญาตให้นำลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารไทยฉบับนี้อีกวาระหนึ่ง)

ตามสมเด็จฯ

ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์

ในฐานะราชเลขานุการของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดเบื้องยุคลบาทพระองค์ท่านมาเป็นเวลาประมาณ 20 ปี ต่อไปนี้เป็นพระราชกรณียกิจส่วนหนึ่งที่ท่านผู้หญิงได้บรรยายแก่สมาชิกโรตาเรี่ยน ณ โรงแรมอินทรา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2524 ซึ่ง "วารสารไทย" ได้รับเกียรติให้นำมาลงพิมพ์ไว้ในฉบับนี้

ท่านโรตาเรี่ยนและแขกผู้มีเกียรติทั้งหลาย

วันนี้ เมื่อมาถึงแรก ๆ ก็ดีใจที่จำนวนผู้ที่จะมาคุยให้ฟังไม่สู้มากนัก นึกว่าเป็นโอกาสที่จะคุยกันเล่น ๆ แต่เห็นมีนักข่าวมามากก็คิดว่าเราได้ตระเตรียมมาน้อยไปเสียแล้ว และก็แทบจะไม่มีเรื่องเหลือที่จะให้ดิฉันพูดอีก เพราะพรุ่งนี้เวลา 15.30 น. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถจะรับสั่งเรื่อง "พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน" ให้ชาวไทยทั่วประเทศได้ฟังกันโดยถ่ายทอดทางโทรทัศน์ และขอความกรุณาช่วยประกาศให้ทราบโดยทั่วกันด้วย จะได้ฟังพระราชกระแสโดยตรง เห็นจะดีกว่าใครทั้งหลายมาพูด และอีกเรื่องหนึ่งที่ใคร ๆ สนใจจะฟังคือ การที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

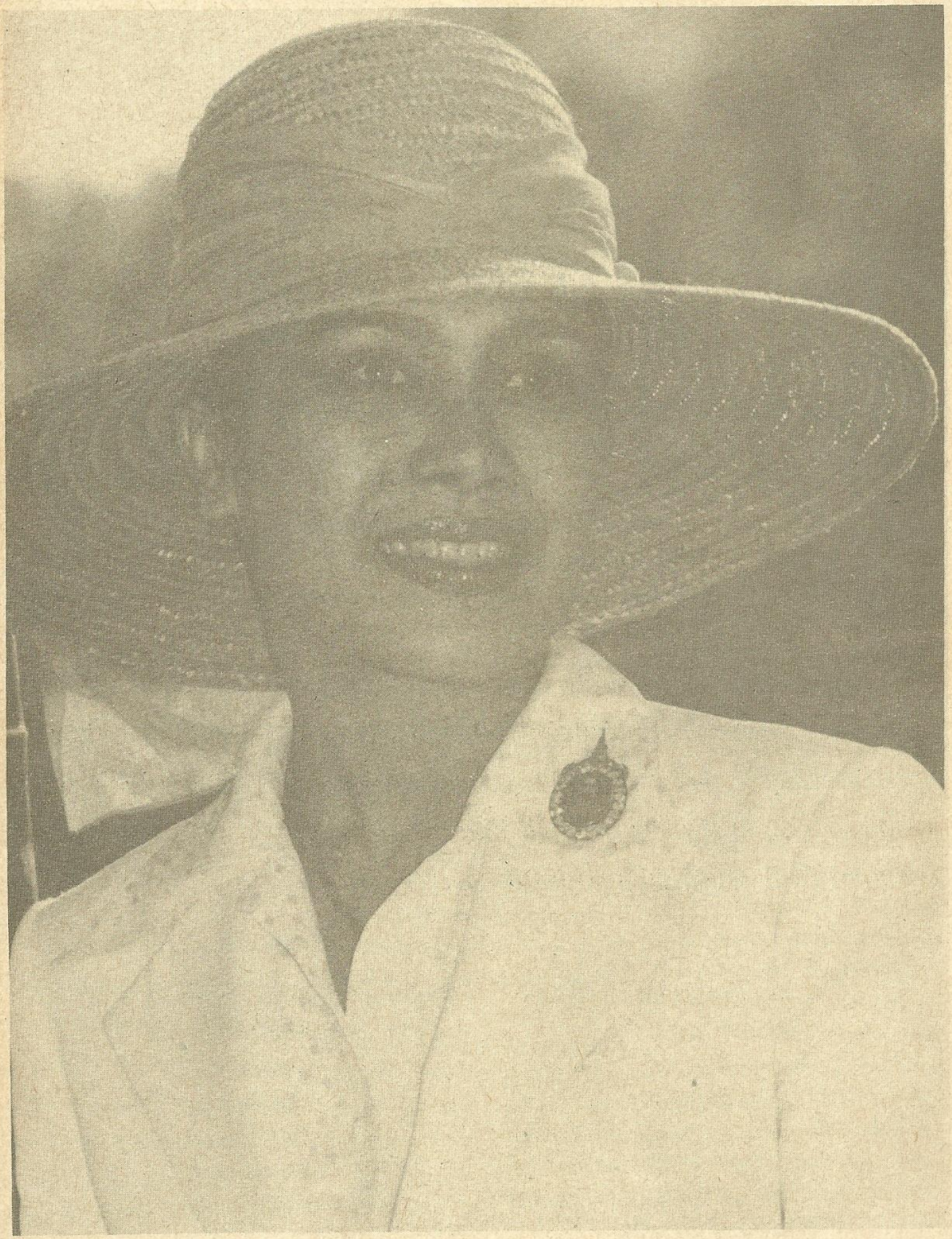

ทรงหยอดตาพระราชทานแก่เด็กซึ่งมารับการตรวจรักษาจากแพทย์ที่โดยเสด็จพระราชดำเนิน ระหว่างการทรงเยี่ยมราษฎรบ้านหนองม่วง อ.สองดาว จ.สกลนคร

● ตังวายวรวากย์ไว้ เป็นศรี
เฉลิมเกียรติราชินี เกริกก้อง
พระบาทเบิกบุญตรี โลกเลื่อง
ทุกทั่วไผทซ้อง สืบน้อมนามสมรฯ

● ขจรทุกแหล่งหล้า ลือบุญ
"สิริกิติ์" พระเกียรติคุณ เลิศล้น
พระเสด็จดุจพิรุณ เย็นหยาด
ชีพชื่นรื่นรมย์พ้น พิบัติแพ้ภัยกษัยฯ

นางกุลทรีพย์ เกษแม่นกิจ ประพันธ์

เสด็จเยือนเมืองจีน ซึ่งพระองค์ก็ได้รับสั่งแล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังประเทศญี่ปุ่น เพื่อทรงเยี่ยมเยียนเจ้านายฝ่ายญี่ปุ่น และทรงถือโอกาสนั้นทรงนำสิ่งของจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพไปแสดงให้ชาวญี่ปุ่นได้รับชมด้วย ทั้งนี้ เพื่อหาตลาดให้แก่คณะสมาชิกมูลนิธิศิลปาชีพ ซึ่งเป็นชาวบ้าน ชาวนา ชาวไร่ ได้มีโอกาสที่จะทำผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้

ในวันนี้ จึงขอพูด เรื่องงานของกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นกองที่ขึ้นกับสำนักราชเลขาธิการ ฉะนั้น นอกจากสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงเป็นผู้อำนวยการใหญ่สำหรับดิฉันแล้ว ก็ยังมีผู้บังคับบัญชาอีกท่านหนึ่งคือ ราชเลขาธิการ จึงจะขอเล่าให้ฟังถึงงานราชเลขานุการของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ดังนี้

เมื่อแรกเข้าทำงาน คือ ประมาณ 20 ปี ที่ผ่านมา ก็มีราชเลขาอยู่แล้ว คือ คุณหลวงประเสริฐไมตรี ท่านเคยเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ และดำรงตำแหน่งเป็นราชเลขานุการของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มาตั้งแต่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ยังประทับอยู่ที่เมืองโลซาน ประเทศสวิส ท่านรับผิดชอบงานนี้มาเรื่อยจนเกษียณ แต่ก็ทำต่ออีกระยะหนึ่ง จนท่านจะทำไม่ไหวแล้ว ดิฉันก็ได้เข้ามารับงานแทน

จะเล่าให้ฟังว่าเข้ามาได้อย่างไร คือ เมื่อสมัยเรียนหนังสืออยู่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็รู้จักกับท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค ซึ่งเป็นนางสนองพระโอษฐ์ในพระองค์เป็นอย่างดีมาก่อน และมีพี่สาว คือ หม่อมเจ้าวิภาวดี รังสิต ซึ่งตอนนี้ท่านมีพระยศเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ท่านก็ได้กราบบังคมทูล ถ้าจะให้ใครแทนคุณหลวงประเสริฐ ฯ จะขอให้ดิฉันเป็นแทน จะดีไหม? เพราะทรงรู้จักดิฉันตั้งแต่เป็นเพื่อนกับท่านผู้หญิงมณีรัตน์ ฯ เมื่อครั้งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ยังประทับอยู่ที่วังเทเวศร์ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ดิฉันทดลองงาน สิ่งแรกที่ทำถวายก็คือ ตามเสด็จพระราชดำเนินไปประเทศฟิลิปปินส์ ตอนนั้นยังจับอะไรไม่ค่อยถูก ดิฉันก็ทำมาตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งบัดนี้

ตอนแรก คือ ประมาณ 20 ปีก่อน ไม่ค่อยมีราชการเกี่ยวกับงานพระราชกุศลมากเท่าตอนนี้ พระราชกรณียกิจตอนนั้นก็มีงานด้านสภากาชาดไทยเป็นส่วนใหญ่ และงานสมาคมในพระบรมราชินูปถัมภ์ สมาคมไหนเปลี่ยนคณะกรรมการก็มาขอพระราชทานเฝ้า ฯ เพื่อรับพระราชทานพระราโชบาย และเสด็จพระราชดำเนินในโอกาสที่สภากาชาดไทยและมูลนิธิต่าง ๆ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จัดงานหารายได้ เพื่อดำเนินกิจการ มีชาวต่างประเทศและคนไทยเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายเงินเป็นต้น

คนที่ทำงานในกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ตอนนั้นก็มีคุณหลวงประเสริฐ ฯ เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ มีตัวดิฉัน เจ้าหน้าที่อีก 3 คน และมีหม่อมหลวงนราวดี ชัยเฉนียน ช่วยอีกคนหนึ่ง แต่ในที่สุดเธอก็ลาออก เพราะกำลังจะมีครอบครัว จึงทรงอนุญาตให้เธอพัก แต่บัดนี้ ก็ได้กลับเข้ามาทำอีกแล้ว ตอนนี้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีนางสนองพระโอษฐ์ 24 คน ใน 24 คนนี้ทำงานในกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ อย่างเต็มที่ 8 คน รวมทั้งหม่อมหลวงนราวดี ฯ ซึ่งก็ได้โปรดเกล้า ฯ ให้กลับมาทำอีก ข้อนี้เป็นข้อหนึ่งที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ท่านทรงพิจารณาว่าข้าราชการหรือข้าราชบริพารคนไหน ที่เพิ่งมีครอบครัว และลูกยังเล็กอยู่ ท่านห่วงว่าครอบครัวเขาจะลำบาก

นางพระกำนัลต่างกับนางสนองพระโอษฐ์ คือ นางสนองพระโอษฐ์เป็นหญิงที่มีครอบครัวแล้ว ส่วนนางพระกำนัลเป็นผู้หญิงสาวโสด ซึ่งเวลานี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ก็เสด็จงานหลายงานแล้วก็จำเป็นต้องมีสาว ๆ ตามเสด็จด้วย ตอนนี้ ก็มีนางพระกำนัล 7 คน มาช่วยงานราชการของกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถอย่างเต็มที่ ทำตั้งแต่ 8.30-16.30 น. หรืออาจมากกว่านั้นแล้วแต่งานจะมากหรือน้อย ฝ่ายสารบรรณ ซึ่งเมื่อก่อนมี 3 คน บัดนี้มี 17 คน ฝ่ายฎีกาตอนนี้ขึ้นอยู่กับฝ่ายพระราชกุศล ซึ่งแต่เดิมมาคือ สมาคมต่าง ๆ ก็ออกไปปฏิบัติงานถวาย แต่เมื่อทรงเยี่ยมราษฎรเพิ่มขึ้นทุกปีราษฎรเข้าถึงพระองค์ได้ ก็ทรงทราบถึงความทุกข์

ทรงเยี่ยมราษฎรใน จ.สกลนคร และทอดพระเนตรผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพพิเศษที่ทรงส่งเสริม

ยากและความยากลำบากของราษฎรในแง่ต่าง ๆ

พวกเราเคยตามเสด็จ ฯ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อสมัย 16-17 ปีมาแล้ว มีหญิงชราคนหนึ่งดึงพระกรของพระองค์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ไปใกล้ ๆ และกระซิบข้างพระกรรณ ซึ่งเราก็ไม่เคยกล้าทำแต่ชาวบ้านเขาทำได้ เขากระซิบทูลกับท่านว่า ถ้าอยากจะรู้ความจริงเกี่ยวกับปักษ์ใต้ก็ปลอมตัวซิ แล้วไปที่บ้านยาย ๆ จะเล่าให้ฟังให้หมดเลย แต่ก็ไม่ได้ทรงทำ แต่ทรงทำสิ่งที่ดีที่สุดนอกเหนือจากนั้น คือ การเสด็จ ฯ เยี่ยมราษฎรบ่อย ๆ และทรงฟังสารทุกข์สุขดิบของราษฎร

ที่ว่าต้องมีคนตามเสด็จ ฯ มาก ๆ ในขบวนนั้น ไม่ว่าจะเป็นนางสนองพระโอษฐ์กี่คนหรือนางพระกำนัลกี่คน หรือเจ้าหน้าที่ในกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถกี่คน ในขบวนทุกคนจะมีปากกาและดินสออยู่ในมือเพื่อทำหน้าที่จดตามที่จะรับสั่ง ราษฎรกราบบังคมทูลเรื่องอะไร ทรงสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับเรื่องอะไรที่เขากราบบังคมทูล จดชื่อ ที่อยู่ และเรื่องราวของราษฎรคนนั้น ๆ เพื่อนำมาประมวลเมื่อเสด็จ ฯ กลับไปแล้ว หลังจากที่ทรงเยี่ยมราษฎรครั้งหนึ่ง ๆ เจ้าหน้าที่ในกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

จะต้องนั่งทำงานต่อไปโดยประมวลเรื่องทั้งหมดเลยว่าวันนั้นได้จดเรื่องราวอะไรบ้าง ฝ่ายพิมพ์ ฝ่ายสารบรรณ ก็จะพิมพ์ขึ้นมาแล้วก็มาแจกจ่ายงานกัน เช่น ฝ่ายฎีกาซึ่งมีเจ้าหน้าที่ 3 คน ก็ต้องออกสอบฎีกาว่า ที่ราษฎรร้องทุกข์นั้นจริงไหม เพื่อจะให้คำแนะนำแก่ราษฎรได้ ฝ่ายการเงินมี 4 คน ก็จะทำเรื่องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

ฝ่ายการศึกษามี 7 คน ฝ่ายการศึกษานี้มีหน้าที่ดำเนินการในด้านการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษา คือ เวลาทรงเยี่ยมราษฎรก็จะรับสั่งถามราษฎร เช่นว่า "มีลูกกี่คนจ๊ะ" ชาวบ้านก็จะตอบ "10 คนจ้า" เวลาทรงเยี่ยมราษฎรนี้ อย่าเข้าใจผิดนึกว่าชาวบ้านจะลำบากที่จะกราบบังคมทูลกับท่าน เขากราบบังคมทูลกับพระองค์ท่านเป็นคำธรรมดา เรียกเป็นแม่เป็นลูกกันให้ยุ่งไปหมด ประเดี๋ยวพระองค์ท่านก็เป็นแม่ของราษฎร ประเดี๋ยวยายแก่ ๆ ก็เรียกพระองค์ท่านว่าลูกเสียแล้ว สรุปแล้วก็ใกล้ชิดกันที่สุดเล่าอะไรสู่กันฟังได้

สำหรับครอบครัวที่ทรงเห็นว่ายากจนและมีลูกมาก ไม่ทรงปรารถนาที่จะเห็นประชาชนไร้การศึกษา เพราะชาวบ้านพอเรียนถึงชั้นประถมปีที่ 4 ก็ออกจากโรงเรียนมาช่วยทำนา เนื่องจากไม่มีเงินส่งให้เรียน ดังนั้น จึงพระราชทานทุนค่าเล่าเรียนจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ส่วนหนึ่ง และเงินพระราชกุศลที่มีผู้ทูลเกล้า ฯ ถวายโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัยอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งนำไปใช้ในทางให้การศึกษาแก่บุตรชาวบ้าน ชาวนา ชาวไร่ ที่ยากจนและเป็นครอบครัวใหญ่ ๆ และเป็นคนไทยตาดำ ๆ อย่างนี้จะปล่อยให้เขามีการศึกษาน้อยไม่ได้ ประเทศเราหวังความเจริญ เราก็น่าจะเต็มใจสนับสนุนในด้านการศึกษา

เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และพระเจ้าลูกยาเธอยังทรงพระเยาว์ มีคนชอบกราบบังคมทูลว่า เขายินดีเหลือเกินที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินเรียนหนังสือเก่งทรงเป็นที่ 1 ที่ 2 กัน พระองค์รับสั่งตอบว่า ลูกฉันได้เปรียบลูกคนอื่นนะ เพราะได้เสวยอาหารที่ดีก็ไปเลี้ยงพระสมองอย่างดี มีพระพี่เลี้ยงที่ดูแลพระสุขภาพอนามัย ถึงเวลาบรรทมก็ได้บรรทมไม่ต้องทำงานหนักเหมือนลูกชาวบ้านคนอื่น ๆ ทรงคิดเสมอว่าคนไทยถ้าได้มีโอกาสเล่าเรียนเต็มที่แล้ว ก็จะนำประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า งานทางฝ่ายการศึกษาก็ต้องใช้เงินมากเหมือนกันทั้งจากเงินส่วนพระองค์ และส่วนโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย

ฝ่ายคนไข้ก็มี 12 คน พรุ่งนี้พวกท่านจะได้เห็นเอง ถ้าท่านดูโทรทัศน์ ดูเวลารับสั่ง จะมีสไลด์แสดงให้เห็นโรคประหลาด ๆ ซึ่งนายแพทย์ทางกรุงเทพมหานคร อาจจะไม่ค่อยได้เห็นบ่อยเท่าไร เพราะชาวบ้านที่เป็นโรคเหล่านั้นเขาอาย เช่น พวกที่เป็นโรคงวงช้าง เป็นเนื้องอกออกมาเต็มหน้าเต็มตา ตะปุ่มตะป่ำทั่วตัว ท่านทอดพระเนตรเห็นเพราะคนเหล่านั้นมาเฝ้า ฯ ท่าน ก็ทรงทนไม่ได้ที่จะปล่อยให้ไป ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้นายแพทย์ที่ตามเสด็จ ฯ ตรวจและรักษา คนไหนที่โรงพยาบาลจังหวัดรักษาไม่ได้เพราะเครื่องมือไม่พอก็โปรดให้ส่งเข้ามากรุงเทพมหานคร ให้แพทย์ที่เชี่ยวชาญทางด้านนั้นรักษาอย่างเต็มที่ พวกเราได้รับพระกระแสในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ คือโดนกริ้วกันว่า พอส่งเข้ามาแล้วก็คอยถามหมอ ถามพยาบาลเท่านั้นว่าเป็นยังไง รักษาได้ไหม ผ่าตัดได้ไหม ก็คำถามธรรมดา ๆ จากออฟฟิสยกหูโทรศัพท์ไปถามรับสั่งว่าอย่างนั้นไม่พอ ขอให้คิดดูว่าท่านให้ส่งคนเหล่านั้นมา ท่านก็ถือว่าเป็นลูกเป็นหลานของท่าน ดังนั้น พวกเราคนที่ทำงานถวายทำไมไม่คิดหรือคิดไม่ออกหรือว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร สมมุติว่าญาติของตัวเองเข้าโรงพยาบาลจะเพียงแต่ยกหูโทรศัพท์ไปถามข่าวคราวเท่านั้นหรือ จะไม่ไปเยี่ยม จะไม่ไปดูว่าเขามีทุกสิ่งทุกอย่างที่คนไข้จะพึงมีแล้วหรือ คือหมายความว่า จะไม่เอาของเอาขนมไปเยี่ยมหรือ เขามาจากต่างจังหวัดไม่มีใครไปเยี่ยมอย่างนี้ใช้ไม่ได้ จึงทรงพระราชทานนโยบายอย่างนี้ ก็รับสนองพระราชเสาวนีย์ โดยคนไข้ที่เป็นคนไข้หลวงทุกคนจะมีคนเยี่ยมวันเว้นวัน และอาการของคนไข้จะเป็นที่รู้กันของแผนกคนไข้ที่มีเจ้าหน้าที่ 12 คนปฏิบัติอยู่ โดยคนเยี่ยมไข้จะมาบันทึกอาการเป็นรายวัน และจะรู้อาการของคนไข้นั้นเป็นขั้น ๆ ไปและคนไข้นั้นจะไม่ว้าเหว่เป็นอันขาด

ฝ่ายทหารมี 5 คน มีภาระเหนือจากงานของมูลนิธิสายใจไทย ซึ่งจะดูแลทหาร ตำรวจ และนักรบ ที่บาดเจ็บ และตายไปในที่รบ แต่ยังมีอีกหลายคนที่บาดเจ็บโดยอุบัติเหตุจากการซ้อมรบ ซึ่งกว่าเขาจะได้รับเงินชดเชยก็เป็นเวลานาน ซึ่งดูเหมือนจะมีหนังสือ

ทรงสนพระราชหฤทัยใคร่ทราบความเป็นอยู่ของราษฎรที่ยากจน ในการนี้ ทรงบันทึกเองอย่างละเอียด เพื่อที่จะได้ ทรงควบคุมการดำเนินเรื่องได้อย่างใกล้ชิด

พิมพ์บางกอกโพสต์ลงข่าวว่า มีทหารคนหนึ่งที่พิการตาบอด หน้าเละ บาดเจ็บจากการซ้อมรบ เป็นต้น เพราะมีเรื่องที่ไม่เข้าเกณฑ์ของสายใจไทยขึ้นมาอย่างนี้ ก็ต้องมีแผนกทหาร

เวลาท่านจะเสด็จ ฯ ต่างประเทศเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น หรือที่อื่น ๆ ก็ตาม สิ่งแรกที่จะทรงกระทำคือ ทรงส่งเสริมศิลปะไทยให้มีชื่อเสียงไปทั่วโลก พวกศิลปาชีพส่วนใหญ่จะเป็นคนต่างจังหวัด ที่ไม่มีที่ทำกิน ท่านก็ให้เอาลูกหลานมาเรียนมาฝึกศิลปะที่ละเอียด เช่น การทำถมทอง เครื่องเงิน ทอผ้าไหม ปั้นตุ๊กตาชาววังเป็นศิลปะที่เราน่าจะส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศได้รู้จัก

ขอเล่าต่อจากที่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ได้ไปทรงบรรยายที่สโมสรโรตารี่ธนบุรี ผลสำเร็จที่ได้คือ บริษัทในต่างประเทศสั่งซื้อผ้าไหมอย่างเดียว 5,000 หลา เราก็พยายามแจกจ่ายงานไปตามสมาชิกของเรา ซึ่งไม่ใช่โรงงาน สมาชิกศิลปาชีพของเราจะเป็นชาวบ้านอยู่กับบ้านที่เป็นโรงฝึกก็จะมีอยู่ตามพระราชฐานทุกแห่ง รวมทั้งพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ด้วย โดยนำเอาเด็กพวกนี้มาฝึก แล้วส่งกลับบ้านไปทำที่บ้านต่อไป

อยากจะเล่าให้ฟังอีกว่ามีอะไรบ้างที่ทรงส่งเสริมในด้านศิลปาชีพ เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเริ่มมา 5-6 ปีแล้ว เวลานี้อย่างที่อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ชาวบ้านทอกันแทบทุกคน เงินที่มูลนิธิส่งไปให้ชาวบ้านรวมทั้งสิ้น 27,010,620.- บาทแล้ว รวบรวมเงินมาร่วม 10 ปี แม้ว่าอำเภอพุทไธสงจะเป็นเมืองแห้งแล้ง แต่ชาวบ้านก็ไม่เดือดร้อนเลย

ศิลปาชีพเป็นสิ่งหนึ่งที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงคิดขึ้นเอง ทรงทำขึ้นเพื่อประชาชนไม่เช่นนั้น ชาวบ้านก็จะแห่กันมาร้องทุกข์หน้าทำเนียบ เพราะไม่มีจะกิน นี้เป็นสิ่งหนึ่งที่ยึดคนไว้ที่บ้านของเขา ต่อไปก็มีอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม นี่ก็แห้งแล้งเหมือนกัน แต่เงินก็เข้าจังหวัดนั้นหลายอำเภอแล้ว

แรกเริ่มเดิมทีเมื่อท่านทรงคิดใหม่ ๆ ท่านยังไม่ได้ทรงตั้งเป็นมูลนิธิ ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ จนเห็นท่าจะไม่ไหวเพราะท่านจะทรงใช้พระราชทรัพย์ในอำเภอเดียว เป็นล้านสองล้านไม่ไหวจริง ๆ ยังจะต้องมีอะไรอื่น ๆ อีก เช่น นักเรียน โรงเรียน คนไข้ เพราะฉะนั้นมูลนิธิศิลปาชีพจึงเกิดขึ้น เพื่อจะหาทุนและหาทางจำหน่ายสินค้าเหล่านี้ เพื่อจะนำเงินมาช่วยชาวบ้านต่อไป

กระเป๋าย่านลิเพาที่โบราณเรียกว่ายายเพา ก็เป็นที่ต้องตาต้องใจของชาวญี่ปุ่นอย่างยิ่ง สั่งทำกันหลายใบ ในคราวที่ท่านเสด็จ ฯ ลงใต้ก็ไปเชียร์ให้กลุ่มมุสลิมผลิตกันให้มากขึ้น ประเดี๋ยวจะไม่ทัน

จุดประสงค์อันหนึ่งของมูลนิธิ ก็คือเพื่อให้ชาวนา ชาวไร่ ยึดที่นาที่ไร่ของตนเอง ไม่ขายนา ขายไร่ ไม่เป็นหนี้แก่พ่อค้าคนกลาง จะเป็นทางให้เศรษฐกิจเราดีขึ้น โดยที่เราไม่ต้องให้ชาวบ้านแห่กันมาร้องทุกข์กับเราว่าช่วยด้วย! ที่กล่าวกันว่าคนพระนครห่างไกลนักจากชีวิตของชาวชนบทนั้นไม่จริง แม้ว่าชาวพระนครเขาไม่มีโอกาสจะออกไปต่างจังหวัด ไปช่วยด้วยตนเอง อย่างน้อยเขาก็ใจกว้างพอที่จะบริจาคเท่าที่เขาจะบริจาคให้ได้แก่มูลนิธิ และโดยเสด็จพระราชกุศลต่าง ๆ เพราะเขาแน่ใจว่าเมื่อพระองค์ทรงทำอะไรแล้วก็จะถึงมือชาวบ้านโดยแท้จริง

เมื่อตอนที่ดิฉันไม่อยู่ไปต่างจังหวัด ลูกน้องศิลปาชีพทางด้านผ้าไหมเขาร้องทุกข์มาว่าชาวบ้านมาจากขอนแก่นร้อยคนมาขอไหมไปทอผ้า เมื่อเราออกไปเองไปถึงอำเภอพล ไปชวนเขามาทอผ้าไหมมาถวายให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เขาบอกว่า เขาไม่ทำหรอกเขาไม่มีเวลา เขาจะทำนา มาบัดนี้นาล่มเพราะแล้ง ที่อำเภอพลฝนไม่ตก เขาก็มาขอไหมทำบ้าง เขาเห็นแล้วว่าคนที่เป็นสมาชิกนั้นไม่เดือดร้อน มีเงินซื้อข้าวกิน พวกเขาจึงพากันมา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ท่านทรงเห็นการณ์ไกล ท่านว่าอิสานแล้งไหมก็จะน้อย เพราะฉะนั้นให้ที่อื่นซึ่งมีน้ำพอก็ให้เลี้ยงแต่ไหมอย่างเดียว เพื่อป้อนให้ชาวอิสาน เพราะฉะนั้นแถวดอนขุนห้วย ที่อำเภอชะอำที่มีน้ำก็ให้เลี้ยงไหม ส่งไหมอย่างเดียวเพื่อป้อนกันพอดีเลย

ชาวบ้านเขาว่าเขามาในกรุงเทพมหานครฝนตกบ่อย ๆ ที่ไปต่อว่า ๆ เขาเรื่อยว่า ไปตัดต้นไม้แล้วแห้งแล้งฝนไม่ตก แต่พอมากรุงเทพฯ ต้นไม้ไม่ค่อยมี มีน้อยกว่าที่บ้านอีก ทำไมฝนตกเอา ๆ ชาวบ้านนี้เวลาเราคุยกับเขาแล้ว จะเห็นว่าเขาเป็นผู้ที่มีความคิดทีเดียว และก็ไม่ใช่ว่าจะไปช่วยเขาง่าย ๆ อย่างที่ชี้แจงให้ฟังแต่แรก เราไปชวนเขามาทอผ้าถวายสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เขาก็บอกไม่เอา เขาจะทำอย่างอื่น ไม่ใช่ว่าไปพูดแล้ว เขาจะทำตามทันที เราต้องพูดแล้วพูดอีก ต้องชี้ให้เห็นว่าดีจริง ๆ เขาถึงจะเชื่อ คิดว่า ถ้าประชาชนชาวไทยของเราทุกหัวระแหงขยันประกอบอาชีพ พวกเราคงจะช่วยประเทศชาติของเราให้อยู่รอดได้ ดังนั้น เราจงมาช่วยกันทำให้ประเทศของเราก้าวหน้าเจริญต่อไปเถิด

ทำบุญ อย่างทันสมัย

คุณหญิงเต็มสิริ บุณยสิงห์

เมื่อไม่นานมานี้ดิฉันได้รับเชิญให้ไปอบรมครู บรรยายให้ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนนารีรัตน์ ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดแพร่ แล้วตอนบ่ายก็พูดให้นักเรียนมัธยม 3 มัธยม 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ฟัง

ออกจากกรุงเทพฯ ด้วยรถเร็ววันศุกร์ ถึงเด่นชัยเช้ามืดแล้วก็ค้างไม่ได้ ต้องกลับถึงกรุงเทพฯ วันอาทิตย์ กว่าจะพูดเสร็จชักจะบ่ายคล้อย ผู้อำนวยการโรงเรียนนารีรัตน์และเพื่อนที่เคยเรียนหนังสือกันมาที่เชียงใหม่บอกเป็นเสียงเดียวกัน ดูจะบังคับด้วยซ้ำว่า

"เดี๋ยวนี้ใครมาถึงเมืองแพร่จะต้องไปนมัสการ 2 ที่ จึงถือว่าถึงเมืองแพร่ คุณต้องไปให้ได้ กว่ารถจะออกก็ตั้งสองทุ่ม"

เมื่อดิฉันถามว่าไปนมัสการพระธาตุช่อแฮนั้นเป็นอันว่าทราบแล้วและอยากไปด้วย แต่อีกที่หนึ่งไม่ทราบว่าอะไร

เพื่อน ๆ ก็บอกว่า "เมืองแพร่เรามีพระดี ชาวบ้านรักเคารพทั้งเมือง ก็ท่านเจ้าอาวาสวัดพระบาทมิ่งเมืองนั่นยังไง ไม่ไปไม่ได้เทียวนะ ไปกันเถอะอย่าเพิ่งถามเลย"

ขากลับจากนมัสการพระธาตุช่อแฮแล้ว เจ้าภาพก็พาไปวัดพระบาทมิ่งเมือง ชักจะพลบ แต่ก็ไม่ถึงเข้าไต้เข้าไฟ พอแลเห็นเณรน้อยหรือลูกแก้วกำลังทำงานกระจายกันอยู่ทั่วบริเวณวัด ไม่พูดไม่จา ก้มหน้าทำงาน สมาธิในการทำงานสูงจริง ๆ

ท่านเจ้าอาวาสวัดพระบาทมิ่งเมือง มีสมณศักดิ์เป็นพระราชรัตนมุนี แล้วท่านยังเป็นรองเจ้าคณะภาค 6 ซึ่งมีพระพุทธิวงศ-มุนี เจ้าคุณใหญ่เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรเป็นเจ้าคณะ อายุก็คงอยู่ในเกณฑ์ 50 เศษ ๆ

ท่านเจ้าคุณพุทธิวงศมุนีองค์นี้แหละที่เป็นผู้บริหารและจัดส่งสงฆ์ที่เลือกสรรแล้วไปโปรดชาวเขา แล้วเวลาหน้าร้อน ที่เด็กชาวเขาปิดภาคใหญ่ไม่ต้องเรียนหนังสือหากมีศรัทธาจะบวชเณร ท่านก็อุปการะจัดการบวชเณรชาวเขาหมู่เป็นประจำทุกปีที่วัดเบญจมบพิตร

ใครได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังก็อนุโมทนาโดยทั่วกัน ทั้งท่านยังเป็นประธานโครงการอุปสมบทหมู่ของนิสิตนักศึกษาระหว่างหน้าร้อนอีกด้วย โครงการนี้เรียกว่า "โครงการธรรมทายาท"

กุฏิของเจ้าคุณราชรัตนมุนีอยู่ใกล้ประตูใหญ่ทางเข้าวัด มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่ม และมีไม้ประดับที่ได้รับการดูแลอย่างดี ก็คงจะฝีมือเณรน้อย ๆ ในวัดนั่นแหละ

สิ่งที่วางไว้ในกุฏิและเห็นได้อย่างง่ายดายนั้นคือเก้าอี้แกะ จะใช้เป็นธรรมาสน์เทศน์แบบพม่าก็ได้ อีกตัวข้างหน้าเป็นธรรมมาสน์เทศน์อย่างที่เห็นกันอยู่ เป็นไม้สักแกะอย่างศิลปะทางลานนา แต่ฝีมือแกะนั้นงดงามเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อเจ้าคุณท่านเมตตาเล่าให้ฟัง ดิฉัน

ก็คิดในใจว่า "อ้อ! อย่างนี้นี่เอง"

เพราะวัดนี้วางแนวนโยบายเกี่ยวกับโบราณวัตถุและวรรณกรรมลานนาไว้เป็นที่แน่ชัดว่า

พระภิกษุทุกระดับชั้น จะต้องช่วยกันรักษาโบราณสถาน ศิลปวัตถุ อันเป็นศิลปะของลานนาไทย พร้อมทั้งวรรณกรรมพื้นเมือง ไว้ด้วยความทนุถนอม ไม่ปล่อยปละละเลย ไม่ทำลาย ทั้งยังต้องเทศน์ให้ประชาชนหวงแหนมรดกชาติดังกล่าวด้วย

เจ้าอาวาสทุกวัด จะต้องช่วยกันรักษาประเพณีต่าง ๆ ของภาคพายัพ เช่นประเพณีการเทศน์มหาชาติภาคพายัพ เพื่อเป็นมรดกตกทอดถึงอนุชนรุ่นหลังไปตลอดกาลนาน

ทั้งท่านยังขอให้ภิกษุและสามเณรทั้งหลายช่วยกันสอนหนังสือพื้นเมืองแก่เยาวชน เพื่อจะได้มีความรู้ทางวรรณคดีในท้องถิ่นของตน แล้วช่วยกันรักษาไว้ให้เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสืบเนื่อง

เก้าอี้เทศน์ และธรรมมาสน์เทศน์ที่วางแสดงไว้ในกุฏิท่าน จึงเป็นการสาธิตจุดประสงค์ที่แน่วแน่ของท่านในอันที่จะรักษางานช่างอันมีเอกลักษณ์สูงส่งของลานนา

ถ้าเผื่อวันนั้นดิฉันไม่ได้ไปนมัสการท่านเจ้าคุณ ดิฉันจะต้องเสียใจและเสียดายเป็นอันมาก เพราะมิใช่ว่าท่านสนใจศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองเท่านั้น ท่านยังมีความริเริ่มอย่างสูงในเรื่องวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของคนเมืองแพร่ และจังหวัดอื่น ๆ ในภาค 6 ซึ่งเป็นภาคที่ท่านมีส่วนบริหาร

ท่านเจ้าคุณท่านเล่าว่า ทางวัดมีระเบียบที่เคร่งครัดของวัดในการรับนิมนต์จากชาวบ้าน ถ้าชาวบ้านมานิมนต์แล้วไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ คราวหน้ามานิมนต์อีกจะถูกปฏิเสธ

ก็เพราะว่าเป็นระเบียบง่าย ๆ เพื่อประโยชน์ของผู้นิมนต์เองแท้ ๆ ระเบียบปฏิบัตินั้นมีอยู่ว่า

1. ถ้าจะนิมนต์พระวัดพระบาทมิ่งเมืองไปฉันเนื่องในพิธีอะไรก็ตาม จะถวายอาหารคาวได้เพียง 3 สิ่งเท่านั้น และไม่ต้องตั้งเกณฑ์ว่าจะต้องเป็นน้ำพริก 1 ยำ 1 ผัด 1 หรือแกง 1 อะไรก็ได้ที่เจ้าภาพรับประทาน พระก็จะต้องฉันเช่นเดียวกัน

2. ของหวานขอให้ถวายเพียง 1 อย่าง จะเป็นผลไม้ที่ปลูกภายในเขตบ้านก็ยิ่งดี จะเป็นของหวานพื้น ๆ ง่าย ๆ ก็ได้ ถวายเพียงอย่างเดียว จะไม่มีของหวานก็ไม่ว่ากระไร

3. ห้ามถวายบุหรี่โดยเด็ดขาด เพราะบุหรี่นั้นเป็นสิ่งเสพติดที่พระวัดพระบาทมิ่งเมืองคิด แต่วัดอื่นจะคิดอย่างไรก็สุดแล้วแต่

4. ห้ามถวายน้ำหวานหรือน้ำขวด ชาวบ้านดื่มอะไรเป็นกิจวัตร พระจะต้องฉันเหมือนกัน หากเป็นงานทำบุญที่ชาวบ้านถือว่าอยากจะทำให้ผิดไปจากชีวิตประจำวันเสียสักหน่อย ก็ให้เลี้ยงน้ำผลไม้แบบไทย ๆ จะเป็นน้ำมะนาว น้ำมะขาม น้ำลำไย ขอให้เป็นผลไม้หรือพืชที่ปลูกได้ในลานนาก็แล้วกัน ส่วนน้ำใบไม้นั้นจะเป็นชา ใบชุมเห็ด ใบพยับหมอก มะตูมอ่อน ฯลฯ ก็ได้

ชาวบ้านจึงเคารพท่านเจ้าอาวาสและพระภิกษุวัดนี้เป็นอย่างยิ่ง พากันมาทำบุญและนิมนต์พระวัดนี้ไปในพิธีต่าง ๆ เนื่องจากชาวบ้านสบายใจ

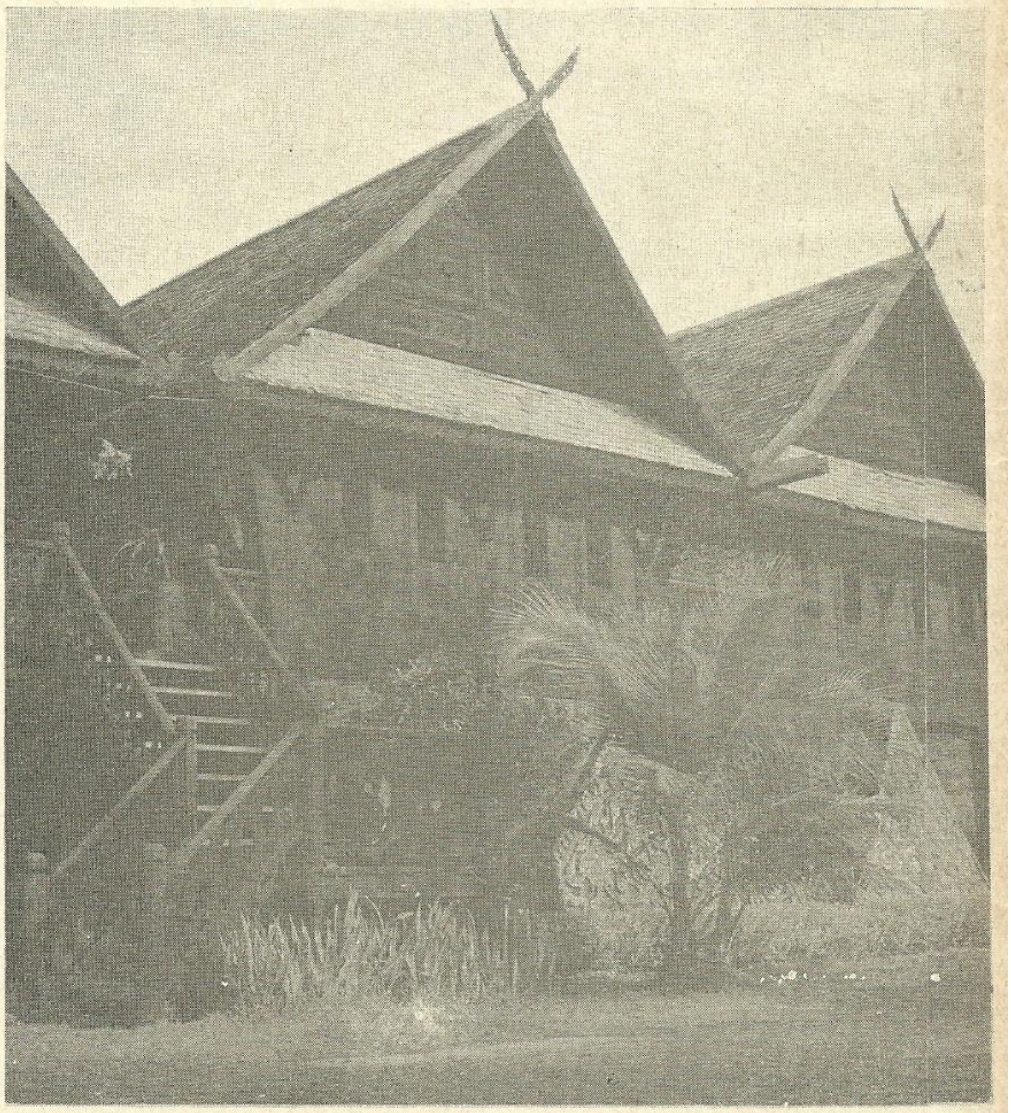

ด้วยความต้องการของชาวบ้าน ทำให้ทางวัดต้องเปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น และมีพ่อแม่ส่งลูกหลานมาเรียนจากต่างอำเภอมากมาย นักเรียนเป็นพันและในจำนวนนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์นี้แหละ จะมีเด็กผู้ชายที่มีความเด่นในทางสติปัญญา ความประพฤติ วัดจะสนับสนุนให้เยาวชนเหล่านี้บวชเณรหรือลูกแก้ว ได้เรียนหนังสือและกิจกรรมตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาฯ นับได้ว่าเณรกลุ่มนี้เป็นนักเรียนกินนอน หรือนักเรียนประจำของโรงเรียนประจำชั้นที่ 1 ของประเทศไทยด้วยความมุ่งหวังว่าต่อไปภายหน้า อนาคตประเทศชาติจะได้ข้าราชการ พ่อค้า เกษตรกร ฯลฯ ที่มีคุณลักษณะมาช่วยทะนุบำรุงสังคมไทยจากเยาวชนกลุ่มนี้

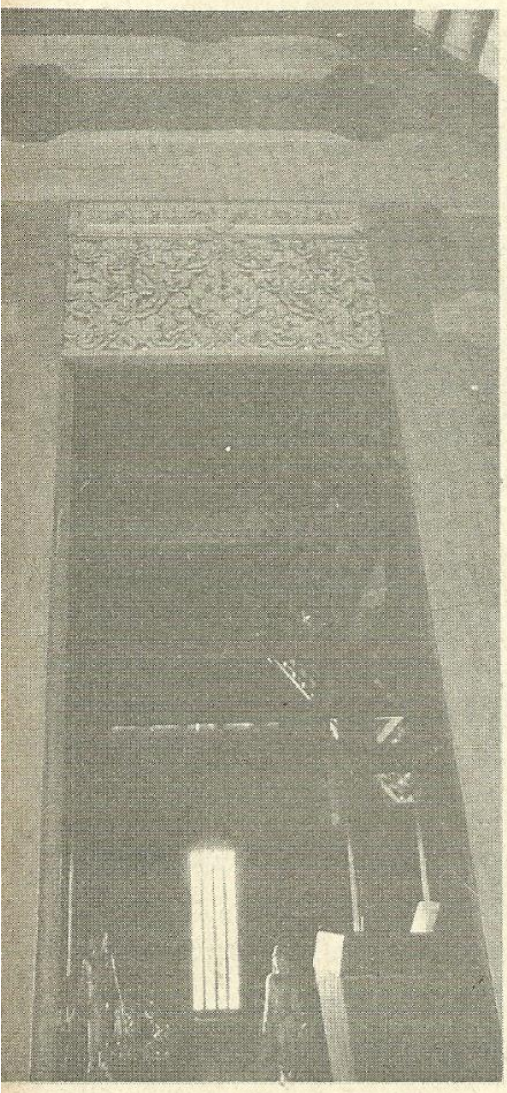

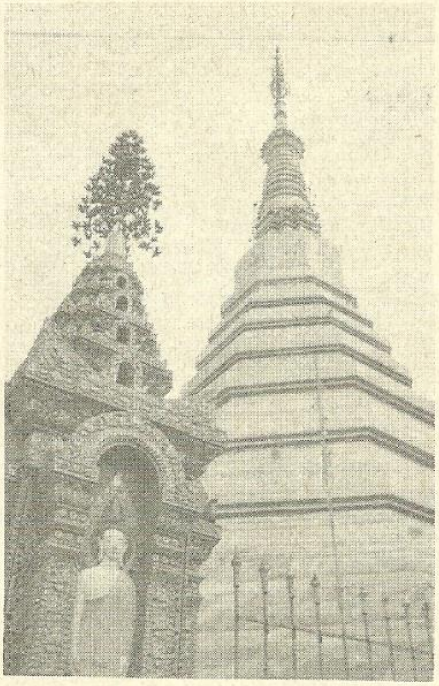

วัดพระธาตุช่อแฮ

เณรเหล่านี้แหละที่ไม่ค่อยจะว่าง มีกิจกรรมที่เหมาะกับอายุทำอยู่ตลอดเวลา

นักเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เหล่านี้ถึงกับลงทุนรวมกันเช่ารถเมล์เล็กมาจากที่ไกล ๆ เพื่อได้มาเป็นลูกศิษย์วัด น่าอนุโมทนา น่าทำตาม

อาณัติสงฆ์ภาค 6 นั้น ควรจะได้ศึกษาและนำมาประยุกต์ให้เข้ากับท้องถิ่น เช่น

ในการก่อสร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนาจะทำตามที่คิดไม่ได้ วัดจะต้องเสนอแปลนแผนผังวัด งบประมาณค่าใช้จ่าย ขออนุญาตพระสังฆาธิการตามลำดับขั้น ได้รับอนุญาตจากเจ้าคณะจังหวัดแล้วจึงจะลงมือสร้างได้

การก่อสร้างถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนาทุกอย่าง จะต้องรักษาศิลปะล้านนาไทยเอาไว้ทุกประการ และในการก่อสร้างจะต้องหาช่างศิลปะล้านนาอย่างแท้จริงมาเขียนแบบ หรือจะถอดแบบจากโบราณวัตถุที่ทางกรมศิลปากรรับรองแล้วก็ย่อมทำได้

เกี่ยวกับงานเทศกาลภายในวัดหรืองานเทศกาลปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน เจ้าอาวาสจะต้องควบคุมพระและเณรโดยมีระเบียบปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ห้ามพระและเณรชมงานหรือไปนมัสการเวลากลางคืน
- และให้ทำได้ในเวลากลางวัน
- พระและเณรจะเที่ยวงานที่ชาวบ้านจัดภายในหมู่บ้านไม่ได้เป็นอันขาด

อาณัติสงฆ์ของวัดพระบาทมิ่งเมืองจึงเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมให้เป็นที่ประจักษ์ แม้แต่อาณัติสงฆ์ภาคเหนือก็สมควรจะได้รับการศึกษาเป็นแบบอย่าง

เป็นเหตุให้ดิฉันเรียนผู้อ่านไว้ในตอนต้นว่า หากดิฉันไม่ได้ไปนมัสการเจ้าคุณราชรัตนมุนีแล้ว ดิฉันท่าจะต้องเสียใจอย่างยิ่ง

การเข้าไปในเขตวัดที่ไม่มีอะไรอื่นมาเจือปน นอกจากหลักการที่ต้องด้วยพุทธศีลและพุทธธรรมะนั้น เป็นความปลอดโปร่งและปลดกิเลสต่าง ๆ ได้มากมายเหลือที่จะคณานับ

ยิ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจของบ้านเมือง ยิ่งน่าอนุโมทนาเป็นทวีคูณ

ข้อสำคัญที่สุดนั้นก็คือดิฉันได้นมัสการนักเทศน์ระดับชาติคือท่านเจ้าคุณราชรัตนมุนี ท่านเจ้าอาวาสวัดพระบาทมิ่งเมือง ฟังแล้วสบายใจอยากเข้าวัดตลอดไป.

เรือนไทยล้านนา

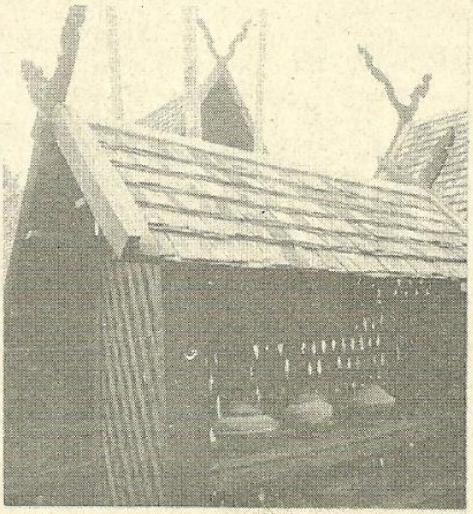

โครงการ

ในช่วงเวลาเพียง 2 วัน ที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ไปเยือนประเทศสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2524 สิ่งหนึ่งที่ท่านกระทำคือ ไปเยี่ยมชมโครงการหมู่บ้านใหม่ หรือที่เรียกเป็นภาษาเกาหลีว่า "แซมาเอิลอุนดง" (แซ-ใหม่, มาเอิล-โครงการ, อุนดง-หมู่บ้าน) ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจอันยิ่งใหญ่ของชาวเกาหลีใต้ทุกคน

ความสำเร็จนั่นเองเป็นบ่อเกิดของความภาคภูมิใจ เกาหลีใต้ประสบความสำเร็จอย่างงามในสิ่งที่ประเทศยากจน หรือที่เรียกกันให้ไพเราะหูว่า ประเทศ "กำลังพัฒนา" (ซึ่งมีประเทศไทยรวมอยู่ด้วย) ทั้งหลายปรารถนา นั่นคือ การเพิ่มรายได้ให้กับชาวชนบทซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ดีกินดีมีความเจริญขึ้นมาได้ในระยะเวลาอันสั้น

เกาหลีมิได้เป็นประเทศที่โชคดีเหมือนไทย ประวัติศาสตร์อันยาวนานของเกาหลีเต็มไปด้วยการต่อสู้ แต่เป็นการต่อสู้ที่ไม่ชนะ มีแต่ความท้อแท้สิ้นหวัง ต้องสยบอยู่ภายใต้การปกครองของเพื่อนบ้านที่เข้มแข็งกว่าคือ จีนเป็นเวลานับร้อย ๆ ปี พอสลัดหลุดจากจีนในปี พ.ศ. 2445 ก็ตกอยู่ภายใต้แอกญี่ปุ่นอีก 40 ปีเศษ จึงได้รับอิสรภาพภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2488 แต่ก็ถูกแบ่งแยกออกเป็น 2 ประเทศคือ เกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ เพียง 5 ปีต่อมาก็เกิดสงครามเกาหลี ซึ่งประเทศไทยได้ส่งทหารไปร่วมสมทบกับทหารฝ่ายสหประชาชาติและเกาหลีใต้ สงครามยืดเยื้ออยู่ 3 ปี จึงยุติทิ้งให้เกาหลีอยู่ในสภาพย่อยยับทั้งทางวัตถุและจิตใจ

แม้กระทั่งเมื่อ 12 ปีมานี้ชนบทเกาหลียังมีสภาพยากจน ล้าหลังไม่แตกต่างกับชีวิตเมื่อพันกว่าปีมาแล้วมากนัก เป็นชีวิตแบบโบราณที่ดูเหมือนจะไม่ได้สัมผัสกับอารยธรรมยุคใหม่เลย

ชีวิตของเกาหลีเนื่องจากถูกผู้รุกรานกดขี่ข่มเหงมานานหลายร้อยปี และถูกสงครามในยุคต่อมาซ้ำเติมจึงอยู่ในสภาพสิ้นหวังหมดเนื้อหมดตัว มีอะไรก็ถูกผู้ครอบครองเขายึดเอาไปหมดแม้กระทั่งบุตรภรรยาก็ถูกฉุดคร่าไปข่มขืนอนาจาร จนกระทั่งเกิดมีความเชื่อว่า "ความจนนั้นคือสมบัติอันล้ำค่าที่ฟ้าประทาน" เพราะไม่มีใครจะมาปล้นหรือแย่งชิงไป คนเกาหลีสมัยนั้นจึงเป็นพวกเกียจคร้าน เจ้าถ้อยหมอความ มั่วสุมอยู่กับอบายมุขและสุราเมรัยเป็นนิจ ถือคติประจำใจว่า "ถ้าไม่อดตายจะไม่ทำงานเป็นอันขาด" ซ้ำร้ายพื้นที่ของเกาหลีก็มีลักษณะตรงกันข้ามกับของไทย คือ ส่วนใหญ่สามในสี่เป็นภูเขา ที่เหลือประมาณหนึ่งในสี่ส่วนเป็นที่ราบ แต่ก็เป็นพื้นหินเสียมาก ทำการเพาะปลูกไม่ได้ดี ส่วนของไทยเรานั้นกลับกัน คือ มีพื้นที่ภูเขาประมาณหนึ่งในสี่ส่วน และอีกสามในสี่เป็นที่ราบทำไร่นาได้ผลดี เมื่อสภาพธรรมชาติไม่เอื้ออำนวย และนิสัยของประชากรก็เฉื่อยชาไม่เอางานเอาการ เกาหลีจึงอยู่ในสภาพย่ำแย่ในทุก ๆ ด้าน ชีวิตประจำวันของชาวบ้านก็คือการรอคอยรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ตั้งแต่รัฐบาลไปจนองค์การการกุศลต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไม่แตกต่างจากสภาพ "ขอทาน" มากนัก

มีสิ่งหนึ่งที่เกาหลีในสมัยนั้นมีลักษณะคล้ายไทยในปัจจุบันคือ คนเกาหลีมีความสัมพันธ์กันในระหว่างครอบครัวและเครือญาติใกล้ชิดมาก เมื่อมีเหตุการณ์ทางสังคมเกิดขึ้นก็จะมาร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างพร้อมเพรียง เช่น ในงานศพ งานแต่งงาน และการจัดงานรื่นเริงตามเทศกาลต่าง ๆ การจัดงานแต่ละครั้งก็ต้องจัดอย่างพิถีพิถัน และหรูหราฟุ่มเฟือยที่สุด เพื่อความยิ่งใหญ่และหน้าตาของเจ้าภาพ ผิดกันนิดหนึ่งที่ว่า เขาไม่ค่อยจะร่วมมือกันทำงานเพื่อประสานประโยชน์เหมือนเรา เช่น การร่วมแรงกันลงแขกใน

โครงการหมู่บ้านใหม่ของเกาหลีใต้มีอะไรดี จึงทำให้ชาวชนบทเกาหลีใต้ เอาชนะศัตรูคือ ความยากจนได้สำเร็จในเวลาเพียง 10 ปีเศษเท่านั้น โครงการทำนองนี้จะนำมาใช้กับไทยได้หรือไม่ในเมื่อคนไทยไม่ใช่คนเกาหลี

หมู่บ้านใหม่

ดร. เย็นใจ เลาหวณิช

การทำนาเป็นต้น

ทางรัฐบาลเกาหลีก็พยายามฟื้นฟูประเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้ มีโครงการพัฒนาชนบทมากมายแต่มักประสานงานกันไม่ได้และไม่ต่อเนื่อง ที่เน้นกันมากก็คือ การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทำอยู่หลายปีแต่ไม่ได้ผล เมื่อสิ้นปี 2521 สามารถรวมกลุ่มสหกรณ์ได้เพียง 1,500 กลุ่ม จากหมู่บ้านทั้งหมดที่มีอยู่ 34,665 หมู่บ้าน ซึ่งช้าเกินไปไม่ทันการณ์ ด้านรัฐบาลเองก็มีปัญหามากมายโดยเฉพาะคือ การทุจริตคอรัปชั่นที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในวงการ การทำงานขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นทั่วไปได้ ประชาชนยากจนและเดือดร้อนถึงขีดสุด

นี่คือสภาพของเกาหลีใต้ในปี พ.ศ. 2513 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการริเริ่มโครงการหมู่บ้านใหม่ (แซมาเอิลอุนดง) ขึ้นเป็นครั้งแรกในระดับชาติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเกาหลีใต้ก็สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วอย่างที่เรียกว่าไม่ต้องเหลียวหลังกลับไปอีก ความยากจนของประชาชนเกาหลีซึ่งเป็นโรคเรื้อรังมาหลายพันปี บัดนี้ถือได้ว่าหมดไปแล้ว ประชาชนอยู่ดีกินดีมีผลผลิตทางอาหารและการเกษตรเหลือกินเหลือใช้จนส่งไปจำหน่ายในตลาดโลก รวมทั้งสินค้าจากอุตสาหกรรมทั้งหนักและเบาซึ่งส่งไปจำหน่ายทั่วโลก ความสำเร็จในการพัฒนาชนบท และประเทศของเกาหลีใต้ในช่วงเวลาเพียง 10 ปีเศษ เป็นความมหัศจรรย์อย่างหนึ่งที่ชาวเกาหลีใต้ทุกคนภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

เกาหลีใต้ทำได้อย่างไร? เป็นปัญหาที่ใคร ๆ สนใจอยากทราบ แต่คำตอบคงไม่ง่ายเหมือนคำถาม เพราะประเทศมิใช่สิ่งเล็ก ๆ แต่ประกอบขึ้นด้วยคนเป็นสิบ ๆ ล้าน การทำให้คนมากมายเช่นนั้นมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นในเวลาอันสั้นทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ คงต้องมีขบวนการอันสลับซับซ้อน ถ้าจะกล่าวโดยละเอียดก็คงจะไม่ได้ เพราะเหตุและปัจจัยอันเป็นส่วนช่วยให้สำเร็จมีมากมายเกินไป ในที่นี้อาจสรุปเหตุปัจจัยหลักอันอาจถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดคือ **คนกับวิธีการ**

- คนที่สำคัญที่สุดในเรื่องนี้มี 2 คน คนแรกเป็นผู้นำของเกาหลีใต้ ซึ่งถึงแก่อสัญญกรรมไปแล้ว คือประธานาธิบดีปักจุงฮี ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการหมู่บ้านใหม่ระดับชาติ และอาศัยความเป็นผู้นำที่ "เสียสละเข้มแข็ง ฉลาด และซื่อสัตย์" บันดาลให้โครงการนี้ก้าวไปสู่ความสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว เช่นเดียวกันกับเกาหลีใต้ทั้งประเทศ

แต่ทว่าประธานาธิบดีปักจุงฮี เป็นหนี้ทางความคิดต่อประชาชนที่เดิมไร้ชื่อเสียงเรียงนามผู้หนึ่ง ซึ่งได้ทุ่มเทชีวิตจิตใจต่อสู้กับความยากจนและชักชวนเพื่อนบ้านทำตามจนพบความสำเร็จด้วยกันทั้งหมด จนกระทั่งรัฐบาลได้นำแนวความคิดและวิธีการของท่านผู้นี้ไปเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชนบทเกาหลีใต้ทั่วประเทศ ท่านผู้นั้นคือ ครูยงกีคิม ผู้นำหมู่บ้านคานาอัน อำเภอคุงคีโด จังหวัดกวางจู ซึ่งต่อมาได้รับรางวัลแมกไซไซ เมื่อ พ.ศ. 2508 และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยเซนต์เซเวียร์ ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อ พ.ศ. 2521

วิธีการพัฒนาที่ได้ผลจะต้องเริ่มต้นที่ **ความเสียสละ** ของผู้ที่เป็นผู้นำคนอื่นให้ทำตาม ครูคิมได้เริ่มต้นด้วยการรวบรวมสมัครพรรคพวกที่เป็นญาติพี่น้องรวม 36 ครอบครัวมาก่อตั้งขบวนการเอาชนะความจน ซึ่งมีสภาพรุนแรงมากภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในขณะนั้น อาวุธที่ใช้ต่อสู้คือหลักง่าย ๆ 3 ประการ อันได้แก่

1. ความขยัน ถ้ายังมีรายได้ไม่พอก็ทุ่มเทชีวิตทำงานให้หนักยิ่งขึ้นไปอีก

2. ความคิดพึ่งตนเอง เลิกคิดที่จะแบมือรับความช่วยเหลือจากใคร ๆ ทั้งหมด แม้กระทั่งรัฐบาล ถือหลักพึ่งตนเองเสียก่อน ไม่ต้องรีรอผัดวันประกันพรุ่ง เริ่มกันแต่บัดนี้ทันที

3. ความร่วมมือ งานบางอย่างทำเพียงลำพังคนเดียวจะไม่สำเร็จ หรือสำเร็จช้า แต่ถ้าร่วมมือกันจะเกิดผลดีทุกฝ่าย จึงควรประสานประโยชน์มากกว่าถือหลัก "ตัวใครตัวมัน" หรือ "ต่างคนต่างอยู่" และใคร ๆ ก็ทราบดีว่าความสามัคคีคือ "พลัง"

แรก ๆ ก็ถูกพรรคพวกต่อต้านอย่างรุนแรง เพราะพวกเขาไม่เคยชินกับการทำงานหนักมาก่อน แต่ครูคิมก็อดทนไม่ย่อท้อ

เอาชีวิตของตัวเองเป็นตัวอย่าง งานไหนลำบากครูคิมจะลงมือทำก่อน ผู้นำที่ดีนั้นนอกจากจะเสียสละแล้วจะต้องอดทนต่อการโจมตีใส่ร้ายของผู้อื่น พร้อมทั้งทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่นไม่ใช่ดีแต่พูด ใช้วิธีนี้ไม่นานก็ได้รับความเห็นใจและร่วมมือมากขึ้น จนในที่สุดทั้งหมดก็ทำงานหนักเป็นเกิดความสนุกสนานและความภาคภูมิใจกับผลงานที่ได้รับคุ้มค่าเหนื่อย หมู่บ้านก็เจริญรุ่งเรืองขึ้น ทุกคนมีบ้านอยู่ใหม่สวยงาม มีเงินเก็บออม มีฐานะดี เอาชนะความจนไปได้

ต่อมาเกิดสงครามเกาหลี หมู่บ้านนี้ถูกทำลายพินาศสิ้น เพื่อนบ้านทั้ง 36 ครอบครัวเกิดความท้อแท้สิ้นหวัง แต่ครูคิมเป็นผู้นำที่มีอุดมการณ์แน่วแน่มั่นคงยิ่ง ท่านมีความเชื่อมั่นว่าหลักสำคัญสามประการคือ ขยัน พึ่งตนเอง และร่วมมือกันนี้ ถ้าใครมีก็จะสามารถสร้าง "ชีวิตใหม่" ได้เสมอ จึงได้ให้กำลังใจสมาชิกทุกคนและพากันแสวงหาแผ่นดินใหม่ ในที่สุดก็ได้รวบรวมเงินกันซื้อที่ดินที่ไร้ประโยชน์แปลงหนึ่งเพียง 70 ตารางวาเป็นจุดเริ่มต้นใหม่ ด้วยอุดมการณ์ 3 ข้อนี้ ทั้งหมดสามารถขยายที่ดินออกไปได้เป็นหมื่นกว่าตารางวา สร้างฐานะสมาชิกทุกคนให้มั่นคง มีความมั่งคั่งร่ำรวยขึ้นอีกในเวลาไม่นานนัก ยังความประหลาดใจให้เกิดขึ้นแก่เจ้าของท้องถิ่นเดิม และคนทั่วไปชาวบ้านอื่น ๆ ที่ทราบเรื่องจึงมาขอความช่วยเหลือจากครูคิมให้ช่วยแนะนำสั่งสอนวิธีสร้างตนเองให้ด้วย ซึ่งครูคิมก็แนะนำอบรมให้ด้วยความเต็มใจ

ความสำเร็จของครูคิมเป็นที่กล่าวขวัญเลื่องลือไปทั่ว จนถระทั่งทราบถึงประธานาธิบดีปักจุงฮี จึงได้ส่งนายทหารคนสนิทมาติดต่อขอศึกษาวิธีการของครูคิม แล้วนำไปดัดแปลงมาพัฒนาเกาหลีใต้ เป็นโครงการระดับชาติ "แซมาเอิลอุนดง" ดังได้กล่าวมาแล้ว

วิธีพัฒนาประเทศตามที่ครูคิมได้เสนอแนะไปยังประธานาธิบดีปักจุงฮี คือ

1. เพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ซึ่งเป็นแหล่งผลิต โดยเฉพาะคือผลิตอาหารมาเลี้ยงเมือง จึงจำเป็นจะต้องพัฒนาหมู่บ้านในชนบทก่อน

2. การพัฒนาย่อมมีลำดับขั้นตอน ถ้าผิดขั้นจะไม่ได้ผล ต้องพัฒนาจิตใจประชาชนเป็นขั้นแรก ต่อมาจึงพัฒนาสังคม และพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นขั้นสุดท้าย เพราะจิตใจที่เต็มไปด้วยความขี้เกียจและมัวเมาในอบายมุขนั้นถ้าจะพัฒนาเศรษฐกิจหรือเพิ่มรายได้เสียก่อนก็เปรียบเสมือนเติมน้ำลงในโอ่งรั่ว เติมเท่าไรก็ไม่มีวันเต็ม จะต้องอุดรอยรั่วเป็นอันดับแรก

3. เลิกวิธีพัฒนาโดยวิธีแจกของแบบนำไปยื่นให้โดยไม่มีเงื่อนไข เพราะเท่ากับปลูกฝังนิสัย "ขอทาน" ให้กับชาวบ้าน ควรถือหลักความจริงที่ว่าถ้าให้ปลาเขาตัวหนึ่งในวันเดียวเขาก็กินหมด แต่ถ้าสอนวิธีตกปลาให้เขา เมื่อเขาตกปลาเป็นเขาก็จะเกิดความภาคภูมิใจและกินเท่าใดก็ไม่มีวันหมด

4. เลิกใช้เงินในการนำพัฒนาเพราะเงินเป็นบ่อเกิดของคอรัปชั่นที่ง่ายที่สุด ให้พยายามช่วยเหลือด้วยวัตถุสิ่งของ ซึ่งควบคุมง่ายกว่า

5. ศัตรูของการพัฒนาประเทศคือความยากจน ซึ่งอาจแก้ได้โดยอาศัยครูหรือนักพัฒนาเป็นผู้นำ ทำลายข้าศึกด้วยอาวุธคือ ความขยัน สามัคคี และมีเป้าหมายในการทำงาน ผู้นำที่ทำงานดีได้ผลจะต้องได้รับการเชิดชู ยกย่องให้เป็นวีรบุรุษในการพัฒนา

6. อย่าใช้ข้าราชการเป็นผู้นำในการพัฒนา เพราะข้าราชการอยู่เพียงชั่วคราวแล้วจะย้ายไปที่อื่นทิ้งโครงการที่ไม่มีใครรับช่วงไว้ข้างหลัง ผู้นำการพัฒนาจะต้องเป็นคนในหมู่บ้านนั้น และควรพัฒนาเฉพาะหมู่บ้านที่มีความต้องการทางใจอยากพัฒนาตัวเองมิใช่ยัดเยียดการพัฒนาให้เมื่อเขายังไม่พร้อมที่จะปรับปรุงตนเอง จะไม่ได้ผล

7. ต้องมีศูนย์ฝึกอบรมผู้นำการพัฒนาชนบทในระดับชาติ เพื่อให้เกิดการแพร่กระจายไปโดยเร็ว ฝึกให้ผู้นำทั้งหลายรู้จักหลักการพัฒนาชนบท ปลูกฝังแนวความคิดที่ถูกต้อง โดยยึดการปฏิบัติการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เป็นสำคัญ

อาศัยผู้นำที่มีความสามารถ เสียสละและจริงจัง ทั้งระดับชาวบ้านและระดับชาติกับใช้วิธีการพัฒนาที่เหมาะสม เกาหลีใต้ก็สามารถช่วยชาวชนบทส่วนใหญ่ของประเทศให้หนีความยากจนได้สำเร็จ อย่างไม่น่าเชื่อ

เมื่อดูคนอื่นแล้วก็น่าจะหันกลับมาดูตัวเองบ้าง ปัญหาน่าคิดคือ เมื่อเกาหลีใต้ทำได้ ไทยจะทำได้หรือไม่?

บางคนอาจคิดว่าคนไทยนิสัยไม่เหมือนคนเกาหลี เราขาดความจริงจัง ไม่มีวินัย ฟุ่มเฟือยเสียจนเคยตัวเป็นนิสัย เห็นใครดีไม่ได้ต้องทำลายเพราะมากด้วยความอิจฉาริษยา.....ฯลฯ เห็นจะยาก หรือทำไม่ได้แน่ ๆ

ถ้าคิดเช่นนั้นก็น่าจะย้อนกลับไปดูเกาหลีก่อนพัฒนา จะเห็นว่ายิ่งอยู่ในสภาพเลวร้ายกว่าเรามากในทุกด้าน แต่เขาก็ยังทำได้สำเร็จ

เราเคยแพ้เกาหลีใต้ในการแข่งขันฟุตบอลตลอดมาเป็นเวลานาน แต่เดี๋ยวนี้เราก็สามารถครองความเป็นหนึ่งได้สำเร็จแล้วมิใช่หรือ?

ผู้นำหมู่บ้านที่มีวิญญาณพัฒนา เช่นเดียวกับครูยงกีคิมก็มีอยู่แล้วในประเทศไทย มิใช่เพียงคนเดียว แต่มีมาก เมื่อปลายปี 2524 ที่ผ่านมานี้มูลนิธิธารน้ำใจได้เลือกคนไทยตัวอย่าง 2 ราย ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านนักพัฒนาทั้งคู่ รายแรก คือ นายเกียรติ วงศ์-กสิกิจ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลป่าครอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต และอีกรายหนึ่งคือ นายเฉลิม แก้วศรีงาม ผู้ใหญ่บ้านแหลม

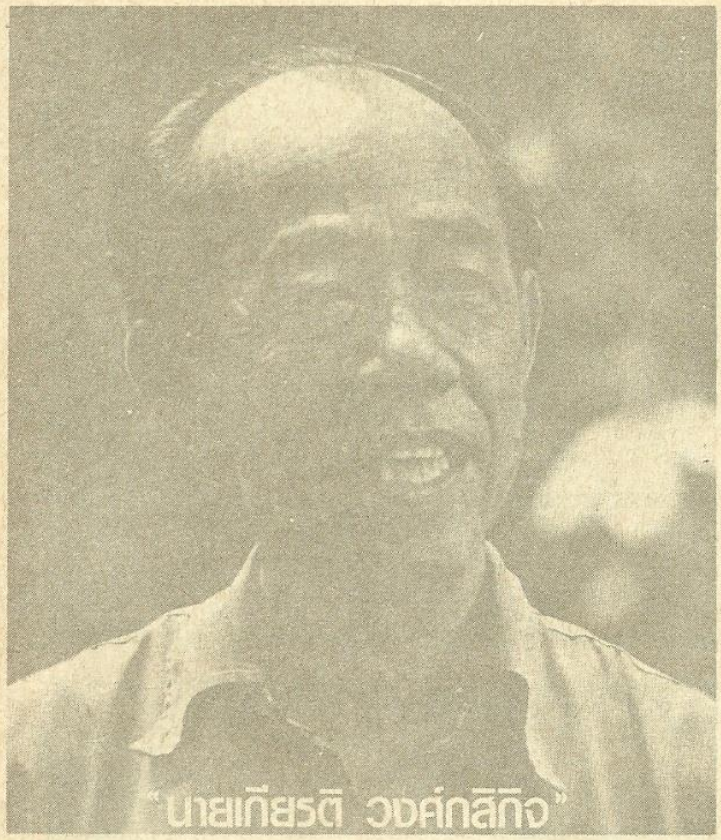
"นายเกียรติ วงศ์กสิกิจ"

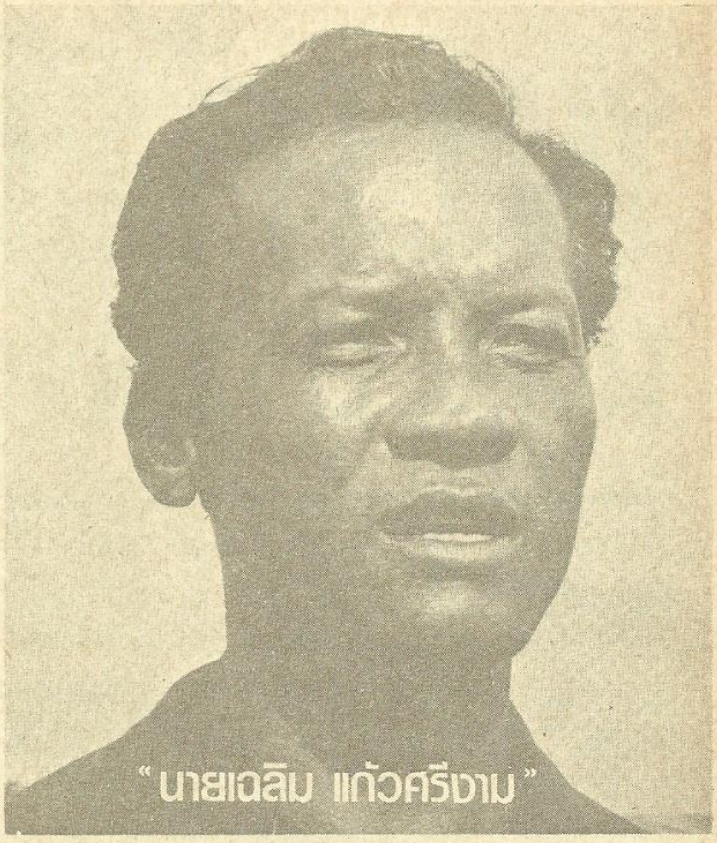
"นายเฉลิม แก้วศรีงาม"

หว้า ตำบลเดิมบาง อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้ใหญ่เกียรติ เป็นชาวภูเก็ต สำเร็จการศึกษาขั้นต้นระดับชั้นประถมปีที่ 4 ก็ออกมาทำงานเพราะฐานะยากจน เดิมทำงานเป็นลูกจ้างขายของชำและรับจ้างกรีดยาง ด้วยความขยันและประหยัด ก็สามารถรวบรวมเงินไปซื้อที่ดินที่ป่าครอกได้ 20-30 ไร่ มาทำสวนยางพารา ปลูกมันสัมปะหลัง กล้วย แตงโม สับประรด และเลี้ยงสุกร แต่ถูกพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ เขาจึงเป็นผู้นำรวมกลุ่มชาวสวนยางพาราของภูเก็ต จัดตั้งเป็นสมาคมขึ้น ทำให้มีอำนาจต่อรองราคายางกับพ่อค้าคนกลาง และพัฒนาอาชีพรองให้แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกเป็นผลสำเร็จ ทำให้สมาชิกมีฐานะดีขึ้นมาก นอกจากนั้นยังเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งกลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ (ทส.ปช.) ที่อำเภอถลาง ผู้ใหญ่เกียรติเป็นผู้ที่ยึดมั่นในศีลธรรมอย่างแน่นแฟ้น คอยชักจูงปลูกฝังให้ลูกบ้านทำแต่ความดี ขยันทำงานไม่รอแบมือรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น แต่แก้ปัญหาด้วยตนเองโดยอาศัยความขยันและร่วมมือกันเอง

คนไทยตัวอย่างนักพัฒนารายที่ 2 คือ ผู้ใหญ่เฉลิม แก้วศรีงาม เป็นชาวนาได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้านนี้ ผู้ใหญ่เฉลิมเป็นผู้นำที่ดี เข้าถึงชาวบ้าน มีความเสียสละอุทิศแรงกายแรงใจทำความเจริญให้กับหมู่บ้าน คอยตรวจตราความสะอาดถึงกับคอยเก็บเศษกระดาษตามถนนด้วยตนเอง เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชาวบ้านทั่วไป เป็นผลให้ทุกคนตื่นตัว สามัคคีพร้อมใจกันพัฒนาหมู่บ้านอย่างรวดเร็ว เช่น ตัดถนน จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร ริเริ่มทำนาหว่านน้ำตม แผนใหม่เป็นการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต รักษาความสะอาดและระเบียบจนจะหาเศษกระดาษตามท้องถนนสักชิ้นเดียวก็ไม่มี มีการทำสวนครัวปลูกผักบริโภคเองทุกครัวเรือน ฯลฯ ตัวผู้ใหญ่เฉลิมเอง เสียสละที่ดิน 2 ไร่ให้เป็นที่ตั้งสถานีอนามัยชั้น 2 ของหมู่บ้าน

ปัจจุบันบ้านแหลมหว้า มีความเจริญเป็นอันมาก มีถนนหนทางสะดวกสบาย มีไฟฟ้า น้ำบริบูรณ์ บึงใหญ่ของหมู่บ้านก็อุดมด้วยสัตว์น้ำ เพราะชาวบ้านคอยบำรุงรักษาหมู่บ้านนี้จึงได้รับเลือกเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง มีผู้มาขอดูกิจการเป็นจำนวนมาก ทั้งจากอำเภอใกล้เคียง และจากจังหวัดห่างไกล ความรุ่งเรืองก้าวหน้านี้ กล่าวได้ว่าเกิดจากความเป็นผู้นำพัฒนาที่เสียสละ ขยัน และสามารถของผู้ใหญ่เฉลิมนั่นเอง

ท่านผู้อ่านที่รัก วิญญาณนักพัฒนานั้นจะอยู่ในร่างคนเกาหลี หรือในร่างคนไทยก็เป็นวิญญาณดวงเดียวกัน กรุงรัตนโกสินทร์ย่อมไม่สิ้นคนดี บัดนี้กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 200 ปีแล้ว แม้ว่าเราจะเริ่มช้ากว่าเกาหลีใต้ 12 ปี ก็มิใช่ว่าจะช้าเกินกว่าที่เราจะเอาชนะความยากจนในชนบทของเราได้ ขอแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้นคือ อย่าจนใจ ต้องมั่นใจว่าเราทำได้ และทำให้ได้ดีกว่าเขาอีกด้วย คิดได้เพียงเท่านี้ เราก็ทำสำเร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว

พบกับ
น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ

"นาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เคยรับราชการอยู่กองทัพอากาศ แล้วโอนมาเป็นหัวหน้ากองที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2509 ได่เต้าเรื่อยมาจนเป็นผู้ช่วยเลขาธิการฯ และรองเลขาธิการฯ เมื่อปี 2516 และ 2519 ตามลำดับ จนกระทั่งปี 2523 จึงได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ท่านได้แสดงทรรศนะจากประสบการณ์การทำงานด้านความมั่นคงอันยาวนานไว้อย่างน่าสนใจ"

ขอทราบบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของสภาความมั่นคงแห่งชาติ

สภาความมั่นคงแห่งชาติมีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบายที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติในด้านการเมืองภายใน การเมืองต่างประเทศ การป้องกันประเทศ และการเศรษฐกิจและสังคมจิตวิทยา ต่อคณะรัฐมนตรีและท่านนายกรัฐมนตรี เพื่อตกลงใจ

และสั่งการมอบหมายให้กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติเพื่อให้ส่วนราชการต่าง ๆ มีการดำเนินงานสอดคล้องกันกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่กำหนดไว้

สภาความมั่นคงแห่งชาติจัดตั้งขึ้นโดย พรบ.สภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2502 มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีสมาชิกประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ในการประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติแต่ละครั้ง ท่านนายกรัฐมนตรีจะมีบัญชาให้เชิญบุคคลต่อไปนี้เข้าร่วมประชุมด้วย คือ เสนาธิการทหาร ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ อธิบดีกรมตำรวจ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิบดีกรมประมวลข่าวกลาง และเลขาธิการ กอ.รมน.

พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนดให้มีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือ สมช.เป็นส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี ขึ้นตรงกับท่านนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติงานให้กับสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ฟัง ๆ ดูแล้ว ขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของ สมช.กว้างขวางมากเกี่ยวพันกับปัญหาอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งขึ้นอยู่กับสภาวการณ์จากภายนอกประเทศด้วย เท่าที่ทำมาแล้ว ท่านคิดว่ามีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องใดบ้างที่ทำให้งานไม่สามารถดำเนินไปได้สำเร็จตามเป้าหมาย

งานของสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นงานทางด้านนโยบาย ผลสำเร็จของนโยบายอยู่ที่การปฏิบัติ ซึ่งส่วนราชการเกี่ยวข้องกับนโยบายนั้น ๆ เป็นผู้รับไปดำเนินการ ผมกล่าวเช่นนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่า งานที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาตินั้น เราทำงานร่วมกันและต่อเนื่องกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายที่กำหนดไว้

ปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนความมั่นคงแห่งชาตินั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ปัจจัยเหล่านี้บางอย่างก็อยู่ในวิสัยที่เราจะเข้าไปจัดการแก้ไขได้ทันที

แต่บางอย่างก็ไม่อยู่ในวิสัยที่เราจะเข้าไปจัดการแก้ไขได้ในทันทีทันใด เพราะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถและระยะเวลาด้วย การแก้ปัญหาบางอย่างยังจำเป็นต้องอาศัยเวลา ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคไม่ใช่ตัวกำหนดที่สำคัญที่จะทำให้เราทำงานไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ไม่ได้ ผมคิดว่างานทั้งหลายทั้งปวงในบ้านเมืองเราขณะนี้ ถ้าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายราชการหรือฝ่ายประชาชน ถ้าจะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ และร่วมมือกันอย่างจริงใจเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริงแล้ว ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็จะอยู่ไม่ไกลนัก

ท่านคิดว่า ปัญหาความมั่นคงภายในที่สำคัญมีอะไรบ้างรวมทั้งปัญหาภายนอกที่กระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติ ขอทราบแนวทางแก้ไขเฉพาะปัญหาที่สำคัญ ๆ เหล่านั้นด้วย

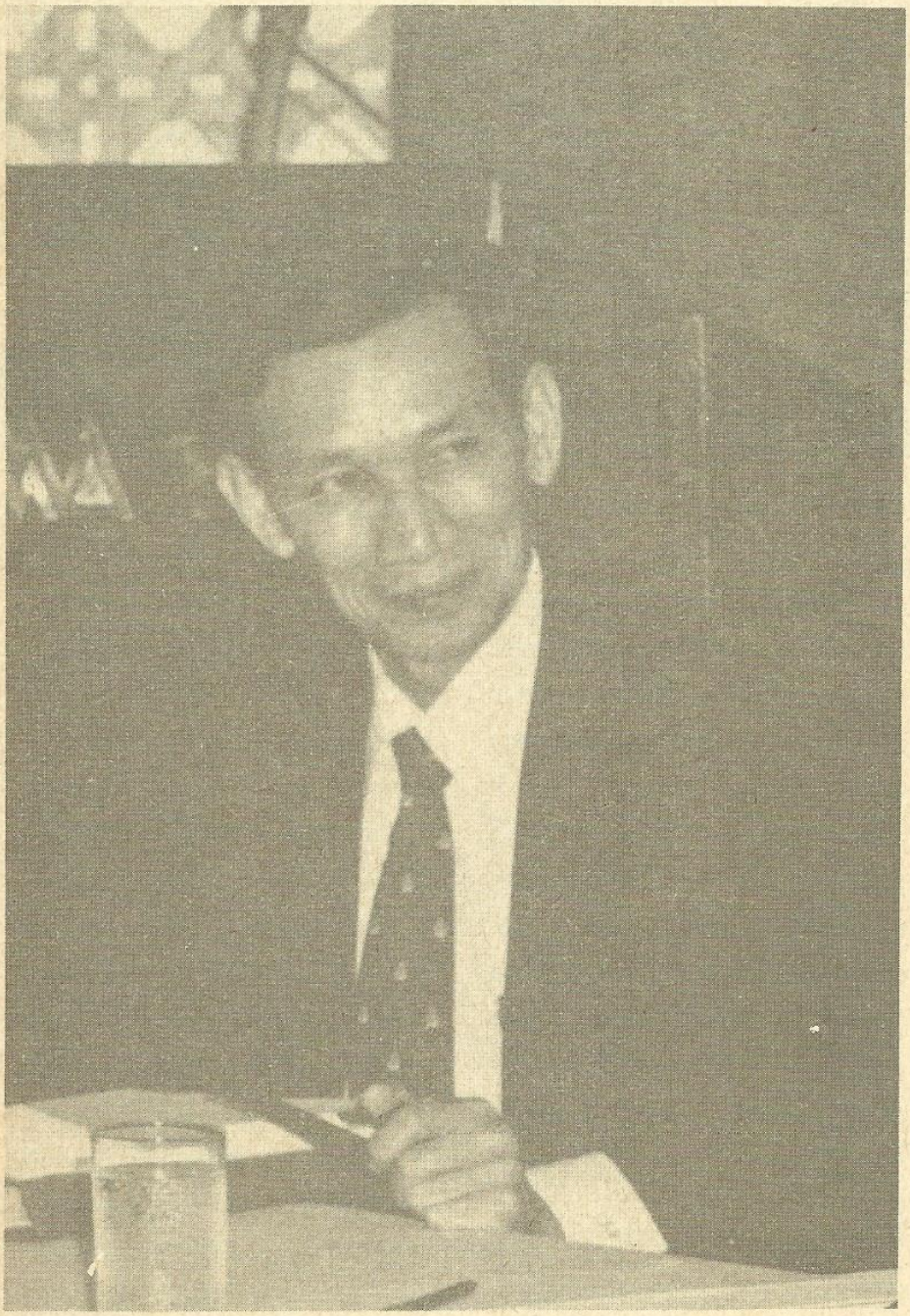

เรื่องนี้เห็นจะต้องพูดกันยาวสักหน่อย เพราะนำปัญหาทั้งภายในและภายนอกมาถามแต่ก่อนตอบคำถามนี้ ขอให้มองไปรอบ ๆ บ้านเราเสียก่อนว่า คนอื่นเขาก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกันไม่ว่าปัญหาจากภายในประเทศของเขาเอง หรือปัญหาที่มาจากข้างนอก ผมพูดอย่างนี้ อย่าคิดว่าเป็นการพูดแก้ตัวให้กับรัฐบาล เพราะข้อเท็จจริงเป็นอย่างนั้น ไม่มีประเทศไหนในโลกขณะนี้ที่ประชาชนของตนมีความสะดวกสบายเหมือนแต่ก่อน ไม่ว่าประเทศใหญ่หรือประเทศเล็ก ไม่ว่าประเทศร่ำรวยหรือยากจน ล้วนแล้วแต่ประสบปัญหาด้วยกันทั้งนั้น เพียงแต่ว่าใครจะประสบหนักเบามากกว่ากันเท่านั้น

ปัญหาภายในของแต่ละประเทศนั้น บางเรื่องเกิดขึ้นจากตัวของตัวเอง ไม่มีใครมาเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหา เช่นปัญหาคุณภาพของประชากรทั้งทางด้านความรู้ความสามารถและระดับของจิตใจ ปัญหาความยากจนอดอยากเพราะความขี้เกียจหรือเพราะจากระบบที่ไม่มีความเป็นธรรม การจัดการที่ไม่ดี การเอารัดเอาเปรียบ ไม่ยอมขาดทุนกำไร มือใครยาวสาวได้สาวเอา หรือบางปัญหาเช่นเรื่องความสงบเรียบร้อยภายใน เรื่องคอรัปชั่นในวงราชการ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่เกิดจากภายในประเทศของตนเป็นสำคัญไม่ใช่มีคนอื่นเข้ามาก่อให้เกิดขึ้น

แต่นั่นแหละ ปัญหาภายในบางอย่างก็มีผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ข้างนอกก็มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ๆ ก็คือ ปัญหาพลังงาน ประเทศใดที่ต้องพึ่งพาพลังงานจากนอกประเทศ คือต้องซื้อต้องหามาจากนอกประเทศ ประเทศนั้นย่อมต้องมีภาระเพิ่มขึ้นทางด้านค่าใช้จ่าย ถ้าประเทศผู้ผลิตหรือผู้ขายเขาขึ้นราคา ถ้าเขาขึ้นราคาทุกปีเราก็ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายขึ้นทุกปี มิฉะนั้น ก็ไม่มีพลังงานมาใช้ การขึ้นราคาน้ำมันหรือพลังงานจากนอกประเทศแต่ละครั้ง มีผลกระทบถึงปัญหาภายในด้วยเพราะพลังงานเป็นบ่อเกิด

ของการผลิตสิ่งของแพงขึ้น ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น รายได้ไม่พอรายจ่าย โยงไปถึงปัญหาการเมือง การว่างงาน ปัญหาโจรผู้ร้าย และคอรัปชั่น

เหตุการณ์หรือปัญหาจากภายนอกเช่นนี้ ไม่ว่าประเทศไหนย่อมได้รับผลกระทบกระเทือนทั้งนั้น เป็นปัญหาที่แก้ไขค่อนข้างยาก เพราะเราคงจะไปบีบบังคับไม่ให้เขาขึ้นราคาไม่ได้ เราคงต้องแก้ไขที่ตัวของเราเองด้วย คือ ไม่ใช้ หรือใช้ให้น้อยลง ประหยัดและมีระเบียบวินัยมากขึ้น ผมคิดว่าไม่มีรัฐบาลของประเทศไหนจะมีความสุขเมื่อเห็นประชาชนพลเมืองของตนเดือดร้อนหรือทุกข์ยาก

ท่านนายกรัฐมนตรี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้เรียกร้องให้ประชาชนอดทน เสียสละ และมีความสำนึก และมีความรับผิดชอบในหน้าที่นั้น ผมคิดว่าท่านนายกรัฐมนตรีและรัฐบาลของท่านมีความประสงค์จะให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในภาคเอกชน ได้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรการแก้ไขต่าง ๆ ในภาครัฐบาลซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการยกระดับรายได้การสร้างงาน การปรับปรุงระบบราชการและกลไก บริหารต่าง ๆ การป้องกันและปราบปรามคอรัปชั่น การให้การศึกษาและการพัฒนาจิตใจ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าประชาชนทั่วไปจะได้ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติตามคำแนะนำ ในขณะที่ทางรัฐบาลก็กำลังเร่งดำเนินการตามนโยบายและมาตรการแก้ไขอยู่ทางหนึ่งแล้วนั้น ผมคิดว่า เราจะประสบผลสำเร็จหรือชนะปัญหาต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

บ้านเมืองของเราปกครองในระบอบประชาธิปไตย การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากคนทุกฝ่ายภายในชาติเป็นสำคัญ ไม่เหมือนประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการหรือคอมมิวนิสต์ ซึ่งใช้วิธีบีบบังคับขู่เข็ญต่อประชาชนพลเมืองของตน การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจสังคมของประเทศคอมมิวนิสต์ขณะนี้ เฉพาะอย่างยิ่งดูประเทศใกล้ ๆ บ้านของเราเป็นตัวอย่างก็ได้ คือในประเทศเวียดนาม ลาว หรือกัมพูชา จะเห็นได้ว่า ประสบภาวะยุ่งยากลำบากกว่าเราหลายพันเท่าจนประชาชนต้องกระเสือกกระสนหลบหนีออกนอกประเทศกันทุกวัน เพราะไม่มีจะกิน สิทธิเสรีภาพนั้นอย่าว่าแต่ครึ่งใบเลย เสี้ยวหนึ่งก็ยังไม่มี ใครอยากพบของจริงก็แวะไปดูตามศูนย์อพยพต่าง ๆ ที่เราอนุญาตให้คนเหล่านี้มาพักอาศัยอยู่ได้ บางคนระเหเร่ร่อนไปอยู่ในหลายประเทศทั่วโลกอย่างลำบากลำบน ไม่มีอนาคตของตนเอง ฆ่าตัวตายไปก็ไม่ใช่น้อย

"ในเวียดนาม ลาว หรือกัมพูชา จะเห็นได้ว่าประสบภาวะยุ่งยากลำบากกว่าเราหลายพันเท่าจนประชาชนต้องกระเสือกกระสนหลบหนีออกนอกประเทศกันทุกวัน เพราะไม่มีจะกิน สิทธิเสรีภาพนั้นอย่าว่าแต่ครึ่งใบเลย เสี้ยวหนึ่งก็ยังไม่มี"

บ้านเมืองของเรามีปัญหาเฉพาะหน้าภายในหลายอย่างที่เผชิญอยู่ก็จริง ไม่ว่าปัญหาความยากจน ปัญหาโจรผู้ร้ายหรือปัญหาการก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ แต่ปัญหาเหล่านี้ไม่เหลือบ่ากว่าแรงที่เราจะช่วยกันแก้ไข เรายังมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าซึ่งกำลังขุดค้นขึ้นมาใช้อย่างได้ผล ในระยะห้าปีข้างหน้าเราจะลดปัญหาด้านพลังงานไปอย่างมากมาย เงินทองที่เราต้องเสียไปเพื่อการจัดซื้อหาน้ำมันดิบนอกประเทศเริ่มลดลงปีละหลายพันล้านบาท ผมจึงอยากขอให้เรามองภาพรวมทั้งประเทศต่อปัญหาด้านพลังงานว่า เราได้พบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยทางภาคใต้แล้ว และกำลังพบน้ำมันในบริเวณใกล้เคียงด้วย นอกจากนี้ทางภาคอีสานก็ได้พบน้ำมันแล้ว ทางภาคเหนือเรามีลิกไนท์ซึ่งเป็นบ่อเกิดของพลังงานสำคัญมานานแล้ว และทางภาคตะวันตกเรามีพลังงานจากน้ำซึ่งนำมาใช้ในกิจการไฟฟ้าหลายแห่งขณะนี้ ผมจึงเห็นว่า ถ้าเราจะมองไปข้างหน้าสำหรับอนาคตของบ้านเมืองเพียงแค่ห้าปีสิบปีข้างหน้าแล้วเราไม่ได้อยู่กันอย่างความฝันอย่างลม ๆ แล้ง ๆ เลย

สำหรับปัญหาสำคัญที่มาจากภายนอกประเทศและมีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาตินั้น ผมอยากจะพูดว่า เราเป็นประเทศเล็กที่กำลังพัฒนากำลังอำนาจของชาติเพื่อสร้างความมั่นคง ความเป็นปึกแผ่นภายในของตนให้เข้มแข็ง เราไม่อยากไปยุ่งกับใคร เรามีนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศที่เขามีเจตนาดีกับชาติบ้านเมืองของเรา แต่เราก็อยู่ในภูมิภาคที่มีความขัดแย้งกันในระหว่างผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจ ที่กำลังต่อสู้ช่วงชิงอิทธิพลซึ่งกันและกันในขณะนี้ ผลของการต่อสู้แย่งชิงอิทธิพลกันดังกล่าวกระทบกระเทือนมาถึงเราด้วย เฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาอินโดจีน ความมั่น

"นโยบายของรัฐบาลต่อการแก้ไขปัญหากัมพูชาโดยยึดหลักการสหประชาชาติเป็นนโยบายที่ถูกต้อง ซึ่งเราจะต้องเดินตามแนวทางนี้ไว้ให้ได้ อย่าเปลี่ยนม้ากลางกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวเป็นอันขาด"

คงแห่งชาติของเราได้รับผลกระทบจากปัญหาอินโดจีนมากทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เพราะความสงบสุขจะยังไม่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ

ผมอยากให้เราเอาใจใส่กับปัญหาอินโดจีนเป็นพิเศษ เพราะผมคิดว่า แม้เราจะอยู่ในภาคีอาเซียน แต่เราก็อยู่ติดกับเหตุการณ์ที่มีการต่อสู้กันในกัมพูชามากกว่าคนอื่น กัมพูชาเป็นสนามการต่อสู้ระหว่างคนกัมพูชากับทหารเวียดนาม นโยบายของรัฐบาลต่อการแก้ไขปัญหากัมพูชาโดยยึดหลักการสหประชาชาติเป็นนโยบายที่ถูกต้อง ซึ่งเราจะต้องเดินตามแนวทางนี้ไว้ให้ได้ อย่าเปลี่ยนม้ากลางกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวเป็นอันขาด ตราบใดที่เวียดนามไม่ถอนทหารจากกัมพูชาและให้ชาวกัมพูชาตัดสินใจในโชคชะตากรรมของตนเองในการปกครองแล้ว เราคงจะประนีประนอมอะไรไม่ได้ เพราะแม้เรากับเวียดนามจะเป็นมิตรกัน แต่เราไม่ได้ยอมรับการกระทำของเวียดนามในการใช้กำลังเข้ายึดครองกัมพูชา เราจะไม่มีอะไรที่ต้องสูญเสียเลย ถ้าเราวางตัวของเราให้มั่นคงในนโยบายที่รัฐบาลดำเนินอยู่ในขณะนี้

ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองจากอินโดจีนเป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนความมั่นคงแห่งชาติของเราไม่น้อย ทั้งทางด้านการเมือง การเศรษฐกิจสังคมและการป้องกันประเทศ รัฐบาลได้ใช้ความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอดโดยยึดหลักมนุษยธรรมควบคู่กับหลักอธิปไตยและความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ เราไม่มีนโยบายให้ผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้อาศัยอยู่ในเมืองไทยเป็นการถาวร เราเพียงให้อาศัยอยู่เพียงชั่วคราวเพื่อเดินทางไปประเทศที่สามหรือกลับคืนภูมิลำเนาเดิมของตน เราได้ปรับมาตรการหลายอย่างเมื่อปีที่แล้วให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ของความเป็นจริง นับตั้งแต่การยุบศูนย์ผู้อพยพให้เหลือเพียง 4 ศูนย์ในสิ้นปี 2525 และเราได้ใช้มาตรการตรวจสอบที่เคร่งครัดต่อผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งทางบกและทางเรือหลังวันที่ 15 ส.ค. 24 เพื่อให้แน่ใจว่าคนเหล่านี้เป็นผู้อพยพที่แท้จริง เราถือว่าผู้อพยพหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัญหาของนานาประเทศที่ต้องช่วยกัน ไม่ใช่เป็นภาระของประเทศไทยแต่ฝ่ายเดียว ถ้าไม่มีใครช่วยเราแก้ปัญหานี้ คนเหล่านี้ก็อยู่ในเมืองไทยไม่ได้

มีผู้กล่าวว่าในสังคมไทยนั้น แม้จะมีสิ่งที่ดีงามที่ช่วยให้ประชาชนในชาติมีความผาสุกและประเทศชาติอยู่รอดปลอดภัยมาได้โดยตลอดก็จริง แต่ในปัจจุบันทราบว่า คนไทยมีความคิดที่ไม่ค่อยจะลงรอยกันนัก แบ่งเป็นกลุ่ม เป็นฝ่ายและเป็นพวกขึ้นมากมายจนดูสับสน ท่านคิดว่าสิ่งนี้จะเป็นจุดอ่อนและจะมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของชาติหรือไม่เพียงใด เราจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร

การที่ประชาชนทั่วไปไม่ทราบว่าจะยึดมั่นในแนวทางใดกันแน่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่ออนาคตของชาติบ้านเมือง เพราะประชาชนเหล่านี้จะถูกชี้นำ ชักจูง หรือถูกครอบงำด้วยความคิดจ่ากศัตรูของชาติ หรือจากผู้ที่แอบแฝงมาในรูปของมิตร ซึ่งมีเป้าหมายในการทำลายชาติบ้านเมืองของเราได้โดยง่าย และหากเราจะช่วยเผยแพร่ความคิดของบุคคลดังกล่าวออกไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือปราศจากการใคร่ครวญตริตรองอย่างรอบคอบ ก็เท่ากับช่วยกันเบี่ยงเบนอนาคตของชาติให้ไปสู่เส้นทางหรือจุดหมายปลายทางที่เราไม่พึงประสงค์ จริงอยู่เราคงจะต้องยอมรับถึงความแตกต่างทางความคิดของบุคคลซึ่งเป็นภาวะปกติของสังคมในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนไทยมีลักษณะปัจเจกชนนิยมสูง แต่ก็มีลักษณะประสานประโยชน์อยู่มากพอสมควร ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความแตกต่างทางความคิดอยู่ภายในขอบเขตและสามารถประสานประโยชน์กันได้ ดังเช่นที่เป็นมาแล้วในอดีต จากประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย ก็ชี้ให้เห็นแล้วว่า เราสามารถอยู่รอดปลอดภัยได้ก็ด้วยการประสานประโยชน์สามารถปรับเปลี่ยนและผสมผสานทางด้านความคิดที่ก้าวหน้าและล้าหลังเข้าด้วยกัน และทำได้อย่างเป็นผลดี

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ผมเห็นว่า จะต้องสร้างกลไกที่จะก่อให้เกิดความเชื่อถือเป็นระบบหรือมีความคิดอย่างเป็นระบบที่สามารถอธิบายถึงสภาพที่ดีในสังคมที่พึงรักษาและสภาพที่ไม่ดีในสังคมอันพึงขจัด รวมทั้งสามารถต่อต้านหรือคงทนต่อการท้าทายจากความเชื่ออื่น ๆ ที่ไม่สามารถ

"คนที่ทำงานด้วยความอยากจะได้ผลงานเป็นส่วนตัวนั้น จิตใจยังไม่สูง แต่คนที่ทำงานด้วยน้ำใจเสียสละ ไม่หวังอะไรนั้น เป็นคนที่มีจิตใจสูง ทำงานมาก ก็มีความสุขมาก"

แก้ไขปัญหาภายในชาติบ้านเมืองของเราได้อย่างจริงจัง ระบบความคิดที่สอดคล้องกับความเชื่อถือและความต้องการอย่างแท้จริงของคนส่วนใหญ่ในชาติ เพื่อให้ชนในชาติได้ยึดถือและผูกพันใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนและในการสร้างสรรค์ชาติอย่างสมเหตุสมผลก็คือ "อุดมการณ์ของชาติ" ซึ่งคำว่าอุดมการณ์หมายถึง "อุดมคติอันสูงส่งที่จูงใจมนุษย์ให้พยายามบรรลุถึง" ขณะนี้อุดมการณ์ของชาติไทยมีอยู่กระจัดกระจายในหลายแหล่งหลายที่และมีจุดอ่อนในด้านการรักษาและปลูกฝัง จึงจำเป็นที่จะต้องทำให้อุดมการณ์ของชาติเป็นจริงขึ้นมา และต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนเพื่อเร่งเร้าในทุกส่วนให้มีความเชื่อมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ของชาติอย่างจริงจัง

จำได้ว่าท่านได้เคยกล่าวไว้ว่า "อย่าให้ใครมาขโมยอนาคตของประชาชนในชาติเราได้ง่าย ๆ" ถ้าอย่างนั้นเราจะป้องกันผู้มาขโมยชาติได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะขอความร่วมมือจากประชาชนคนไทยทุกคนช่วยกันในเรื่องนี้

ผมได้เคยพูดไว้ในคำอภิปรายเรื่อง "บทบาทของนักจัดรายการวิทยุในการเผยแพร่อุดมการณ์ของชาติ" เมื่อสิงหาคมปีที่แล้ว โดยผมเห็นว่า ปัจจุบันเรากำลังมีความเห็นที่แตกต่างซึ่งกันและกันทั้งในด้านการมองปัญหาและแนวความคิดในการแก้ไขปัญหา เป็นสาเหตุทำให้เกิดการขาดเอกภาพ ขาดการรวมพลังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งต้องการความสามัคคีและความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงใจและจริงจัง นอกจากนี้ในโลกปัจจุบันมีการแลกเปลี่ยนถ่ายเทหรือเผยแพร่ความคิดเห็นหรือลัทธินิยมเข้ามาในสังคมบ้านเราได้อย่างรวดเร็วและสะดวกขึ้น การแข่งขันกันขายความคิด ขายลัทธินิยมที่เป็นอยู่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันมากขึ้นในสังคมบ้านเรา รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มลัทธิพลต่าง ๆ ในระหว่างพวกกันเองก็มีส่วนเกี่ยวข้องไม่น้อยที่จะผลักดันความคิดและความเชื่อถือให้คล้อยตามไปกับกลุ่มของตนด้วย ปัญหาดังกล่าวพวกเราก็ได้ประสบพบเห็นในประเทศเพื่อนบ้านของเราที่สิ้นชาติไป อันเนื่องมาจากการฆ่าฟันทำลายล้างซึ่งกันและกัน โดยผลแห่งความเชื่อถือที่แตกต่างและขัดแย้งกันเองของประชาชนในชาติเดียวกันมากขึ้น

อนาคตของบ้านเมืองเป็นของเราทุกคนทุก ๆ ฝ่าย จะต้องช่วยกันป้องกันรักษาไว้ เฉพาะอย่างยิ่งการดำรงเอกลักษณ์ที่ดีของคนไทยในการประสานประโยชน์ ขณะเดียวกันต้องช่วยกันทำให้อุดมการณ์ของชาติเป็นจริงขึ้นมาให้ได้ โดยการปลูกฝังและเผยแพร่ในทุกระดับ

ขอทราบปรัชญาและแนวความคิดของท่านในการทำงาน

ผมระลึกอยู่เสมอตามโอวาทของท่านปัญญานันทภิกขุที่ว่า คนที่ทำงานด้วยความอยากจะได้ผลงานเป็นส่วนตัวนั้น จิตใจยังไม่สูง แต่คนที่ทำงานด้วยน้ำใจเสียสละ ไม่หวังอะไรนั้น เป็นคนที่มีจิตใจสูง ทำงานมาก ก็มีความสุขมาก ถ้าเราปฏิบัติตามหลักธรรมะ เราตั้งใจทำงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ดีที่สุด ส่วนผลที่จะได้นั้น ไม่ใช่หน้าที่ของเราปล่อยไว้ให้ธรรมชาติมันจัดการของมันเองอย่างนี้ใจก็สบาย

ปี 2525 นี้ ท่านจะฝากข้อคิดอะไรถึงผู้อ่านวารสารไทยเป็นพิเศษบ้าง

ชาติของเราดำรงอยู่ได้จนทุกวันนี้ ก็เพราะพระมหากษัตริย์และบรรพบุรุษของเรา เอาเลือดเอาเนื้อและเอาชีวิตเข้าแลกไว้ ขอให้เราภูมิใจในความเป็นชาติและความเป็นคนไทยของเรา เราต้องมีจิตใจแน่วแน่มั่นคงร่วมกันว่า ชาติไทยของเรามิได้รุ่งเรืองเจริญมาเฉพาะในอดีตเท่านั้น แต่จะต้องเจริญก้าวหน้าและมั่นคงสืบต่อไปในอนาคตอันยาวนานด้วย

พลเมืองดีของชาติ

- รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- ปฏิบัติตนดี
- สมศักดิ์ศรีประชาชน
- อดทนเสียสละ
- ยึดธรรมะเป็นหลัก
- มีความรักหน้าที่
- เสียภาษีถูกต้อง
- มุ่งสนองนโยบายรัฐ
- มีความประหยัด-ขยัน
- ไม่หวาดหวั่นศัตรู
- ยินดีสู้เพื่อชาติไทย

วีระ รักความสุข
วิทยาลัยครูสกลนคร

แผนรุกและแผ

กลยุทธหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕

เรื่องที่ผมจะบรรยายให้ที่ประชุมฟังเกี่ยวกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ในวันนี้ จะเป็นในลักษณะของนามธรรม ซึ่งหมายความว่าเป็นแนวความคิดเพื่อสร้างเป็นพื้นฐานของความเข้าใจ ส่วนรูปธรรมหรือรายละเอียดที่จะนำไปสู่ภาคปฏิบัติจริง ๆ นั้น คิดว่าจะมีผู้บรรยายให้ทราบในหัวข้อต่อไป โดยจะเริ่มจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ที่ประกาศใช้อยู่ในปัจจุบัน

(ตัดตอนจากบทความที่เคยลงตีพิมพ์ ในวารสารเศรษฐกิจและสังคมและได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารไทยฉบับนี้อีกวาระหนึ่ง)

1. แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านมา

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มีผลอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากในขณะนั้นภาวะเศรษฐกิจของเราตกต่ำจนถึงที่สุด ยุคนั้นเรียกว่าเป็นยุค 2500 หรือยุคกึ่งศตวรรษซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ มากมายและร้ายแรงมาก จนถึงจุดที่จะต้องขึ้นเป็นไปตามวัฏจักรทางเศรษฐกิจ ดังนั้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ระบบเศรษฐกิจของเราจึงกำลังเริ่มฟื้นตัวขึ้นมา และเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เศรษฐกิจของเราเริ่มเข้าสู่ยุคพัฒนาเป็นครั้งแรกอย่างจริงจัง ซึ่งแตกต่างจากที่เคยพัฒนามาในช่วงก่อนๆ

สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว นอกจากจะเป็นเพราะสภาวะแวดล้อมที่สุกงอมเพียงพอถึงจุดที่จะต้องขึ้นมาแล้ว แต่สาเหตุที่ขึ้นมาได้อย่างมากเป็นเพราะว่า ในยุคนั้นถึงแม้ว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ในด้านวิชาการจะบอกว่าเป็นแผนที่ค่อนข้างหยาบ เทคนิคต่าง ๆ ในการวางแผนยังไม่ค่อยมีการคำนวณอะไรมากนัก แต่สิ่งที่สำคัญทางเทคนิคคือ "วิญญาณของแผน" แผนฯ นี้มีวิญญาณ เพราะมีเป้าหมาย นโยบาย และระบบการตัดสินใจสั่งการที่แน่ชัด ซึ่งถ้าไม่มีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว

นรับ

ดร.เสนาะ อูนากูล

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 วิญญาณจึงมิได้มีดวงเดียว แต่เป็นวิญญาณของขบวนการพัฒนาในหลาย ๆ ส่วนรวมกันอยู่... ในสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ มีทั้ง "แผนรับและแผนรุก" พร้อมกันในขบวนการนี้

เทคนิคต่าง ๆ จะมีเท่าไรก็ตามผลที่ได้รับจริงๆ จากแผนนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ตามที่คาดไว้

วิญญาณของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ได้เป็นเครื่องผลักดันที่ทำให้เริ่มเข้าสู่ยุคการพัฒนาอย่างจริงจัง ได้เริ่มมีงบพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกและเป็นงบพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินทั้งภายในประเทศและต่างประเทศซึ่งหมายความว่า ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในการพัฒนา งบพัฒนาเหล่านี้ถูกใช้ไปในการปูพื้นฐานทางเศรษฐกิจในด้านถนน ไฟฟ้า น้ำ ฯลฯ ที่เราไม่เคยได้ทำกันมาก่อน นอกจากการใช้งบพัฒนาไปเพื่อการดำเนินงานดังกล่าวแล้ว ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ นโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐในช่วงเวลานั้น แน่นอน เป็นระบบเสรีนิยมที่ชัดเจน กล่าวคือ นโยบายที่กำกับแผนในช่วงต้น รัฐไม่ประกอบธุรกิจเอง แต่จะสร้างบรรยากาศที่มีเสถียรภาพและส่งเสริมการลงทุนของเอกชน ดังนั้น เมื่อมีนโยบายที่แน่ชัดและมีคำสั่งการบังคับบัญชาที่ถูกต้องแล้ว การดำเนินการต่าง ๆ ที่จะให้เป็นไปตามนั้น ก็ตามกันมา มีความแน่นอน ต่อเนื่อง และได้ผล

จึงเรียนสรุปได้ว่า แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เป็นแผนที่มีวิญญาณและเป็นแผนที่ช่วยให้สามารถขึ้นจากจุดต่ำสุดของภาวะทางเศรษฐกิจในยุคนั้น เริ่มเข้าสู่ยุคของการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง

ในระยะต่อมาหลังจากนั้น เรื่องวิญญาณค่อยๆ จางลงไปเหมือนกัน เพราะเราไปยุ่งอยู่กับเรื่องอื่น หรืออาจไม่มีความเข้าใจ ไม่สนใจเพราะฉะนั้นการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เหล่านี้จึงค่อย ๆ จางลงทุกที มีความคิดต่าง ๆ ในลักษณะเป็นชิ้นเป็นส่วน ซึ่งหมายความว่าไม่มีการวางยุทธวิธีของชาติ ทุกอย่างเป็นไปในลักษณะเฉพาะหน้า เมื่อเป็นเช่นนี้ การทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 และฉบับที่ 4 จึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถึงแม้ว่าเทคนิคในการทำแผนจะดีขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเทียบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 แต่ถ้าขาดชีวิตจิตใจแล้วก็ทำให้พลังที่จะออกมาจากแผน รวมทั้งทิศทาง เป้าหมาย นโยบาย และระบบการสั่งการให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ในแผนขาดและอ่อนไปมาก

แต่อย่างไรก็ตาม อาจจะเป็นว่าแผนพัฒนาฉบับที่ 2-4 ได้ผลลัพธ์จริง ๆ ไม่เหมือนกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 แต่ก็ไม่อยากพูดว่าแผนล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นได้เป็นไปตามวัฏจักรในช่วงที่ผ่านมา 20 ปี หลังจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 มาแล้วไม่ใช่ว่าจะมีผลทางลบหรือสูญไปหมดแต่ยังมีประโยชน์ที่แฝงอยู่ในนั้นมากเพราะว่าเป็นการปูพื้นฐานไม่แต่เพียงด้านวัตถุซึ่งดำเนินต่อจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 เท่านั้น แต่ที่สำคัญคือมีการหล่อหลอมทัศนคติ สร้างประสบการณ์และได้เตรียมความพร้อมเพรียงด้านกำลังคนของเราไว้ด้วย นับว่าเป็นช่วงที่เรากำลังก้าวมาสู่ความเป็นผู้ใหญ่

ดังนั้น ในช่องว่างระหว่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 และ 5 จึงไม่ได้สูญไปเลยทีเดียว ประสบการณ์ที่ได้รับ ไม่ได้หมายความว่าความสำเร็จนั้นคือประสบการณ์ แต่ความล้มเหลวและความผิดพลาดเป็นประสบการณ์ที่สำคัญ ซึ่งเป็นบทเรียนที่ผู้วางแผนหรือนักเศรษฐศาสตร์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้านได้สร้างสมประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ นอกจากนี้แล้วผลลัพธ์จริง ๆ ในแง่ส่วนรวมก็นับว่าไม่เลวนักเพราะว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศได้เพิ่มสูงขึ้นติดต่อกันเรื่อยมาเป็นร้อยละ 7 ต่อปี โดยไม่นับภาวะเงินเฟ้อ โดยสรุปแล้ววงจรการพัฒนาที่ผ่านมาในช่วง 20ปีนี้ เมื่อมีความผิดพลาดมีความสูญเปล่าเกิดขึ้น และเสื่อมลงแล้ว ก็เริ่มตั้งจุดที่จะต้องมีพลังเกิดขึ้น ซึ่งเป็นช่วงเริ่มของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ในขณะนี้

2. แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5

ถ้าจะกล่าวถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ว่ามีวิญญาณ มีการกำหนดเป้าหมายนโยบายที่แน่ชัดหรือไม่ มีแนวทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายเหล่านั้น และมีระบบการสั่งการที่เด็ดขาด เช่น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 หรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วอาจจะเห็นได้ไม่ชัด เหตุที่ไม่ชัดเพราะว่ามีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ระบบเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศยังมีลักษณะที่ไม่สลับซับซ้อน เพียงแต่มีผู้นำที่เข้มแข็งเพียงคนเดียวก็สามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ที่สมควรจะเกิดขึ้นได้ แต่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผ่านมา 20 ปีนี้สภาพบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปมาก การที่จะหวังให้คนใดคนหนึ่งเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างให้ชัดเจนและดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปดังเช่นในสมัยก่อนย่อมทำไม่ได้อีกแล้วเพราะฉะนั้นความแตกต่างที่เกิดขึ้นจึงอยู่ที่ว่าขณะนี้เป็นขบวนการที่จะต้องร่วมกันดำเนินการหลายฝ่าย จะขึ้นอยู่กับคนใดคนหนึ่งไม่ได้และแต่ละคนจะต้องมีหน้าที่ที่ต้องทำในทุกระดับ

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 วิญญาณจึงมิได้มีดวงเดียว แต่เป็นวิญญาณของขบวนการพัฒนาในหลาย ๆ ส่วนรวมกันอยู่ ซึ่งชี้ให้เห็นชัดลงไปไม่ได้ และต้องพูดถึงในลักษณะของนามธรรม และเมื่อนามธรรมนี้มีความชัดเจน และมีผู้ยอมรับมากขึ้นแล้ว ก็ย่อมมีผู้เข้าใจกันมากขึ้น โดยสรุปแล้วจึงอยากจะชี้ให้เห็นว่า ในสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ มีทั้ง"แผนรับ" และ "แผนรุก" พร้อมกันในขบวนการนี้

แผนรับ เป็นแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่สร้างสมกันมาอย่างมากมายในอดีต รวมทั้งปัญหาจากต่างประเทศ เป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาเดิมขึ้นได้อีก แผนรับหรือแผนป้องกันแก้ไขเหล่านี้ ขอเรียนให้ทราบโดยย่อ ๆ ดังนี้

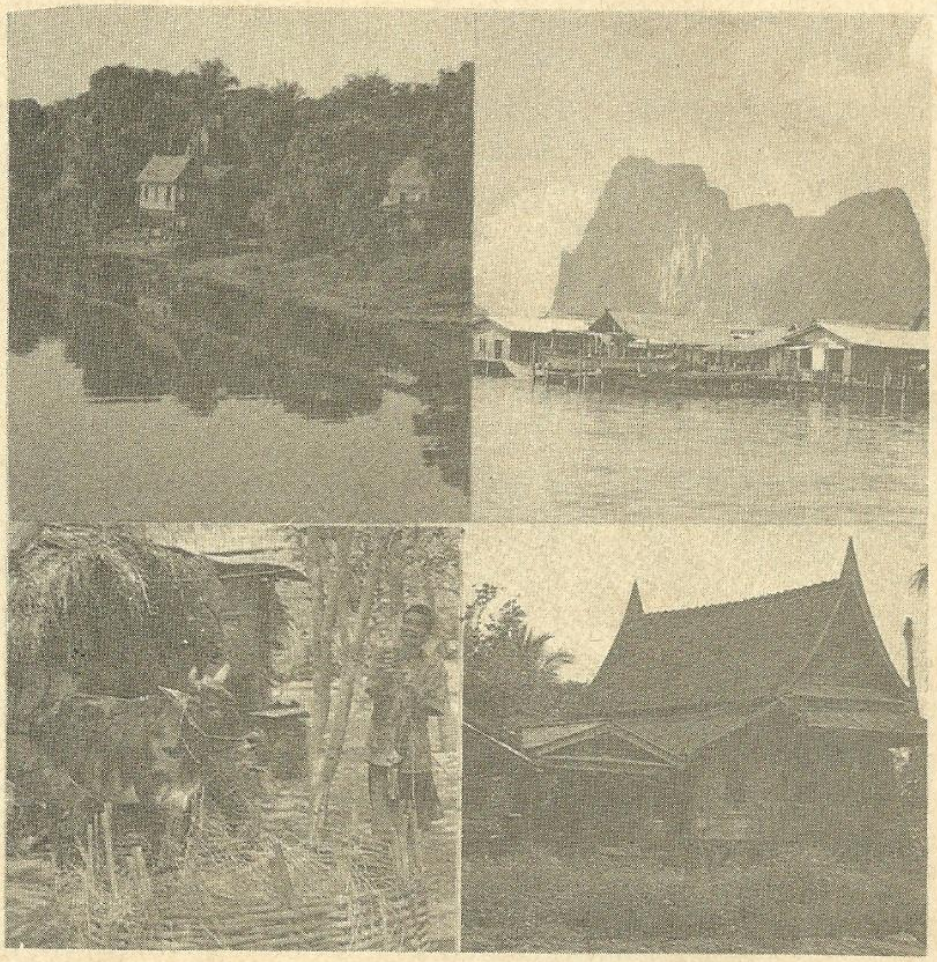

ในแผนฯ 5 คนยากคนจนในชนบทจะได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้สามารถช่วยตนเองได้ และอยู่ในฐานะพอมีพอกิน

(1) แผนแก้ปัญหาเศรษฐกิจขาดดุลและปัญหาเงินเฟ้อ เป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงิน การคลัง การงบประมาณและการค้าระหว่างประเทศ แผนนี้จะเป็นแผนแก้และแผนรับ โดยเฉพาะปัญหาจากการขาดดุลทั้งหลาย ซึ่งถ้าไม่รีบแก้ไขในขณะนี้แล้ว เห็นว่าจะอยู่ในฐานะที่อยู่ในสังคมเศรษฐกิจของโลกลำบาก

(2) แผนพัฒนาชนบทยากจน ขณะนี้ประชากรที่ยากจนจริง ๆ ของประเทศ ได้ลดลงเหลือ 25% ของประชากรเกือบ 50 ล้านคน โดยมีจำนวนประมาณ 10 ล้านกว่าคน รวมกันอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นการยากที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนที่ได้ลดลงมาเป็นลำดับเหล่านี้ ให้สามารถลดลงไปได้อีกเนื่องจากลักษณะของความยากจนที่ได้ลดลงในช่วงที่ผ่านมา เราใช้วิธีการขยายพื้นที่และเผาป่า ปัจจุบันจึงไม่มีพื้นที่ที่จะขยายต่อไปอีกแล้ว ดังนั้นถ้าไม่มีวิธีการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้แก้ปัญหาความยากจนทั้งหลายที่ลดลงมาแล้วก็จะเริ่มเพิ่มสูงขึ้นไปอีก อย่างเช่นในหลาย ๆ ประเทศที่ประสบอยู่ แผนพัฒนาชนบทยากจนที่นำมาใช้จึงเป็นแผนรับและแผนแก้ปัญหา พร้อมทั้งเป็นแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น หรือกลับมาเกิดขึ้นอีก

(3) แผนพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม แนวความคิดเรื่องการพัฒนาสังคมนี้เป็นปัญหาที่เกิดแก่ผู้วางแผนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ เพราะต้องยอมรับว่ามีความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนี้แล้ว ดังนั้นจึงต้องพยายามระดมกำลังความคิด

เกี่ยวกับการวางแนวทางพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมจากหลาย ๆ ฝ่ายด้วยกัน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และในที่สุดได้มองเห็นว่าแนวความคิดของการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ความจริงได้ผูกโยงอยู่กับขบวนการพัฒนาเศรษฐกิจนี่เอง การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น และผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจมีส่วนทำให้เกิดปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ การวางแผนเพื่อพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงกำหนดตัวปัญหาขึ้นในลักษณะนี้เป็นหลัก โดยผูกโยงเข้ากับการแก้วิธีการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อตัดปัญหาที่จะเข้ามาทับถมเรื่องสังคมและขณะเดียวกันจากระบบของสังคมนั้นก็ต้องมีแนวทางการพัฒนาในรูปใหม่

(4) แผนการกระจายทรัพย์สินและป้องกันการผูกขาด เป็นแผนที่วางไว้เพื่อแก้ไขปัญหาที่พอกพูนขึ้นมาในระยะ 20 ปีที่ผ่านมานี้เช่นกัน

แผนรุก ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้เรามีแผนรุกอยู่หลายแผน และจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งในระยะแรกมีคนไม่เชื่อว่าประเทศไทยจะทำอะไรได้ เพราะเราได้ถึงจุดของความขาดการเชื่อถือกันเอง เป็นวิกฤตการณ์ดังเช่นที่เคยประสบมาเมื่อ 20 ปีที่แล้ว แต่เมื่อได้มีการดำเนินการไปแล้วและมีผู้ได้มองเห็นแนวทางและมีความเข้าใจร่วมกันก็จะสามารถรวมเป็นพลังที่จะผลักดันให้แผนรุกมีบทบาทและประสบผลสำเร็จมากขึ้น ซึ่งจะเป็นขบวนการของคนทั้งประเทศ การที่จะรุกสามารถรุกได้หลายทาง เพราะเรามีทรัพยากรซึ่งแม้ว่าจะใช้สูญเปล่าไปมาก แต่ก็ยังมีเหลืออยู่ไม่น้อยและที่ไม่เคยถูกนำมาใช้ก็มีอยู่อีกมาก สำหรับในเรื่องกำลังคนก็เป็นประเด็นหนึ่งที่อยากจะเรียนให้ทราบว่าการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาได้สามารถดึงให้อัตราการเพิ่มของประชากรลดลงอย่างรวดเร็วจนอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถจะเลี้ยงดูกันได้ และทำให้ฐานะครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้น

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้ชี้เป้าหมายและแนวทางในการที่จะรุก โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากที่สุด ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะต้องเป็นแผนที่มีความชัดเจนพอสมควร ประกอบด้วยแผนต่าง ๆ ที่เป็นแผนรุก ดังนี้

(1) แผนพัฒนาการเกษตรในเขตก้าวหน้า ความชัดเจนต่าง ๆ อาจไม่ถึงขั้นสุดท้ายที่สมบูรณ์ แต่ก็มีแนวทางที่เห็นชัดยิ่งขึ้น

(2) แผนการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม จำเป็นจะต้องปรับโครงสร้างของอุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิมให้เข้มแข็งขึ้น สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้ยิ่งมีมากยิ่งเกินดุล มิใช่ยิ่งมีมากยิ่งขาดดุลอย่างที่แล้ว ๆ มา โดยจะเริ่มในอุตสาหกรรมเดิม 10 ประเภท และในปีนี้จะเริ่มก่อน 2 ประเภท คือ อุตสาหกรรมไฟฟ้า อุตสาหกรรมรถยนต์และอุปกรณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับรถยนต์ มอเตอร์ไซด์ เครื่องยนต์ต่าง ๆ จากการพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เราได้พบว่าในสัญญาร่วมลงทุนระหว่างประเทศมีข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถจะใช้เทคโนโลยี่เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้ และยังมีข้อจำกัดในการส่งสินค้าไปต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการหารือกันในระดับระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

(3) แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เราใช้วิธีการเช่นเดียวกันกับในแผนรุกทั้งหลาย คือ เป็นเรื่องที่จะต้องเข้าใจในพื้นฐานความรู้ที่แท้จริง สภาพ

การพัฒนาอุตสาหกรรมรถยนต์และอุปกรณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับรถยนต์ คือเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของแผนฯ 5

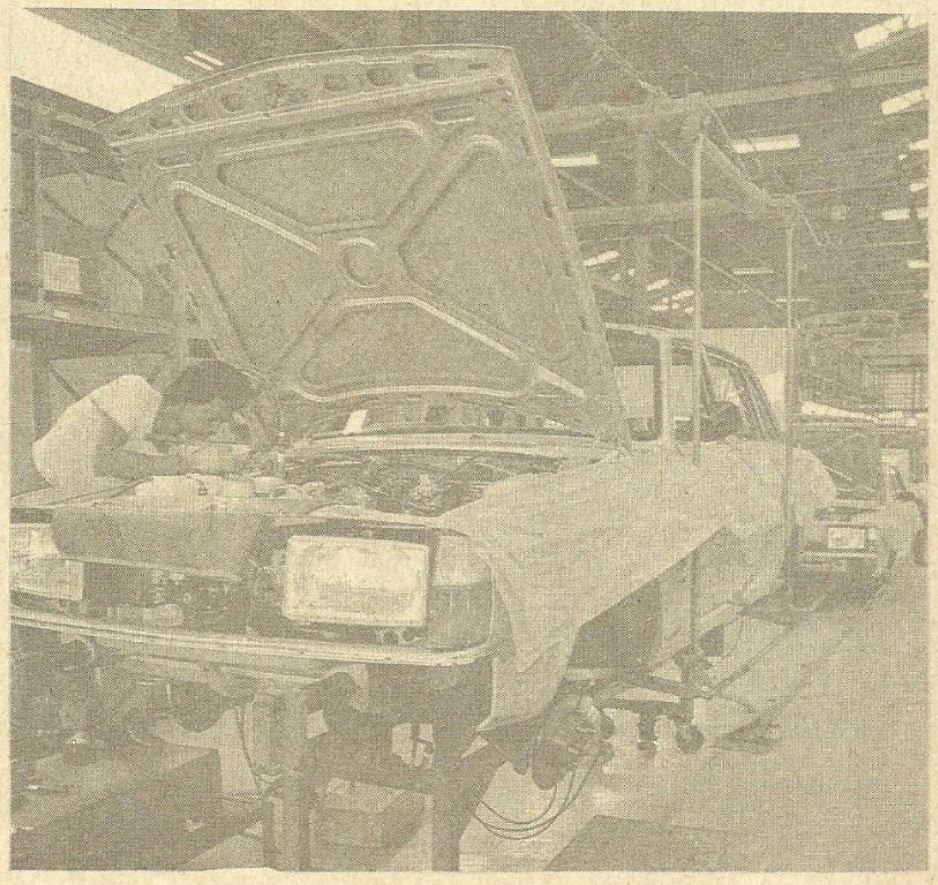

ที่เป็นจริงของสภาวะเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่นี้ และเข้าใจในโอกาสที่จะพัฒนาบริเวณพื้นที่เหล่านี้ซึ่งบังเอิญโอกาสมีมาก เพราะฉะนั้นในการสร้างแผนรุกของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจึงได้กำหนดเป้าหมายว่า จะสร้างและพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมขึ้นใหม่ ซึ่งจะมีขนาดใหญ่และรวดเร็วเพียงพอที่จะยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมในระดับที่สูงขึ้นจากระดับเดิม

ขบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้มีเป็นขั้นเป็นตอนเหมือนกัน ซึ่งถ้าเทียบกันแล้วถือว่าแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งจะก้าวจากระดับ "ประถมศึกษา" ไปสู่ "มัธยมศึกษา" และมิได้มีความทะเยอทะยานใหญ่โตเลย เพียงขอขึ้นขั้นมัธยมศึกษาเท่านั้น แต่โครงสร้างของอุตสาหกรรมที่จะเป็นระดับมัธยมศึกษานั้น จะต้องมีโครงสร้างอุตสาหกรรมหลัก เพราะถ้าไม่มีแล้วเราก็จะทำได้เฉพาะประเภทอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน คืออุตสาหกรรมประกอบสินค้าสำเร็จรูปเท่านั้นดังเช่นที่เคยทำสำเร็จมาแล้วในช่วง 20 ปีเพราะฉะนั้นการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากต่างประเทศในขณะนี้ จึงได้แปลงสภาพจากสินค้าสำเร็จรูปมาเป็นสินค้าวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตต่าง ๆ แต่โครงสร้างเหล่านี้ได้ถึงขีดสูงสุดและไปอีกไม่ได้แล้ว ในขณะนี้จึงเกิดปัญหาความอึดอัดในระบบเศรษฐกิจที่ไม่สามารถขึ้นขั้นได้

ด้วยเหตุนี้จึงต้องพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อให้ก้าวไปสู่ขั้นมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เนื่องจากมีทุกอย่างพร้อมอยู่แล้ว และมีเป้าหมายที่สำคัญ คือสร้างฐานอุตสาหกรรมแห่งใหม่ ซึ่งประกอบด้วยอุตสาหกรรมหลัก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเปโตรเคมิคัลแต่เป้าหมายนี้มิใช่เป็นเป้าหมายเดียว เป็นหนึ่งในหลาย ๆ เป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกขณะนี้ **เป้าหมายที่ต่อเนื่องกัน** กับการสร้างฐานทางเศรษฐกิจในภาคนี้ คือเราต้องการยึดเป็นหัวหาดและเป็นประตูที่จะเปิดให้แก่การพัฒนาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งจะมีผลต่อภาคเหนือด้วย เพราะในไม่ช้านี้จะมีเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเชื่อมไปถึงชุมทางบ้านภาชี ซึ่งจะเปิดประตูให้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือลงมาที่นี้ได้เลย โดยไม่ต้องผ่านกรุงเทพมหานคร และคาดหวังไว้ว่า การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจะเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่ถึงแม้จะไม่สามารถหยุดยั้งการเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานครได้ แต่อย่างน้อยก็ให้มีผลในการชลอการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ดังนั้น **เป้าหมายอีกประการหนึ่ง** คือ จะช่วยชลอการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถ้าไม่หยุดยั้ง ทรัพยากรทั้งหลายของประเทศก็จะถูกดูดเข้ามาจมอยู่ในกรุงเทพมหานครหมด โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ถึง 4 ที่ผ่านมาเป็นไปในลักษณะที่เรียกว่าพัฒนาอย่างเป็นกระจุก แทนที่จะกระจาย ถึงแม้ว่าจะเขียนไว้ในแผนให้มีการกระจายความเจริญ และกระจายรายได้ไปสู่ส่วนภูมิภาค แต่ก็ไม่สามารถจะกระจายได้ถ้าไม่มีทางเลือกที่ทัดเทียมกัน เพราะฉะนั้นจึงต้องหาทางเลือกที่ทัดเทียมหรืออย่างน้อยเกือบจะทัดเทียมกับกรุงเทพมหานคร เพื่อช่วยในการบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นกับกรุงเทพมหานครลงได้.

แผนฯ 5 แม้ว่าจะไม่สามารถหยุดยั้งการเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานครได้ แต่อย่างน้อยก็ให้มีผลในการช่วยชลอการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร

*ตัดตอนมาจากคำบรรยายในการประชุมทางวิชาการเรื่อง "ความเหมาะสมของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักและท่าเรือน้ำลึก" จัดโดย สมาคมไทยอเมริกัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ณ ห้องประชุมโรงแรมบางแสน จังหวัดชลบุรี 22 ตุลาคม 2524

โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ บางปะกง

ธาตรี ริ้วเจริญ

วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2524 นับเป็นวันประวัติศาสตร์ของชาติที่ได้นำก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย มาใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงทดแทนน้ำมันเตาในการผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นแห่งแรก ที่โรงจักรบางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

โรงไฟฟ้าบางปะกง เริ่มแรกแห่งการใช้ก๊าซธรรมชาติ

แผนการขยายแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าเพื่อสนองตอบความต้องการใช้ไฟฟ้าที่มีอัตราสูงมากขึ้นในแต่ละปี เป็นงานอันสำคัญที่สุดในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และแนวโน้มหลักอันสำคัญในการพัฒนาแหล่งผลิตไฟฟ้าใหม่ ๆ นั้น จะมุ่งเน้นการนำเอาทรัพยากรเชื้อเพลิงที่มีในประเทศมาใช้ในการผลิตให้มากที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤตการณ์ทางด้านน้ำมันเชื้อเพลิง ในขณะเดียวกันก็นับว่าเป็นโชคดีของประเทศไทยที่เราค้นพบก๊าซธรรมชาติเป็นจำนวนมากในอ่าวไทยและรัฐบาลมีนโยบายจะใช้ประโยชน์ในกิจการสาธารณูปโภคเป็นอันดับแรก การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จึงเสนอโครงการโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำและกังหันก๊าซบางปะกงขึ้น ซึ่งโรงไฟฟ้าแห่งนี้วางแผนให้สามารถใช้เชื้อเพลิงได้ทั้งน้ำมันเตาและก๊าซธรรมชาติ สามารถก่อสร้างเสร็จในระยะเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ โครงการโรงไฟฟ้าบางปะกงแห่งนี้ ยังเป็นโรงไฟฟ้าแห่งแรกของประเทศไทย ที่จะติดตั้งโรงไฟฟ้าระบบความร้อนร่วมเข้ากับโรงไฟฟ้าแบบกังหันก๊าซ อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้นและที่สำคัญคือตามแผนงานของโครงการ จะเป็นโรงไฟฟ้าที่มีกำลังผลิตสูงสุดในประเทศไทยและในเอเชียอาคเนย์อีกด้วย

ลักษณะโครงการ

โครงการโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำและกังหันก๊าซบางปะกง ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำบางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 69 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,052 ไร่ ลักษณะของโครงการประกอบด้วยโรงไฟฟ้า 3 ประเภท รวมกำลังผลิตในระยะแรก 1,820,000 กิโลวัตต์ ซึ่งประกอบด้วยโรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ โรงไฟฟ้าระบบความร้อนร่วม และโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำ

โรงไฟฟ้าแบบกังหันก๊าซ

ลักษณะการทำงานของเครื่องคล้ายกับระบบเครื่องยนต์ของเครื่องบินไอพ่น คือใช้อากาศอัด แล้วได้รับความร้อนจากการเผาไหม้เชื้อเพลิง ทำให้อากาศมีอุณหภูมิและความดันสูง เพื่อไปหมุนเครื่องกังหันซึ่งมีเพลาต่อกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าผลิตไฟฟ้าออกมา

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบกังหันก๊าซนี้จะติดตั้งทั้งหมด 8 เครื่อง มีกำลังผลิตเครื่องละ 60,000 กิโลวัตต์ โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ชุดใหญ่ๆ ชุดละ 4 เครื่อง แต่ละชุดรวม

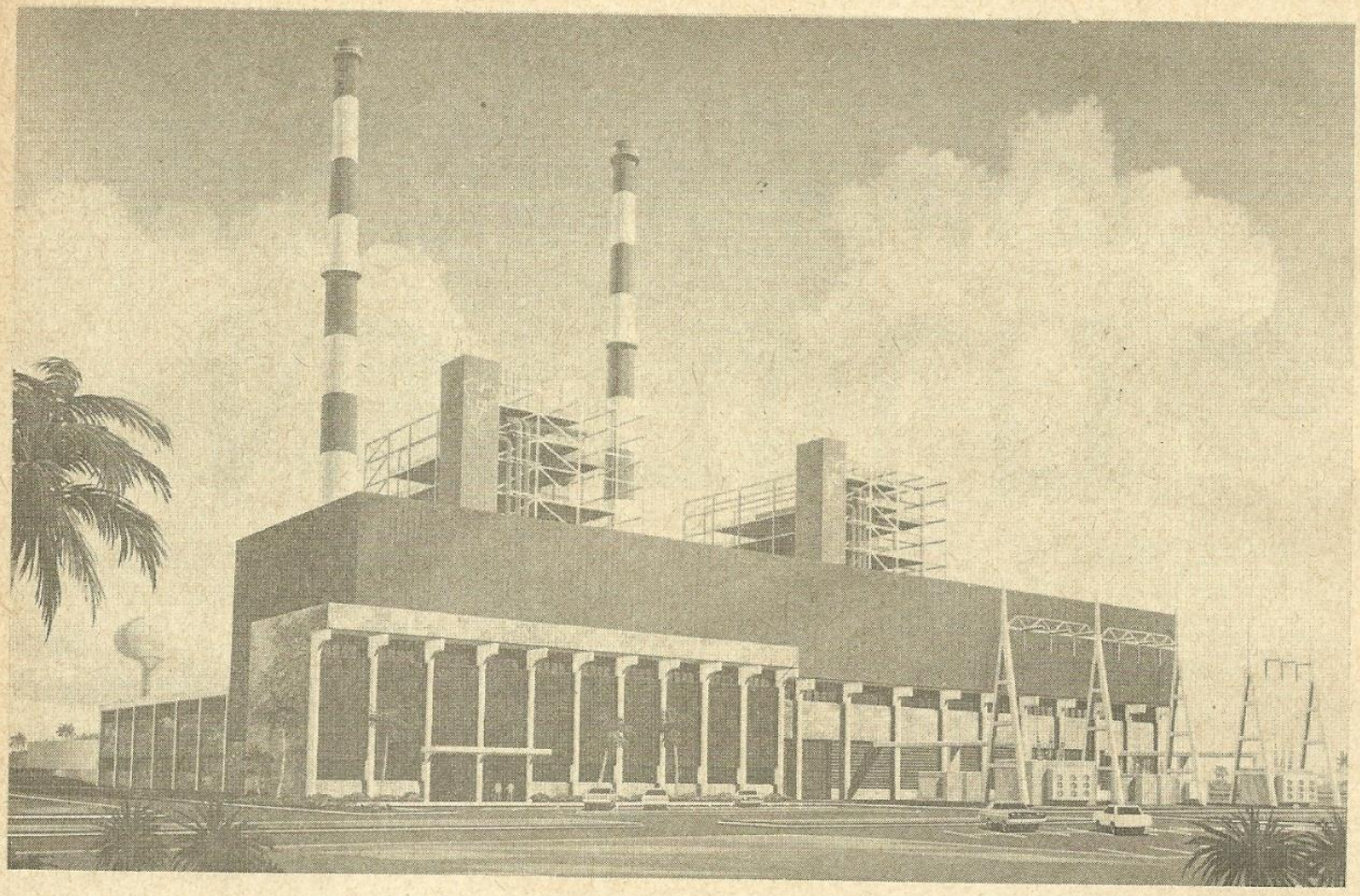

โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำ ขนาด 550,000 กิโลวัตต์ ที่บางปะกง

กำลังผลิต 240,000 กิโลวัตต์ สองชุด จะรวมกำลังผลิต 480,000 กิโลวัตต์ ออกแบบมาให้ใช้เชื้อเพลิงได้ทั้งน้ำมันดีเซล น้ำมันเตา และก๊าซธรรมชาติ

โรงไฟฟ้าระบบความร้อนร่วม

ลักษณะการทำงานของโรงไฟฟ้าประเภทนี้ เป็นระบบพลังไอน้ำโดยจะใช้ก๊าซร้อนที่ได้จากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าระบบกังหันก๊าซ 4 เครื่อง มาผ่านขบวนการถ่ายเทความร้อนให้หม้อน้ำของโรงไฟฟ้าระบบความร้อนร่วม ทำให้น้ำเดือดกลายเป็นไอไปหมุนกังหันไอน้ำ ซึ่งมีแกนต่อกับเครื่องกำเนิด

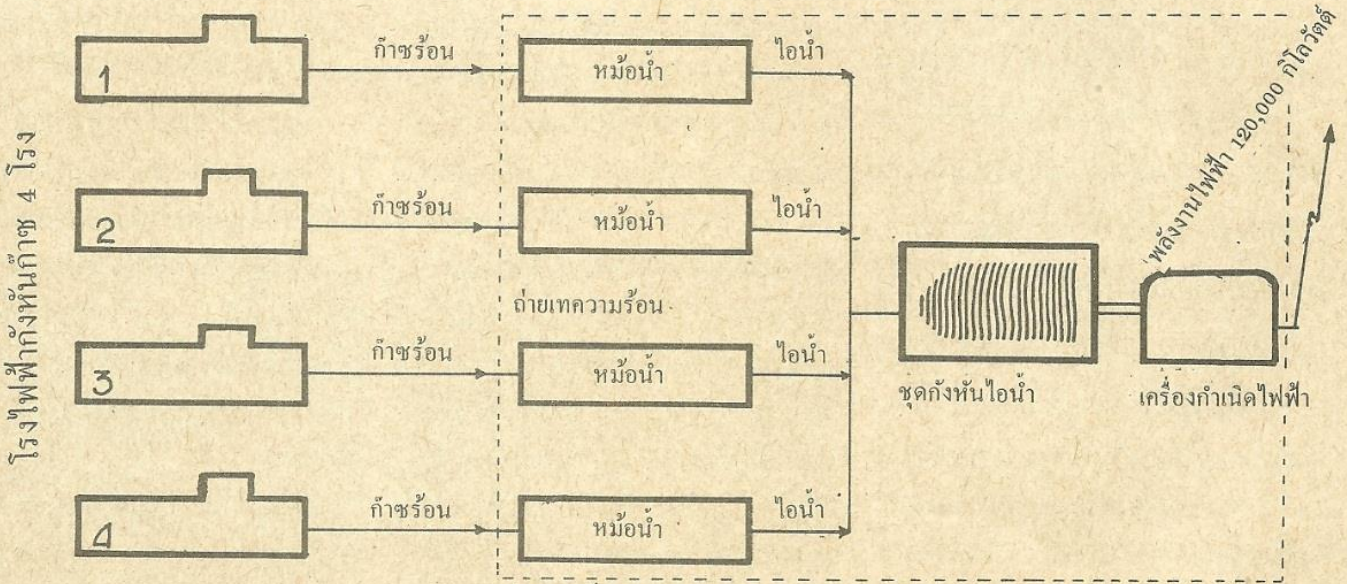

แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของเครื่อง กังหันก๊าซและระบบความร้อนร่วม

ไฟฟ้า เพื่อผลิตไฟฟ้า โดยไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงอีก อันเป็นการใช้ประโยชน์เชื้อเพลิงในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ (ดูรูป)

โรงไฟฟ้าระบบความร้อนร่วม มีกำลังผลิตเครื่องละ 120,000 กิโลวัตต์ แต่ละเครื่องใช้ก๊าซร้อนจากเครื่องไฟฟ้ากังหันก๊าซ 4 เครื่อง ดังนั้น จะมีเครื่องไฟฟ้าระบบความร้อนร่วม 2 เครื่อง รวมกำลังผลิตของโรงไฟฟ้าระบบความร้อนร่วมเท่ากับ 240,000 กิโลวัตต์ เนื่องจากโครงการบางปะกง มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าระบบกังหันก๊าซ 8 เครื่อง

โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำ

ลักษณะการทำงาน จะเผาไหม้เชื้อเพลิงเพื่อนำความร้อนไปต้มน้ำในหม้อน้ำให้กลายเป็นไอ ซึ่งมีความดันสูงมาก จากนั้น จะนำไอน้ำดังกล่าวไปหมุนกังหันไอน้ำ ซึ่งมีเพลาต่อกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าผลิตไฟฟ้า

โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำ จะเป็นโรงไฟฟ้าหลักของโครงการ ในระยะแรกจะมี 2 โรง มีกำลังผลิตโรงละ 550,000 กิโลวัตต์ รวมกำลังผลิตทั้งสิ้น 1,100,000 กิโลวัตต์ ออกแบบมาให้ใช้เชื้อเพลิงได้ทั้งน้ำมันเตาและก๊าซธรรมชาติ

จากลักษณะของโครงการโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำและกังหันก๊าซ พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าตามโครงการในระยะแรกจะประกอบด้วย

โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ 2 ชุด 8 เครื่อง รวมกำลังผลิต 480,000 กิโลวัตต์

โรงไฟฟ้าระบบความร้อนร่วม 2 เครื่อง รวมกำลังผลิต 240,000 กิโลวัตต์

โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำ 2 เครื่อง รวมกำลังผลิต 1,100,000 กิโลวัตต์

สรุปรวมกำลังผลิตในระยะแรก 1,820,000 กิโลวัตต์

โครงการนี้จึงอาจกล่าวได้ว่ามีกำลังผลิตมากที่สุดในประเทศไทย และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การดำเนินงาน

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ได้เริ่มงานก่อสร้างขั้นเตรียมงานตั้งแต่ปลายปี 2520 เป็นต้นมา ส่วนงานก่อสร้างโรงไฟฟ้าแบบกังหันก๊าซชุดที่ 1 จำนวน 4 เครื่อง เริ่มดำเนินงานประมาณเดือนกันยายน 2522 ได้ก่อสร้างแล้วเสร็จ และจ่ายไฟเข้าระบบแล้วตามลำดับคือ.-

โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ เครื่องที่ 1 จ่ายไฟเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2523

โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ เครื่องที่ 2 จ่ายไฟเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2523

โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ เครื่องที่ 3 จ่ายไฟเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2524

โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ เครื่องที่ 4 จ่ายไฟเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2524

ในระยะแรก ได้เดินเครื่องด้วยน้ำมันเตาไปก่อน ในระหว่างที่รอก๊าซธรรมชาติจากการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย และเมื่อต้นเดือนกันยายน 2524 จึงได้เริ่มทดลองเดินเครื่องโดยใช้ก๊าซธรรมชาติและทำพิธีเปิดใช้ก๊าซธรรมชาติในการผลิตอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2524

พลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้ ส่งเข้าระบบด้วยสายส่งขนาดแรงดัน 230 กิโลโวลท์ วงจรคู่ไปยังสถานีไฟฟ้าย่อยมีนบุรี และต่อไปยังสถานีไฟฟ้าย่อยรังสิต กับแยกมาสถานีไฟฟ้าย่อยบางกะปิ นอกจากนี้ยังมีสายส่งเชื่อนเข้าระบบของชุดบางพลี-อ่าวไผ่ อีกทางหนึ่ง

ส่วนโรงไฟฟ้ากังหันก๊าซชุดที่ 2 อีก 4 เครื่อง ได้ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเช่นกัน ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการทดสอบระบบ และจะจ่ายไฟได้ในต้นปี 2525

สำหรับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบความร้อนร่วม ขนาด 120,000 กิโลวัตต์ จะสร้างเป็นอาคารติดกับโรงไฟฟ้ากังหันก๊าซแต่ละชุด ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างเครื่องที่ 1 กำหนดจะแล้วเสร็จประมาณเดือนพฤษภาคม 2525 ส่วนเครื่องที่ 2 กำหนดแล้วเสร็จในราวเดือนตุลาคม 2525

สำหรับงานก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำทั้ง 2 เครื่องนั้น เครื่องที่ 1 ได้เริ่มวางฐานรากแล้ว ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2521 กำหนดจะแล้วเสร็จและจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบได้ประมาณกลางปี 2526 และเครื่องที่ 2 ได้เริ่มงานก่อสร้างฐานรากเมื่อต้นปี 2524 กำหนดแล้วเสร็จประมาณปลายปี 2527

นอกจากนี้ตามแผนงานที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ วางไว้ ยังจะมีโรงไฟฟ้าพลังไอ

รูปตัดเครื่องกังหันก๊าซบางปะกง

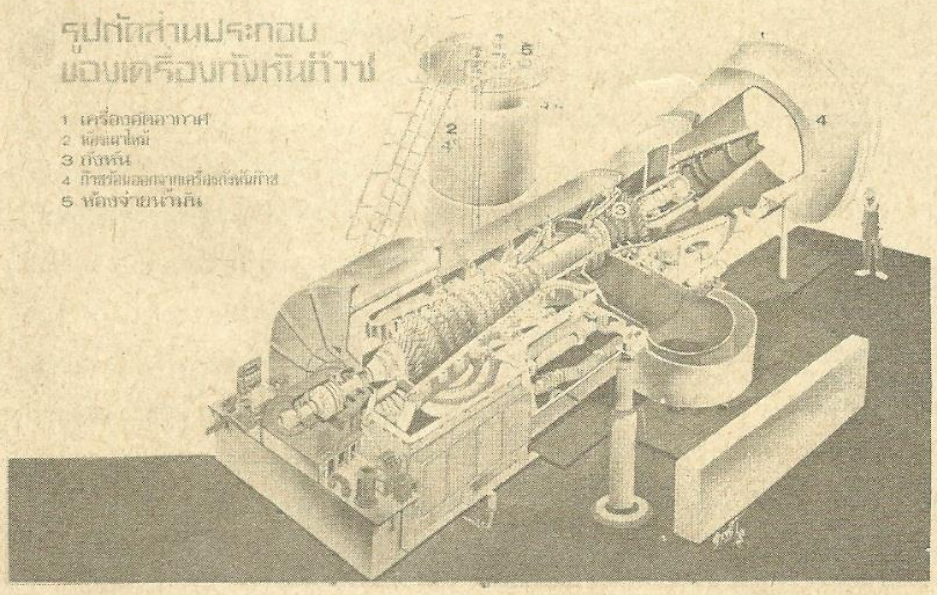

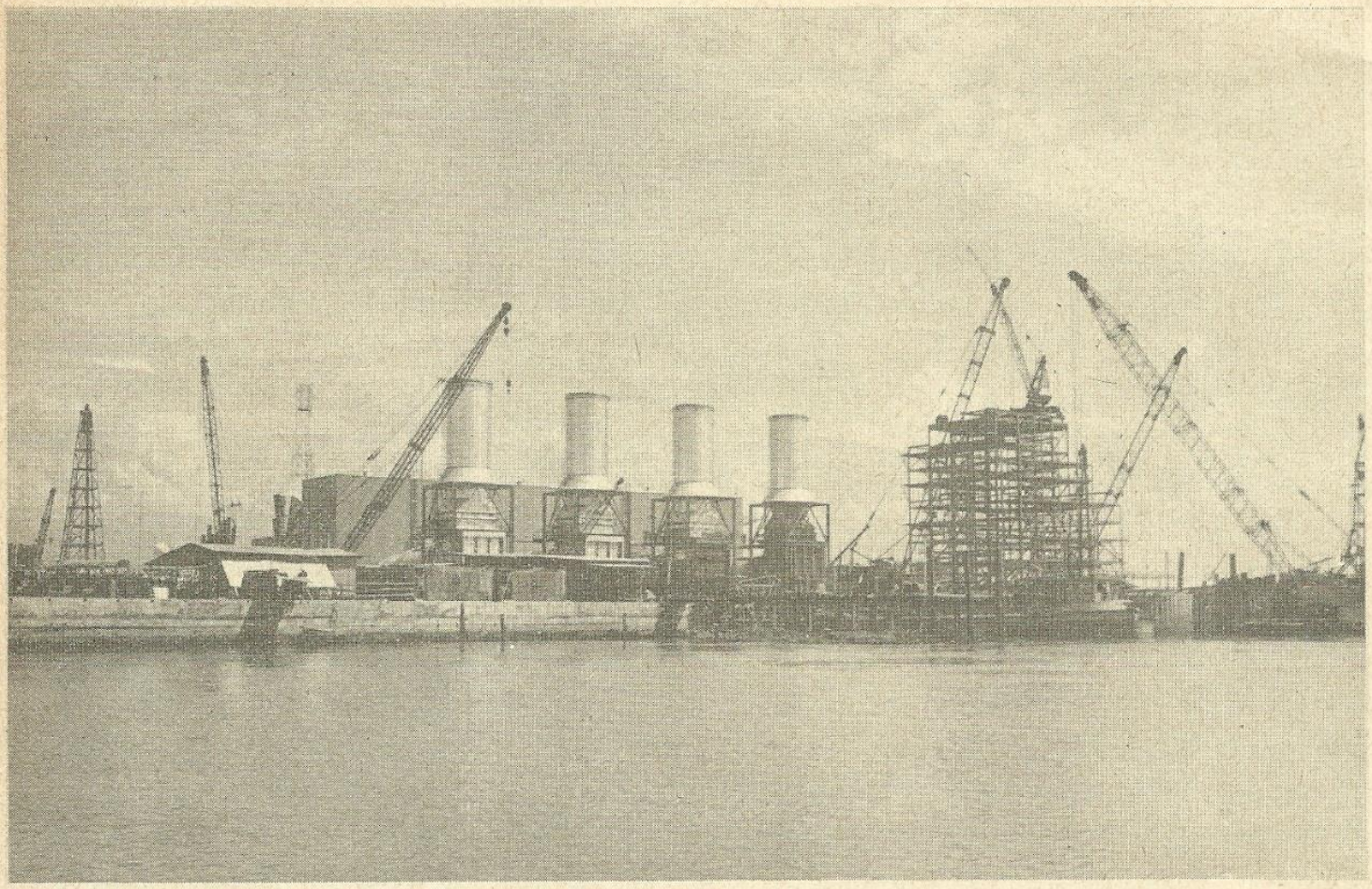

โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซและพลังไอน้ำบางปะกงในส่วนซึ่งกำลังก่อสร้าง

น้ำขนาด 550,000 กิโลวัตต์ อีก 2 เครื่อง ซึ่งจะได้เสนอขออนุมัติจากรัฐบาลทำการก่อสร้างในโอกาสต่อไป

การลงทุน

1. โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซ และความร้อนร่วมแต่ละชุด ซึ่งประกอบด้วยเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบกังหันก๊าซ ขนาด 60,000 กิโลวัตต์ 4 เครื่อง และเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังไอน้ำชุดความร้อนร่วม ขนาด 120,000 กิโลวัตต์ 1 เครื่อง

เครื่องชุดที่ 1 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 2,754 ล้านบาท

เครื่องชุดที่ 2 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 2,726 ล้านบาท

2. โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำ 2 เครื่อง ขนาดกำลังผลิตชุดละ 550,000 กิโลวัตต์

เครื่องที่ 1 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 6,268.90 ล้านบาท

เครื่องที่ 2 ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 4,974 ล้านบาท

สรุป

การก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังไอน้ำและกังหันก๊าซบางปะกง ได้ดำเนินงานก้าวหน้าไปเป็นลำดับ เมื่อแล้วเสร็จเต็มตามโครงการแล้ว จะเป็นโรงไฟฟ้าที่ใหญ่ที่สุด นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาไฟฟ้าของเมืองไทย และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะอำนวยประโยชน์ในประการสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

ป้องกันการขาดแคลนไฟฟ้า โรงไฟฟ้าพลังไอน้ำและกังหันก๊าซบางปะกง มีกำลังผลิตทั้งหมดรวมกันถึง 2,920,000 กิโลวัตต์ เพียงพอที่จะรับการใช้ไฟฟ้าเพิ่มภายใน 2-3 ปี ข้างหน้า

ช่วยประหยัดน้ำมัน เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง จึงช่วยให้เกิดความมั่นคงในระบบการดำเนินงาน ในยามที่เกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน และยังช่วยประหยัดการใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นผลให้สงวนเงินตราต่างประเทศได้มาก

สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ โครงการโรงไฟฟ้าบางปะกงได้มีบทบาทอย่างมากที่ช่วยให้มีการนำก๊าซธรรมชาติขึ้นมาใช้ประโยชน์ ซึ่งคาดหมายว่า จะมีการพัฒนาการใช้ก๊าซนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางต่อไป

ให้ประสบการณ์ทางวิชาการ การนำก๊าซธรรมชาติมาใช้ในการผลิตไฟฟ้าหรือนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ จะเป็นการช่วยพัฒนาทางวิชาการให้กับวงการที่เกี่ยวข้องและวงการศึกษาของเมืองไทยได้ไม่น้อย นอกจากนี้ โรงไฟฟ้าบางปะกงนับเป็นโรงไฟฟ้าแห่งแรกที่นำระบบการผลิตแบบความร้อนร่วมมาใช้ นับเป็นการเพิ่มประสบการณ์ทางวิชาการทันสมัยอีกทางหนึ่ง

พ.อ.สุรยุทธ จุลานนท์

ตลาดกลาง ข้าวเปลือกะเพื่อการต่อรอง ที่ดีขึ้นของชาวนา

ประเทศไทยเราเป็นประเทศเกษตรกรรม ภาคชนบทเป็นแหล่งที่พำนักของประชาชนกว่าร้อยละ 70 ของประเทศ รัฐบาลชุดของ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้มีนโยบายที่จะยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของบรรดาเกษตรกร โดยเฉพาะชาวนาให้ดีขึ้น โดยการเพิ่มรายได้ให้กับชาวนาด้วยการให้ขายข้าวเปลือกได้ในราคาสูงและเป็นธรรม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน

ปัญหาความเดือดร้อนของชาวนาชาวไร่ที่ขายผลผลิตของตนได้ในราคาต่ำหรือขายไม่ออกนั้น เป็นปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่มักจะเกิดขึ้นอยู่เสมอตามสภาวะทางด้านปริมาณของผลผลิตที่ต้องพึ่งสภาพธรรมชาติที่จะนำผลผลิตนั้นไปกินไปใช้ ซึ่งต้องอาศัยตลาดต่างประเทศเป็นสำคัญ ดังนั้นปีใดก็ตามถ้าต่างประเทศมีความต้องการมากและผลผลิตภายในประเทศดีเราจะส่งสินค้าออกได้มากและราคาสูง แต่ถ้าปีใดต่างประเทศมีความต้องการน้อย แต่เราผลิตได้มาก ปีนั้นสินค้าจะขายได้น้อยและราคาตกต่ำ และอีกประการหนึ่งก็คือ สภาพระบบเศรษฐกิจของไทยที่ยังมิได้มีการจัดระเบียบการต่อรองราคาอย่างเป็นธรรม หรือที่เราพูดกันว่าปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลางกดราคารับซื้อก็เป็นส่วนประกอบอีกประการหนึ่ง และเป็นประเด็นหลักที่เราจะหาวิธีการแก้ไขกัน

ในระบบตลาดสินค้าการเกษตรของประเทศไทย ปัญหาที่ทำให้กลไกราคาดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพอาจกล่าวได้ว่า มีสาเหตุมาจากระบบตลาดที่รวมศูนย์ กล่าว

คืออำนาจการต่อรองราคาสินค้าอยู่ใต้อิทธิพลของตลาดศูนย์กลางในกรุงเทพฯ ซึ่งไม่มีการจัดระเบียบที่จะทำให้มีการต่อรองราคาอย่างเป็นธรรมความได้เปรียบเสียเปรียบนี้ จึงทำให้ผู้ผลิตไม่มีทางเลือกในการที่จะหาหนทางขายผลผลิตของตน

เมื่อปีที่ผ่านมาเมื่อเกิดปัญหาชาวนาขายข้าวเปลือกไม่ได้ราคา ผู้ว่าราชการจังหวัดก็จะแจ้งไปยังสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการนโยบายข้าว โดยที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีวิธีการใด ๆ ที่จะแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าเพียงแต่บอกให้ชาวนาชลอการขายไว้ก่อน ทั้ง ๆ ที่ไม่มั่นใจว่าเมื่อชาวนาชลอการขายไว้ชาวนาจะขายข้าวเปลือกได้ราคาดีหรือไม่ คณะกรรมการนโยบายข้าวได้มองเห็นจุดโหว่ตรงนี้ และอีกประการหนึ่ง ปรากฏว่าการขายข้าวเปลือกของชาวนาในปีที่ผ่านมาประมาณ 90% ชาวนาขายข้าวเปลือก โดยผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งรัฐบาลมีความประสงค์ต้องการจะให้ชาวนาขายข้าวโดยตรงกับโรงสีเพื่อจะได้ขายได้ราคาสูงขึ้นอีก

คณะกรรมการนโยบายข้าวได้พิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย จัดตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ที่ผลิตข้าวเป็นหลักเพื่อให้ผู้ซื้อและผู้ขายมีโอกาสต่อรองราคากัน โดยไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งมีอิทธิพลเหนือราคาสินค้าในตลาดและเป็นหนทางที่จะทำให้

(ก) ชาวนาสามารถเลือกแหล่งและโอกาสที่จะขายข้าวเปลือกให้ได้ราคาที่ชาวนามีความพอใจได้ โดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับผู้ซื้อเพียงคนใดคนหนึ่ง

(ข) ส่วนราชการในจังหวัดส่งเสริมและสนับสนุนระบบข่าวสารการตลาด เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมแก่ชาวนา ว่าราคาข้าวเปลือกที่ซื้อขายกันในขณะนั้น ราคาเท่าไร ตลาดอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียงราคาเป็นอย่างไรบ้าง เพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นต้น อันจะช่วยให้ชาวนาสามารถตกลงใจได้ว่าเขาควรจะขายผลผลิตของเขาที่ไหนและเมื่อไร เพื่อให้ได้ราคาที่ทำความพอใจสูงสุดแก่ตน

รวงข้าว-ดอกผลจากหยาดเหงื่อแรงงานของชาวนา

(ค) มีอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจำแนกประเภทของข้าวเปลือก เพื่อความสะดวกในการแบ่งแยกราคาตามคุณภาพ ไม่ว่าในด้านของความชื้นหรือคุณภาพข้าวเมื่อบดหรือสีแล้วอันเป็นเครื่องช่วยรักษาความเป็นธรรมอีกจุดหนึ่งที่ชาวนาตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบเสมอมา

สถานที่ตั้งตลาดกลางข้าวเปลือก ไม่จำเป็นจะต้องตั้งทุกอำเภอ จะเลือกตั้งตามแหล่งที่มีการผลิตข้าวมากและคาดว่าจะมีปัญหาหรือมีปัญหาการขายข้าวเปลือกไม่ได้ราคาตามที่รัฐบาลกำหนด

การเลือกที่ตั้งตลาดกลางข้าวเปลือกควรเลือกแหล่งที่อยู่ใกล้ ๆ กับชุมทางที่มีเส้นทางคมนาคมไปมาได้สะดวก และควรอยู่ใกล้ ๆ กับสถานที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร เช่น ไฟฟ้า หน่วยงานที่มีเครื่องตรวจคุณลักษณะของข้าวเปลือก

ผู้ว่าราชการจังหวัด จัดข้าราชการของอำเภอหรือจังหวัดไปประจำอยู่ที่ตลาดกลางข้าวเปลือก เพื่อทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ ตรวจสิ่งเจือปน วัดความชื้น ตลอดจนตรวจคุณภาพของข้าวและอำนวยความสะดวกให้ชาวนาได้พบปะกับโรงสี ผู้ประกอบการค้าข้าว ตกลงการซื้อขายข้าวเปลือกนั้น

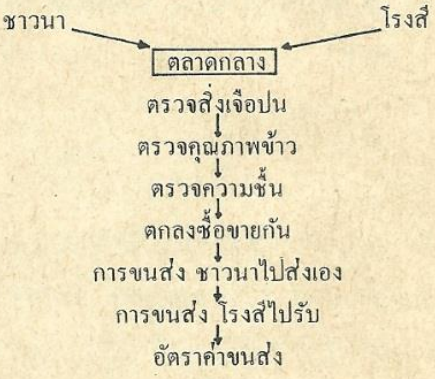

แนวทางในการแก้ไขระบบตลาดที่คณะกรรมการนโยบายข้าว ได้ริเริ่มขึ้นนั้นเป็นเพียงก้าวแรกของการพัฒนาระบบตลาดการค้าข้าว ให้มีประสิทธิภาพและลดอำนาจการผูกขาดลงไป ส่วนที่ว่าจะพัฒนาไปได้เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความตั้งใจของชาวนาที่จะไม่ยินยอมให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามีทางแก้ไขได้ และความช่วยเหลือของข้าราชการส่วนจังหวัดที่จะให้ความรู้และช่วยกระจายข่าวสารด้านการตลาดด้วยเครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ตลอดจนความร่วมมือของพ่อค้าข้าวที่มองเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงนั้นย่อมดีกว่าที่จะถูกบังคับให้กระทำ

องค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์

ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และสนองนโยบายของรัฐบาล เพื่อบริการประชาชนในด้านต่าง ๆ คือ

- จัดจำหน่ายข้าวโอชาในราคาถูกเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย
- จัดจำหน่ายสินค้าโภคภัณฑ์ที่จำเป็นแก่การครองชีพเพื่อรักษาระดับราคาสินค้า
- จัดจำหน่ายใบชาและชาผงเพื่อช่วยเหลือชาวไร่ชา
- รับซื้อข้าวและพืชไร่ต่าง ๆ ตามนโยบายรักษาระดับราคาของรัฐบาล
- ส่งข้าวและพืชไร่ไปจำหน่ายต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมสินค้าขาออกของประเทศ
- สั่งสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพจากต่างประเทศเข้ามาบรรเทาความขาดแคลนในประเทศ
- รับฝากและรับจำนำสินค้าเกษตรกรรม หรือผลิตผลจากการเกษตร
- ประมูลซื้อข้าวสาร เพื่อดึงราคาข้าวเปลือกให้สูงขึ้น
- จัดจำหน่ายสินค้า "สินไทย"

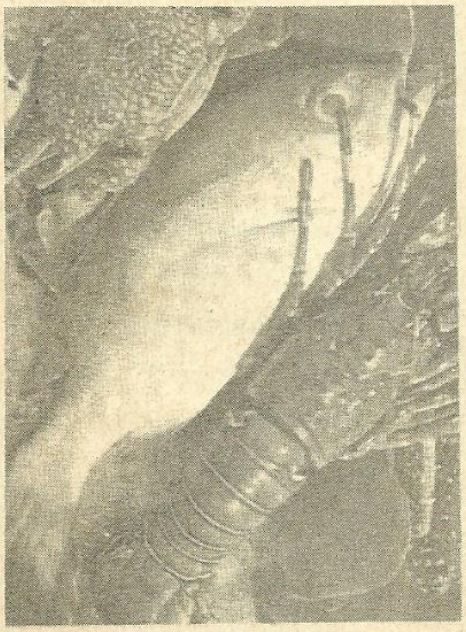

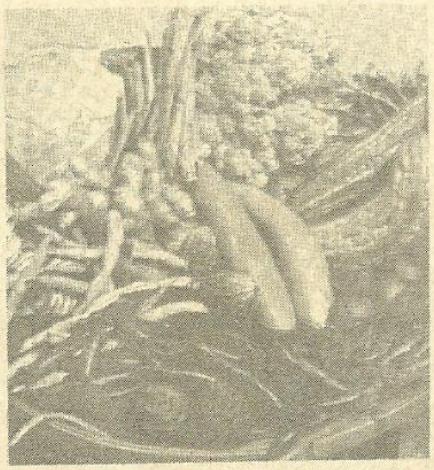

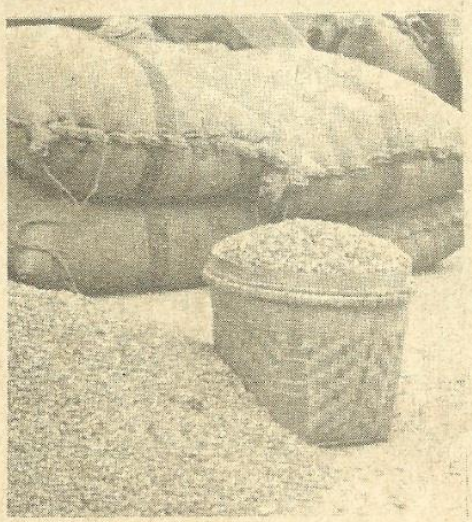

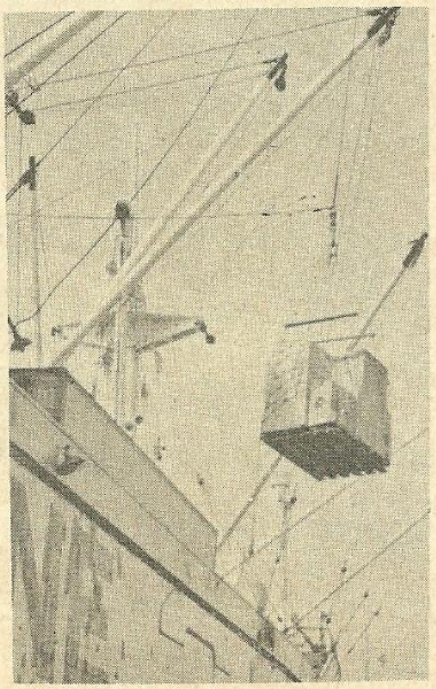

คติธรรมที่อนุชนรุ่นหลังควรจะได้รำลึกถึงและประพฤติปฏิบัติตาม — ตลอดไป

"ละความชั่ว
ประพฤติความดี
มีความอาย
หมายความเพียร"

โดย กรมหลวงสรรพสิทธิ์ประสงค์

ภารกิ
ผู้แทนปวง

คนไทยรู้จักและได้สัมผัสกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยถึงปีนี้เป็นปีที่ 50 มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรหลายครั้งหลายหนมีนักการเมืองได้รับการเลือกตั้งมาเป็นผู้แทนราษฎรผลัดหน้าผลัดตาและซ้ำหน้าซ้ำตา เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาจำนวนเป็นพัน ๆ คน ในจำนวนหลายพันคนนี้มีโอกาสเข้าร่วมในการบริหารบ้านเมืองในฐานะรัฐมนตรีเป็นร้อยคน และเป็นนายกรัฐมนตรีก็หลายคน

ผู้แทนราษฎรที่ไม่เคยได้เป็นรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีในชีวิตการเมืองเป็นสิบ ๆ ปี และยังเป็นผู้แทนราษฎรอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ก็มีอีกหลายคน และในจำนวนหลายคนหลังนี้มีไม่น้อยคนที่ไม่เคยคิดปรารถนาจะเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือแม้กระทั่งเลขานุการรัฐมนตรีและผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี ตลอดถึงประจำทำเนียบนายกรัฐมนตรีหรือตำแหน่งทางการเมือง อื่นใด เขาต้องการเป็น ผู้แทนของปวงชน ตามที่ได้รับเลือกตั้งมาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับที่บัญญัติให้มีการเลือกตั้งผู้แทนปวงชนได้

ผู้แทนปวงชนคือใคร

ผู้แทนปวงชน คือ ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนของประชาชน เข้าไปใช้สิทธิและเสียงแทนประชาชนในการปกครองและบริหารบ้านเมือง ด้วยแนวความคิดพื้นฐานที่ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

กิจการเกี่ยวกับการปกครองบริหารบ้านเมือง เราเรียกกันว่า "การเมือง" ผู้ที่รับอาสาเข้าไปดำเนินกิจการในการปกครองบริหารบ้านเมืองแทนประชาชนทั้งหลาย หรือปวงชนนั้นเราถือว่าเป็นนักการเมือง ดังนั้น ผู้แทนปวงชนก็คือ นักการเมือง

ผู้แทนปวงชนจำเป็นต้องมาจากการเลือกตั้งเสมอไปหรือไม่

ตามเงื่อนไขในกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งประเทศประชาธิปไตยทั่วโลกยอมรับนับถือว่าเป็นบรรทัดฐานหรือกติกาในการปกครองและบริหารบ้านเมือง ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ที่เงื่อนไขในกฎหมายรัฐธรรมนูญคือบรรทัดฐานในการปกครองประเทศ

โดยหลักสากลทั่วไปสำหรับประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย์ ย่อมถือว่า รัฐสภาคือ สัญญลักษณ์ของความเป็นประชาธิปไตย เพราะรัฐสภา คือ สถาบันทางการเมือง ที่ผู้แทนของปวงชนเข้ามาทำงานร่วมกัน ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อดำเนินกิจการของบ้านเมือง โดยหาทางประสานประโยชน์ของประชาชนแต่ละกลุ่มแต่ละท้องที่เข้าเป็นประโยชน์ของชาติโดยส่วนรวม เนื่องด้วยปัญหาความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละแห่งย่อมผิดแผกแตกต่าง

ผู้แทนปวงชนคือใคร มีภาระหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องอะไรบ้าง ทำไมท่านเหล่านี้จึงมีสิทธิพิเศษ เช่น มีบัตรโดยสารเดินทางได้ทั่วประเทศไทยโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ท่านรู้จัก "ผู้แทน" ของท่านหรือไม่ อ่านบทความนี้แล้วท่านจะเข้าใจหัวอกผู้แทนของท่านดีขึ้น

จของ ชน

บุรีรักษ์ นามวัฒน์

กันไปบ้างตามสภาวะของแต่ละท้องที่ การแสดงออกของผู้แทนปวงชนเพื่อป้องกัน สิทธิและผลประโยชน์ของประชาชนในท้องที่ที่เลือกตนเข้ามาเป็นผู้แทน ในบางครั้งอาจจะดูดุเดือด เผ็ดร้อน และดูเหมือนสับสนวุ่นวาย แต่โดยแท้ที่จริงแล้วก็คือ การป้องกันสิทธิและผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของพี่น้องประชาชนนั่นเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน บัญญัติว่ารัฐสภาประกอบด้วย วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกวุฒิสภานั้นประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการ หรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด

สมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชน ต้องมีอายุอย่างต่ำยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรยังได้บัญญัติต่อไปว่า สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนปวงชน

ดังนั้น ผู้แทนปวงชนจึงไม่จำเป็นต้องมาจากการเลือกตั้งเสมอไป

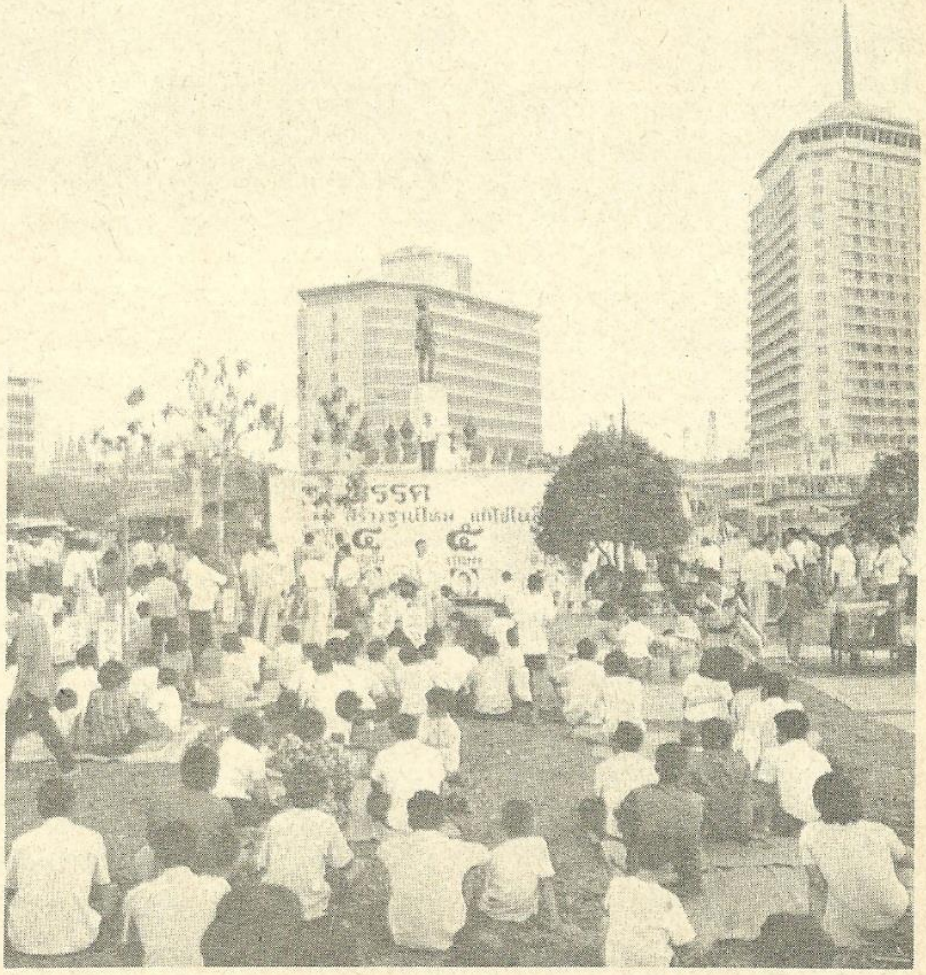

เมื่อถึงฤดูกาลหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ก็จะไปพูดหาเสียง ชี้แจงนโยบาย ของพรรคของตนกับประชาชน

แต่โดยนัยทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์ อันเป็นศาสตร์หรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การบริหารบ้านเมือง ย่อมถือว่าทั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น "นักการเมือง" เพราะมีหน้าที่ดำเนินกิจการของบ้านเมือง และยินดีทำหน้าที่นี้ด้วยความสมัครใจ

ภาระหน้าที่ของผู้แทนปวงชน

โดยพันธะของตำแหน่งอันทรงเกียรติที่ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัย จากพระมหากษัตริย์และได้รับความนิยมชมชอบและไว้วางใจจากประชาชน ประกอบกับคำปฏิญาณตนที่ว่า "ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่าข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ทุกประการ"

ผู้แทนปวงชน ทั้งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีพันธะที่จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินกิจการในหน้าที่ที่รับมอบหมายมาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

ภาระหน้าที่ของผู้แทนปวงชนในฐานะที่ร่วมกันเป็นรัฐสภา

ดังที่ทราบแล้วว่ารัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกันนั้นจะเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญจะกำหนดไว้เป็นกรณี ๆ ไปว่าในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาเรื่องอะไร ให้ประชุมแยกกันทีละสภา กรณีใดบ้างที่ต้องประชุมร่วมกันของสภาทั้งสอง

ภาระหน้าที่ในการพิจารณาออกกฎหมายเป็นภารกิจ อันดับแรกที่รัฐสภาต้องรับผิดชอบ เพราะว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ว่าร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างกฎหมายนั้นผู้ที่มีสิทธิเสนอให้รัฐสภาพิจารณาได้มีสองฝ่ายคือ คณะรัฐมนตรีฝ่ายหนึ่ง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกฝ่ายหนึ่ง ร่างกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้นำขึ้นทูนเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

การพิจารณาร่างกฎหมายเพื่อให้มีความเป็นธรรม และอำนวยประโยชน์แก่ปวงชนนั้น ผู้แทนปวงชนทั้งหลายได้กำหนดวิธีการพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนที่จะก่อให้เกิดความรวดเร็วและมีความละเอียดรอบคอบในระบอบสากลที่นิยมใช้กันในประเทศประชาธิปไตยทั่วโลก คือมีการพิจารณาเป็น สามวาระ หรือสามขั้นตอน ขั้นตอนที่หนึ่งจะพิจารณากันว่า

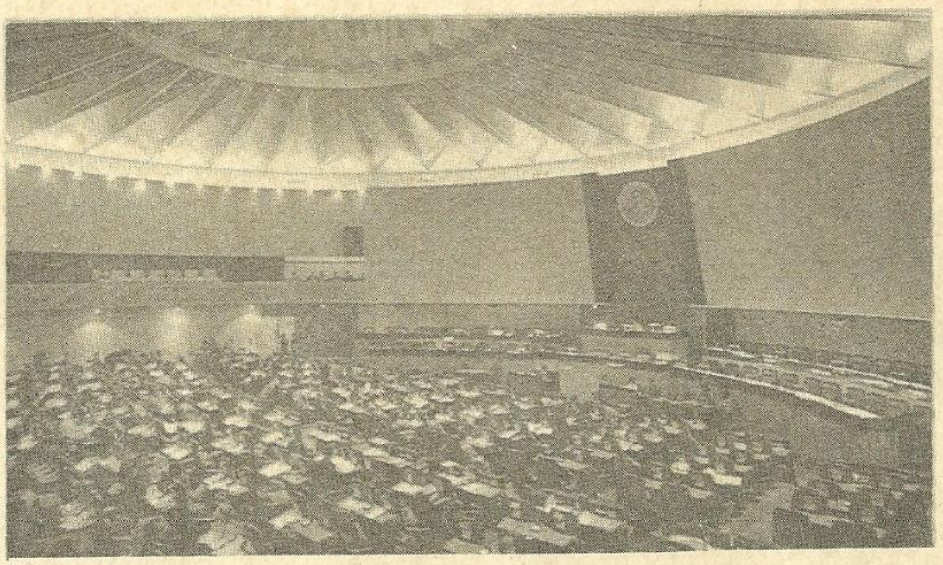

การประชุมสภา เป็นเวทีการเมืองที่ผู้แทนจะได้ทำหน้าที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

สมควรจะรับหลักการแห่งร่างกฎหมายฉบับที่เสนอมาหรือไม่ ถ้าไม่รับร่างกฎหมายนั้นก็ตกไป ถ้ารับหลักการในวาระหรือขั้นตอนแรกแล้วจะส่งร่างกฎหมายฉบับนั้นให้ คณะกรรมาธิการของสภาพิจารณาในรายละเอียด คณะกรรมาธิการ(อ่านว่า"กำ-มา-ทิ-กาน") ก็คือบุคคลกลุ่มหนึ่งมีจำนวนตามที่สภาเป็นผู้กำหนดและสภาเป็นผู้แต่งตั้งขึ้นจากสมาชิกสภาล้วน ๆ เรียกว่าคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภา ซึ่งสภาจะแต่งตั้งไว้เป็นการถาวรตามชื่อคณะ และจำนวนคณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของสภา ถ้าเป็นคณะกรรมาธิการที่สภาตั้งขึ้นโดยมีบุคคลภายนอกที่คณะรัฐมนตรีเสนอตั้งร่วมเข้ามาด้วย เราเรียกคณะกรรมาธิการนั้นว่าคณะกรรมาธิการวิสามัญ คณะกรรมาธิการวิสามัญมีลักษณะเป็นคณะกรรมาธิการเฉพาะกิจ เมื่อดำเนินการเสร็จลงตามที่สภามอบหมายแล้วก็จะสลายตัวไป ผิดกับคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภาซึ่งจะมีฐานะเป็นคณะกรรมาธิการอยู่จนกระทั่งหมดอายุของสภาหรือสภายุบเลิกไป ในการพิจารณาร่างกฎหมายในขั้นกรรมาธิการนี้จะดำเนินการพิจารณากันอย่างละเอียดในบทบัญญัติและถ้อยคำ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้แก่ประชาชนทั่วไป ในขั้นนี้เปิดโอกาสให้สมาชิกสภามีสิทธิยื่นคำแปรญัตติ หรือข้อแก้ไขข้อความในร่างกฎหมายนั้นได้ เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วก็จะเสนอผลการพิจารณาเข้าสู่การพิจารณาของสภาในวาระหรือขั้นตอนที่สอง ในวาระที่สองนี้สมาชิกมีสิทธิอภิปรายเฉพาะมาตราหรือเนื้อความที่คณะกรรมาธิการเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือตัดออกเท่านั้นหรือในกรณีที่สมาชิกเสนอคำแปรญัตติ หรือข้อแก้ไขข้อความหรือเนื้อความในร่างกฎหมายนั้นแต่มีความเห็นไม่ตรงกันก็อาจอภิปรายชี้แจงแสดงเหตุผลให้สภาเป็นผู้ตัดสินว่าควรจะเห็นด้วยกับความเห็นของสมาชิกผู้นั้น หรือความเห็นของคณะกรรมาธิการ

เมื่อสภาได้พิจารณาในวาระที่สองหรือขั้นตอนที่สองตั้งแต่ชื่อร่างกฎหมาย คำปรารภ และมาตราต่าง ๆ จนจบแล้วจึงพิจารณาในวาระที่สาม หรือขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการลงมติว่า สมควรที่จะประกาศใช้เป็นกฎหมายหรือไม่

ร่างกฎหมายนั้นต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเสร็จแล้ว จึงเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป การพิจารณาของวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการคล้ายคลึงกัน คือแบ่งการพิจารณาออกเป็นสามขั้นตอนเหมือนกัน การพิจารณาของวุฒิสภามีลักษณะเป็นการกลั่นกรองความ

เห็นของสภาผู้แทนราฎร

ภาระหน้าที่ในการออกกฎหมายนี้ผู้แทนปวงชนจะต้องพิจารณาว่ากฎหมายที่จะออกบังคับใช้แก่ปวงชนนั้นมีความเป็นธรรม หรือมีความเหมาะสมอย่างไร เพราะกฎหรือระเบียบอะไรก็ตามที่จะต้องบังคับใช้ในสังคมควรต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ที่อยู่ในสังคมนั้นด้วย ผู้แทนปวงชนคือผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่แทนท่าน ซึ่งเป็นประชาชน รัฐสภามีความเห็นอย่างไรก็ต้องถือว่าปวงชนมีความเห็นอย่างนั้น

ภาระหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐสภาด้วยความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เลือกตัวนายกรัฐมนตรีให้ไปจัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นเพื่อดำเนินการบริหารราชการแผ่นดิน ในการบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีนั้นอยู่ในความควบคุมของผู้แทนปวงชน ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประชาชน ซึ่งเท่ากับว่าประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการบริหารบ้านเมือง และได้มอบให้ผู้แทนของตนเป็นผู้ดำเนินการ

เพื่อความเรียบร้อยและมีขั้นตอนในการควบคุมอย่างมีระเบียบ และไม่เป็นการแทรกแซงกิจการของคณะรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการบริหารกิจการต่าง ๆ ของบ้านเมือง รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ผู้แทนของปวงชนแสดงบทบาทในการควบคุมคณะรัฐมนตรีได้ โดยมาตรการดังต่อไปนี้

ผู้แทนปวงชนทั้งสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิจะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน การตั้งกระทู้ถามเท่าที่ปรากฏมาสถิติการตั้งกระทู้ถามจะเป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ซึ่งมีส่วนสัมผัสโดยตรงกับความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในมาตรการของกระทู้ถามนี้สมาชิกผู้แทนราษฎรนิยมกระทำกันอย่างมาก จะสังเกตเห็นว่ามีกระทู้ถามติดค้างที่รัฐมนตรียังไม่ได้ตอบเป็นร้อย ๆ กระทู้และยังไม่มีใครรู้เหมือนกันว่ารัฐมนตรีจะตอบให้หมดไปได้เมื่อไร การควบคุมโดยกระทู้ถามนี้ดำเนินการง่าย เพราะว่าสมาชิกสภา สามารถตั้งถามเองได้เลย โดยไม่ต้องมีเพื่อนสมาชิกรับรอง หรือ "ล่ายเซ็น" จากเพื่อนสมาชิกให้เหนื่อยยาก อีกด้านหนึ่งคือทางด้านรัฐมนตรีจะมีทัศนะเกี่ยวกับเรื่องกระทู้ถาม ทำนองเป็นสิ่งที่น่ารำคาญ จุกจิก หยุมหยิม และค่อนข้างไร้สาระและเสียเวลาเปล่าแทนที่จะได้ใช้บริหารราชการในกระทรวง โดยเจตนาของมาตรการควบคุมในลักษณะกระทู้ถามนี้ มิได้เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาซักไซ้ไล่เรียงรัฐมนตรีแต่ฝ่ายเดียว ความจริงแล้วการตอบกระทู้ถามยังเป็นโอกาสที่รัฐมนตรีจะได้ชี้แจงข้อข้องใจ หรือสถานการณ์ที่คลุมเครือให้สมาชิกสภาทั้งหลายรวมถึงประชาชนได้กระจ่างแจ้งอีกด้วย ภารกิจที่สำคัญของรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีนั้น นอกจากต้องรับผิดชอบบริหารกิจการในหน้าที่ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและรุ่งเรืองแล้ว ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาและประชาชนด้วย

การควบคุมในขั้นที่สูง และหนักหน่วงกว่าการตั้งกระทู้ถาม คือการควบคุมโดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร (บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญให้ สภาผู้แทนราษฎร หมายถึงรัฐสภา คือต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน) มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไป มาตรการนี้เป็นมาตรการเด็ดขาดคือถ้ารัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีบริหารราชการผิดพลาดเป็นผลเสียหายแก่ชาติบ้านเมืองละก็รัฐสภาจะมีอำนาจถอดรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งเสียเลย ถ้าสภามีมติไม่ไว้วางใจด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร (หมายถึงรัฐสภาอยู่แล้วในระยะที่บทเฉพาะกาลมีผลใช้บังคับอยู่)

นอกจากมาตรการควบคุม สองอย่างนี้แล้วในการดำเนินการในฐานะกรรมาธิการ กรรมาธิการยังมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ บุคคลใด ๆ ที่กล่าวถึงนี้อาจเป็นบุคคลในคณะรัฐบาล ก็ได้

ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อปวงชน

นอกจากภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติในสภาแล้วผู้แทนปวงชนที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยังมีภาระที่หนักหน่วงไม่แพ้งานในสภาคือ ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนด้วย ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้แก่ประชาชน เมื่อคราวหาเสียงเลือกตั้ง หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเผชิญหน้ากับปัญหาร้อยแปดพันประการ ที่เป็นปัญหาของประชาชนแต่ละคนในเรื่องความเป็นอยู่ การพัฒนาความเจริญให้แก่ท้องถิ่น หรือชุมชนภายในเขตเลือกตั้ง เรื่องนี้รัฐบาลเห็นความจำเป็นจึงได้ตั้งงบพัฒนาดังกล่าวให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปีงบประมาณปัจจุบัน จำนวนสองล้านห้าแสนบาทต่อผู้แทนราษฎรหนึ่งคนตามแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้เสนอโครงการที่ทางท้องถิ่นต้องการ เพราะถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใกล้ชิดกับประชาชนย่อมเข้าใจลึกซึ้งถึงความต้องการ

ของประชาชนดี เป็นการอุดช่องโหว่ของการดำเนินงานในรูปของหน่วยราชการ ที่ปฏิบัติโดยข้าราชการประจำซึ่งถูกโจมตีว่าไม่รู้ความต้องการแท้จริงของประชาชนและยิ่งกว่านั้นยังทำตัวเป็นนายของประชาชนด้วย

ระยะหลัง ๆ นี้ผู้แทนราษฎรมีความตื่นตัวที่จะกลับสู่เขตเลือกตั้งมากขึ้นแทนที่จะลุ่มหลงอยู่ในเมืองกรุงโดยไม่สนใจต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การทำตัวเป็นพ่อพวงมาลัยอยู่ในกรุงจะกลับไปหาประชาชนก็ต่อเมื่อมีการหาเสียงเลือกตั้งครั้งใหม่นั้นในยุคปัจจุบันหมดสมัยแล้ว ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุหลายประการด้วยกัน อาทิเช่น ประการแรก การคมนาคมปัจจุบันสะดวกสบายประกอบกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีบัตรโดยสารรถยนต์ของบริษัทขนส่งจำกัด มีใบเบิกทางของการรถไฟแห่งประเทศไทย และมีบัตรสำรองที่นั่งของบริษัทเดินอากาศไทยเดินทางไปไหนมาไหนในประเทศไทยได้โดยไม่ต้องชำระค่าโดยสารแต่อย่างใด ประการที่สอง ประชาชนฉลาดขึ้นเรียกร้องคำมั่นสัญญาที่ผู้แทนของตนเคยให้ไว้เมื่อคราวเลือกตั้ง ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่กลับบ้านหรือเขตเลือกตั้งเป็นประจำแล้ว คู่แข่งทางการเมืองก็จะได้โอกาสโจมตี และหาเสียงสะดวกขึ้นเรียกว่าเป็นการรักษาคะแนนนิยม ประการที่สาม ค่าครองชีพในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันสูงเกินกว่าที่จะน่าพำนักอยู่นาน ๆ ประการที่สี่ อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกสภาผู้แทนในระยะหลังนี้สำนึกใน ภารกิจของผู้แทนปวงชนมากขึ้นก็เป็นได้

สำหรับสมาชิกวุฒิสภานั้น โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้วเป็นผู้แทนปวงชนเช่นเดียวกับผู้แทนราษฎร การออกเยี่ยมเยียนราษฎรในจังหวัด หรือท้องที่ต่าง ๆ เพื่อทราบปัญหาก็ถือเป็นภาระหน้าที่อีกประการหนึ่งเช่นกัน แต่เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาไม่มีเขตเลือกตั้งของตนเองโดยเฉพาะจึงต้องรับผิดชอบต่อปวงชนทั้งประเทศ ซึ่งจะปฏิเสธไม่ได้ และบัตรโดยสาร รถยนต์ รถไฟ และเครื่องบินก็ได้รับเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหมือนกัน และด้วยวัตถุประสงค์เดียวกันคือให้มีโอกาสได้เดินทางไปพบปะเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ภาระหน้าที่ในการดำรงชีพเป็นนักการเมือง

ภารกิจที่น่าหนักใจสำหรับนักการเมืองอีกประการหนึ่งก็คือจะยึดถือ การเมืองเป็นอาชีพหรือยังชีพเลี้ยงภรรยา บุตรธิดา ไม่ได้ เพราะค่าตอบแทนที่ได้รับโดยสุจริตในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนนั้น ไม่เพียงพอ ในสายตาของบุคคลทั่ว ๆ ไปโดยการมองอย่างเผิน ๆ แล้วเห็นว่า ผู้แทนราษฎรได้รับค่าตอบแทนสูงคือ เงินประจำตำแหน่งรวมกับค่าช่วยเหลือเช่าที่พักและค่ารับรองแล้วได้รับเดือนละหนึ่งหมื่นแปดพันบาท มีบัตรโดยสารเดินทางได้ทั่วประเทศโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและยังมีเอกสิทธิ์อภิสิทธิ์อีกมากก็น่าจะมากเกินไปด้วยซ้ำ แต่จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น นักการเมืองที่นั่งอยู่ในสภาขณะนี้ส่วนใหญ่จะต้องมีอาชีพหลักที่มีเงินรายได้มาจุนเจือครอบครัวทั้งนั้น บางคนเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม บางคนเป็นนักธุรกิจ บางคนเป็นทนายความหรือมีกิจการค้าขาย และในช่วงเวลาที่เป็นผู้แทนปวงชนนั้นถ้าทำหน้าที่อย่างจริงจังทั้งสองด้านคือ ทั้งในสภาและในเขตเลือกตั้งแล้วจะไม่มีโอกาสประกอบอาชีพหลักแต่อย่างใด

ภาระที่ต้องแบกอยู่บนบ่าทั้งสองข้างคือ การบริจาคเงินในรายการต่าง ๆ ตามค่านิยมของสังคม เช่นช่วยทำบุญ กฐิน ผ้าป่า โกนจุก บวชนาค งานศพ งานแต่งงาน เลี้ยงดูปูเสื่อแก่หัวคะแนนและประชาชนบางคนที่เรียกร้องต้องการ ฯลฯ และในรายการดังกล่าวนี้ จะจ่ายเงินรายละ 100-200 ก็ไม่ได้เนื่องจากต้องรักษาเกียรติผู้แทนปวงชน ผลปรากฏก็คือผู้แทนราษฎรต้องควักเนื้อจ่ายไป รายที่ไม่มีหลักฐานทุนสำรอง หรือรายได้จากอาชีพหลักก็ต้องเป็นหนี้เป็นสิน คนเราลงต้องเป็นหนี้แล้ว โดยสำนึกของเกียรติศักดิ์ย่อมหาหนทางล้างหนี้จนได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ถ้าจะมีนักการเมืองที่ถูกกล่าวหาว่าขายตัวบ้าง รับซองขาวบ้าง ใช้อิทธิพลขูดรีดหรือทุจริตก็ตาม ท่านจะโทษใคร ถ้าท่านจะโทษนักการเมืองที่ท่านแน่ใจว่ามีพฤติกรรมเช่นนั้น ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปท่านก็อย่าเลือกเขาเป็นผู้แทนของท่านอีก และถ้าท่านเลือกคนที่ท่านแน่ใจว่าเป็นคนดีเข้าไป ต่อมาไม่นานท่านก็ได้ข่าวว่าเขาประพฤติปฏิบัตินอกลู่นอกทางอีกแล้วคราวนี้ท่านจะโทษใคร เราคงจะต้องใช้วิธีเดิมอีกคือคนที่ "เลิกทำดี" นั้น เราก็ไม่ควรจะเลือกเข้ามาเป็นผู้แทนของเราอีก

ตราบใดที่เราต้องการระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ต้องการที่จะมีนักการเมืองที่สามารถรับใช้ท่านได้ด้วยความบริสุทธิ์ด้วยพฤติกรรมอันสุจริต แต่เรายังไม่ยอมรับข้อเท็จจริงหรือสภาพความเป็นจริงในการดำรงชีพของนักการเมืองแล้ว เราก็คงมีแต่ผู้แทนปวงชนที่ถือการเมืองเป็นงานอดิเรก และเป็นเรื่อง "เล่น" ส่วนหนึ่งกับบรรดาผู้แอบแฝงใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองเพื่อ "หากิน" เท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่าถ้าเราต้องการประชาธิปไตยที่แท้จริงเราคงต้องลงทุนให้มากกว่านี้ เพื่อเพาะเลี้ยงนักการเมืองที่ดีต่อไป เผื่อว่าจำนวนบุคคลที่อยากเป็นผู้แทนปวงชนอย่างเดียวจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นแทนที่จะใฝ่ฝันที่จะเป็นรัฐมนตรี เลขานุการรัฐมนตรี หรือดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองโดยลืมหรือละเลยหรือให้ความสำคัญน้อยลงไปสำหรับสถาบันรัฐสภาอันเป็นเครื่องหมายสากลของการเป็นประเทศประชาธิปไตย.

ช่างสิบหมู่

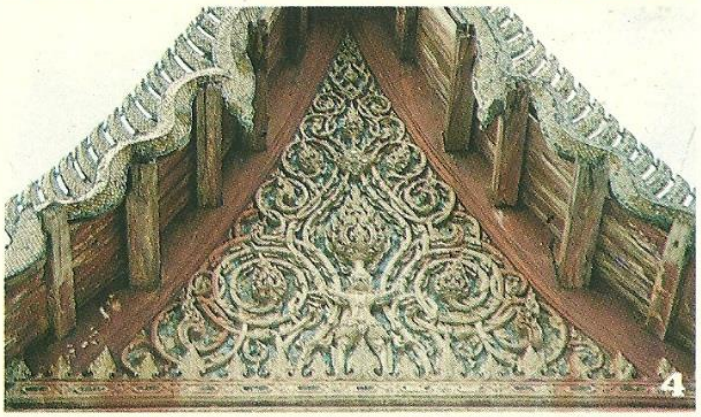

1. หุ่นเล็กแบบไทย
2. เขี่ยนหมากเขินแบบลานนาไทย พุทธศตวรรษที่ 19-24 ลายเขียนเป็นแบบลายกำมะลอ คือรักผสมสี
3. ทวยรับเชิงชาย ศิลปะต้นกรุงเทพฯ ฝีมือช่างวังหน้า ไม้สลักปิดทอง ประดับกระจกพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ
4. ลายปูนปั้น ศาลาการเปรียญ วัดใหญ่สุวรรณาราม เพชรบุรี
5. งานแกะสลักผัก เป็นศิลปะไทยประเภทเครื่องสด

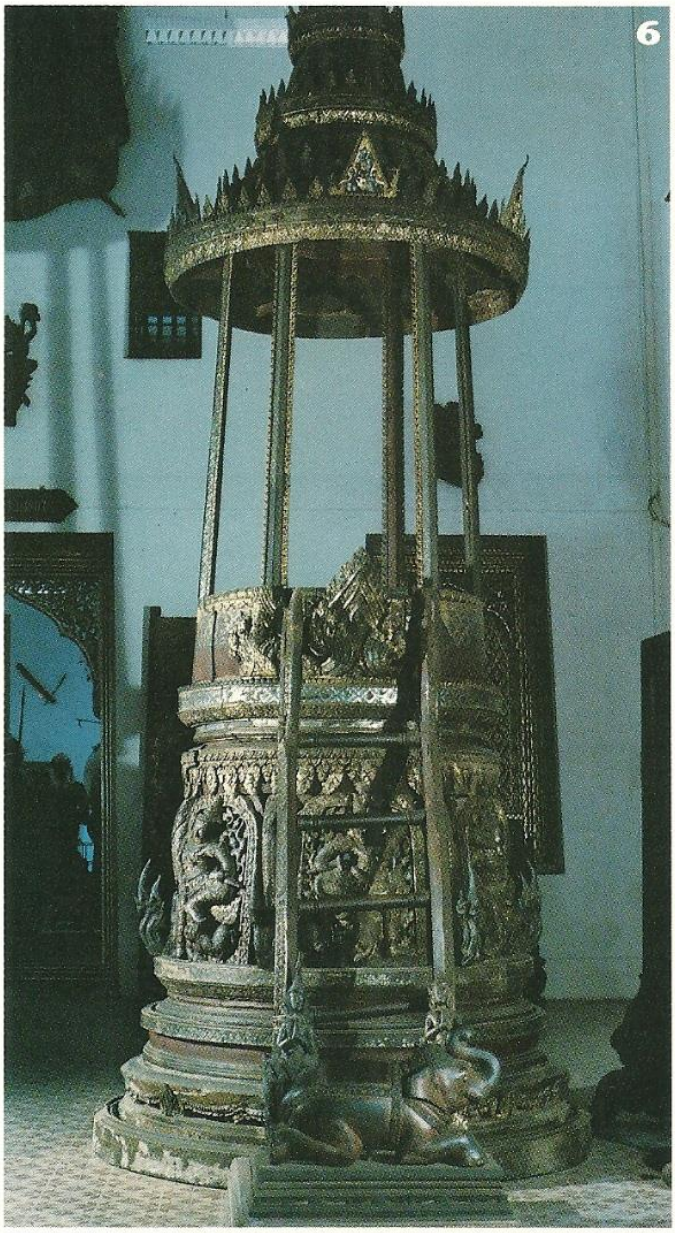
6

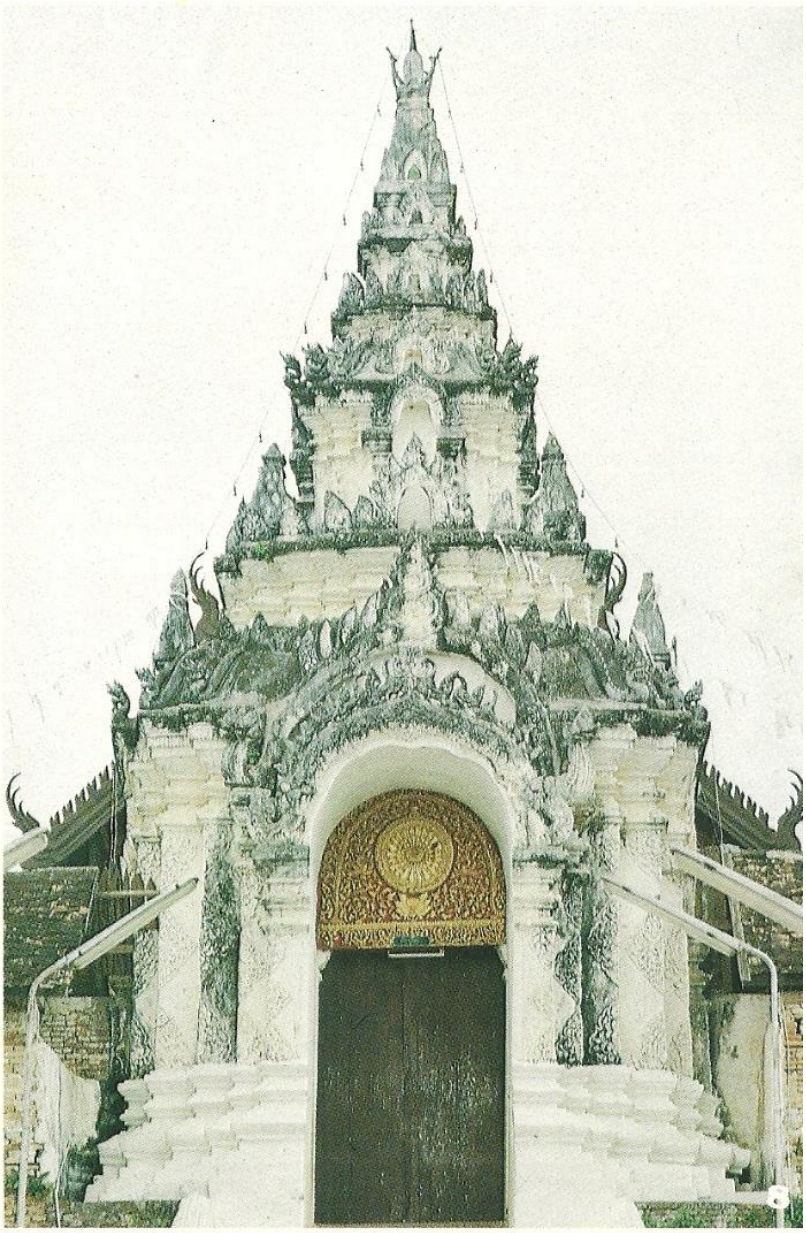
8

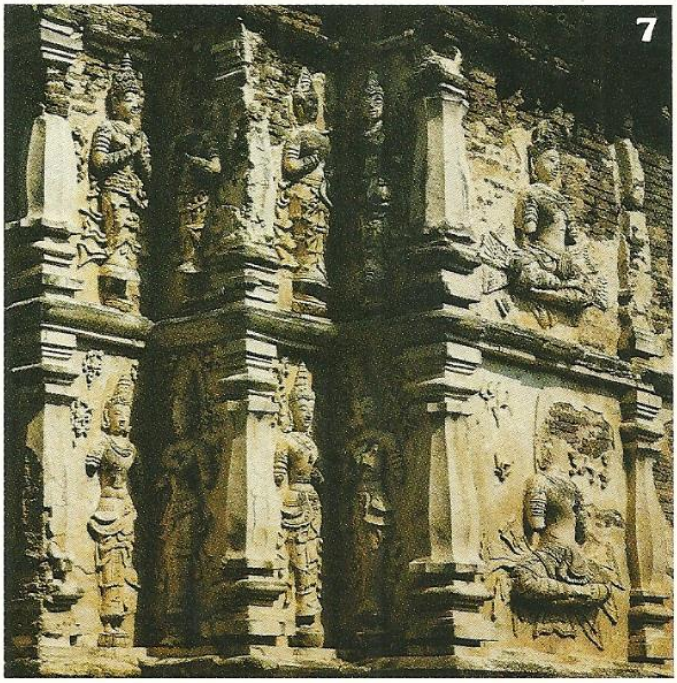
7

9

10

12

11

6. ธรรมาสน์ทรงกลมศิลปะอยุธยาตอนปลาย นำมาจากวัดค้างคาว นนทบุรี
7. เทวดาและลายปูนปั้นประดับผนังสถูป วัดเจ็ดยอดเชียงใหม่ ศิลปะแบบล้านนาไทย
8. ชุ้มประตูโขง วัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง ศิลปะแบบล้านนาไทย (โขง แปลความหมายว่า ใหญ่หรือตรง)
9. จิตรกรรมฝาผนัง พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ
10. ลายฉลุกระดาษปิดทอง ศิลปะแบบล้านนา (ยุคเชียงใหม่) ที่วัดปงยางคก จ.ลำปาง (ลายแบบปูรณกลศ์ หมายถึงความอุดมสมบูรณ์)
11. ตู้ลายรดน้ำสมัยอยุธยาตอนปลาย
12. หนังใหญ่ ศิลปะแบบรัตนโกสินทร์

13. งานจิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ วัดมัชฌิมาวาส สงขลา
14. ลายประดับมุก ศิลปะต้นรัตนโกสินทร์
15. หัวโขน หัวทศกรรณ์ งานกระดาษกระแหนะรัก เขียนสีปิดทองประดับกระจก (กระแหนะ คือ การกดสมุกรักลงในพิมพ์หินล่อนตัดเป็นลาย)
16. พระที่นั่งราเชนทรยาน ศิลปะแบบต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (ไม้จำหลักปิดทอง)

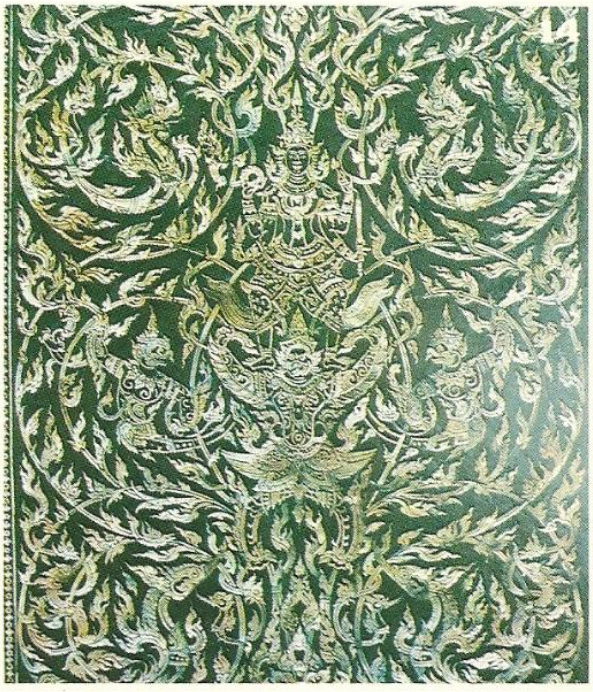

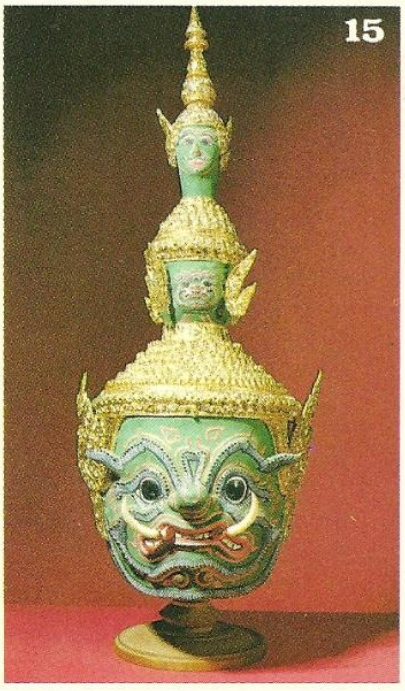

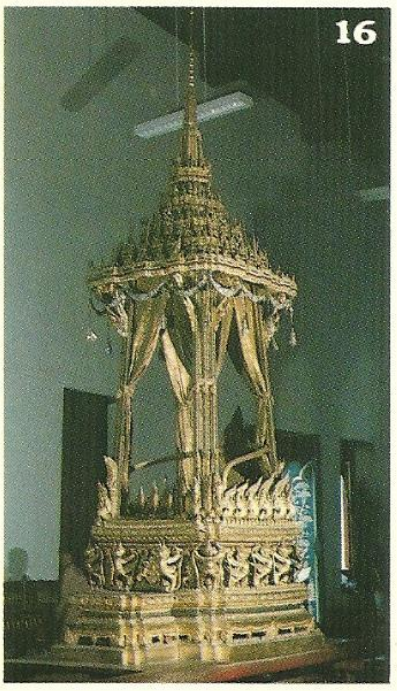

ความรุนแรงในจอโทรทัศน์ ยาพิษยุคพัฒนา

ดร. สมบัติ จันทรวงศ์

เมื่อคุณพ่อคุณแม่เตือนให้ทำความเคารพหน้า ๆ ที่มาเยี่ยมที่บ้าน เด็กหญิงวัยห้าขวบก็ประสานมือกันแบบจีนและกล่าวว่า "ขอคารวะ" ทันทีที่หนูน้อยกล่าวจบ บรรดาผู้ใหญ่ก็หัวเราะออกมาอย่างพร้อมเพรียงกัน เหตุการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างนี้ในแง่หนึ่งก็เป็นเพียงเรื่องตลกธรรมดา ๆ ของเด็ก ๆ แต่ถ้าเด็กยอมรับเอาสิ่งซึ่งเป็น "กระพี้" ของภาพยนตร์จีนที่ฉายทางโทรทัศน์ มายึดถือปฏิบัติได้อย่างง่ายดายปานนี้แล้ว ก็น่าคิดต่อไปว่าเด็ก ๆ ของเราได้รับสิ่งซึ่งเป็น "แก่น" ของเนื้อหาส่วนใหญ่ของรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ (โดยที่ไม่สามารถแยกออกได้ว่าอะไรควรไม่ควร) ไปแล้วสักเพียงใด อันที่จริงแล้วปัญหาเรื่องความไม่เหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในจอโทรทัศน์เป็นประจำทุกคืนนั้นเป็นเรื่องที่ได้มีการกล่าวถึงอยู่เสมอ แต่ก็ดูเหมือนว่าตราบเท่าที่ผลร้ายของความบันเทิงในยุคพัฒนาที่มีต่อผู้ชมยังไม่ปรากฏออกมาเป็นตัวเป็นตน เรื่องประเภทนี้ก็จะยังคงเป็นเพียงความกังวลของคนเพียงไม่กี่คนอีกต่อไป ลักษณะเช่นนี้ถ้าจะว่ากันไปแล้วก็ไม่แตกต่างอะไรจากการที่เรายังคงใช้ยาฆ่าแมลง หรือสารเคมีบางชนิดในชีวิตประจำวันของเรากันอยู่อย่างเสรี ในขณะที่ประเทศผู้ผลิตหรือประดิษฐ์คิดค้นสารดังกล่าวขึ้นมาเองได้เลิกใช้หรือกำหนดข้อจำกัดในการใช้โดยเคร่งครัด เพราะตระหนักในพิษภัยของการใช้โดยเกินขนาดหรืออย่างไม่มีความระมัดระวังมาแล้วนั่นเอง

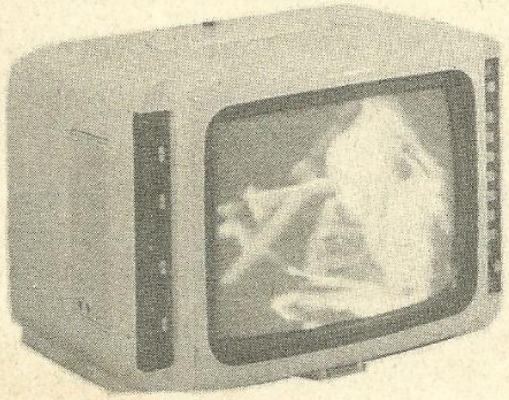

ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของความบันเทิงทางจอโทรทัศน์นั้น ได้เป็นที่ยอมรับกันโดยแพร่หลายว่าโทรทัศน์ได้ "ปฏิวัติ" วิถีชีวิตของคนอเมริกันโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเมืองระบบการสื่อสารข่าวสาร การบันเทิง และแม้แต่ระบบค่านิยมหรือแบบแผนในการดำรงชีวิตล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลจากโทรทัศน์แทบทั้งสิ้น ความกว้างขวางของอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อชีวิตของคนอเมริกันนั้น เห็นได้จากการที่กว่า 97% ของครอบครัวอเมริกันมีโทรทัศน์ดูอย่างน้อยหนึ่งเครื่อง (ซึ่งมากกว่าจำนวนครอบครัวที่มีตู้เย็นและห้องน้ำภายในบ้าน) คนอเมริกันกว่า 100 ล้านคน(ประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั้งประ-

"ความรุนแรงที่แสดงในจอโทรทัศน์อาจทำให้เด็กบางคนมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของความรู้สึกเดิมที่มีก่อนจะได้ดูรายการนั้น ๆ"

เทศ) ดูโทรทัศน์เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวอเมริกันที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2488 เป็นต้นมานั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้คนแห่งยุคสมัยของโทรทัศน์อย่างแท้จริง เพราะคนรุ่นนี้ดูโทรทัศน์มาตั้งแต่เกิดจนโต โดยเฉลี่ยแล้วคนอเมริกันปัจจุบันจะดูโทรทัศน์วันละหกชั่วโมง นั่นคือ นอกเหนือจากการนอนแล้ว คนอเมริกันโดยเฉลี่ยใช้เวลากับการดูโทรทัศน์มากที่สุด จากวัยทารกจนถึงวัยเด็ก และเมื่อเป็นผู้ใหญ่นั้น คนอเมริกันแต่ละคนจะดูโทรทัศน์มาแล้วไม่น้อยกว่า 20,000 ชั่วโมง และก่อนที่จะอายุครบ 15 ปี เด็กอเมริกันจะได้เห็นความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ กันในจอโทรทัศน์ ประมาณ 11,000-13,000 ครั้ง และหลักฐานจากการศึกษาค้นคว้าในทุก ๆ ด้านที่ปรากฏ ชี้ให้เห็นว่าหนึ่งในบรรดาปัญหามากมายที่เกิดจากการใช้เวลาเป็นอย่างมากหน้าจอโทรทัศน์นั้น ก็คือแนวโน้มที่คนอเมริกันในยุคสมัยของโทรทัศน์จะนิยมชมชอบหรือเคยชินกับการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตของตนเพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยเราซึ่งถึงแม้ว่าจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ จำนวนสถานีวิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนความถี่หรือปริมาณเวลาที่ทางสถานีออกอากาศ จะยังไม่อาจเปรียบเทียบได้กับกรณีของสหรัฐอเมริกา แต่ความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือว่า ในปัจจุบันนี้เครื่องรับโทรทัศน์ไม่ใช่ของ "ฟุ่มเฟือย" ที่เฉพาะผู้มีอันจะกินเท่านั้นที่จะเป็นเจ้าของได้อีกต่อไปแล้ว นอกจากนี้แล้วปริมาณสถานีโทรทัศน์ และเวลาที่ออกอากาศของสถานีเหล่านี้ก็เพิ่มขึ้นกว่าในสมัยแรก ๆ อย่างมากมาย เพราะฉะนั้นถ้าผู้มีส่วนรับผิดชอบในการเสนอความรุนแรงและความไม่เหมาะสมอื่น ๆ ในจอโทรทัศน์จะอ้างว่า "สมัยที่ผมเป็นเด็ก ๆ ไม่เห็นเคยเลียนแบบหนังทีวีเลย" นั่นก็เป็นเพราะท่านลืมคิดไปว่า ข้อแตกต่างในเรื่องโอกาสและปริมาณเวลาที่เด็ก ๆ ปัจจุบันใช้หน้าจอโทรทัศน์กับสมัยเมื่อยี่สิบปีที่แล้วมานั้นมีมากสักเพียงใด บางทีเราจึงอาจกล่าวได้ว่า เด็ก ๆ แห่งยุคสมัยของโทรทัศน์ของเรากำลังเริ่มขึ้นแล้วก็ได้ แต่ถ้าเด็กไทยสมัยนี้ มีโอกาสใกล้ชิดกับโทรทัศน์มากกว่าเด็กสมัยก่อนอย่างชนิดที่ไม่อาจเทียบกันได้แล้ว อะไรเล่าคือสิ่งที่เราน่าจะเรียนรู้จากสังคมที่ได้ "พัฒนา" ในด้านนี้มาก่อนเรา? เฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรุนแรงจากรายการบันเทิงทางโทรทัศน์กับพฤติกรรมของผู้ชม (โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ชมที่ยังเป็นเด็กอยู่) เพียงประเด็นเดียว มีข้อที่น่าพิจารณาดังต่อไปนี้ คือ

ความรู้สึกชินชาต่อการใช้ความรุนแรงในชีวิตจริง ผลงานวิจัยหลายต่อหลายชิ้นได้ย้ำผลสรุปเหมือน ๆ กันว่า เมื่อดูรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงแล้วนั้น ผู้ชมที่อยู่ในวัยเด็กจะมีความรู้สึกชาชินต่อการใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ก็เพราะว่าความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์นั้นส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นความตายที่รวดเร็วและฉับพลัน ปรกติแล้วการบันเทิงทางโทรทัศน์จะไม่แสดงให้เห็นความเจ็บปวดก่อนที่จะตายมากนัก ไม่มีการแสดงให้เห็นความยุ่งยากลำบากตลอดจนความทุกข์ทรมานอย่างอื่นที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของบุคคลหรือของลูกเมียญาติพี่น้องของผู้ตาย หรือถ้าหากจะมีก็จะเป็นการเน้นถึงความคิดที่ต้องแก้

แค้น ล้างผลาญชีวิตของผู้รับผิดชอบเป็นการสร้างความรุนแรงต่อไปอีก ความตายที่ปรากฏในจอโทรทัศน์จึงไม่ได้เป็น "ความตาย" ที่แท้จริง สำหรับการได้รับบาดเจ็บที่ไม่ทำให้ถึงตายก็มักจะถูกทำให้เป็นเรื่องที่ไม่มีความสลักสำคัญอะไรไป ดังจะเห็นได้ว่า ตัวเอกหรือตัวละครประจำภาพยนตร์ชุด อาจจะถูกยิงหรือถูกแทงหรือถูกตีศีรษะจนสลบ แต่ในเมื่อตัวละครเอกตายไม่ได้ ฉากต่อไปที่ผู้ชมจะได้เห็นก็คือฉากตัวละครผู้ถูกทำร้ายนอนอย่างสบายในโรงพยาบาล (หรือฟื้นขึ้นมาเอง) และหายเป็นปรกติได้ในอีกไม่ถึงหนึ่งนาทีต่อมา และนี่ก็คือสิ่งที่เราอาจพบเห็นได้เป็นประจำทุกอาทิตย์ ผลของความเข้าใจผิดอย่างร้ายแรงในเรื่องนี้ประการหนึ่งได้แก่การที่ผู้ที่ชมโทรทัศน์ส่วนใหญ่พากันเข้าใจไปว่าการใช้วัตถุหนัก ๆ ตีที่ท้ายทอยของบุคคลอย่างแรงนั้นเพียงแต่จะทำให้คนที่ถูกตีสิ้นสติไปชั่วขณะเท่านั้น และโดยที่จะไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรงหรือสาหัสแต่อย่างใด แต่รายงานของแพทย์กล่าวว่าในชีวิตจริงแล้วการถูกตีที่ศีรษะด้วยด้ามปืนพกหรือขาเก้าอี้อย่างที่มักจะปรากฏในจอโทรทัศน์นั้นก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่สาหัส และแม้เมื่อพยาบาลรักษาจนหายดีแล้ว ก็ยังมีอาการแทรกซ้อนทาง

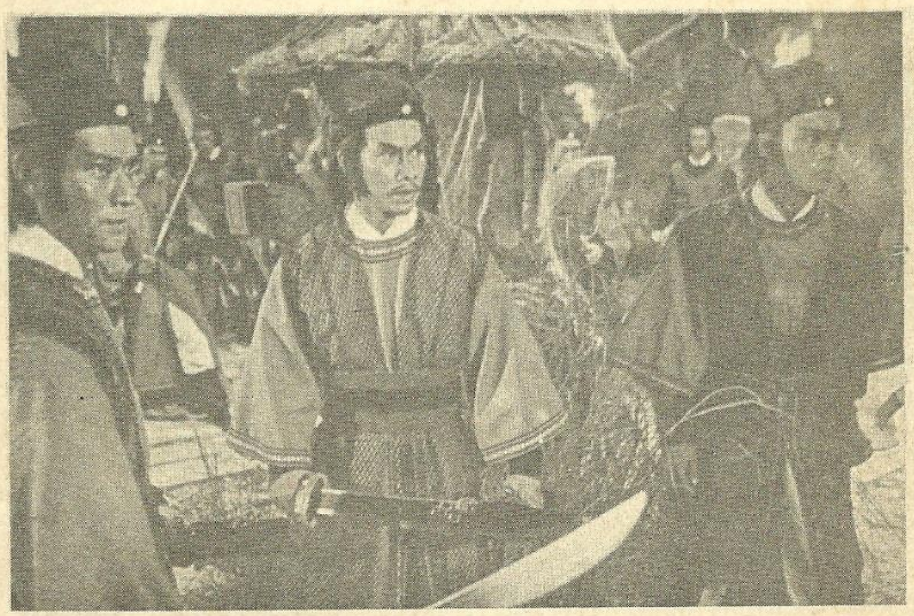

ภาพยนตร์จีนกำลังภายในมีอิทธิพลอย่างมาก ต่อเยาวชนในปัจจุบัน

ประสาทและทางจิตอื่น ๆ อีกด้วย

เจอซี โคซินสกี้ นักเขียนชาวอเมริกันผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่ง เล่าถึงการทดลองที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของความรุนแรงในจอโทรทัศน์ไว้อย่างน่าสนใจว่า สมัยที่ยังเป็นครูสอนหนังสืออยู่นั้น เขาได้จัดให้เด็กที่มีอายุระหว่างเจ็ดถึงสิบปีเข้าฟัง เขาเล่าเรื่องในห้องเรียนห้องใหญ่ ภายในห้องมีเครื่องรับโทรทัศน์วงจรปิดอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นเด็ก ๆ จึงอาจเลือกที่จะดูตัวจริงของเขาหรือดูจากจอโทรทัศน์ก็ได้ และเมื่อได้เวลาที่นัดหมายกันไว้ก่อนแล้ว ก็มีชายคนหนึ่งเข้าไปในห้องและเริ่มถกเถียงกับโคซินสกี้อย่างเอาจริงเอาจัง แล้วติดตามด้วยการผลักและชกต่อยพร้อม ๆ กันนั้นเอง กล้องโทรทัศน์ที่ซ่อนอยู่อีกเครื่องหนึ่งก็เริ่มจับภาพปฏิกริยาของเด็ก ๆ ปรากฏว่าไม่มีเด็กสักคนเดียวในห้องเรียนที่ส่งเสียงแสดงความตกใจหรือห้ามปราม และมีเด็กเพียงไม่กี่คนที่ดูของจริงที่เกิดขึ้น เด็กส่วนใหญ่ดูสิ่งที่เกิดขึ้นทางจอโทรทัศน์กันตาเขม็ง

เมื่อสัมภาษณ์เด็ก ๆ หลังจากนั้น คำตอบที่ผู้ทดสอบสรุปได้ก็คือว่า กล้องถ่ายโทรทัศน์สามารถจับภาพของโคซินสกี้ขณะที่กำลังจะถูกชกได้อย่างใกล้ชิด ภาพแสดงความหวาดกลัวของโคซินสกี้ ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกว่าได้เห็นของจริงทุกอย่าง โดยที่ตนเองไม่ต้องรู้สึกหวาดกลัว และปลอดจากความรับผิดชอบทั้งปวง เด็กบางคนกล่าวว่า "คุณสามารถเห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้ในจอนั่น มันดีจริง ๆ เลย ไอ้เครื่องนี่น่าราคามันเท่าไรกันนะ"

การเพาะนิสัยนิยมความรุนแรง

การชมรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีกนั้น นอกจากจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ยินดียินร้าย ต่อความทารุณโหดร้ายและการใช้กำลังรุนแรงแล้วยังค่อย ๆ ลดอารมณ์หวั่นไหวต่อความรุนแรงของผู้ชมลงไป และทำให้เกิดความรู้สึกว่าพฤติกรรมที่รุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่ปรกติและเหมาะสมในบางสถานะการณ์ด้วย ในเรื่องนี้ได้มีการศึกษาวิจัยมากมายและบทสรุปที่น่าสนใจจากงานวิจัยในเรื่องนี้มี เช่น

● เด็กมักเลียนแบบสิ่งที่ตนได้พบเห็นในจอโทรทัศน์มากกว่าที่จะเชื่อฟังคำสั่งของบุคคลจริง ๆ

● เด็ก ๆ ที่ได้เห็นความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ จะเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวและจดจำได้นานนับเป็นเดือน ๆ หลังจากที่ได้ดูรายการนั้นผ่านไปแล้ว และแม้ว่าจะไม่ได้มีการดูซ้ำอีกเลย

● ชีวิตครอบครัวของเด็กที่ดีคือ มีพร้อมทั้งพ่อแม่ที่รักลูก และแม้แต่เมื่อเด็กมีแบบอย่างที่ดีของผู้ที่ไม่นิยมความรุนแรงก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเด็ก ๆ จะปลอดภัยจากผลของความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์

● ความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์สามารถส่งผลด้านทัศนคติและแบบพฤติกรรมอันยาวนานแก่ผู้ชม และการที่เด็ก ๆ ดูโทรทัศน์มากในวัยเด็กจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมที่รุนแรงหลังจากที่เด็กจบการศึกษาชั้นมัธยมไปแล้ว

● เด็ก ๆ มักจะเลียนแบบในการใช้ความรุนแรงที่เพิ่งได้เห็นในจอทีวีในการเล่น แม้ว่าจะมีโอกาสเลือกเล่นของเล่นอย่างอื่นที่ไม่ใช่ของเล่นประเภทที่ใช้ความรุนแรง

● การดูภาพยนตร์การ์ตูนที่มีความรุนแรงอยู่เพียงครั้งเดียว จะเพิ่มความรุนแรงในการเล่นของเด็กอย่างทันตาเห็น คือภายในไม่กี่นาทีหลังจากที่ได้ดูรายการจบ

● ความรุนแรงที่แสดงในจอโทรทัศน์อาจทำให้เด็กบางคนมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของความรู้สึกเดิมที่มีก่อนจะได้ดูรายการนั้น ๆ

การยึดถือเอาการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีแก้ปัญหา ผลกระทบที่สำคัญยิ่งของรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ ที่มีแต่ความรุนแรงต่อความคิดของเด็ก ๆ อีกประการหนึ่งก็คือ การทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าความรุนแรงเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ปรกติและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป กล่าวคือเด็ก ๆ จะรู้สึกว่าการใช้กำลังชกต่อยทุบตี ยิงแทง ฟันกันนั้น เป็นวิธีการที่ได้ผลดีกว่าวิธีอื่น ๆ ซึ่งต้องใช้เวลามากกว่า เช่น การพูดจากันด้วยเหตุด้วยผลหรือการพยายามเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าสิ่งที่เด็ก ๆ ได้พบเห็นในรายการบันเทิงทางโทรทัศน์อยู่เป็นประจำคือ การใช้ความรุนแรงของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายพระเอกและฝ่ายผู้ร้าย และการใช้ความรุนแรงที่ประสบผลสำเร็จย่อมเป็นบทเรียนที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าบทเรียนอื่นใดทั้งหมด

ยิ่งไปกว่านั้นเด็กส่วนมากยังมักจะดูรายการโทรทัศน์พร้อม ๆ กับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นสภาพแวดล้อมที่เป็นปรกติภายในบ้านนี่เอง ที่มีส่วนช่วยให้เด็กมีความรู้สึกเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจอโทรทัศน์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง อันที่จริงความแตกต่างระหว่างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการดูโทรทัศน์ที่บ้านกับการไปดูละครหรือภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์นอกบ้านนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เพราะการไปดูภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์นั้น เด็ก ๆ จะอดรู้สึกไม่ได้ถึงข้อแตกต่างของสถานที่ การที่ต้องซื้อบัตรผ่านประตู การที่ต้องไปชมภาพยนตร์ร่วมกับคนแปลกหน้าอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ส่งเสริมให้เด็กต้องแยกสิ่งที่พบเห็นที่โรงภาพยนตร์ออกจากสภาพปรกติที่พบเห็นที่บ้าน

แต่การดูโทรทัศน์ที่บ้านนั้นเป็นสภาพการณ์ปรกติ ไม่มีการเคลื่อนที่โยกย้ายไปไหน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็ว่า เครื่องรับโทรทัศน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมปรกติที่เด็กเคยชินไปเสียแล้ว และตัวละครในโทรทัศน์ก็คือสมาชิกส่วนหนึ่งของครอบครัว การขาดเครื่องรับโทรทัศน์ไปต่างหากที่จะทำให้เด็กรู้สึกว่า สภาพแวดล้อมปกติของตนนั้นได้ขาดอะไรไปบางอย่าง ผลลัพธ์ก็คือ เด็กที่ดูรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงมาก ก็จะเชื่อในความชอบธรรมของการใช้กำลังความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหา และตนเองก็พร้อมที่จะใช้วิธีการดังกล่าวเมื่อประสบเข้ากับปัญหายุ่งยากในชีวิตจริง

สิ่งที่ผู้บริหารสถานีวิทยุโทรทัศน์ มักจะหยิบยกมากล่าวแก้ จนกระทั่งปัจจุบันนี้ผู้รับผิดชอบของฝ่ายผู้ควบคุมทางสถานีอีกทีหนึ่ง ได้ทำมาเป็นคำเตือนผู้ชม ก่อนดูรายการโทรทัศน์เสียเลย ก็คือข้ออ้างที่ว่า ผู้ชมโทรทัศน์นั้นรู้ดีว่าสิ่งที่ปรากฏในจอโทรทัศน์นั้นเป็นเรื่องสมมุติ เป็นเรื่องของการแสดง เพราะฉะนั้นก็คงจะไม่มีใครเคลิบเคลิ้มหลงไปปฏิบัติตามตัวอย่างของผู้แสดงหรอก แต่ข้อน่าคิดอยู่ที่ว่าคำตอบนี้จริง ๆ แล้วเดินสวนทางกันกับหลักทางธุรกิจของสถานีโทรทัศน์เอง ทั้งนี้ก็เพราะว่าเหตุผลสำคัญที่สถานีโทรทัศน์สามารถขายเวลาโฆษณาสินค้าได้ด้วยราคาอันสูงลิบ และเหตุผลที่ผู้โฆษณาสินค้ายินดีจะซื้อเวลาโฆษณาตามเวลาดังกล่าวอยู่ที่ว่า ผู้โฆษณารู้ว่าผู้ดูโทรทัศน์จำนวนหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่น้อยจะ "เชื่อ" ใน "ความเป็นจริง" ของคำโฆษณาที่ตัวแสดงในภาพยนตร์โฆษณาพยายามจะบอก นั่นคือ ความสำเร็จในทางธุรกิจของสถานีโทรทัศน์และผู้โฆษณาสินค้าขึ้นอยู่กับว่าจะสามารถทำให้ผู้ชม *เชื่อ* ได้มากแค่ไหนว่า ถ้าใช้ครีมแต่งผมอย่างที่นักแสดงภาพยนตร์บางคนใช้แล้วจะกำจัดรังแคได้ในพริบตา และจะมีสาวสวยมาคลอเคลียอยู่ใกล้ ๆ หรือว่าถ้าใช้ผงซักฟอกบางชนิดแล้ว จะกำจัดความสกปรกได้อย่างง่ายดาย จนแทบไม่ต้องออกแรงขยี้ เป็นต้น

ในเมื่อการทำให้ผู้ชมโทรทัศน์เชื่อในสิ่งที่โฆษณาไป คือหัวใจของความสำเร็จของธุรกิจของสถานีโทรทัศน์ และผู้โฆษณาสินค้า จึงค่อนข้างจะเป็นการยากที่จะเข้าใจว่า สถานีโทรทัศน์ประสงค์จะให้ผู้ชมใช้เวลาประมาณสิบนาทีดูรายการบันเทิงที่มีความรุนแรงเป็นพื้นโดยให้รู้ตัวอยู่เสมอว่านั่นเป็นเรื่องสมมุติ แล้วเมื่อผู้ชมคนเดียวกันดูรายการโฆษณาสองนาทีที่มาคั่น จึงค่อยประสงค์ให้ผู้ชมนั้นกลับรู้ตัวว่ากำลังดูสิ่งซึ่ง *เป็นจริง* อยู่ ในทางตรงกันข้าม การทำให้ผู้ชมเชื่ออยู่ตลอดเวลาสิบนาทีว่ากำลังดูเรื่องจริง ๆ เกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา แล้วให้มีความรู้สึกอย่างเดียวกันกับระยะเวลาอีกสองนาทีที่เอามาคั่นโฆษณาจะสอดคล้องกับธุรกิจการค้าและความสำเร็จของทางสถานีโทรทัศน์มากกว่า "แต่ประชาชนก็ได้ดูในสิ่งที่พวกเขาอยากจะดูไม่ใช่หรือ?"

เป็นความจริงที่ว่ารายการบันเทิงที่มีความรุนแรงเป็นพื้นนั้น ยังคงเป็นรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีผู้นิยมสูงสุด และผู้โฆษณาสินค้าก็ยินดีที่จะจ่ายเงินค่าโฆษณาในอัตราที่สูงลิบ รายได้ของทางสถานีก็ดี และผู้ชมก็ได้ดูในสิ่งที่พวกเขาอยากจะดู ในเมื่อทุกฝ่ายได้สิ่งที่ตนต้องการ ทุกฝ่ายก็น่าจะพอใจไม่ใช่หรือ

จริงอยู่ จำนวนผู้ชมต่อรายการดูเหมือนจะเน้นว่า *ผู้ดูชอบสิ่งที่ตนได้รับจากจอโทรทัศน์* และนี่ก็ดูจะเป็นเหตุผลสำคัญของทางสถานีโทรทัศน์ แต่ถ้าเราไม่อยากจะเป็นโรคของผู้คนแห่งยุคสมัยของโทรทัศน์อย่างในประเทศที่ "พัฒนา" ในด้านนี้มาก่อนแล้ว บางทีสิ่งที่ผู้ชมน่าจะต้องถามตนเองและทางสถานีดูบ้าง ก็คือว่า แล้วเราล่ะ *เคยได้รับสิ่งที่เราชอบจากจอโทรทัศน์* บ้างหรือไม่? และถ้าได้รับ เราเคยได้รับในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่ *เรา(ต้อง)ชอบ เพราะเราได้รับจากจอโทรทัศน์* หรือเปล่า?

ช่างสิบหมู่

เรื่องของศิลปะและเรื่องของการช่างไทยนั้น ได้รับความสนใจน้อยกว่าวงการอื่น ๆ ประกอบกับผู้เป็นช่างเองก็ไม่ค่อยนิยมในการบันทึกเรื่องราวในกิจการงานของตนเองอีกด้วย จึงทำให้ไม่เป็นที่แพร่หลาย แม้กระทั่งในวงการช่างเองอันเป็นทายาทผู้รับช่วงงานศิลปะก็ตาม โดยทั่วไปในสังคมไทยนั้น เห็นกันว่าช่างก็คือคนทำงานด้วยมือด้วยแรงงานเท่านั้น เนื่องจากมีแบบอย่างที่วางระเบียบแบบแผนไว้แล้ว เพียงแต่หยิบยกเอามาปรุงแต่งกันเข้า แต่คนทั่วไปหาทราบไม่ว่าช่างต้องฝึกฝนทั้งความคิดและฝีมือเพื่อให้สามารถตอบสนองกันได้ ประกอบกับศิลปะไทยนั้นยึดเอาระเบียบวิธีทางฝีมืออันประณีตงดงามเป็นสำคัญ เพื่อสนองตอบความคิด จึงมองเห็นแต่วิถีทางแห่งความประณีตความงามก่อนแล้วประเมินค่าทันที จึงทำให้ขาดการพิจารณาด้านความคิดไปอย่างน่าเสียดายมาก

ในสมัยก่อนตั้งแต่ระยะแรก ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ คำว่า *"ศิลปะ ศิลปินศิลปกรรม"* ยังไม่รู้จักกันดีนัก จึงมีแต่คำว่า *"ช่าง"* เท่านั้น และในปัจจุบันก็แยกศิลปินออกเป็นอีกพวกหนึ่งต่างหากจากพวก *"ช่าง"* ดังนั้น ช่างจึงมีความหมายเพียงผู้ใช้มือและแรงงาน แต่ศิลปินเป็นผู้ใช้ความคิดใช้ปัญญา จึงอาจทำให้เข้าใจไปว่าการศึกษาเรื่องของช่างเป็นสิ่งต่ำต้อยกว่าการศึกษาเรื่องของศิลปะก็ได้

ภาพเขียนลายรดน้ำ ชีวิตคนไทยสมัยก่อน (ถ่ายจากวังสวนผักกาด)

ความจริงช่างไทยสมัยโบราณท่านมีปัญญาล้ำเลิศ ที่สามารถเนรมิตรผลิตสร้างผลงานศิลปะ ซึ่งในปัจจุบันยากที่จะกระทำได้อย่างท่าน แต่ในสมัยโบราณไม่เรียกว่า "ศิลปิน" เท่านั้นเอง ถ้าหากความคลี่คลายทางภาษาเร็วกว่านี้สัก 100 ปี เราก็คงจะได้พบคำว่า "ศิลปะ ศิลปิน ศิลปกรรม" กันมานานแล้ว

คำว่า "ช่างสิบหมู่" ก็ยังเป็นที่ฉงนสนเท่ห์หาที่ยุติต้องกันไม่ได้ เพราะมีผู้ตีความกันไปหลายกระแส เช่น คำว่า "สิบ" บางท่านก็ว่ามาจากคำว่า "สิปปะ" ในภาษาบาลีซึ่งหมายถึงศิลปะ (สันสกฤต) นั่นเอง ส่วนบางท่านก็ว่า หมายถึง "สิบ ๆ" ซึ่งเป็นวิธีเรียกรวม ๆ ในสิ่งที่ยากแก่การนับ หมายความว่า มีการช่างเป็นสิบ ๆ หมู่ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัตติวงศ์ ทรงกล่าวถึงช่างสิบหมู่ไว้ตอนหนึ่งซึ่งสมควรอัญเชิญมาไว้ ดังต่อไปนี้

"ช่างสิบหมู่เป็นแต่ชื่อกรมที่รวบรวม

ช่างไว้มีสิบหมู่ด้วยกัน ไม่ใช่ช่างในบ้านเมืองมีแต่สิบอย่างเท่านั้น พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ผู้ซึ่งได้ควบคุมช่างสิบหมู่เมื่อรัชกาลที่ 5 ได้แต่งโคลงบอกชื่อหมู่ช่างที่ท่านได้ควบคุมไว้ มีดังนี้.-

"เขียน, กระดาษ, แกะ, หุ่น, ปั้น
ปูน, รัก, บุ ฮา
กลึง, หล่อ, ไม้สูง, สลัก ช่างไม้....."

เมื่อเรียงลำดับก็จะได้ดังนี้ ช่างเขียน ช่างกระดาษ ช่างแกะ ช่างหุ่น ช่างปั้น ช่างปูน ช่างรัก ช่างบุ ช่างกลึง ช่างหล่อ ช่างไม้สูง ช่างสลัก และช่างไม้ นับได้ 13 ช่าง หรือ 13 หมู่ ไม่ลงตัว 10 หมู่ เหมือนชื่อ "ช่างสิบหมู่" ทั้งนี้ คงมิได้หมายความอย่างตายตัวว่า จะต้องเป็นเพียง 10 หมู่เท่านั้น เพียงแต่ในระยะแรกเริ่มเดิมทีอาจจะจัดไว้เพียง 10 หมู่ก็ได้ แล้วภายหลังจึงเพิ่มเติมผนวกกันเข้าตามความจำเป็นของงาน นอกจากนั้นบางช่างอาจมีตัวช่างอยู่แต่เฉพาะหน้ามีงานจริง ๆ เท่านั้นก็ได้

หุ่นกระบอกไทย

ช่างสิบหมู่เป็นกลุ่มช่างซึ่งได้รวบรวมกันเข้าเป็นกรมหนึ่ง เข้าใจว่าจะมีมาตั้งแต่ครั้งสมัยอยุธยา แต่ไม่ปรากฏหลักฐานให้ทราบอย่างแน่ชัด ในสมัยกรุงธนบุรีบ้านเมืองยังไม่เรียบร้อยราบคาบนัก อาจจะยังไม่มีกรมช่างสิบหมู่อย่างแท้จริง มาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์จึงปรากฏหลักฐานอย่างแน่ชัด และมีเจ้ากรมเป็นผู้ควบคุมดูแลอย่างชัดเจน มีกฎหมายเก่าตอนทำเนียบศักดินาว่าด้วยช่างสิบหมู่ เป็นต้น ในตำราว่าด้วยตำแหน่งข้าราชการฝ่ายพระราชวังบวรสถานมงคลก็ได้ระบุตัวเจ้ากรม คือพระยาเทวารังสรรค์ ศักดินา 500 กับช่างอีก 13 ตำแหน่ง ดังต่อไปนี้.-

1. ช่างสลักขวา หลวงรจนาพิมล ศักดินา 400
2. ช่างสลักซ้าย หลวงไพชยนต์ ศักดินา 400
3. ช่างเขียนซ้าย หลวงพรหมประกาสิต ศักดินา 400
4. ช่างเขียนขวา หลวงนิมิตรเวศุกรรม ศักดินา 400
5. ช่างปั้นซ้าย หลวงกลมัยบรรจง ศักดินา 400
6. ช่างปั้นขวา หลวงวิจิตรโสภา ศักดินา 400
7. ช่างหล่อ ขุนพิทักษ์อัคนี ศักดินา 300
8. ช่างหุ่น หลวงนิมิตรสรรพการ ศักดินา 400
9. ช่างแกะ หลวงวิจิตรรจนา ศักดินา 400
10. ช่างปูนซ้าย ขุนเทพอำพน ศักดินา 300
11. ช่างปูนขวา ขุนไพชยนต์อมรินทร ศักดินา 300
12. ช่างกลึง ขุนภมร ศักดินา 300
13. ช่างชาดสีสุก ขุนสกลพลชาด ศักดินา 300

เป็นอันว่า ตำแหน่งช่างทั้ง 13 ช่างนี้มีหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการช่างตามที่ระบุไว้อันเป็นเวลาปกติเท่านั้น หากมีกิจการงานเช่นงานพระเมรุ งานสร้างพระอาราม หรืออื่น ๆ อันเป็นกิจของราชการก็คงอาศัยช่างจากในกรมกองอื่นเข้าระดมกัน เพราะแม้ว่าจะมีกรมช่างสิบหมู่แล้วก็ตาม ก็ยังมีช่างซึ่งรับราชการอิสระไม่รวมอยู่ในกรมช่างสิบหมู่ก็หลายท่าน จึงน่าจะกล่าวได้ว่า ช่างสิบหมู่นั้น เป็นช่างหลวงซึ่งเป็นผู้กระทำการช่างสนองพระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ และตามทำเนียบช่างหลวงซึ่งมีมาแต่รัชกาลต้น ๆ ก็ได้ออกชื่อช่างต่าง ๆ นับรวมได้ถึง 29 ช่าง ดังต่อไปนี้.-

"ช่างเลื่อย ช่างก่อ ช่างดอกไม้เพลิง ช่างไม้สำเภา ช่างปืน ช่างสนะ (จีน) ช่างสนะ (ไทย) ช่างขุนพราหมณ์เทศ ช่างนัก ช่างมุก ช่างปากไม้ ช่างเรือ ช่างทำรุ ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างกลึง ช่างหล่อ ช่างปั้น ช่างหุ่น ช่างบุ ช่างปูน ช่างหุงกระจก ช่างประดับกระจก ช่างหยก ช่างชาดสีสุก ช่างดีบุก ช่างต่อกำปั่น ช่างทอง"

ช่างเหล่านี้รวบรวมมาจากกฎหมายเก่าพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 4 พระราชบัญญัติ รัชกาลที่ 4 กฎหมายตราสามดวง และตำแหน่งข้าราชการฝ่ายพระราชวังบวรสถานมงคล ซึ่งนับว่าเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้ทั้งสิ้น สำหรับชื่อช่างที่ออกจะฟังดูแปลก ๆ สำหรับคนในปัจจุบันเช่น ช่างขุนพราหมณ์เทศ ช่างทำรุ ช่างชาดสีสุก ช่างสนะ นั้นเป็นงานที่ในปัจจุบันเลิกล้มไปบ้าง ยังทำอยู่บ้าง แต่มิได้เรียกอย่างเดิม ซึ่งคงอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ช่างขุนพราหมณ์เทศ มีปรากฏอยู่ในพระราชพงศาวดารสมัยอยุธยาด้วย เป็นช่างจัดช่างทำเครื่องบัตรพลีบวงสรวงสังเวยต่าง ๆ อันมีใช้ในพิธีพราหมณ์ สมัยก่อน ๆ ยังมีตัวพราหมณ์อันมาจากต่างประเทศอยู่ จึงมีชื่อเช่นนั้น แต่ต่อมาแม้จะเป็นลูกหลานเกิดในพระราชอาณาจักรก็ยังออกชื่อเช่นเดิมอยู่

ช่างทำรุ บางท่านว่า เพี้ยนมาจาก ปรุ คือ ฉลุ นั่นเอง แต่ก็ยังมีบางท่านอธิบายว่าเป็นพวกช่างรื้อถอน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งก่อสร้างชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม แม้การรื้อของเก่าไปปลูกสร้างใหม่ก็ต้องใช้ช่างทำรุ เพราะไม่ใช่สักแต่ว่ารื้อกันโครม ๆ จนเสียหาย แต่จะรื้อลงเป็นลำดับแล้วคัดเป็นพวก ๆ เพื่อสะดวกแก่การขนเอาไปปลูกสร้างใหม่

ช่างชาดสีสุก เห็นจะเป็นช่างทาสี ในสมัยก่อนไม่นิยมใช้สีอื่น ๆ ทาบ้านเรือน แม้สิ่งของเครื่องใช้ก็มักจะทาสีแดงหมด ไทยเรามักเรียกสีแดงว่าชาด เช่นคำว่า "ชาดไม่ดีก็สีไม่แดง" (เอาคำว่า "ชาด" ไปใช้แทน "ชาติ" ที่แปลว่ากำเนิด) ชาดสีสุกนั้น เป็นชาดผงแต่ผสมด้วยน้ำมันคราวละมาก ๆ ใช้ทาบ้านเรือนสิ่งก่อสร้างและสิ่งของเครื่องใช้ ที่ใช้ผสมยางรักซึ่งเป็นสีน้ำตาลแก่ก็จะทำให้เป็นสีแดงคล้ำมาก ทนกว่าที่ผสมด้วยน้ำมันยางหรืออื่น ๆ ยังมีชาดอีกสองอย่างคือ ชาดจอแส เป็นชาดก้อนเอามาบดหรือฝนได้สีแดงผสมน้ำกาว เขียนภาพได้ ส่วนอีกชนิดหนึ่งคือ ชาดหรคุณ เป็นชาดผงซึ่งผสมกับปรอทและกำมะถัน ใช้สำหรับทาบนเนื้อทอง จะจับเนื้อทองแน่นดีเท่ากับกะไหล่ (คำว่า "สีสุก" ก็เช่นเดียวกับ "ไม้ไผ่สีสุก" ที่หมายถึง "ไม้ไผ่บ้าน" อันเหมาะจะมาทำบ้านเรือน)

ช่างสนะ (สะหนะ) เป็นช่างทำเครื่องผ้าต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องหนังด้วย แต่สมัยโบราณไม่มีเครื่องหนังมากเท่าปัจจุบัน จะมีก็แต่เพียงอานม้า ปลอกมีด เข็มขัด หรือสายรัดบางอย่างเท่านั้น ที่มีทั้งจีนและไทยก็เป็นเพราะมีทั้งฝ่ายสร้างและฝ่ายซ่อม เพียงลำพังสิ่งของที่ต้องซ่อมแซมกันก็เกือบจะเหลือกำลังอยู่แล้ว ในปัจจุบันอาจเรียกว่าช่างเย็บ ช่างชุน ช่างปัก

เรื่องของช่างสิบหมู่ที่จะกล่าวต่อไปนี้จะยกเอาเป็นหมู่ ๆ ซึ่งอาจมีช่างแขนงเดียวหรือหลายแขนง หรือบางหมู่มีแขนงช่างซ้ำกันก็ได้ การแบ่งออกเป็น 10 หมู่ ก็จัดแบ่งตามโคลงซึ่งพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ทรงพระนิพนธ์ไว้ ซึ่งมีดังนี้

1. หมู่ช่างเขียน ย่อมประกอบด้วยช่างเขียน ช่างปิดทอง

2. หมู่ช่างแกะ มีทั้งช่างแกะตรา ช่างแกะลาย ช่างแกะพระหรือภาพ

3. หมู่ช่างหุน มีช่างไม้ ช่างไม้สูง ช่างเลื่อย ช่างปากไม้

4. หมู่ช่างปั้น มีช่างขี้ผึ้ง ช่างปูน ช่างขึ้นรูป

5. หมู่ช่างปูน มีช่างปั้น ช่างปูนก่อ ช่างปูนฉาบ ช่างปั้นปูน

6. หมู่ช่างรัก มีช่างลงรัก ช่างปิดทอง ช่างประดับกระจก ช่างมุก

7. หมู่ช่างบุ เป็นช่างเดี่ยว

8. หมู่ช่างกลึง มีช่างไม้

9. หมู่ช่างสลัก มีช่างฉลุ ช่างกระดาษ ช่างหยวก ช่างเครื่องสด

10. หมู่ช่างหล่อ มีช่างหุ่นดิน ช่างขี้ผึ้ง ช่างผสมโลหะ

ช่าง 10 หมู่นี้เป็นเพียงการจัดเข้าหมู่กันให้ได้จำนวน 10 หมู่ แต่มิได้หมายจะให้ตรงกับคำว่า "ช่างสิบหมู่" เพราะยังไม่มีหลักฐานใดจะจัดให้ลงตัวกันได้ มีช่างอีกพวกหนึ่ง คือ ช่างทอง ไม่เข้าหมู่ช่างทั้งหลาย เพราะมีหน่วยงานเฉพาะ ทั้งเป็นช่างที่ต้องใช้ฝีมือมาก งานบางอย่างต้องซื้อสัตย์สุจริตจริง ๆ เพราะทองคำย่อมมีราคาสูงอยู่แล้ว นอกจากนั้นยังประกอบด้วยเพชรพลอยล้วนมีราคาค่างวดสูงทั้งสิ้น จึงเป็นหน่วยงานที่มักเรียกกันว่า "สุวรรณกิจ" ทำเครื่องราชูปโภค เป็นต้น

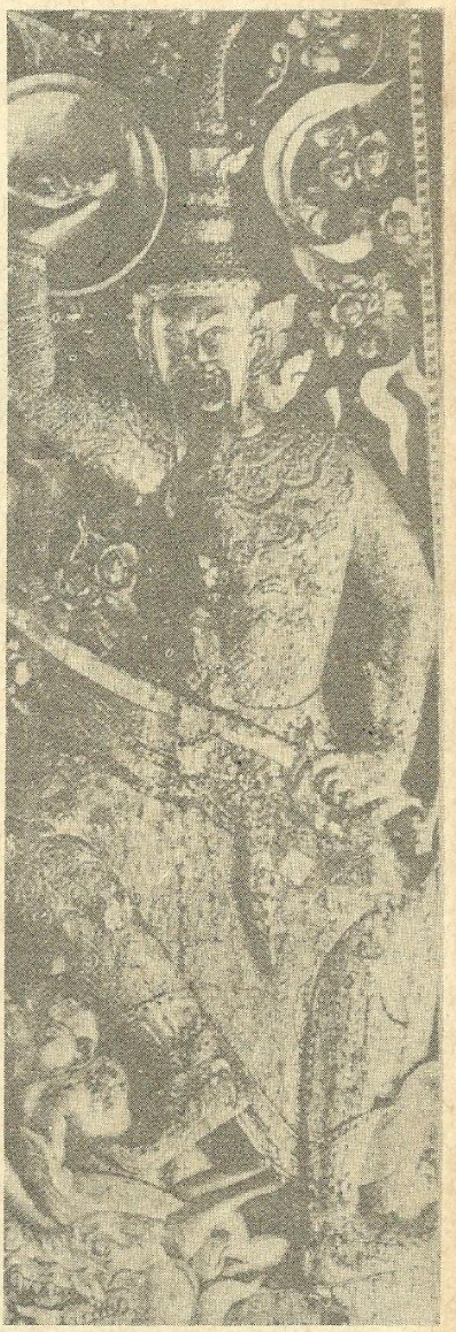

ทวารบาล จำหลักไม้ ที่วัดบวรนิเวศ

(บทความนี้ตัดตอนจากบทนำของหนังสือเรื่อง "ช่างสิบหมู่" ซึ่งรวบรวมจัดทำขึ้นโดยคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ)

ประชาชน จะได้รับประโยชน์อะไร ฉบับที่ ๕

ผลของการพัฒนาประเทศในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นกรอบกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนามาตั้งแต่ปี 2504 จนถึงปี 2524 นั้น แม้ว่าจะได้มีผลทำให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมูลค่าผลผลิตรวมของประเทศได้เพิ่มขึ้นถึงกว่า 14 เท่าตัว จากฐานะเศรษฐกิจที่มีมูลค่าการผลิตเพียง 60,000 ล้านบาท ในปี 2504 เพิ่มขึ้นเป็นถึงกว่า 817,000 ล้านบาท ในปี 2524 และรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของคนไทยได้เพิ่มขึ้นถึง 8 เท่าตัวจากจำนวนเพียง 2,200 บาทต่อคนต่อปี ในปี 2504 มาเป็นกว่า 17,000 บาทต่อคนต่อปีในปี 2524 แต่ผลประโยชน์ของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วดังกล่าวปรากฏว่ายังตกอยู่กับกลุ่มประชาชนส่วนน้อยของสังคมหรืออีกนัยหนึ่งประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึง

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งเริ่มประกาศใช้แล้วตั้งแต่ปี 2525-2529 ได้มีการปรับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศ "แนวใหม่" เพื่อให้มีการกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาไปยังประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

ประการแรก ยึดพื้นที่เป็นหลักในการวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนา แผนงานและโครงการพัฒนา เช่นได้กำหนดพื้นที่ชนบทเขตยากจนขึ้นมาเพื่อรัฐจะได้เข้าไปดำเนินการได้ตรงจุดและสามารถบรรเทาความยากจนของประชาชนได้อย่างจริงจัง ประชาชนในชนบทที่ยากจนจะไม่ถูกทอดทิ้งดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา แผนงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนงานโครงการพัฒนาที่ช่วยให้ชาวชนบทยากจนช่วยตนเองได้ให้พออยู่พอกิน มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ มีการศึกษาดีขึ้น จะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ให้ดำเนินการในพื้นที่ชนบท เขตยากจนดังกล่าว แนวนโยบายใหม่เช่นนี้เชื่อว่าจะช่วยให้มีการกระจายผลประโยชน์ของการพัฒนาไปยังประชาชนอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น

ประการที่สอง เน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของประเทศมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งจะกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค กระจายการถือครองสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม กระจายบริการทางสังคมต่าง ๆ ทั้งทางด้านการศึกษา การสาธารณสุข อาหารและโภชนา

บ้าง จากแผนพัฒนาฯ

ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์

การ ที่อยู่อาศัยไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศหรือไปสู่พื้นที่ที่ยังขาดแคลนบริการสังคมดังกล่าวอยู่

ประการที่สาม เน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ เพื่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศมากกว่าเน้นในด้านอัตราการเพิ่มหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงของแผนฯ 5 กำหนดให้ชลอตัวลงบ้าง ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศได้มีเวลาปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจการเงินของโลกในยุคน้ำมันราคาแพง หรืออีกนัยหนึ่งเดินไปช้าหน่อยแต่ไปด้วยความมั่นคงนอกจากนั้น หากกำหนดให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมาหรือเดินไปเร็วเช่นเดิมแล้ว คนที่เดินไปได้เร็วก็จะมีเพียงกลุ่มเดียวและเป็นคนกลุ่มน้อยดังเช่นที่แล้วมา ส่วนผู้ที่ด้อยโอกาสหรือไม่มีโอกาสก็จะไม่สามารถช่วยตนเองได้ ทั้งนี้เพราะหากเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ การลงทุนต่าง ๆ ก็จะต้องทุ่มเทลงไปในพื้นที่และแผนงานโครงการที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงเป็นสำคัญ พื้นที่แห้งแล้ง ทุรกันดาร ไม่มีความสมบูรณ์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คนยากจนต้องจำใจอยู่หรือแผนงานโครงการที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่ำซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นแผนงานโครงการที่จะช่วยคนด้อยโอกาส คนจนก็จะถูกตัดออกไปเช่นเดิม การกระจายผลประโยชน์การพัฒนาให้ทั่วถึงก็จะเป็นไปได้ยาก

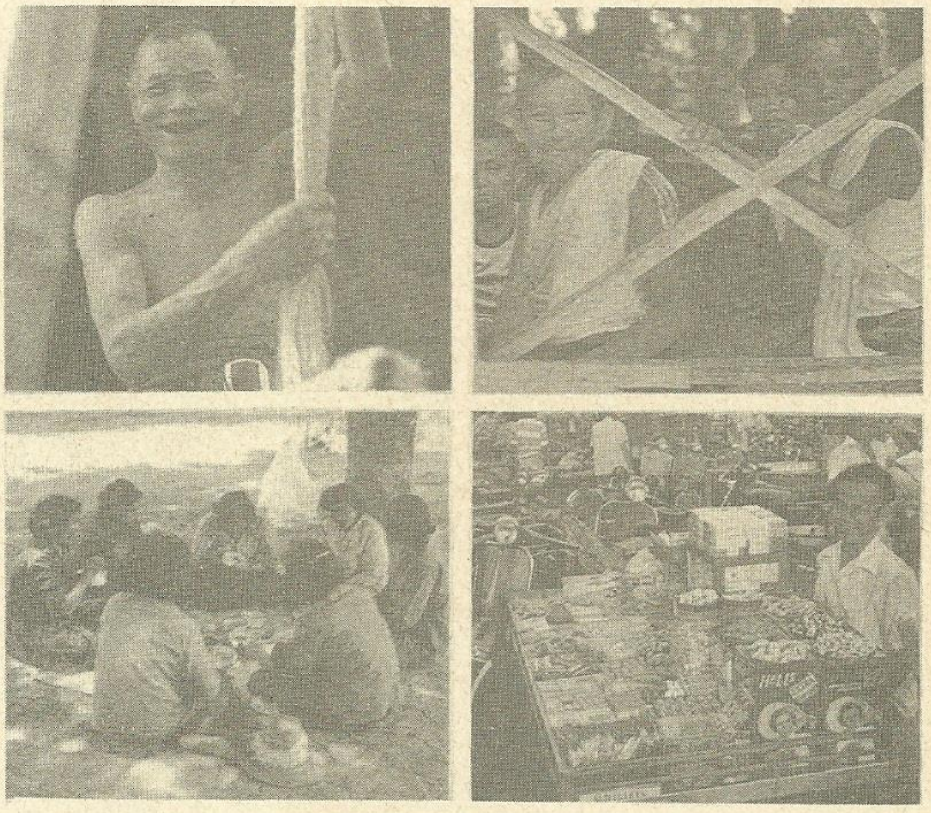

ผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศจะกระจายไปสู่ประชาชนทุกสาขาอาชีพ

ประการที่สี่ เน้นการปฏิรูประบบบริหารงานพัฒนาของรัฐทั้งในส่วนกลางส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้มีการกระจายอำนาจหน้าที่ไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างแท้จริง ให้มีระบบการตัดสินใจ การสั่งการ การติดตามประเมินผลเพื่อให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ทั้งนี้ เพราะหากไม่มีการปฏิรูประบบบริหารงานพัฒนาให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้แนว

นโยบายการกระจายผลประโยชน์การพัฒนาไปยังประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศก็จะไม่สามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอย่างที่กำหนดไว้ หรือเป็นไปได้ก็จะไม่ได้ผลเต็มที่เท่าที่ควร ดังนั้นแนวนโยบายการปฏิรูประบบบริหารงานพัฒนาของรัฐจึงถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของแผนฯ 5 ซึ่งรัฐบาลจำเป็นจะต้องผลักดันให้มีการดำเนินการต่อไปให้ได้

จากการปรับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศ "แนวใหม่" ดังกล่าวนั้น เป็นที่คาดหมายว่าผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนฯ 5 จะได้มีการกระจายไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น สำหรับผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนจะได้รับในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นั้น มีดังต่อไปนี้

ด้านการจ้างแรงงาน ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จะสามารถเพิ่มการจ้างงานให้แก่ประชาชนประมาณ 3.5 ล้านคน โดยเป็นการเพิ่มการจ้างงานในภาคเกษตรกรรม 1.8 ล้านคน ภาคอุตสาหกรรม 821,000 คน และภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ อีก 879,000 คน และนอกจากจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นแล้วการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นจะกระจายไปสู่ส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้นด้วย โดยการกำหนดให้มีการกระจายอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมใช้แรงงานมากออกไปจากกรุงเทพมหานครไปยังส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนในต่างจังหวัดมีงานทำและรายได้เพิ่มขึ้น จะได้ไม่ต้องเดินทางเข้าไปหางานทำในกรุงเทพมหานคร

ด้านการศึกษา ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ไม่รู้หนังสืออยู่ประมาณร้อยละ 14.5 ของประชากร เมื่อสิ้นแผนฯ 5 ในปี 2529 จะลดอัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรให้เหลือร้อยละ 10.5 โดยรัฐจะดำเนินมาตรการแผนงานและโครงการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายจะมีการสร้างโรงเรียนระดับประถมศึกษาให้ครบทุกตำบล เด็กที่มีอายุครบ 6 ปีบริบูรณ์จะได้รับโอกาสเข้าศึกษาในระดับประถมหนึ่งทุกคน จะให้มีโรงเรียนมัธยมต้น 1 โรงเรียนต่อ 5 ตำบลโดยเฉพาะในเขตชนบทยากจน นอกจากนี้ สตรีในชนบทยากจนจะได้รับการฝึกอาชีพระยะสั้นเพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพช่วยแบ่งภาระทางครอบครัวได้ จำนวนประมาณ 5.6 ล้านคน

ด้านการสาธารณสุข ประชาชนจะได้รับบริการด้านการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น จะมีการสร้างโรงพยาบาลอำเภอให้ครบทุกอำเภอ จะจัดตั้งสถานีอนามัยระดับตำบลให้ครบทุกตำบล มีอาสาสมัคร

จัดบริการด้านการศึกษาแก่เยาวชน เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

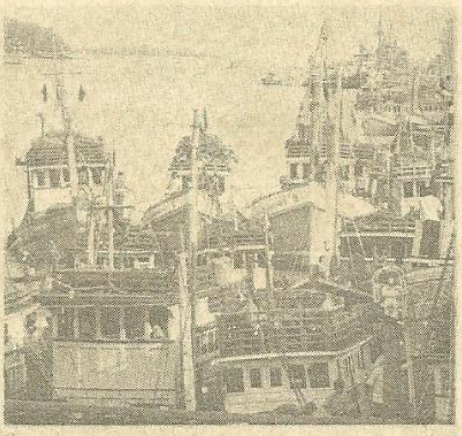

ผลผลิตจากข้าวโพด อ้อย และการประมงสร้างงานและรายได้แก่ประชาชน

การให้บริการด้านการแพทย์แก่ประชาชน

สาธารณสุขประจำหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้าน จัดตั้งกองทุนเวชภัณฑ์ประจำหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีก 10,000 หมู่บ้าน จะเร่งรัดผลิตและพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุขให้มีจำนวนเพียงพอและกระจายไปสู่ชนบท นอกจากนี้ประชาชนในชนบทร้อยละ 95 จะได้รับบริการด้านการจัดหาน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคและบริโภค

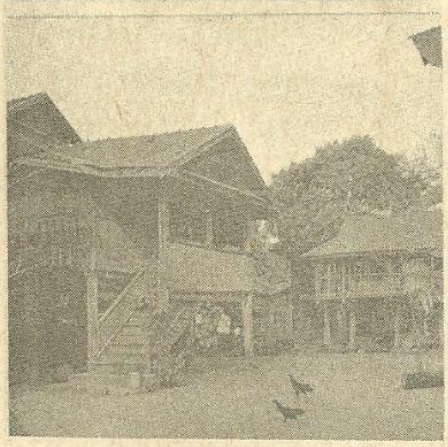

เมืองและชนบท

ด้านอาหารและโภชนาการ ปัญหาด้านอาหารและโภชนาการที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ปัญหาการขาดโปรตีน แคลอรี่ และโลหิตจาง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียน ในหญิงตั้งครรภ์และให้นมลูกและเด็กวัยเรียน ในช่วงของแผนฯ 5 นี้ รัฐได้ให้ความสำคัญและพยายามบรรเทาปัญหาดังกล่าวโดยบางปัญหาจะขจัดให้หมดสิ้นไปภายในสิ้นแผนฯ 5 เช่น ปัญหาขาดโปรตีน แคลอรี่ ปัญหาโลหิตจางในกลุ่มหญิงมีครรภ์ ปัญหาการขาดโปรตีน แคลอรี่ ระดับ 3 (ระดับรุนแรง) ในกลุ่มทารกและเด็กก่อนวัยเรียน และปัญหาโรคคอพอกในจังหวัดภาคเหนือ เป็นต้น

ด้านการกีฬาและพักผ่อนหย่อนใจ ประชาชนจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและจัดบริการให้อย่างทั่วถึงมากขึ้น โดยจะมีการสร้างสนามเด็กเล่น ศูนย์เยาวชนในระดับอำเภอเพิ่มขึ้น 175 แห่ง สร้างสนามกีฬาหรืออาคารกีฬาสำหรับประชาชนในระดับอำเภอ 175 แห่งจัดให้มีห้องสมุดระดับอำเภอ 175 แห่ง ระดับตำบล 100 แห่ง เป็นต้น

ด้านที่อยู่อาศัย จากสภาพความแออัดของชุมชนอันเนื่องมาจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจที่ผ่านมานั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้เน้นความสำคัญของการจัดสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเพื่อขจัดปัญหาด้านนี้ให้แก่คนยากจนในเมืองซึ่งประสบปัญหาค่าครองชีพสูง ดังนั้น เมื่อสิ้นแผนฯ 5 แล้ว จะมีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยใน กทม. และปริมณฑลเพิ่มขึ้น 42,500 หน่วย ทำให้มีประชาชนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น 255,000 คน ส่วนในแหล่งเสื่อมโทรมนั้นจะได้มีการปรับปรุงให้เป็นที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 30,000 หน่วย ซึ่งจะมีประชาชนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น 180,000 คน ในขณะเดียวกันประชาชนยากจนในเขตภูมิภาคจะได้รับบริการทางด้านที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกันโดยจะได้มีการสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น 7,500 หน่วย มีประชาชนได้รับประโยชน์จากการนี้ 45,000 คน ซึ่งรวมตลอดระยะ 5 ปี ของแผนฯ นี้ จะมีประชาชนจำนวน 80,000 ครัวเรือน ได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองอย่างถาวร

ด้านสวัสดิการแรงงาน ซึ่งได้เป็นปัญหาร้องเรียนระหว่างลูกจ้างและนายจ้างอยู่เสมอมานั้น ในระยะของแผนฯ 5 จะได้กำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อให้ธุรกิจอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปนั้น ให้การเอาใจใส่ในเรื่องความปลอดภัยของการทำงานมากขึ้น ซึ่งจะมีลูกจ้าง 700,000 คน ได้รับผลประโยชน์จากการนี้ส่วนเกษตรกรที่ต้องใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชอยู่เป็นประจำประมาณ 5 ล้านคน จะได้รับสวัสดิการด้านการตรวจรักษาความปลอดภัย สำหรับการจัดตั้งกองทุนนั้นจะจัดตั้งกองทุนเงินทดแทนสำหรับธุรกิจที่มีลูกจ้างคนงาน 10 คนขึ้นไป ในเขต กทม. และจังหวัดใกล้เคียง ครอบคลุมลูกจ้าง 50,000 คน และที่มีลูกจ้าง 20 คนขึ้นไปทั่วประเทศครอบคลุมลูกจ้าง 1 ล้านคน ส่วนกองทุนนอกข่ายเงินทดแทนสำหรับลูกจ้างที่ได้รับอันตรายจากโรคที่ไม่ได้เกิดจากการทำงานนั้น จะมีลูกจ้างได้รับประโยชน์ทั่วประเทศประมาณ 1 ล้านคน นอกจากนี้ธุรกิจที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไปนั้นจะได้มีการจัดตั้งสถานพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กและที่พักอาศัยให้แก่ลูกจ้าง จำนวน 500,000 คน อีกด้วย

ด้านการเกษตร จะมีการปรับโครงสร้างการเกษตรโดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตควบคู่ไปกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตและขณะเดียวกันจะมีการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร ที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นด้วย ในการนี้จะมีการปรับปรุงพื้นที่ในเขต

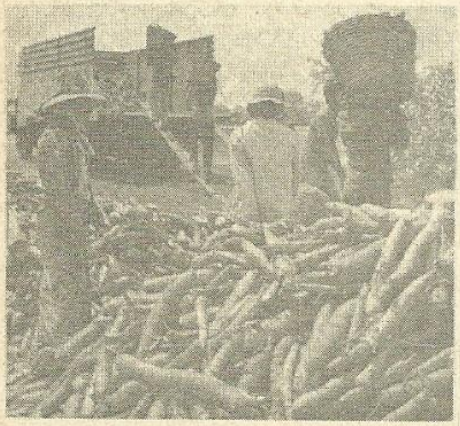

มันสำปะหลัง และยางพาราสินค้าออกสำคัญของประเทศ

ชลประทานจำนวน 16 ล้านไร่ ให้เป็นเกษตรชลประทานสมบูรณ์แบบส่วนในพื้นที่ที่มีปัญหาและยังไม่ได้รับผลจากชลประทานจะมีการพัฒนาคุณภาพดินให้ดีขึ้น โดยจะมีการปรับปรุงดินเปรี้ยวในภาคกลาง 2.3 ล้านไร่ และดินเค็มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4.8 ล้านไร่ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น และเกษตรกรจะมีรายได้สูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ดี หากผลผลิตสูงแต่ราคาต่ำเนื่องจากถูกกดราคา เกษตรกรก็จะไม่ได้รับประโยชน์ ดังนั้นจะดำเนินการให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรให้อยู่ภายใต้สถาบันเดียว เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและจัดการ นอกจากนี้รัฐจะขยายสินเชื่อการเกษตรเพิ่มขึ้นอีกประมาณปีละ 5,700 ล้านบาท ซึ่งจะมีเกษตรกรได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่า 400,000 ครัวเรือนในช่วง 5 ปีนี้

ด้านคมนาคมขนส่งและสื่อสาร

การพัฒนาทางด้านบริการพื้นฐานเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ จะได้มีการปรับโครงสร้างคมนาคมขนส่ง โดยการชลอการสร้างทางหลวง แต่จะไปเพิ่มความสำคัญด้านทางรถไฟ ทางน้ำ และทางอากาศจะจัดสร้างสถานีขนส่งสินค้าชานเมืองกรุงเทพมหานคร รวม 4 แห่ง และสถานีขนส่งสินค้าชานเมืองหลักใน 3 เมือง ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเมืองหลักให้เป็นศูนย์รวมความเจริญของเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน ประชาชนจะมีโอกาสได้ประโยชน์จากการคมนาคมขนส่งที่คล่องตัวขึ้นอันเนื่องจาก การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา เพิ่มขึ้น 2 แห่ง คือ นนทบุรี และปทุมธานี รวมทั้งสร้างถนนทางด่วนเพิ่มขึ้นอีก 1 สาย สำหรับทางรถไฟนั้นจะได้มีการสร้างทางรถไฟเพิ่มขึ้น 1 สาย คือ สายแหลมฉบัง-สัตหีบ ไปถึงระยอง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักสำคัญต่อไป ส่วนทางน้ำนั้นจะสร้างท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ สงขลา และภูเก็ต และปรับปรุงเส้นทางเดินเรือในแม่น้ำเจ้าพระยา จากกรุงเทพฯ ถึงนครสวรรค์สำหรับทางอากาศนั้น เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้แล้ว จะมีท่าอากาศยานระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นในส่วนภูมิภาค รวม 3 แห่ง คือ เชียงใหม่ หาดใหญ่ และภูเก็ต ส่วนการให้บริการทางสื่อสารนั้น ตลอดระยะ 5 ปี ข้างหน้านี้ ประชาชนจะมีโทรศัพท์ใช้เพิ่มขึ้นอีก 900,000 เลขหมาย ซึ่งจะทำให้สัดส่วนของจำนวนโทรศัพท์เพิ่มขึ้นจากจำนวน 0.93 เครื่อง ต่อประชากร 100 คน ในปี 2524 เป็น 2.95 เครื่อง ต่อประชากร 100 คน ในปี 2529

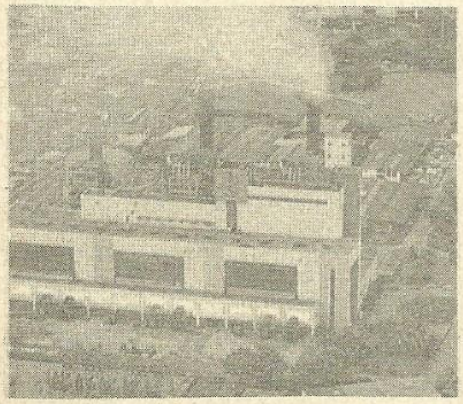

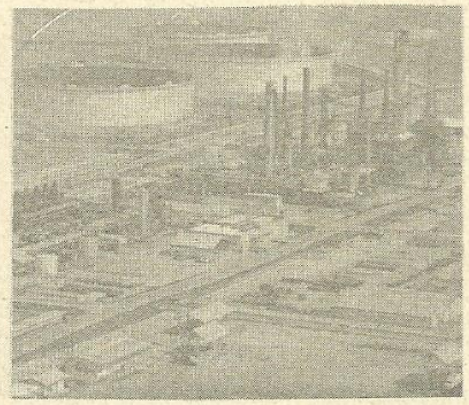

พลังงาน-เส้นเลือดใหญ่ของการพัฒนา

ด้านพลังงาน ผลจากการพัฒนาก๊าซธรรมชาติให้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงซึ่งจะได้วันละไม่ต่ำกว่า 525 ล้านลูกบาศก์ฟุต ในปี 2529 นั้นจะทำให้เกิดโรงแยกก๊าซเพื่อผลิตก๊าซหุงต้มใช้ในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 โรง ในขณะเดียวกันประชาชนนอกเขตเทศบาลจะมีโอกาสได้ใช้กระแสไฟฟ้าเพิ่มขึ้น โดยจะมีหมู่บ้านได้มีไฟฟ้าใช้เพิ่มขึ้น 31,523 หมู่บ้าน หรือคิดเป็นร้อยละ 92 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด เปรียบเทียบกับหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้เพียงร้อยละ 36 ในปี 2523

โดยสรุป จากการปรับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศ "แนวใหม่" แม้ว่าจะยังไม่สามารถขจัดความยากจนให้หมดไปจากประเทศ แต่เป็นที่แน่ใจได้ว่าเมื่อได้มีการดำเนินการตามนโยบายแนวทางและมาตรการต่าง ๆ อย่างจริงจังแล้ว ผลประโยชน์ของการพัฒนาจะได้มีการกระจายไปอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น คนยากคนจนซึ่งมีอยู่กว่า 10 ล้านคนในปัจจุบันจะได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้และอยู่ในฐานะพออยู่พอกิน มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและเป็นกำลังในการเพิ่มการผลิตของประเทศต่อไปในอนาคต.

จะพัฒนาเศรษฐกิจสังคมอะไรก็ตาม ควรจะต้องหาทางให้อิ่มปากอิ่มท้องกันเสียก่อน จึงจะมีพลังไปร่วมช่วยพัฒนากันได้เต็มที่

อาหารโปรตีนจึงเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของการพัฒนา

เห็ด มีอยู่หลายชนิดที่ใช้เป็นอาหารโปรตีนเสริมพลัง เป็นประโยชน์แก่ร่างกายได้ดีมาก ปัจจุบันนี้วิธีการเลี้ยงเชื้อและเพาะเห็ดได้ก้าวหน้าพัฒนาไปมาก ผู้สนใจทั่วไปก็สามารถจะเพาะเห็ดไว้กินไว้ขายได้ไม่ยากเลย ก้อนเชื้อเห็ดสำเร็จรูปหาซื้อได้สะดวกมาก ถุงละประมาณ 4-5 บาทเท่านั้น เอาไปเพาะได้ดอกเห็ด ถ้าขายก็จะได้กำไร 4-6 เท่าตัว

ผู้สนใจเรื่องเห็ด หากติดตามบทความนี้ จะสามารถนำไปปฏิบัติด้วยตนเองได้สบายมาก

เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น

ชาคริต จุลกะเสวี

สมัยนี้ข้าวปลาอาหารมันก็แพงขึ้นมาก อาหารโปรตีนซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่มีประโยชน์ และจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายคนเรานั้น ไม่ว่าปลาว่าหมูและเนื้อสัตว์ต่าง ๆ มันก็มีราคาแพงขึ้นแล้วทั้งนั้น ทำให้คนยากคนจนที่ขาดอาหารโปรตีน ต้องเจ็บป่วยเป็นโรคต่าง ๆ ได้ง่าย เพราะโปรตีนเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ร่างกายแข็งแรง และมีความสดชื่นเป็นปกติสุขได้ดีที่สุด

อะไรเล่า ที่เราพอจะหามาใช้เป็น

อาหารทดแทนโปรตีนจากเนื้อสัตว์ได้ในราคาถูก ๆ?

นอกจากพวกอาหารจากถั่วต่าง ๆ แล้ว ก็ยังมีอยู่อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีคุณค่าทางอาหารสูงมาก คือนอกจากจะมีโปรตีนสูงถึง 49.07% แล้ว ยังมีเกลือแร่ธาตุต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อร่างกาย เช่น ธาตุแคลเซี่ยม ฟอสฟอรัส และเหล็ก พร้อมทั้งวิตามิน บี. 1 และ บี. 2 ก็มีอยู่สูงกว่าในเนื้อสัตว์และผักชนิดดี ๆ เสียด้วยซ้ำ แถมยังเป็นอาหารที่มีแคลอรี่ต่ำกินแล้วไม่อ้วน จึงเหมาะสำหรับผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน โรคหัวใจและโรคความดันโลหิตสูง และผู้ที่ต้องการลดความอ้วนได้ดีเป็นพิเศษด้วย

สิ่งที่กล่าวถึงนี้ก็คือ "เห็ด" นั่นเองแหละครับ

เห็ด-อาหารโปรตีนราคาถูก

ผมได้เคยกล่าวถึงไว้ในวารสารไทย ฉบับที่ 2 แล้วว่า เห็ดนั้นมีประโยชน์และมีคุณสมบัติพิเศษดีเด่นทางยาด้วย มีสารที่เรียกว่า "เอ.ซี.-2 พี. และ "มัชรูมอาร์.เอ็น.เอ." ซึ่งต่อต้านเชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคหัด โรคโปลิโอ และโรคไข้หวัดใหญ่ ได้อย่างวิเศษด้วยนั้นอย่างไรบ้างแล้ว ดังนั้นจึงขอผ่านไปไม่กล่าวซ้ำ แต่จะนำเรื่องที่น่ารู้เกี่ยวกับ "เห็ด" บางชนิดมาเล่าสู่กันฟัง ตามที่ได้รับจดหมายเรียกร้องมาแล้วนั้นด้วย เผื่อจะมีประโยชน์และช่วยให้ท่านผู้สนใจ ได้จดจำไปลองปฏิบัติหรือประกอบเป็นอาชีพกันได้บ้าง ก็จะดีไม่น้อยเลย

สมัยก่อนนี้ เมื่อได้ยินเสียงเพลงร้องเล่นของเด็ก ๆ ว่า "ฝนตกหยิม ๆ ยายฉิมเก็บเห็ด..." ก็นึกขำอยู่ในใจ และคิดว่าทำไมจึงต้องไปเก็บเห็ดในเวลาที่ฝนตกหยิม ๆ แล้วกันด้วยล่ะ เคยสงสัยอย่างนั้น

แต่พอได้ไปเรียนรู้เรื่องการทำเชื้อและเพาะเห็ดเข้าแล้ว จึงเข้าใจได้ว่า การที่สปอร์เชื้อพันธุ์ของเห็ดมันจะเติบโตเป็นเส้นใยและจากเส้นใยเติบโตขึ้นมาเป็นดอกเห็ดนั้น มันจำเป็นต้องอาศัยอุณหภูมิที่เหมาะสมเข้าช่วยด้วยมากเชียวละ พอได้ความชื้นจากฝนหยิม ๆ ในระดับระยะเวลาและอุณหภูมิที่พอเหมาะพอดี จึงทำให้เชื้อเห็ดที่มีอยู่ในดินแล้วนั้นเกิดเป็นดอกเห็ดโผล่พ้นดินขึ้นมา ให้ยายฉิมแกเก็บไปกินได้นั่นเอง

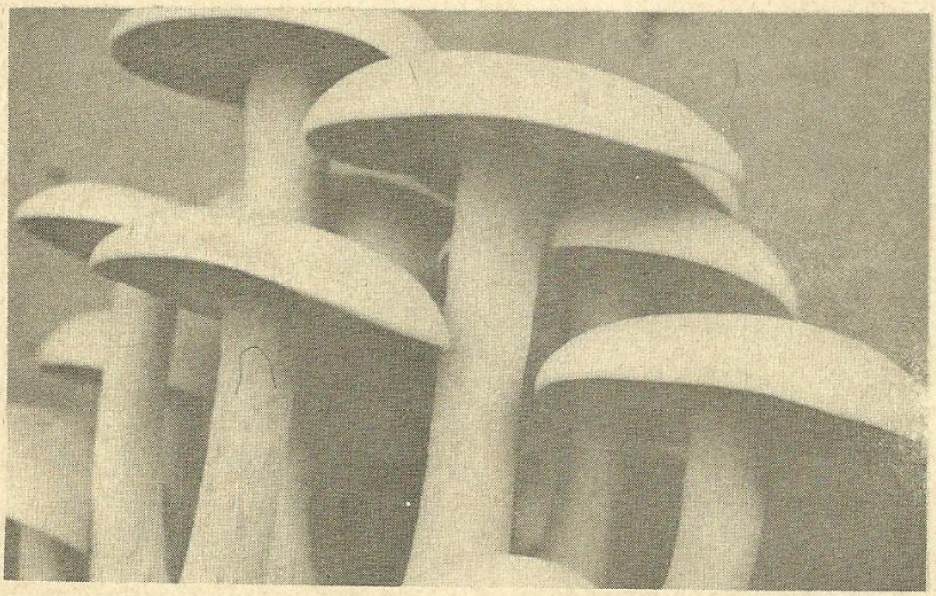

ดอกเห็ดตีนแรด ซึ่งมีก้านดอกรสดีมาก

ทีนี้เราลองมาช่วยกันพิจารณาดูซิว่าทำอย่างไรจึงจะหาทางให้พี่น้องประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบททั่วประเทศ ได้มี "เห็ด" เป็นอาหารกินกันได้มากขึ้นบ้าง จะได้มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และจะได้มีชีวิตที่ดีขึ้นด้วย เพราะทุกวันนี้จะหาเห็ดที่เกิดในธรรมชาติมากินกันได้ยากขึ้นทุกที ด้วยถูกพิษภัยของยาฆ่าแมลงทั้งหลายทำลายเชื้อเห็ดในธรรมชาติไปเสียมากแล้ว

เมืองไทยของเราได้ชื่อว่าเป็นเมืองอู่ข้าวอู่น้ำ แต่โดยทั่วไปแล้วผลผลิตของข้าวต่อไร่ยังได้ต่ำอยู่มาก โดยเฉลี่ยเพียงประมาณ 30-40 ถังต่อไร่ จึงต้องเร่งใช้วิชาเกษตรแผนใหม่เข้าช่วยเพิ่มผลผลิตให้สูงกว่านั้น ซึ่งก็น่ายินดีที่นักวิชาการเกษตรเขาได้พากเพียรพยายามหาวิธีใหม่ ๆ ช่วยได้สำเร็จไปหลายเรื่องแล้ว แม้ฟางข้าวที่มีเหลือใช้อยู่ในนา ก็ได้แนะนำว่าอย่าเอาไปเผาทำลายเสียเลย เอามาเพาะเห็ดฟางไว้กินไว้ขายกันดีกว่า

"เห็ดฟาง" เป็นอาหารโปรตีนที่มีประโยชน์แก่ร่างกายมาก ในนา 1 ไร่ เราเกี่ยวข้าวแล้วจะได้ฟางราว 1.5-2 ตัน สามารถใช้เพาะเห็ดฟางได้ราว 250-300 กก. ถ้าคิดเพียงราคาขายส่งเมื่อเดือนตุลาคมนี้ อยู่ในราวกิโลกรัมละ 29-32 บาท ฟางในนา 1 ไร่นั้นก็จะใช้เพาะเห็ดคิดเป็นเงินได้ 7,250-9,600 บาท เป็นรายได้ที่มากกว่าข้าวเสียด้วยซ้ำไป

ดังนั้นหากท่านยังมีฟางเหลืออยู่ ก็ควรหาทางเอามาใช้เพาะเห็ดหารายได้เพิ่มกันดีกว่า

ในบรรดาเห็ดต่าง ๆ ที่คนเราได้นำมาเพาะ ใช้ดอกเห็ดเป็นอาหารได้ดีนั้นก็มีอยู่หลายชนิด ที่คุ้นหูเรามากหน่อย ก็คงจะได้แก่พวกเห็ดฟาง เห็ดถั่ว เห็ดหูหนู เห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า เห็ดตีนแรด เห็ดเป๋าฮื้อ แล้วก็เห็ดแชมปิญอง และเห็ดหอม ส่วนเห็ดโคนซึ่งมีรสอร่อยเป็นเลิศนั้น ยังไม่มีชาติไหนเพาะได้สำเร็จ

เพื่อประโยชน์ของท่านผู้สนใจ จึงจะขอนำเรื่องราวของเห็ดบางชนิด ที่ท่านก็สามารถจะทำเชื้อและเพาะไว้กินเองได้สบายมาก มากล่าวไว้ด้วยสัก 2-3 ชนิด พอเป็น

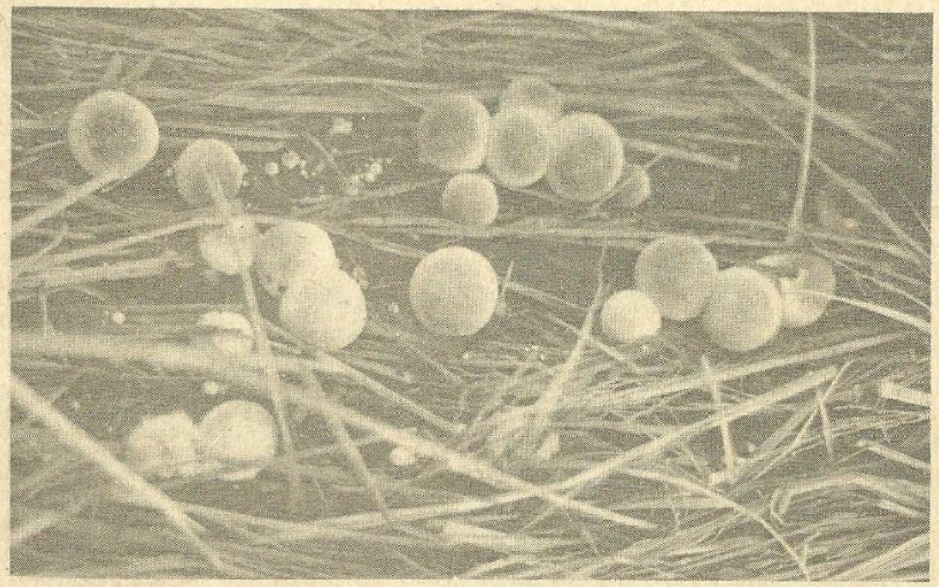

ดอกเห็ดฟางขณะที่ยังตูมอยู่

แนวทางให้ปฏิบัติกันได้ง่ายขึ้น เรามาลองดูวิธีการทำเชื้อเห็ดฟาง ซึ่งออกจะคุ้นเคยกันดีอยู่แล้วนั้นก่อนจะดีไหม เพราะวิธีการทำก้อนเชื้อก็ดี วิธีเพาะก็ดี เราสามารถจำเอาวิธีการของเห็ดฟางนี้ ไปดัดแปลงใช้ในการเพาะเห็ดอื่น ๆ ได้ง่ายเข้า

การเพาะเห็ดโดยทั่ว ๆ ไป เราต้องมีการเลี้ยงเชื้อบนอาหารวุ้น ทำหัวเชื้อเห็ด ทำก้อนเชื้อเห็ด แล้วจึงจะถึงขั้นการเพาะเห็ด ได้ดอกเห็ดมากินมาขายได้ตามประสงค์

ถ้าท่านต้องการทำเองให้ครบขั้น ตั้งแต่การทำหัวเชื้อเห็ดได้เองก็จะดีมาก แต่จะต้องมีทุนรอนและแรงงานดำเนินการให้พร้อมสักหน่อย แต่ถ้าหากเราไม่พร้อมก็ควรเลือกใช้วิธีลัด นั่นคือการซื้อหัวเชื้อเห็ดที่เขาทำขายเอามาเพาะเลยโดยตรง ก็จะประหยัดและสะดวกกว่ามาก

การทำก้อนเชื้อเห็ดฟาง

การทำเชื้อเห็ดฟางไว้เพาะเองมาก ๆ หรือทำเป็นการค้านั้น แต่ดั้งเดิมวัสดุหมักต้องใช้ขี้ม้าสด ๆ 1-2 ส่วน ผสมกับเปลือกเมล็ดบัวแห้ง 1 ส่วน เดี๋ยวนี้ทั้งสองอย่างนี้หายากและแพงมาก จึงได้หันมาใช้ขี้ม้าสด ๆ 1 ส่วน ผสมกับอาหารเสริมเช่น ไส้นุ่น ฟาง ผักตบชวา ฯลฯ ตากแห้งแล้วสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ ราว 1-2 ซม. ใส่ลง 3-4 ส่วน ซึ่งบางทีหาขี้ม้าไม่ได้ก็อาจใช้ขี้วัวสด ๆ ผสมแทนเข้าไปบ้างก็ยังได้

พวกอาหารเสริมที่ใช้กันนอกจากไส้นุ่นและฟางสับแล้ว ยังอาจใช้ต้นกล้วยสับตากแห้ง หรือผักตบชวาตากแห้งแล้วสับให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ หรือบางแห่งก็เคยลองใช้ชานอ้อยช่วยด้วยเหมือนกัน

เมื่อนำขี้ม้าสด ๆ กับเปลือกเมล็ดบัวแห้ง หรือจะใช้อาหารเสริมด้วยนั้น เอาไปหมักเข้าด้วยกัน โดยจะต้องทำการกองพูนเป็นกองรูปสามเหลี่ยม สำหรับเห็ดฟางนี้กดให้แน่นสักหน่อยได้ กองวัสดุหมักนี้ไม่ควรสูงเกินกว่า 70 ซม. ต้องมีร่มเงาบังให้ด้วย และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก แต่อย่าให้ถูกลมโกรกตรงนัก และควรให้มีความชื้นสูงหน่อยก็เป็นใช้ได้ ทำการกลับกองคลุกให้เข้ากัน ทุก ๆ 2-3 วันต่อครั้ง ให้วัสดุที่หมักด้านในกลับออกมาอยู่ด้านนอกบ้าง

ระยะเวลาในการหมักจะแตกต่างกันไปแล้วแต่วัสดุที่ใช้ เช่น ถ้าเราใช้ขี้ม้าสดผสมกับอาหารเสริม พวกฟาง ไส้นุ่น ต้นกล้วย เศษต้นและใบถั่ว ต้นและซังข้าวโพดแก่ หรือผักตบชวาสับชิ้นเล็ก ๆ ราว 1-2 ซม. ก็จะต้องใช้เวลาหมักประมาณ 7-12 วัน จึงจะใช้การได้ ถ้าเป็นชานอ้อยผสมขี้ม้า จะหมักราว 8-21 วัน ถ้าเป็นขี้ม้า ขี้วัว ผสมกับเปลือกบัวและไส้นุ่นหรือฟาง ก็ใช้เวลาหมักประมาณ 15-21 วัน แต่ถ้าเป็นขี้ม้าผสมกับขี้เลื่อยและอาหารเสริมอย่างว่านั้นด้วย ก็จะใช้เวลาหมักประมาณ 21-25 วันถึงจะได้ที่

เมื่อหมักได้ที่แล้วนั้น กองวัสดุหมักนี้จะมีกลิ่นหอมคล้ายเห็ดฟาง ต้องไม่มีกลิ่นฉุนของแอมโมเนียหลงเหลืออยู่ และสีของวัสดุหมักนี้ควรมีสีคล้ำกว่าเดิม ส่วนความชื้นถ้าวัดดูก็ควรจะมีในราว 60-65% ซึ่งเราทดลองอย่างง่าย ๆ ดูได้จากการใช้มือบีบ จะไม่มีน้ำเยิ้มออกมา ก็ชื้นพอดี ๆ ใช้การได้แล้ว

ท่านอาจจะใช้ภาชนะขวดแก้วปากกว้าง หรือกระป๋องอลูมิเนียม หรือถ้าไม่ต้องขนส่งไปขายไกลนัก ก็ใช้ถุงพลาสติคทนร้อนแทนได้ เอาวัสดุหมักที่เตรียมไว้นี้ ใส่ลงไปในภาชนะหรือถุงนั้น ระวังอย่าอัดแน่นจนเกินไป เพราะจะทำให้มีอากาศเหลืออยู่น้อยเกินไป วิธีที่ดีนั้นหากใส่วัสดุหมักนี้ลงเต็มปากขวดหรือกระป๋องนั้นอย่างหลวม ๆ แล้วให้ใช้หลังมือกดลงไปให้ต่ำกว่าขอบปากขวดหรือกระป๋องนั้น ประมาณ 1-1 $\frac{1}{2}$ นิ้ว เช็ดบริเวณปากขวดให้สะอาด แล้วจึงปิดด้วยฝาซึ่งเป็นอลูมิเนียมหรือพลาสติคทนร้อน อย่าปิดแน่นจนเกินไป

ถ้าเป็นถุงพลาสติค เมื่อใส่วัสดุหมักลงประมาณครึ่งถุงแล้ว ก็อย่าไปกดมันเข้าล่ะ สิ่งที่ควรจะทำก็คือ เพียงแต่ยกปากถุงนั้นขึ้นแล้วกระแทกลงตรง ๆ สัก 2-3 ครั้ง ก็จะแน่นพอดีแล้ว จากนั้นก็มัวนปากถุงพลาสติกแล้วรัดยางไม่ให้ปากถุงขยายออก เป็นเสร็จพิธี

หม้อนึ่งแบบลูกทุ่ง

ขั้นต่อไปก็เป็นการนึ่งฆ่าเชื้อ ให้เอาภาชนะหรือถุงที่ใส่วัสดุหมักนี้ ไปใส่เครื่องนึ่งฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ต่าง ๆ ที่มีติดมานั้นเสีย

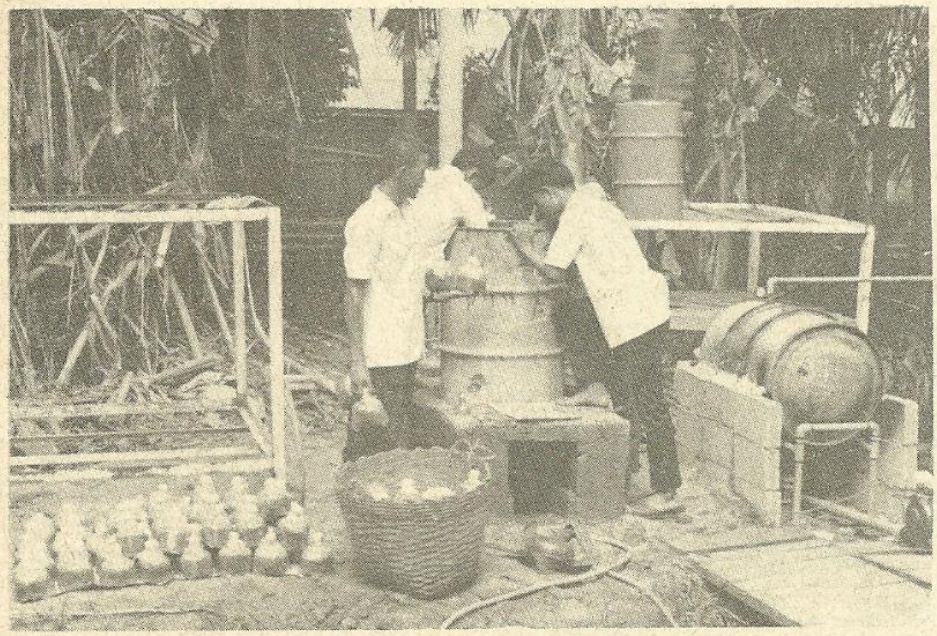

การใช้หม้อนึ่งแบบลูกทุ่ง และเตาเศรษฐกิจนึ่งถุงเชื้ออาหารที่จะใส่เชื้อเห็ดนี้จะช่วยให้ประหยัดและได้ผลดีมาก

ก่อน ถ้ามีทุนรอนมากพอก็ใช้หม้อนึ่ง ที่อัดความดันของไอน้ำไว้ประมาณ 15 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว ให้มีอุณหภูมิภายในหม้อนึ่งประมาณ 121.5 องศาเซลเซียส ใช้เวลานึ่งอยู่ราว 1-2 ชม.

หรือถ้าเราจะใช้หม้อนึ่งฆ่าเชื้อซึ่งทำเอาเอง แบบที่นักเพาะเห็ดเรียกกันว่า "หม้อนึ่งแบบลูกทุ่ง" นั้นก็ได้ หม้อนึ่งแบบลูกทุ่งนี้อาจใช้ลังซึ้งนึ่งข้าว ก็พอใช้แก้ขัดได้สำหรับการทำจำนวนนิดหน่อย แต่ถ้ามากก็อาจใช้ถังน้ำมันจารบีที่มีฝาปิดและเข็มขัดคาดแข็งแรง ทำตะแกรงที่นึ่งใส่เข้าข้างในถัง วางให้สูงจากก้นถังที่ใส่น้ำนั้นสัก 4-5 นิ้ว ตรงกลางฝาถังเจาะรูด้วยตะปู 3 นิ้วอย่างเล็กไว้ให้ 1 รู ซึ่งวิธีนี้จะต้องคอยให้ความร้อนอย่างสม่ำเสมอ ให้ไอน้ำที่พุ่งออกมาจากรูระบายตรงกลางฝาปิดนั้น มีผ่านออกได้ติดต่อกันไปอย่าให้หยุดชะงักได้เป็นอันขาด ใช้เวลาที่นึ่งนานกว่าวิธีแรก คืออาจต้องนึ่งถึง 2 ชม.เป็นอย่างช้า

หลังจากการฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ด้วยความร้อนจากไอน้ำ ครบกำหนดเวลาดังกล่าวนั้นแล้ว ก็เอาภาชนะที่ใส่วัสดุหมักนั้นออกมาปล่อยให้เย็นลงจนสนิทดีแล้ว ทีนี้ก็ต้องนำหัวเชื้อเห็ดที่เราเตรียมไว้ต่างหากก่อนแล้วนั้น ซึ่งหัวเชื้อนี้อาจหาซื้อได้สะดวกมากจาก "ชมรมผู้เพาะเห็ดสมัครเล่นแห่งประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ใกล้สามแยกเกษตร บางเขน กทม. 9 เขาทำขายให้ผู้สนใจในราคาขวดแม่โขงแบนละประมาณ 5-6 บาทเท่านั้นเอง แต่ถ้าผู้ที่มีความรู้และมีอุปกรณ์ดีพอ จะทำการเลี้ยงเชื้อจากดอกเห็ดในอาหารวุ้นเองก็ได้ แต่จะต้องมีขั้นตอนและใช้ความประณีตมากหน่อย

ดังนั้น จึงขอแนะนำให้เลือกวิธีซื้อหัวเชื้อมาใช้จะสะดวกกว่า และจะได้ดอกเห็ดที่สมบูรณ์ดีมาก ด้วยทางฝ่ายผลิตหัวเชื้อเขามีการควบคุมความบริสุทธิ์ของเชื้อเห็ดนั้นอยู่ตลอดเวลา

การเขี่ยหัวเชื้อลงสู่ภาชนะที่เราใส่วัสดุหมักนึ่ง แล้วเอาลงไว้จนเย็นดีแล้วนี้ จะต้องทำในตู้สำหรับเขี่ยเชื้อ หรือในห้องที่สะอาดและปิดมิดชิดไม่มีลมโกรก หัวเชื้อที่เอามาใช้นี้ควรเลือกเอาที่มีเส้นใยสีขาว ๆ เพิ่งเดินเต็มใหม่ ๆ เชื้อจะแข็งแรงดีมากกว่าที่เก่าแล้ว ก่อนใช้ให้เขย่าขวดใส่หัวเชื้อนั้น เพื่อให้เมล็ดข้าวฟ่างที่ใช้เลี้ยงเชื้ออยู่นั้นหลุดร่วนออกจากกันเสียก่อน ถ้าไม่เขย่าก็คงจะต้องใช้ลวดเขี่ยเชื้อซึ่งลนไฟฆ่าเชื้อแล้วเอาไปเขี่ยให้กระจายแทนเขย่าก็ได้

จากนั้นให้เปิดแย้มปากขวดปากกระป๋อง หรือเปิดปากถุงพลาสติคที่ใช้นั้นออกอย่างรวดเร็ว เทหัวเชื้อลงไปประมาณ 10-15 เมล็ด แล้วรีบปิดฝาไว้ตามเดิมนำไปเก็บไว้ในห้องมืดที่มีอุณหภูมิค่อนข้างสูงราว 34-38 องศาเซลเซียส ประมาณ 5-8 วันเป็นอย่างช้า เส้นใยเชื้อเห็ดสีขาวคล้ายปุยฝ้าย จะงอกแผ่ไปเต็มทั่วก้อนวัสดุหมักที่กลายเป็นก้อนเชื้อไปแล้วนั้น ทีนี้ก็พร้อมที่จะให้นำไปใช้เพาะได้แล้วละ ที่ต้องระวังก็คือว่าอย่าทิ้งก้อนเชื้อเห็ดนี้ไว้นาน ๆ เกินไปนัก เพราะเชื้อจะแก่ให้ดอกเห็ดได้ไม่สมบูรณ์

จะเห็นว่าวิธีการทำหัวเชื้อตั้งแต่เริ่มต้นมาจนถึงตอนนี้ ออกจะยุ่งยากเสียเวลามากพอใช้เชียวละ

การทำเชื้อเห็ดฟางแบบดัดแปลง

ดังนั้น นักวิชาการเรื่องเห็ดจึงได้คิดหาวิธีลัดขั้นตอนนี้ขึ้นไปใช้ทดแทน ซึ่งเรียกว่า **"การทำเชื้อเห็ดฟางแบบดัดแปลง"** ขึ้นใช้การได้สำเร็จแล้ว

คือหากเราจะไม่ทำหัวเชื้อให้ยุ่งยาก ก็ให้เลือกเอาดอกเห็ดฟางที่สมบูรณ์และดอกยังตูมเนื้อแน่นดีอยู่เอามาแกะกลีบดอกเห็ดออก แล้วใช้มีดโกนคม ๆ ลนไฟฆ่าเชื้อเสียก่อน ทิ้งไว้ให้เย็นสักครู่ แล้วเอาไปตัดเนื้อดอกเห็ดส่วนชิดก้านที่อยู่ภายในดอกตัดให้เป็นชิ้นประมาณเท่าปลายนิ้วก้อย แล้วใช้ปลายมีดนั้นแตะหรือเขี่ยชิ้นเนื้อดอกเห็ดนั้นสอดลงไปในวัสดุหมักในภาชนะที่เรานึ่งฆ่าเชื้อแล้วนั้น รีบปิดฝาแล้วนำไปตั้งบ่มเชื้อในห้องมืด ๆ ดังที่กล่าวข้างต้นนี้ได้ การใช้ชิ้นเนื้อดอกเห็ดนี้แทนการใช้หัวเชื้อได้ผลดีมาก ทั้งง่ายกว่าและรวดเร็วกว่าการใช้หัว

เชื้อซึ่งต้องทำจากอาหารวุ้นนั้นมากช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้อย่างวิเศษ

นี่เป็นวิธีใหม่ที่นักเพาะเห็ดฟางทั้งหลายควรได้รู้ไว้

การทำก้อนเชื้อแห้ง

แต่ถ้าท่านต้องการเก็บก้อนเชื้อเห็ดนี้ไว้ใช้นาน ๆ ก็ทำได้โดยการนำก้อนเชื้อที่เส้นใยเดินเต็มใหม่ ๆ นั้น เอาไปผึ่งลมให้แห้งเสียขั้นหนึ่งก่อน ต่อจากนั้นจึงเอาไปตากแดดจนแห้งสนิท นำไปอัดให้แน่นเป็นแท่งเชื้อเห็ดแห้งก็ได้

เมื่อจะเอาก้อนเชื้อแห้งนี้ไปใช้ในการเพาะ จะต้องนำเอาไปวางไว้ในที่มีความชื้นสูง ประมาณ 1-2 วัน ให้ค่อย ๆ ชื้นขึ้นเสียก่อน แล้วจึงเอาไปใช้เพาะให้เกิดเป็นดอกเห็ดต่อไปได้ ผลผลิตจากก้อนเชื้อแห้งนี้ให้ผลได้ดีไม่แตกต่างจากการใช้เชื้อสดเท่าไหร่เลย

ส่วนวิธีที่ทำเป็นก้อนเชื้อในถุงพลาสติกนั้น สำหรับเห็ดอื่น ๆ บางชนิด เช่น เห็ดนางรม นางฟ้า หูหนู หรือเป๋าฮื้อ ก็เอาไปใช้เปิดถุงให้เกิดดอกเห็ดได้ง่ายมาก เป็นวิธีที่นักเลี้ยงเห็ดสมัครเล่น แต่ชอบกินเห็ดสามารถซื้อยกถุงไปเพาะโดยให้ความชื้นอย่างเดียวก็เกิดดอกเห็ดให้เก็บกินได้สะดวกมากกว่าการเพาะในแปลงโดยตรงเสียด้วยซ้ำ กำลังนิยมกันมากในขณะนี้ ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนท้าย ๆ ของเรื่องนี้ไว้ด้วยเป็นพิเศษ

การเพิ่มเชื้อเห็ดฟางอย่างประหยัด

สำหรับผู้ที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกล และไม่มีโอกาสจะทำเชื้อเห็ดฟางขึ้นใช้ได้เอง จะซื้อหาไปมาก ๆ ก็เปลืองเงิน ก็อาจใช้อีกวิธีหนึ่งซึ่งนักเพาะเห็ดเรียกกันว่า "วิธีเพิ่มเชื้อ" หรือ "การต่อเชื้อ" ช่วยได้

นักวิจัยเรื่องเห็ดได้แนะนำไว้ว่า ในกรณีที่ว่า ถ้าจะเพาะเห็ด 10 กอง ปกติเราจะต้องใช้เชื้อเห็ด 10 กระป๋อง แต่วิธีใหม่ให้ซื้อเห็ดมาเพียง 1 กระป๋องเท่านั้น แล้วใช้อาหารเสริมพวกฟางสับหรือไส้นุ่น หรือผักตบชวาสับ ต้นกล้วยสับ เหล่านี้อย่างใดอย่างหนึ่ง ตากให้แห้งเสียก่อน แล้วนำมาจุ่มน้ำให้ชุ่มใช้มือบีบน้ำออกให้เหลือพอหมาด ๆ ใช้วัสดุอาหารเสริมอย่างใดอย่างหนึ่งที่กล่าวนี้ตวงมา 10 กระป๋อง เอามาคลุกเคล้ากับเชื้อเห็ดฟาง 1 กระป๋องที่เตรียมไว้นั้นให้เข้ากันให้ทั่วถึง

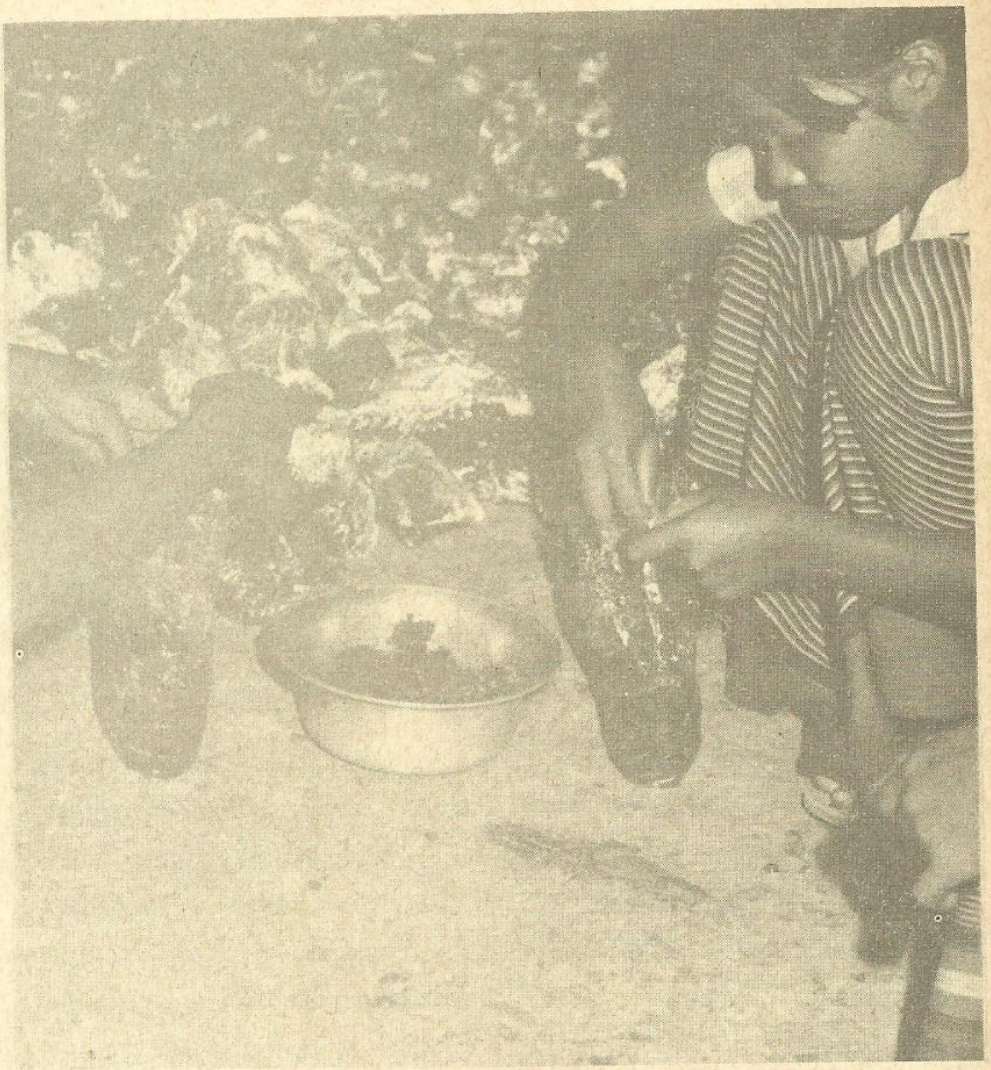

ผู้เพาะเห็ดฟางแบบประหยัดกำลังทำกับต่อเชื้อจากถุงที่เต็มแล้ว นำเชื้อถ่ายใส่ถุงใหม่ ให้เชื้อขยายเพิ่มมากขึ้น ก่อนนำไปเพาะต่อไป

เมื่อเคล้าทั่วดีแล้วให้นำไปกองโหย่ง ๆ ไว้บนผ้าพลาสติก กองให้สูงราว 8-10 นิ้ว คลุมด้วยผ้าพลาสติก ถ้าจะให้ดีควรคลุมด้วยกระสอบอีกชั้นหนึ่ง เก็บในที่อบอุ่นในราว 2 วัน ต่อมาเราก็จะได้เชื้อเห็ดเพิ่มเป็น 11 กระป๋อง วิธีนี้ไม่ต้องนึ่งวัสดุที่ใช้ทำการขยายเชื้อนี้เลย แต่ควรจะต้องรีบนำไปใช้เพาะทันที อย่านำไปใส่กระป๋องหรือถุงเก็บไว้หรือส่งจำหน่ายเด็ดขาด เพราะเชื้อที่ขยายแบบนี้ หากอับอากาศความงอกของเห็ดจะเสียได้เร็วมาก เหมาะสำหรับใช้แก้ไขความขาดแคลนเชื้อเห็ดฟางในชนบทได้ดี น่าสนใจไม่น้อยนะครับวิธีใหม่นี้

การเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ยให้ผลดีจริงหรือ

การเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ย เป็นวิธีการที่ได้ประยุกต์จากการเพาะเห็ดฟางแบบกองสูง ข้อดีของการเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ยก็คือ ใช้วัสดุเพาะได้หลายอย่าง เช่น ฟาง ผักตบชวา ต้นถั่ว ต้นกล้วย ขี้เลื่อย ชานอ้อย

เหล่านี้เป็นต้น ใช้วัสดุน้อย แต่ได้ผลผลิตดอกเห็ดได้สูง เมื่อเห็ดออกดอกแล้วใช้เวลาในการเก็บผลผลิตทั้งหมดได้ในระยะเวลาสั้นมาก สามารถรู้ผลผลิตค่อนข้างแน่นอน และเหมาะในการเพาะเป็นอาชีพ หรือทำไว้เพื่อใช้กินเองในครัวเรือนของท่าน เนื่องจากการเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ยนี้ขนาดกองเล็กมาก ดังนั้น เพื่อสะดวกในการเพาะจึงนิยมทำไม้แบบเพื่อจะอัดวัสดุที่จะเพาะให้เป็นรูปกองเล็ก ๆ ได้

ถ้าต้องการเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ยให้ได้ผลผลิตสูง สำหรับวัสดุบางอย่างที่ใช้เพาะเช่น พวกปลายฟาง หรือขี้เลื่อย ควรต้องมีอาหารเสริมซึ่งเป็นวัสดุที่ย่อยง่ายสลายเร็ว เช่น ขี้ฝ้าย ไส้นุ่น ผักตบชวา หรือต้นกล้วยที่ตากแห้ง สับเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่ตามแนวขอบกองที่ทำการโรยเชื้อเห็ดนั้นด้วย

การเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ยนี้ ถ้าใช้ฟาง ก็ใช้ได้ทั้งตอซังและปลายฟางถ้าเป็นตอซังแช่น้ำพออ่อนตัวก็นำมาเพาะได้ แต่ถ้าเป็นปลายฟางแข็ง ๆ ควรแช่น้ำประมาณ 1-2 วัน หรือจุ่มน้ำแล้วนำมากองสุมกันไว้ประมาณ 1 คืน ให้อิ่มตัวนิ่มดีเสียก่อนจึงจะใช้ได้ดี ถ้าเป็นผักตบชวาหรือต้นกล้วยจะสับหรือไม่สับก็ได้ แต่ต้องแช่น้ำพอนิ่มแล้วนำมาใช้กองได้เลย

หลังจากแช่น้ำวัสดุที่จะใช้เพาะได้ที่แล้ว ให้นำวัสดุที่ใช้เพาะนั้นใส่ลงในกะบะไม้ ที่วางเอาด้านกว้างซึ่งมีลักษณะป้านลงสัมผัสพื้น ให้ด้านแคบอยู่ข้างบน ใส่ให้สูงประมาณ 4-6 นิ้ว ใช้มือกดให้แน่นพอสมควร ถ้าวัสดุที่ใช้เพาะเป็นปลายฟางหรือขี้เลื่อย ต้องใส่อาหารเสริมช่วยด้วย โดยนำอาหารเสริมที่สับเป็นชิ้นเล็ก ๆ นั้น ไปใส่บริเวณขอบกองชิดกับไม้แบบ ใส่อาหารเสริมให้หนาประมาณ 1 นิ้ว ถ้าเพาะด้วยวัสดุอย่างอื่น ๆ เช่น ผักตบชวา ต้นกล้วย ตอซังฟาง ก็ควรใส่อาหารเสริม ซึ่งทำจากมูลสัตว์แห้ง เช่น มูลม้า วัว ควาย ผสมกับ

ดอกเห็ดฟางที่ได้จากการเพาะแบบกองเตี้ย

ดินร่วนปนทราย ในอัตราส่วนมูลสัตว์ 1 ส่วน ต่อดิน 3-4 ส่วนโดยปริมาตร แล้วนำไปโรยบาง ๆ บริเวณขอบเสริมให้นิดหน่อยก็ได้ โรยแห้ง ๆ โดยไม่ต้องทำให้อาหารเสริมนี้เปียกน้ำก่อนเลย ต่อจากนั้นจึงโรยเชื้อเห็ดฟางลงบนอาหารเสริมนี้ ประมาณ 1 ใน 4 กระป๋อง เป็นอันเสร็จชั้นที่หนึ่ง

เมื่อกองชั้นต่อไปก็ทำตามวิธีนี้ ทำต่อไปชั้นที่สองและสาม จนกระทั่งถึงชั้นสุดท้าย ถ้าเป็นฤดูหนาวอาจทำ 4-5 ชั้น และทุกชั้นควรเอาอาหารเสริมแห้งใส่ตรงกลางด้วย เพราะอาหารเสริมแห้งจะค่อย ๆ ดูดความชื้นจากบริเวณข้าง ๆ และทำให้เกิดความร้อนในระยะหลังได้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้เชื้อเห็ดสามารถต่อสู้กับอากาศหนาวได้ดีขึ้น ถ้าในฤดูร้อนทำการกอง 3 ชั้นก็พอ ชั้นสุดท้ายให้ใส่อาหารเสริมและโรยเชื้อเห็ดให้ทั่วผิวหน้ากอง จากนั้นใช้วัสดุที่ใช้เพาะคลุมให้หนาประมาณ 1-2 นิ้ว การเพาะแบบนี้จะใช้เชื้อเห็ด 1 กระป๋องต่อการเพาะเห็ด 1 กอง ราคาเชื้อเห็ดกระป๋องหรือถุงละประมาณ 3-4 บาท

ในฤดูหนาวการเพาะเห็ดฟางแบบกองเตี้ย ควรทำหลาย ๆ กองให้ติด ๆ กัน โดยให้ห่างกันประมาณ 1 ฝ่ามือ ทั้งนี้เพื่อให้อบอุ่น ระหว่างกองควรใส่อาหารเสริมและโรยเชื้อเห็ดด้วยเล็กน้อย ซึ่งช่วงระยะกองนี้บางทีอาจจะได้ดอกเห็ดมากกว่าบนกองเตี้ยก็เคยพบมาแล้ว ถ้าหากว่ามีเชื้อเห็ดแพร่ติดตามน้ำออกจากกองมามากพอ

การดูแลรักษากองเห็ด ถ้าเป็นฤดูหนาวให้ใช้ผ้าพลาสติกใสหรือสีก็ได้ เขาว่าเป็นผ้าพลาสติกยิ่งเก่าก็ยิ่งดี คลุมแล้วใช้ฟางแห้งคลุมกันแดดกันลมให้อีกชั้นหนึ่ง ควรระวังในช่วงวันที่ 1-3 หลังการกองเพาะเห็ด ถ้าภายในกองร้อนเกินไปให้เปิดผ้าพลาสติกเพื่อระบายความร้อนที่ร้อนจัดจนเกินไป และให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกขึ้น ดูแลให้ดีก็จะเก็บดอกเห็ดได้ประมาณในวันที่ 8-10 โดยไม่ต้องรดน้ำเลย ผลผลิตโดยเฉลี่ยจะได้ดอกเห็ดประมาณ 1-2 ก.ก.ต่อกอง ซึ่งนับว่ามากสำหรับกองเล็ก ๆ อย่างนี้ จากเชื้อเห็ดเพียง 3-4 บาท เมื่อใช้เพาะเป็นดอกเห็ดแล้ว กองหนึ่งนี้จะทำเงินให้ได้ประมาณ 29-32 บาท ราคาเมื่อเดือนตุลาคมที่ผ่านมานี้เองนะครับ

ถ้าเป็นฤดูร้อน ควรใช้กระดาษหนังสือพิมพ์คลุมแต่ละกอง แล้วใช้ฟางคลุมทับ

อีกทีหนึ่ง เมื่อเพาะได้ประมาณวันที่ 4-5 ให้เอากระดาษหนังสือพิมพ์ออก แล้วใช้บัวรดน้ำเติมปุ๋ยยูเรียหรือปุ๋ยเร่งใบกล้วยไม้ และดีเกลือ ลงไปผสมน้ำในอัตราส่วนน้ำ 1 ปี๊บ ต่อปุ๋ยยูเรียหรือปุ๋ยกล้วยไม้ 1 ช้อนแกง และดีเกลือ 1 ช้อนชา เอาปุ๋ยนี้รดบริเวณหลังกองและข้างกองให้ชุ่ม จากนั้นให้ใช้ผ้าพลาสติกใสคลุมกอง แล้วจึงคลุมทับด้วยฟางให้หนา ๆ ประมาณวันที่ 8-10 ก็สามารถเก็บดอกเห็ดได้แล้วละ

หลังจากเก็บดอกเห็ดหมดแล้ว ควรเอากองเห็ดหลาย ๆ กองมาสุมรวมกันเป็นกองใหม่ให้กว้างประมาณ 80 ซม. ทำแบบการเพาะเห็ดกองสูง แล้วรดน้ำพอชุ่มคลุมฟางได้สัก 6-8 วัน ก็จะเกิดดอกเห็ดได้อีกมากพอสมควร เก็บได้ประมาณ 10-15 วัน จึงจะหมด

วัสดุที่ใช้นี้หลังจากเพาะเห็ดฟางแล้ว สามารถนำไปเพาะเห็ดอย่างอื่นได้อีกด้วย เช่น เห็ดหูหนู เห็ดเป๋าฮื้อ เห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า ฯลฯ เป็นต้น โดยแทบไม่ต้องผสมอาหารเสริมอื่น ๆ ลงไปอีกเลย หรือจะใช้เป็นปุ๋ยหมักอาหารชั้นดีสำหรับต้นไม้ก็ได้ มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับปุ๋ยอินทรีย์ที่ กทม. ขายอยู่นั้นมาก

การเพาะเห็ดฟางแบบกองสูง

ส่วนการเพาะเห็ดฟางแบบกองสูงนั้น เนื่องจากต้องสิ้นเปลืองฟางมาก และต้องใช้ฟางตอซังด้วยจึงจะดี ดังนั้นจึงไม่ขอแนะนำให้ซื้อฟางมาเพาะกันเพราะเป็นวิธีที่สิ้นเปลือง สู้วิธีเพาะแบบกองเตี้ยนั้นไม่ได้ ประหยัดดีกว่าวิธีกองสูงนี่เป็นไหน ๆ

แต่เพื่อสนองความใคร่รู้ของผู้สนใจ จึงขอสรุปวิธีกองเห็ดฟางแบบกองสูงมาให้ทราบดังนี้ด้วย

วิธีการทำก็คือจะต้องมัดฟางเป็นฟ่อน ๆ ให้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางฟ่อนละ 1 ฟุต กองหนึ่ง ๆ ใช้ราว 40-50 ฟ่อน สำหรับการเพาะเห็ดในฤดูหนาว แต่ถ้าฤดูร้อนใช้เพียง 30-40 ฟ่อนก็พอ เอาฟางไปชุบน้ำให้ฟางนิ่มอิ่มตัว ถ้าเป็นโคนตอซังก็แช่เร็วหน่อยได้ แต่ถ้าเป็นฟางส่วนติดรวงข้าวที่เกี่ยวมา ก็ต้องแช่ไว้ประมาณ 1 คืน ให้นุ่มดีเสียก่อน น้ำที่แช่และใช้รดเห็ดนี้ ต้องระวังใช้น้ำที่สะอาดหน่อยอย่าให้เป็นกรดหรือด่างด้วยจึงจะดี

หลังจากแช่ฟางได้ที่แล้ว ก็ยกฟางนั้นมัดไปวางกองเรียงแถว ให้โคนฟางอยู่ชิดขอบกองด้านนอก แล้วตัดเชือกที่มัดฟางไว้นั้นออกให้แผ่กระจาย ทำเป็นชั้น ๆ หันสลับกันไปเป็นชั้น ๆ ด้านนอกของกองฟางนี้จะมีส่วนโคนฟางอยู่เหมือนกันทั้ง 2 ด้าน มีความหนาของฟางชั้นละประมาณ 5-6 นิ้ว ความกว้างของกองประมาณ 60-80 ซม. ความยาวประมาณ 120 ซม. หรือแล้วแต่จะต้องการ

เมื่อกองเสร็จชั้นหนึ่งแล้ว ก็เอาไม้กระดานพาดแนวริมของกอง เหยียบหรือกดฟางให้แน่น ใช้มีดคม ๆ เฉือนแต่งปลายตอฟางให้เรียบแล้วจึงทำการโรยเชื้อเห็ดฟางนั้นลงโดยรอบขอบแปลง ให้ห่างจากขอบราว 1 ฝ่ามือ ถ้ามีอาหารเสริม เช่น ขี้ไก่ 1 ส่วน ผสมดินร่วน 4 ส่วนจะใส่ ก็โรยรองพื้นให้ก่อนโรยเชื้อ แล้วจึงกองชั้นต่อ ๆ ไป กองหนึ่ง ๆ จะใช้เชื้อเห็ดประมาณ 8-10 กระป๋อง

ทำวิธีดังที่กล่าวนี้ กองหนึ่ง ๆ ควรสูงประมาณ 4-5 ชั้นสำหรับฤดูหนาวและ 3-4 ชั้นสำหรับฤดูร้อน ถ้าจะกองหลาย ๆ กอง ก็ควรให้ห่างกันระหว่างกองประมาณ 70 ซม. จะสะดวกในการเข้าปฏิบัติงานและมีการถ่ายเทของอากาศได้สะดวกดี

สำหรับกองเห็ดชั้นบนสุด ควรโรยเชื้อเห็ดฟางลงให้ทั่วผิวหน้ากองนั้นด้วย เอาฟางมาปิดคลุมให้หนาราว 2-3 นิ้ว เสร็จเรียบร้อยแล้วก็รดน้ำให้ชุ่มอีกครั้ง ในที่อากาศหนาวควรหาผ้าพลาสติกใสมาคลุมกองเห็ดนี้ให้ด้วยก็จะดี แต่ถ้าอากาศร้อนอย่าใช้พลาสติกคลุม ควรใช้ฟางคลุมบาง ๆ ปิดบังแสงไว้ให้รอบกอง หรือจะทำเป็นแผงฟางกั้นให้ได้ก็ยิ่งดี

หลังจากกองแล้วประมาณวันที่ 8-9 ให้ตรวจดูกองเห็ด โดยเอานิ้วสอดเข้าไปสำรวจความชื้นดูให้ทั่วกอง ถ้าพบว่าแห้งเกินไป ก็ให้ใช้บัวรดบริเวณด้านข้างกองเห็ดทั้งกองนั้นให้ชุ่มประมาณวันที่ 11-13 เห็ดที่เพาะนั้นจะเริ่มออกดอกให้เก็บได้

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นการเพาะเห็ดฟางซึ่งทำได้ไม่ยากเลย และในปีนี้ก็ขายดอกเห็ดกันได้ราคาดีมาก ราคาขายส่งของเห็ดฟางเมื่อเดือนตุลาคม 24 นี้ กิโลกรัมละประมาณ 29-32 บาท ราคาขายปลีกที่ตลาดประมาณกิโลกรัมละ 35-40 บาท นับว่าเป็นราคาที่ดีมาก

ส่วนราคาขายปลีกของเห็ดนางรมประมาณกิโลกรัมละ 30-35 บาท เห็ดนางฟ้า 35 บาท เห็ดเป๋าฮื้อ 45 บาท และเห็ดหูหนู 25-30 บาท ต่อกิโลกรัม สำหรับเห็ดหูหนูแห้งขณะนี้กำลังได้ราคาดีขึ้น จากกิโลกรัมละ 80 บาท ได้ขยับขึ้นไปเป็น 140 บาท แล้วจึงเป็นอีกเห็ดหนึ่งซึ่งน่าเพาะให้มาก ๆ ขึ้นได้ เพราะกินได้ขายได้ทั้งเห็ดสดและเห็ดแห้ง

เห็ดหูหนูจะเพาะอย่างไร

สำหรับการเพาะเห็ดหูหนูก็ทำได้ไม่ยาก มีขั้นตอนดำเนินการแบ่งออกเป็น การทำหัวเชื้อ (คือตั้งแต่เลี้ยงเชื้อเห็ดบนอาหารวุ้น จนกระทั่งถึงการใส่หัวเชื้อนั้นลงขยายในขวดข้าวฟ่างและข้าวโพดป่น) ขั้นนี้เราอาจลัดไปไม่ทำเอง ใช้วิธีซื้อหัวเชื้อจากชมรมผู้เพาะเห็ดสมัครเล่น ที่บางเขน ไปใช้ได้จะประหยัดและสะดวกดีกว่า ถ้าจะทำใช้เองจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ต่อมาก็เป็นขั้นการทำก้อนเชื้อ การเพาะในท่อนไม้ และการทำให้ออกดอกซึ่ง 3 ขั้นตอนนี้ท่านผู้อ่านคงพอจะทำได้เอง หรือ

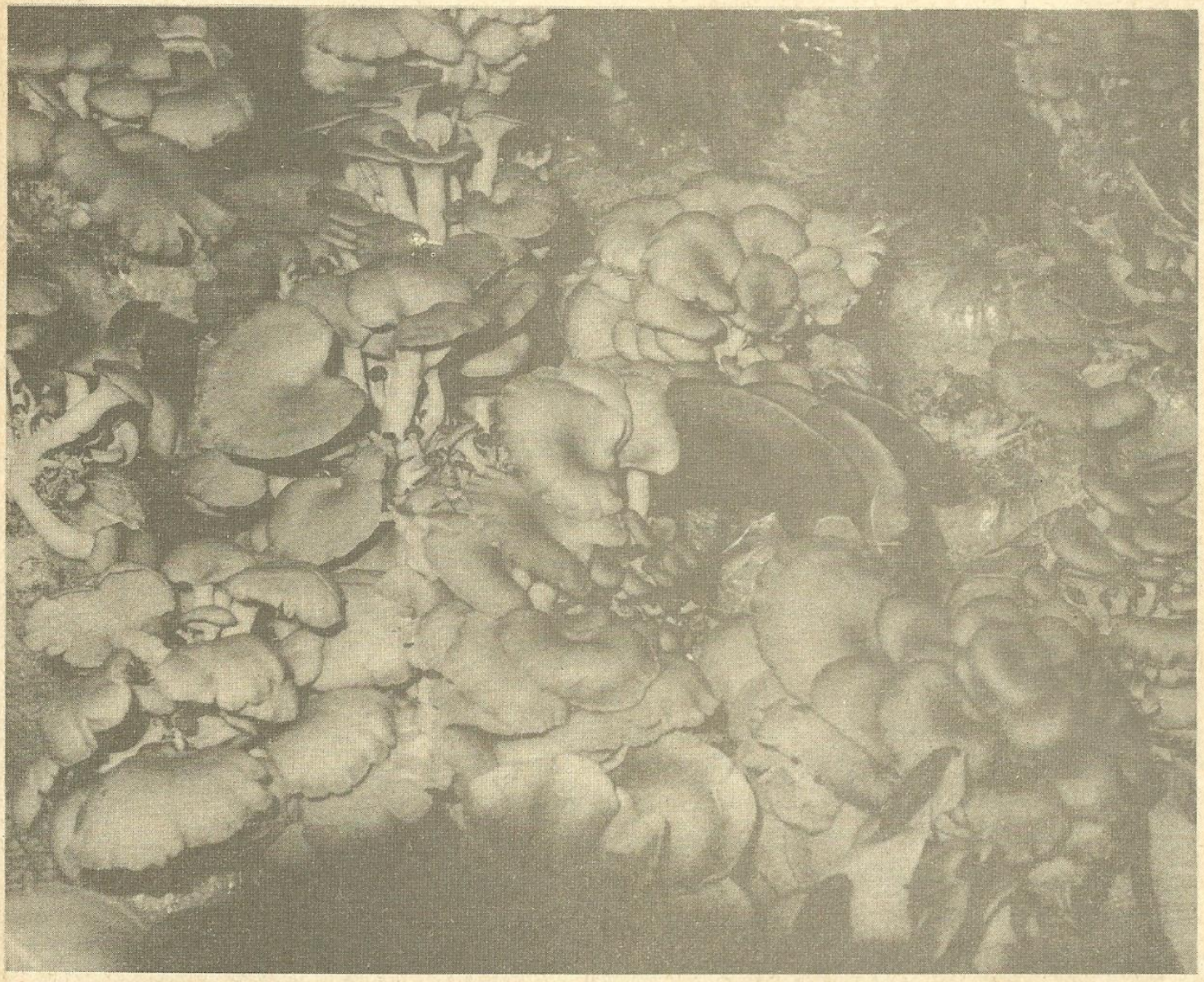

เห็ดนางฟ้าที่เพาะจากถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูป

ถ้าจะให้สะดวกก็ใช้วิธีซื้อก้อนเชื้อสำเร็จรูปเขามาเพาะเลยก็ได้

หากสนใจจะทำก้อนเชื้อเห็ดหูหนูใช้เอง ก็ขอเชิญพิจารณาจากคำแนะนำของสาขาชีววิทยาประยุกต์ กองวิจัยโรคพืช กรมวิชาการเกษตร ศึกษาดูได้ดังต่อไปนี้

การทำก้อนเชื้อเห็ดหูหนู จะต้องใช้ขี้เลื่อยไม้เนื้ออ่อนต่าง ๆ เอามาผสมกับน้ำให้ชุ่ม แล้วเติมส่วนประกอบอื่น ๆ ซึ่งเป็นอาหารที่จำเป็นของเชื้อลงไปให้ด้วย ตามสูตรที่กรมวิชาการเกษตรได้แนะนำไว้ดีมากสูตรหนึ่ง ประกอบด้วย

ขี้เลื่อยแห้ง	100 กก.
แป้งข้าวสาลีหรือน้ำตาลทราย	3-5 กก.
รำละเอียด	5 กก.
ข้าวโพดป่น	3-5 กก.
ดีเกลือ	2 ขีด
ปูนขาว	0.5-1 กก.
แล้วก็ น้ำสะอาด	80-90 กก.

เมื่อผสมคลุกเคล้าขี้เลื่อยกับส่วนประกอบอื่น ๆ ตามสูตรนี้จนเข้ากันดีแล้วนำไปบรรจุลงในถุงพลาสติกชนิดทนความร้อน ขนาด 7 คูณ 11 นิ้ว หนา 0.10 มม. หรือ 6 นิ้วครึ่ง คูณ 15 นิ้ว หนา 0.10 มม. หรือขวดปากกว้างก็ได้ การบรรจุอย่าให้ส่วนล่างบริเวณก้นภาชนะอัดแน่นนัก แต่ส่วนบนต้องกดให้แน่นหน่อยได้ เมื่อบรรจุเสร็จหากใช้ถุงตรงปากถุงทำเป็นลักษณะคอขวด โดยสวมปลอกพลาสติกดึงปากถุง พับพลาสติกทบพาดคอขวดแล้วรัดยางให้แน่น อุดด้วยจุกสำลีหุ้มกระดาษ ถ้าเป็นขวดก็ต้องปิดฝาขวดด้วยฝาอลูมิเนียมหรือพลาสติกทนความร้อนให้เรียบร้อยเสียก่อน

จากนั้น จึงนำไปนึ่งด้วยหม้อนึ่งซึ่งใช้ความดันประมาณ 15 ปอนด์ต่อหนึ่งตารางนิ้ว นาน $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง หรือ ถ้าเป็น "หม้อนึ่งแบบลูกทุ่ง" ก็ให้เริ่มจับเวลาตั้งแต่ไอน้ำพุ่งออกจากรูที่เจาะตรงกลางฝาได้แรงสม่ำเสมอ ใช้เวลาประมาณ $1\frac{1}{2} - 2$ ชั่วโมง ก็ใช้

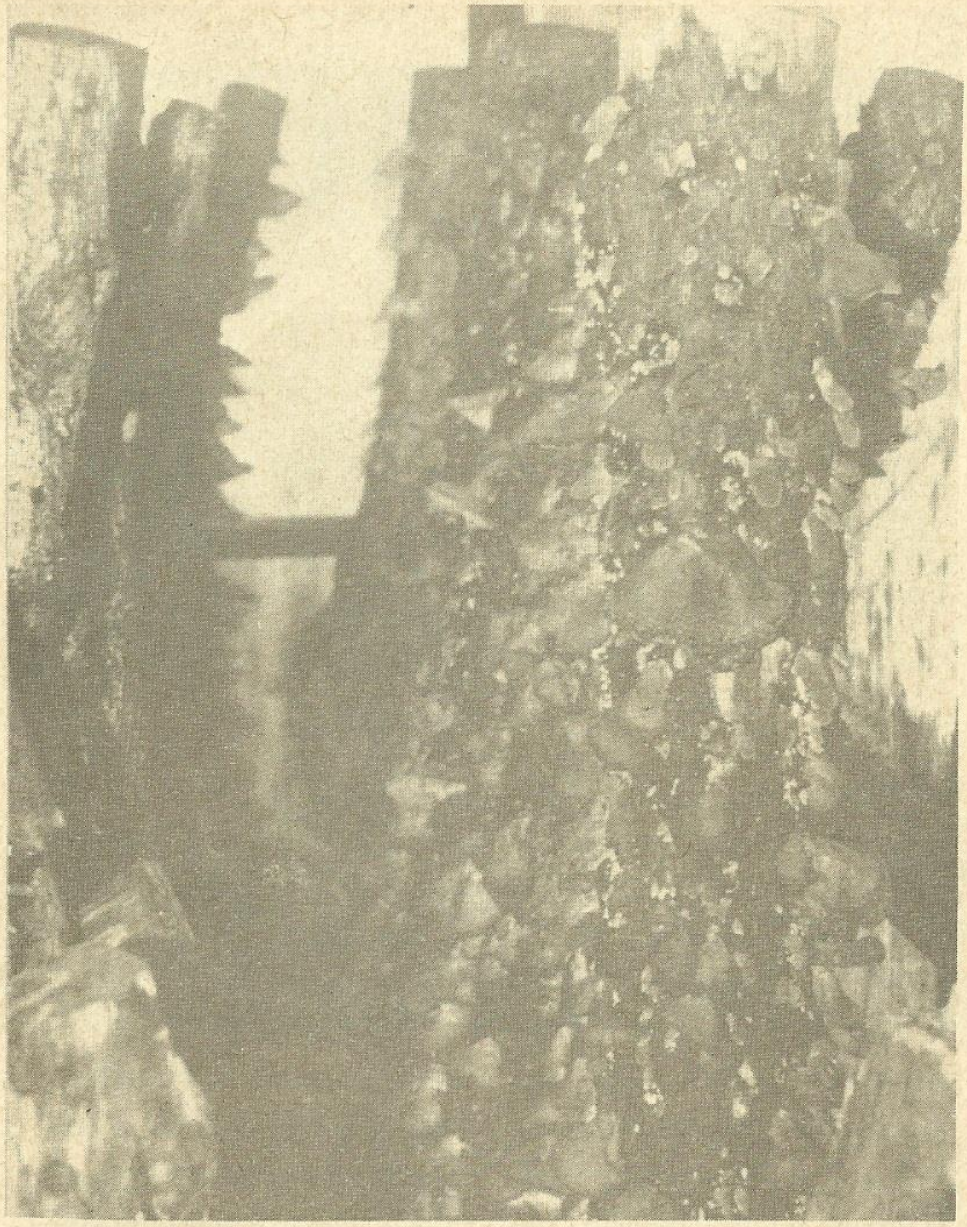

เห็ดหูหนูที่เพาะบนขอนไม้

ได้แล้ว

หลังจากการทำการนึ่งฆ่าเชื้อ และทิ้งไว้ให้เย็นดีแล้ว จึงเทหัวเชื้อที่ซื้อหรือเตรียมไว้แล้วนั้นประมาณ 10-15 เมล็ด ลงไปโดยใช้เทคนิคที่ทำให้ปราศจากเชื้อจุลินทรีย์อื่น ๆ เข้ารบกวนได้ แล้วนำไปเก็บไว้ในห้องมืดที่มีอุณหภูมิประมาณ 28-34 องศาเซลเซียสก็ขนาดธรรมดา ๆ นี่แหละ ประมาณ 25-30 วันเส้นใยจึงจะเดินเต็มที่

เมื่อเส้นใยเห็ดหูหนูนั้นเดินเต็มแล้วก็นำไปใช้ได้เลย ไม่ควรเก็บไว้นานเกิน 15-20 วัน เพราะเส้นใยจะพักตัวทำให้เดินช้ามาก เกิดดอกเห็ดได้น้อยและช้าด้วย

สำหรับขั้นต่อไปก็เป็นการนำเชื้อนั้นลงใส่เพาะในท่อนไม้ สำหรับเห็ดหูหนูธรรมดาจะใช้ไม้อะไรก็ได้ ทั้งไม้เนื้ออ่อนและเนื้อแข็ง มียางและไม่มียาง เห็ดหูหนูก็พอจะขึ้นได้ทั้งนั้น เช่น ไม้หางนกยูง กระถินณรงค์ พุทรา ทองหลาง ก้ามปู หว้า เหียง ตึง สะแก ฝรั่ง แค มะม่วง ลำไย ละมุด ขนุน ฯลฯ เป็นต้น ไม้ที่ใช้ควรตัดมาสด ๆ ใหม่ ๆ สำหรับเห็ดหูหนูขาวใช้ไม้มะม่วงจะได้ผลดีที่สุด

ส่วนเห็ดหอม ใช้ได้เฉพาะพวกไม้ก่อ เช่น กอเดือย กอแป้น ตับเต่า หรือก้ายาน แต่ขณะนี้ได้วิจัยพบว่าสามารถเพาะได้ดีใน "ไม้ไคล้น้ำ" ซึ่งเป็นไม้ป่าที่ปลูกขึ้นเองก็ได้เพราะโตเร็ว ดีพอใช้

ขนาดของท่อนไม้ที่ใช้เพาะไม่จำกัดขนาด ตัดยาวท่อนละ 1 เมตร ก็จะเหมาะดี และน่าสังเกตอย่างหนึ่งว่า ส่วนโคนต้นโคนกิ่งจะให้ผลผลิตดอกเห็ดได้สูงกว่าส่วนอื่น ๆ และต้องเป็นท่อนไม้สดที่มาใหม่ ๆ ไม่เกิน 10 วันจึงจะให้ดอกเห็ดได้ดกดี

การเจาะท่อนไม้สำหรับใส่เชื้อเห็ดหูหนู พบว่ายิ่งเจาะลึกหน่อยก็จะยิ่งดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้ที่มียาง ความลึกของรูควรจะประมาณ 2-3 นิ้ว กว้างประมาณครึ่งนิ้ว ก็จะเหมาะดีมาก เจาะให้รอบท่อน แต่ละรูห่างกันประมาณ 4-5 นิ้ว ถ้าไม้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-6 นิ้ว ท่อนไม้ยาว 1 เมตร ก็ควรจะเจาะได้ประมาณ 50-60 รู

การใส่เชื้อให้บีบเชื้อออกมาจากก้อนเชื้อ บี้พอให้ร่วนแล้วยัดใส่ลงในรูจนเต็มจากนั้นใช้ฝาซึ่งใช้กิ่งไม้แห้งขนาดเท่ารู หรือโตกว่าเล็กน้อย ตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ หนาประมาณ $\frac{1}{2}$ เซ็นติเมตร สำหรับอุดรู อุดลงไปแล้วใช้ฆ้อนตอกเบา ๆ เพื่อให้อุดรูที่ใส่เชื้อแล้วนั้นสนิทแน่น

จากนั้นก็เอาท่อนไม้ที่ใส่เชื้อแล้ว ไปเรียงพักไว้ในที่ร่ม โปร่ง อย่าให้ถูกน้ำค้างหรือฝน และอย่าให้ถูกลมโกรกแรง ๆ ได้พักไว้เฉย ๆ อย่างนี้ประมาณ 2-3 อาทิตย์ อย่าให้ถูกน้ำเลย

เมื่อครบกำหนดแล้วจึงนำไปแช่น้ำประมาณ 3-6 ชั่วโมง แล้วจึงนำเข้าสู่โรงเพาะ วางตั้งพิงเอียง ๆ พาดบนราวกลางให้หัวไม้สลับกันแบบวางกระบอกเผาข้าวหลาม เมื่อเอาเข้าในโรงเพาะแล้วนี้ ให้ใช้น้ำสะอาดรดได้วันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น รดให้ทั่วท่อนไม้ ประมาณ 2 อาทิตย์ ก็จะเริ่มมีดอกเห็ดหูหนูเกิดขึ้นบริเวณรอบ ๆ รูที่ใส่เชื้อเห็ดไว้นั้น จะเป็นตุ่มเล็ก ๆ กลม ๆ สีชมพูอ่อน ระยะนี้ลดการให้น้ำลงได้เหลือเพียงวันละครั้งก็พอ แต่ความชื้นภายในโรงเรือน

ต้องมีมากหน่อย และควรมีสม่ำเสมอด้วย เห็ดจึงจะออกดอกได้ดกดี

การทำก้อนเชื้อพวกเห็ดนางรม

การเพาะเห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ และเห็ดตีนแรด พวกเห็ดนางรมนี้ ก็คงต้องทำการเลี้ยงเชื้อเห็ดบนอาหารวุ้น และทำหัวเชื้อไว้ใช้ ด้วยวิธีคล้าย ๆ กับที่กล่าวมาแล้ว ในการทำเชื้อเห็ดฟางนั่นเอง

แต่เนื่องจากพวกเห็ดนางรมนี้ เราเพาะเชื้อลงในถุงพลาสติก หรือภาชนะปากกว้าง และใช้วิธีเปิดถุงให้เกิดดอกเห็ดได้เลยโดยตรง จึงเป็นวิธีที่สะดวกดีมาก

การทำก้อนเชื้อเห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ หรือเห็ดตีนแรดเหล่านี้ คงใช้วิธีคล้าย ๆ กันทั้งหมด คือถ้าใช้พวกผักตบชวาหรือต้นกล้วย สับชิ้นเล็ก ๆ ขนาด 1-2 นิ้ว ต้องเอาตากให้แห้งเสียก่อน แล้วจึงเอาไปคลุกกับน้ำให้มีความชื้นพอสมควร โดยสังเกตได้จากเมื่อใช้มือบีบกำดูจะรู้สึกชื้น และไม่มีน้ำไหลออกจากง่ามมือ หาผ้าพลาสติกมาปูเข้า แล้วเอาไปกองโหย่ง ๆ ไว้อย่าให้แน่น หาผ้าพลาสติกมาคลุมกองไว้ กองในที่ร่มเย็นหน่อยก็จะดี ทำการกลับกองเอาด้านในออกด้านนอกสลับกันไปทุกวัน ประมาณ 3-4 วัน ก็จะใช้การได้แล้ว

แต่ถ้าเราใช้ขี้เลื่อยแทนผักตบชวาหรือต้นกล้วยนั้น ก็จะไม่ต้องทำการหมักเลย เพียงแต่เติมน้ำตาลทรายลง 2% และรำละเอียดอีก 3-5 % ของน้ำหนักขี้เลื่อยที่ใช้นั้น คลุกเคล้าให้เข้ากันทั่วถึงดีแล้ว จึงนำไปบรรจุลงในถุงพลาสติกทนร้อน ขนาด 7 คูณ 11 นิ้ว หรือ 8 คูณ 13 นิ้ว หนา 0.10-0.12 มิลลิเมตร บรรจุและอัดลงให้ค่อนข้างแน่นประมาณครึ่งถุง สวมคอขวดลงดึงปากถุงให้ตึง พันปิดคอขวดด้านนอก แล้วรัดด้วยยางรัด อุดจุกสำลี ซึ่งหุ้มด้วยกระดาษบนจุกไว้ด้วย

ต่อจากนั้นให้นำไปนึ่งฆ่าเชื้อ ด้วยหม้อนึ่งที่ใช้ความดัน 15 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว ณ อุณหภูมิ 121.5 องศาเซลเซียส นานประมาณ 1 ชั่วโมง หรือถ้าจะนึ่งด้วย"หม้อนึ่งแบบลูกทุ่ง" ก็จะต้องนึ่งนานกว่า 1 ชั่วโมงเล็กน้อย แล้วนำลงไว้ให้เย็น

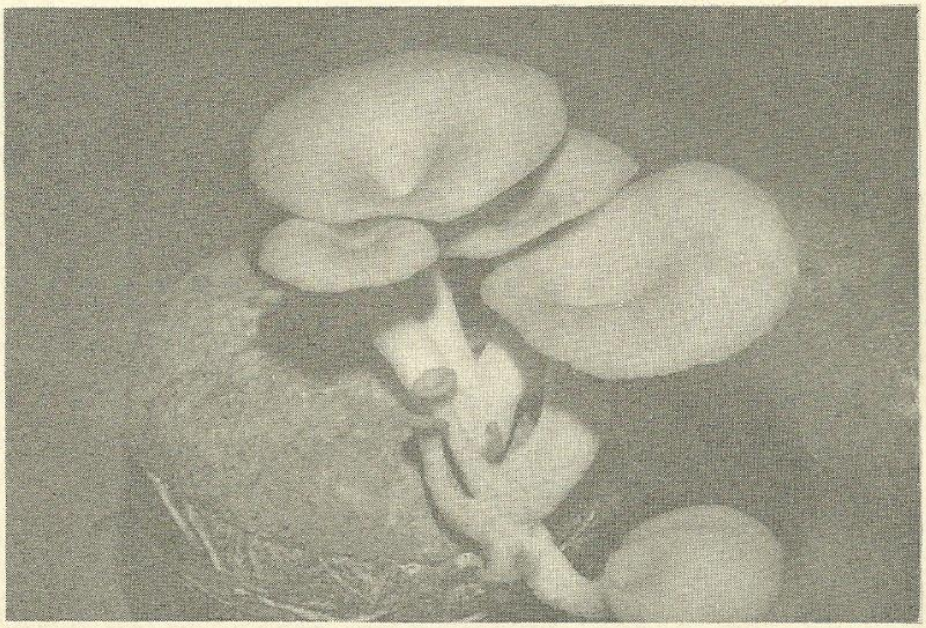

เห็ดนางรมที่เกิดจากถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูปที่ใคร ๆ ก็เพาะได้ง่ายมาก

เมื่อก้อนเชื้อนั้นเย็นดีแล้ว จึงนำไปเขี่ยเชื้อจากขวดหัวเชื้อที่ซื้อมาใส่ลงไป การเขี่ยเชื้อนี้ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับที่ทำเชื้อเห็ดฟาง-เห็ดหูหนู ดังที่ได้กล่าวแล้ว คือจะต้องทำในห้องที่ร่มรำไร และลมสงบ เขี่ยเชื้อที่ติดบนเมล็ดข้าวฟ่างในขวดหัวเชื้อนั้นออกมาใส่ลงในถุงก้อนเชื้อที่เตรียมไว้นี้ถุงละประมาณ 10-15 เมล็ด

หรือต่อไปถ้าจะทำการต่อเชื้อจากถุงเห็ดที่มีเชื้อเห็ดเต็มที่แล้ว ก็ทำได้โดยใช้ช้อนก้านยาวชุบแอลกอฮอล์ลนไฟฆ่าเชื้อเสียก่อน พอช้อนเย็นลงก็ตักเอาเชื้อเห็ดจากถุงที่มีเชื้อสมบูรณ์นั้น แบ่งออกมาใส่ขยายต่อเชื้อในถุงที่เตรียมไว้นี้ก็ได้เช่นกัน

จะต้องนำถุงที่เขี่ยเชื้อใส่แล้วนี้ ไปตั้งเก็บไว้ในห้องมืด ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ประมาณ 18-25 วัน เส้นใยของเห็ดนางรมที่เขี่ยเชื้อเพาะไว้นี้ก็จะเกิดขึ้นเต็มถุง พร้อมที่จะนำเอาไปเป็นถุง ให้ความชื้นให้เกิดดอกเห็ดนางรมต่อไปได้

สำหรับเห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ และเห็ดตีนแรด ก็มีวิธีการทำก้อนเชื้อเห็ด และเพาะได้ทำนองเดียวกับเห็ดนางรมดังกล่าวแล้ว

เห็ดเป๋าฮื้อนั้น จะมีการเจริญเติบโตได้รวดเร็วกว่าเห็ดนางรม เส้นใยของมันจะเจริญได้ดีในอุณหภูมิ 28-32 องศาเซลเซียส เหมือนกัน แต่เวลาจะออกดอกเห็ดเป๋าฮื้อรุ่นแรก ๆ ต้องการความหนาวเย็นมากกว่าเห็ดนางรม คือจะต้องมีอุณหภูมิประมาณ 13-16 องศาเซลเซียส แต่เห็ดลูกผสมรุ่นหลัง ๆ ในปัจจุบันนี้ ได้พบว่าในอุณหภูมิประมาณ 22 องศาเซลเซียส มันก็สามารถเกิดดอกเห็ดได้ จึงไม่มีปัญหาอะไรนักในการทำก้อนเชื้อและการเพาะเห็ดเป๋าฮื้อนี้

ส่วนเห็ดตีนแรด มีวิธีการเพาะที่ต่างๆ ไปจากเห็นนางรมนิดหน่อย ตรงที่เมื่อเส้นใยของเห็ดตีนแรดเดินเต็มถุงดีแล้ว ควรจะพักถุงก้อนเชื้อนี้ต่อไปอีกประมาณ 20-30 วัน แล้วจึงเอาไปเปิดถุงให้เกิดดอกเห็ดได้

การเปิดถุงก้อนเชื้อให้ออกดอกเห็ดสำหรับเห็ดตีนแรดนี้พิเศษหน่อย คือจะต้องเปิดปากถุงกว้าง หรือเปิดรวมกันหลาย ๆ

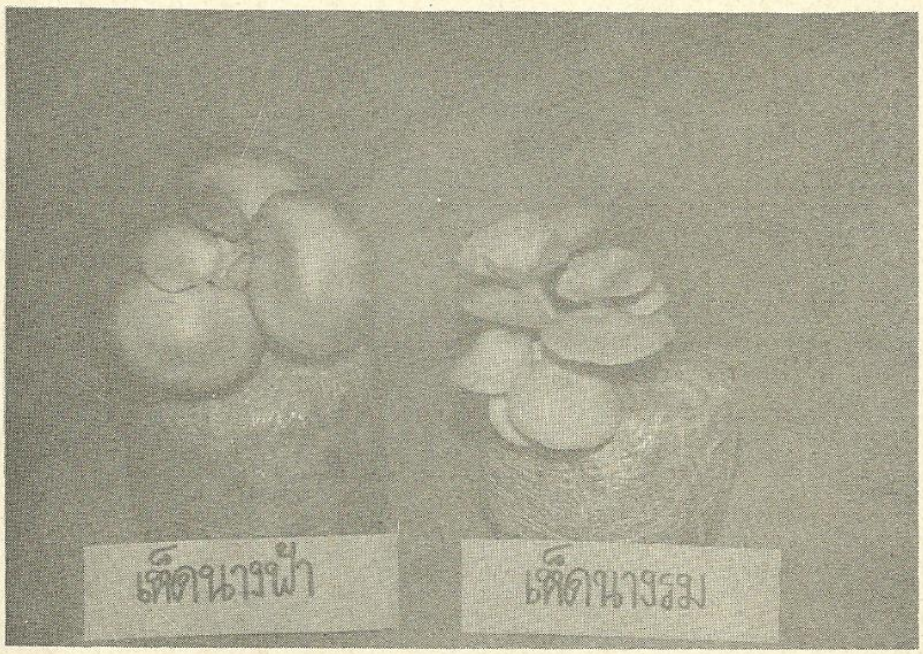

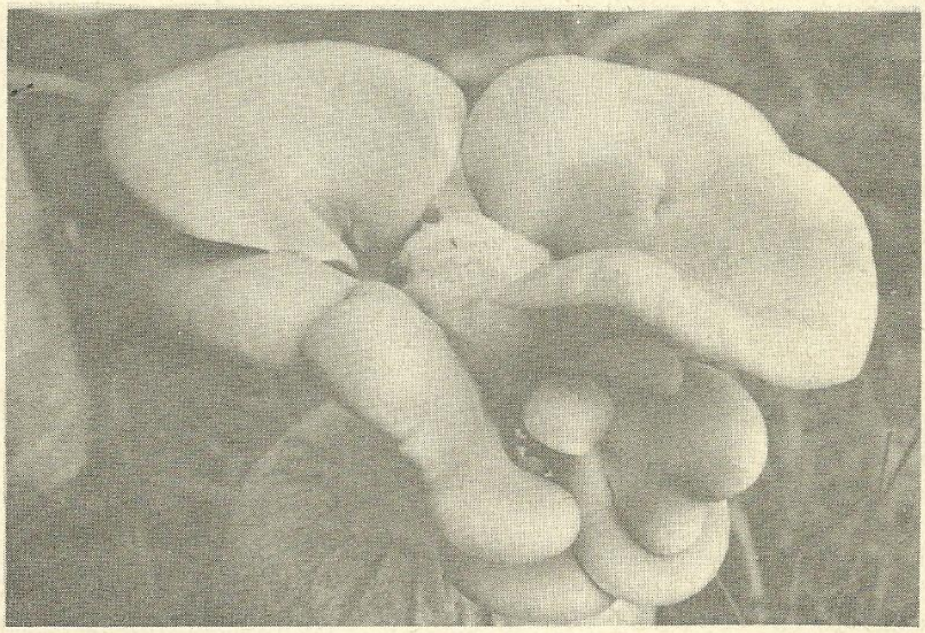

เห็ดเป๋าฮื้อ

ถุง หาดินร่วนปนทราย ผสมปูนขาว 1% มาโรยใส่คลุมผิวหน้าถุงนั้นให้หนาราว 1 เซ็นติเมตร แล้วจึงให้น้ำพอชุ่มชื้น ตั้งไว้ในที่ร่มรำไรและชื้น เห็ดตีนแรดจะออกดอกได้ดีในช่วงฤดูร้อน ที่มีอากาศร้อนและชื้นพอเหมาะ

หลังจากเห็ดตีนแรดเริ่มเกิดตุ่มดอกเห็ดแล้ว ควรใช้ปุ๋ยยูเรีย 1-2 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดช่วยให้ด้วย จะทำให้ดอกเห็ดตีนแรดโตเร็วและได้น้ำหนักดีมาก

การเพาะเห็ดจากถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูป

ก็อย่างที่ได้กล่าวไว้ในตอนท้ายของวิธีการทำก้อนเชื้อเห็ดต่างๆ ข้างต้นนั้นแล้วว่า หากเราไม่สะดวกที่จะทำก้อนเชื้อเองก็อาจใช้วิธีนี้หาถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูปเอามาเพาะได้เลยโดยตรง เป็นวิธีลัดที่ไม่ต้องยุ่งยากอะไรเลย ก็ใช้เพาะเก็บดอกเห็ดกินได้สบายมาก ขณะนี้มีผู้นำถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูปนี้ขายราคาประมาณถุงละ 4-5 บาท ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ที่พอจะบริการให้คำแนะนำผู้ต้องการซื้อทั้งหลายได้

ซึ่งวิธีการเพาะเห็ดจากถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูปทางสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้นำไปปฏิบัติในโครงการอาสาพัฒนา เพื่อช่วยเพิ่มอาหารโปรตีนให้แก่ประชาชนในแหล่งชุมชนแออัดหรือสลัมต่างๆ ในกรุงเทพมหานครประมาณ 52 แห่งอยู่ในขณะนี้ด้วย ตามโครงการของ ส.ส.กรุงเทพมหานคร ซึ่งโครงการนี้ มีทางที่จะนำไปช่วยพี่น้องประชาชนทั่วไปได้ด้วย แม้ในชนบทและภูมิภาคอื่นๆ ทั่วประเทศก็อาจนำวิชาการง่ายๆ นี้ไปประยุกต์ดัดแปลงใช้เพาะเห็ดไว้กินกันเองตามบ้านเรือน ให้เกิดประโยชน์ได้เช่นกัน เพราะเป็นวิธีที่สะดวก ไม่เปลืองที่ ไม่เปลืองแรงงาน เพียงมีที่วางถุงก้อนเชื้อเห็ดได้ 5 ถุง 10 ถุง ก็จะมีเห็ดไว้กินไว้ขายหาเงินเข้าบ้านได้สบายมาก ใครขยันก็เพาะให้มากๆ ถุงหน่อย จะได้เงินเข้าบ้านได้ดีไม่น้อยเลย

ดังนั้นจึงจะขอนำเรื่องวิธีการเพาะเห็ดจากถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเพาะเห็ดหูหนู กับเห็ดนางรม และเห็ดเป๋าฮื้อญี่ปุ่น ซึ่งเพาะได้ง่ายมากนั้นมาแนะนำส่งท้ายไว้ในเรื่องนี้ด้วย

วิธีเพาะเห็ดหูหนู จากก้อนเชื้อสำเร็จรูปนั้น ก่อนอื่นทีเดียวเราควรทราบไว้ด้วยว่า ลักษณะก้อนเชื้อสำเร็จรูปของเห็ดหูหนู ซึ่งบรรจุอยู่ในถุงพลาสติกใสๆ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น ถ้าเส้นใยเชื้อเห็ดหูหนูเกิดเต็มถุงแล้ว จะเห็นได้ชัดว่าภายในถุงโดยรอบจะมีเส้นใยเห็ดเป็นสีขาวจางๆ เป็นเส้นๆ เล็กๆ แผ่กระจายอยู่ ก็พร้อมที่จะใช้เพาะได้แล้ว แต่ถ้าเส้นใยของเชื้อเห็ดนี้ยังเจริญไม่เต็มถุง ก็จะต้องปล่อยก้อนเชื้อถุงนี้ไว้เฉยๆ ต่อไปอีกสัก 2-3 วัน รอจนมีเส้นใยเกิดเต็มถุงแล้วจึงดำเนินการต่อไปได้

สำหรับเห็ดหูหนู วิธีเพาะก็คือ ให้เอาถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูปที่เชื้อเจริญเต็มที่แล้ว

นี้ เอามามัดปากถุงให้แน่นด้วยเชือกหรือยางรัดก็ได้ แล้วจึงใช้มีดคม ๆ กรีดพลาสติกด้านข้างของถุงเชื้อนี้ กรีดลงมาตรง ๆ ตามยาวจนถึงก้นถุง ถุงละ 6-7 รอย ค่อย ๆ เผยอถุงพลาสติกตามรอยที่กรีดนี้ด้วยเล็กน้อย หรือถ้าอยากจะกรีดเป็นรูปกากะบาดก็อาจทำได้ เช่นกันควรกรีดถุงละประมาณ 8-10 รอยก็พอ

ทีนี้วิธีการเพาะเห็ดนางรม จากก้อนเชื้อสำเร็จรูปล่ะ เขาทำอย่างไรบ้าง

เห็ดนางรมนี่เป็นเห็ดที่มีรสชาดดี และมีคุณค่าทางอาหารสูงมาก พี่น้องเกษตรกรชาวสวนพอเห็นเห็ดนางรมเข้า มักจะนึกไปถึงเห็ดมะม่วง หรือเห็ดขอนขาว เพราะลักษณะมันเหมือนกันมาก ถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูปของเห็ดนางรม เมื่อเชื้อเจริญเต็มที่แล้วจะเห็นเส้นใยเกิดขึ้นหนาจนเกือบเป็นแผ่นมีสีขาว เห็นได้ชัดเจนกว่าเชื้อเห็ดหูหนูมาก ต้องรอให้เชื้อเจริญเต็มถุงเสียก่อนจึงจะทำการเพาะได้

วิธีการเพาะเห็ดนางรมขั้นต่อไป เขามีคำแนะนำที่จำง่าย ๆ ไว้ว่า ให้เอาถุงก้อนเชื้อสำเร็จรูปที่มีเส้นใยเจริญเต็มที่แล้วนั้นน่ะ เอามาตัดปากถุงให้ขาด เปิดออกเต็มที่ ต่างกับเห็ดหูหนู ซึ่งเราต้องผูกปากถุงให้แน่นแล้วจึงกรีดด้านข้าง แต่เห็ดนางรมนี่เราตัดปากถุงออกได้เลย เปิดด้านบนโล่ง ๆ ไว้ แล้วกรีดพลาสติกด้านข้างด้วยมีดคม ๆ กรีดลงตามตรงจากใกล้ ๆ ขอบด้านบน ระวังอย่าให้ชิดขอบนัก ถุงจะขาดหลุดลุ่ย การกรีดลงมาถึงก้นถุงสัก 2-3 รอยก็พอ และอย่าลืมเมื่อกรีดแล้วต้องเผยอพลาสติกให้นิดหน่อยด้วยทุกถุง

สถานที่ตั้งถุงก้อนเชื้อเห็ดหูหนูกับเห็ดนางรมที่เราเพาะนี้ ควรจะเป็นที่แสงแดดส่องเข้าไปถึง ถ้าโดนแสงแดดเชื้อเห็ดจะแห้งตาย จึงต้องเลือกที่อับแสงสักหน่อย จะได้ไม่ต้องรดน้ำบ่อย ๆ ด้วย และควรเป็นที่มิดชิดดีพอจะเก็บความชื้นไว้ได้นาน ๆ อากาศในบริเวณที่ตั้งถุงก้อนเชื้อเห็ดที่เพาะ ไม่ควรจะร้อนอบอ้าวจนเกินไป มุมอย่างที่ว่ามานี้พอจะหาได้ไม่ยากเลยในบ้านของท่าน แต่ที่สำคัญก็คือขอให้อยู่ห่างไกลจากการใช้ยาฆ่าแมลงและสารพิษ สารเคมีต่าง ๆ ด้วยก็แล้วกัน

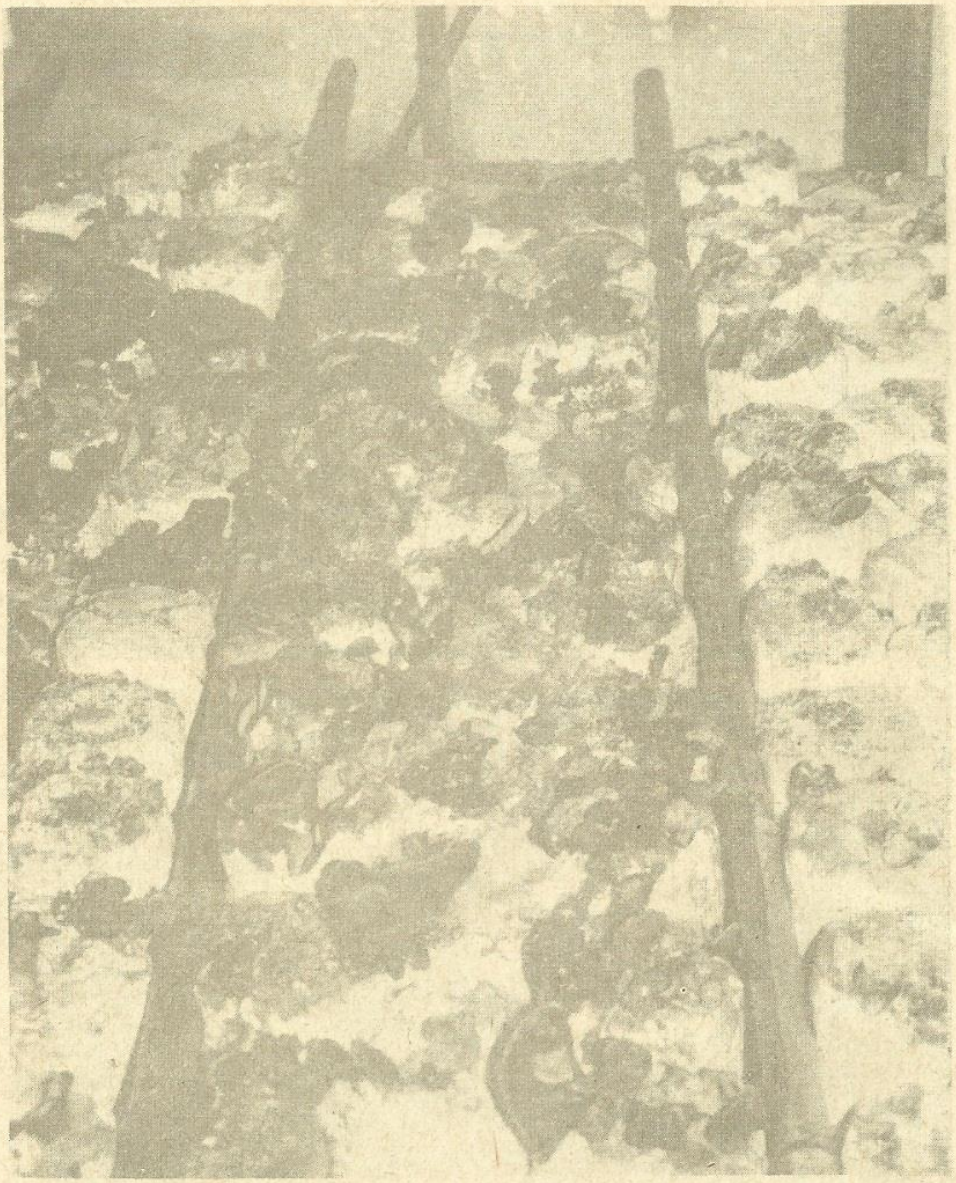

ดอกเห็ดหูหนูซึ่งเพาะไว้จำนวนมากๆ

นอกจากมุมหนึ่งมุมใดในบ้าน ในห้องน้ำ ข้างตุ่มน้ำ หรือตามโคนต้นไม้ที่ร่มเย็นแล้ว เรายังอาจดัดแปลงใช้ปลอกถังซีเมนต์ หรือเข่งใหญ่ ครอบ หากระสอบหรือผ้าเปียก ๆ คลุมช่วยเก็บความชื้น หรือจะทำให้เป็นตู้ขึ้นให้เรียบร้อยก็ยังได้ ดัดแปลงกันเอาเองได้ตามสะดวกเถอะ

สำหรับการดูแลนั้น ก็ควรจะรดน้ำหรือฉีดพ่นน้ำให้พอชื้น ๆ สักวันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น แต่ถ้าหากเห็นว่าก้อนเชื้อเห็ดแห้งเกินไป ก็อนุญาตให้ฉีดพ่นน้ำตอนกลางวันเพิ่มให้อีกสักนิดหน่อยได้ตามความจำเป็น ที่สำคัญก็คือ อย่าปล่อยให้มีน้ำขังแช่อยู่ในถุงได้ ต้องเทออกเสียให้แห้ง มิฉะนั้นจะเกิดการเน่าเสียได้ง่าย

ศัตรูที่พบของเห็ดที่เพาะนี้ ก็เห็นจะได้แก่พวกหนู พวกแมลงสาบ อาจมีพวกมดบ้าง ตามสมควร ก็ต้องหาทางป้องกันกำจัดให้ดี ขออย่าใช้ยาฆ่าแมลงเลย เพราะดีไม่ดียาไปถูกก้อนเชื้อเห็ดเข้าจะไม่เป็นดอก

ดอกเห็ดนางรม นางฟ้า และเป๋าฮื้อที่เพาะใต้ต้นไม้ร่มเตี้ย ๆ ไม่ต้องมีโรงเรือน ก็เพาะให้ดอกเห็ดได้ดี

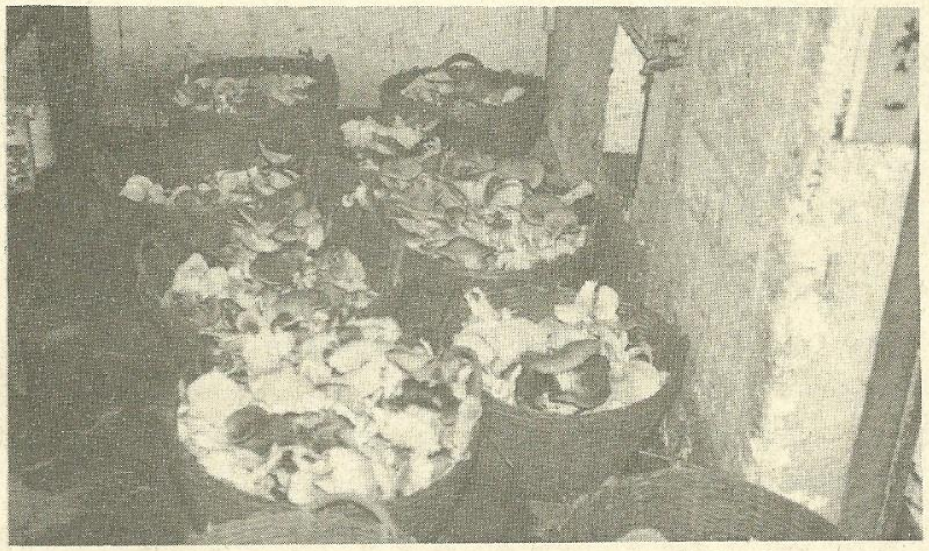

ดอกเห็ดสด ๆ ที่เก็บรวมไว้รอส่งขายตลาด

หรือถ้าถูกดอกเห็ดเข้า ก็จะมีอันตรายมาถึงผู้กินเห็ดนั้นได้ จึงไม่ควรประมาท

ทั้งเห็ดหูหนูและเห็ดนางรม ก้อนเชื้อสำเร็จรูปถุงหนึ่ง ๆ นี้ ราคาไม่เกิน 4 บาท ถ้าเพาะให้ดีจะมีดอกให้เก็บกินได้ราว ๆ 5-7 ครั้ง จึงจะหมดเชื้อ ถ้าเห็ดนางรมก็จะได้ดอกเห็ดไม่ต่ำกว่า 1 กิโลกรัม ราคาขายส่งกิโลกรัมละประมาณ 20-23 บาท เพาะถุงหนึ่ง ๆ ก็จะทำเงินได้คุ้มเกินค่าเชื้อเห็ดนั้นเกือบ 4-5 เท่า พอหมดเชื้อแล้วก็เปลี่ยนถุงใหม่หามาเพาะต่อไปได้ ส่วนถุงที่หมดเชื้อแล้ว อาจเอาตากแห้งทำเชื้อไฟ หรือเอาไปผสมดินปลูกต้นไม้ก็ได้ดีมาก

ส่วนวิธีกินเห็ดเหล่านี้คงไม่ต้องแนะนำ เพราะทำอาหารได้มากมายหลายอย่าง ใช้ได้ทั้งกินสดและตากแห้งไว้กินได้นาน ๆ ช่วยการประหยัดในบ้านของท่านได้ไม่เลวเลย

นอกจากที่กล่าวมาโดยสังเขปแล้วนี้ ยังมีเห็ดอื่น ๆ ที่น่าสนใจและใช้เป็นอาหารได้ดีอย่างเช่นเห็ดถั่ว เห็ดมะม่วง เห็ดนางฟ้า และเห็ดบางอย่างก็มีความสำคัญทางเศรษฐกิจได้ดีเสียด้วย เช่น เห็ดกระด้มหรือแชมปิญอง ซึ่งต่างประเทศรู้จักและใช้เป็นอาหารกันแพร่หลายมากที่สุดก็สามารถเพาะขึ้นในเมืองไทยเราได้ทั้งนั้น

จึงขอเชิญชวนให้ช่วยกันเพาะเห็ดไว้กินเอง เพื่อเสริมอาหารโปรตีนจากเนื้อสัตว์บำรุงสุขภาพพลานามัยของท่านทั้งหลายให้สมบูรณ์แข็งแรง เพื่อเป็นกำลังที่ดีในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติไทย

ท่านที่สนใจจะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมประการใด ก็ขอเชิญจดหมายติดต่อมาได้เสมอที่สำนักงาน "วารสารไทย" สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตึกบัญชาการชั้น 2 ทำเนียบรัฐบาลหรือที่สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ก็ได้ เรายินดีที่จะให้บริการรับใช้ท่านผู้สนใจทั้งหลายได้อย่างเต็มที่เสมอ

เราจะเสียภา

สถิตย์ เล็งไธสง

ประชาชนทุกคนมีหน้าที่เสียภาษีอากรให้แก่รัฐ เพื่อรัฐจะได้นำไปใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศ ซึ่งผลที่ได้รับก็คือความสะดวกสบายของประชาชนในชาติผู้เสียภาษีนั้นเอง เพราะฉะนั้น ผู้ใดหลบเลี่ยงการเสียภาษี กฎหมายจึงถือว่าผู้นั้นละเว้นหน้าที่อันสำคัญ ซึ่งจะต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและอาญา ทางอาญานั้นอาจจะต้องถูกจำคุกและปรับซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ค่อนข้างสูง ส่วนทางแพ่งนั้นนอกจากจะต้องเสียภาษีเพิ่มแล้วอาจจะถูกยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดเอาเงินมาชำระค่าภาษีที่ค้างก็ได้

ภาษีอากรมีหลายประเภท และจัดเก็บในลักษณะต่าง ๆ เช่น ผู้ที่สั่งสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศต้องเสียภาษีศุลกากร ผู้ผลิตสุราต้องเสียภาษีสุรา ผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีเงินได้ เป็นต้น ภาษีอากรที่รัฐจัดเก็บอยู่เวลานี้ส่วนใหญ่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงการคลัง ซึ่งแบ่งส่วนราชการรับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีอากรรวม 3 กรม คือ กรมศุลกากร รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีจากการนำสินค้าเข้าจากต่างประเทศหรือสินค้าที่ส่งออกไปต่างประเทศ กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีสำหรับสินค้าบางชนิด เช่น น้ำมัน สุรา บุหรี่ ยานัตถุ์ ไพ่ เป็นต้น และกรมสรรพากร ซึ่งจัดเก็บภาษีจากการประกอบกิจการทั่วไป เช่น ภาษีการค้า ภาษีเงินได้ เป็นต้น นอกจากนั้น ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือในเขตสุขาภิบาลอาจจะต้องเสียภาษีบางอย่างเพิ่มขึ้นอีกด้วย ส่วนในชนบทนั้นมีภาษีชนิดหนึ่งที่ประชาชนผู้มีที่ดินเสียกันเป็นประจำ คือภาษีบำรุงท้องที่หรือภาษีที่ดิน ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงการเสียภาษีที่ควรรู้แต่โดยสังเขป

1. ภาษีเงินได้เก็บจากบุคคลธรรมดา ผู้มีหน้าที่เสียภาษีประเภทนี้ได้แก่ประชาชนทุกคนซึ่งมีรายได้ถึงเกณฑ์ และถ้ารายได้นั้นไม่อยู่ในข่ายยกเว้นภาษีตามกฎหมายแล้ว ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษี แม้คนนั้นจะถึงแก่ความตายไปแล้วก็ตาม

คำว่ารายได้นั้นหมายความรวมถึงประโยชน์ที่คำนวณเป็นเงินได้ด้วย เช่น นายจ้างให้อยู่บ้านโดยไม่ต้องเสียค่าเช่าเป็นมูลค่าเท่าใดต้องถือว่าเป็นรายได้เท่านั้น

รายได้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี

ยกันอย่างไร

ปรากฏอยู่ในมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร ที่น่าสนใจมีดังนี้

● ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่าเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของทางราชการ

● เงินเพิ่มพิเศษประจำตำแหน่งและเงินค่าเช่าบ้านสำหรับข้าราชการสถานทูต หรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ

● เงินได้จากการซื้อขายแสตมป์

● เบี้ยประชุมกรรมาธิการหรือกรรมการ หรือค่าสอน ค่าสอบ ที่ทางราชการหรือสถานศึกษาของทางราชการจ่ายให้ ถ้าเป็นสถานศึกษาของเอกชนจ่ายให้ต้องเสียภาษี

● ดอกเบี้ยพันธบัตรของรัฐบาล และดอกเบี้ยเงินสะสมที่รัฐบาลจ่ายให้

● เงินได้จากการขายทรัพย์สินอันเป็นมรดกหรือการขายทรัพย์สินซึ่งได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร

● เงินได้ที่ได้รับจากการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา เช่น บิดาไปมีภรรยาใหม่ได้ส่งเสียบุตรที่อยู่กับภริยาเก่า เงินนี้ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ หรือเงินที่ได้รับจากการรับมรดก หรือการให้โดยเสน่หาเนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียม เช่น เงินใส่ซองช่วยกันในการแต่งงานหรือขึ้นบ้านใหม่เป็นต้น

● เงินรางวัลการศึกษาหรือค้นคว้าในวิทยาการ รางวัลสลากกินแบ่งหรือสลากออมสินของรัฐบาล หรือรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ในการประกวดหรือแข่งขันซึ่งผู้รับมิได้มีอาชีพในการประกวดหรือแข่งขัน หรือสินบนรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิด เช่น สินบนนำจับไม้เถื่อน หรือจับผู้ลักลอบเล่นการพนันเป็นต้น

● บำเหน็จบำนาญ รวมตลอดถึงบำนาญตกทอด และบำเหน็จตกทอดด้วย

● ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด เช่น คนที่ถูกรถชน ได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากเจ้าของรถ เป็นต้น แม้มากเท่าใดก็ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ นอกจากนั้นก็มีเงินได้จากการประกันภัยหรือการฌาปนกิจสงเคราะห์ ก็ไม่ต้องเสียเช่นเดียวกัน

● เงินส่วนแบ่งจากกำไรที่เสียภาษีอยู่แล้ว

● เงินได้ของชาวไร่ชาวนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกสิกรรมที่ตนหรือครอบครัวได้ทำเอง

● เงินได้จากกองมรดกที่เสียภาษีอยู่แล้ว

● เงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามกฎกระทรวงการคลัง

เงินได้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้เหล่านี้ไม่ต้องแจ้งรายการใน ภ.ง.ด. 9 ทุกแบบ เว้นแต่ผู้มีเงินได้จากการขายที่ดิน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น แพ เรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟหรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป **ซึ่งทรัพย์สินที่ขายนั้นผู้ขายได้มาโดยมิได้มุ่งในการค้าหากำไร** และเงินที่ได้รับจากการขายมีจำนวนตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป ผู้มีเงินได้จะต้องยื่นรายการเพื่อขอยกเว้นภาษีเงินได้ในแบบ ภ.ง.ด. 9 ด้วย มิฉะนั้นจะไม่ได้รับยกเว้น เรื่องอย่างนี้มีคดีขึ้นสู่ศาลสูงอยู่เสมอ พึงระวังไว้ดี

การเสียภาษีเงินได้ต้องเสียปีละครั้ง โดยต้องนำเงินได้ที่ได้รับในรอบปีปฏิทินแต่ละปีมายื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไปจากปีที่มีเงิน

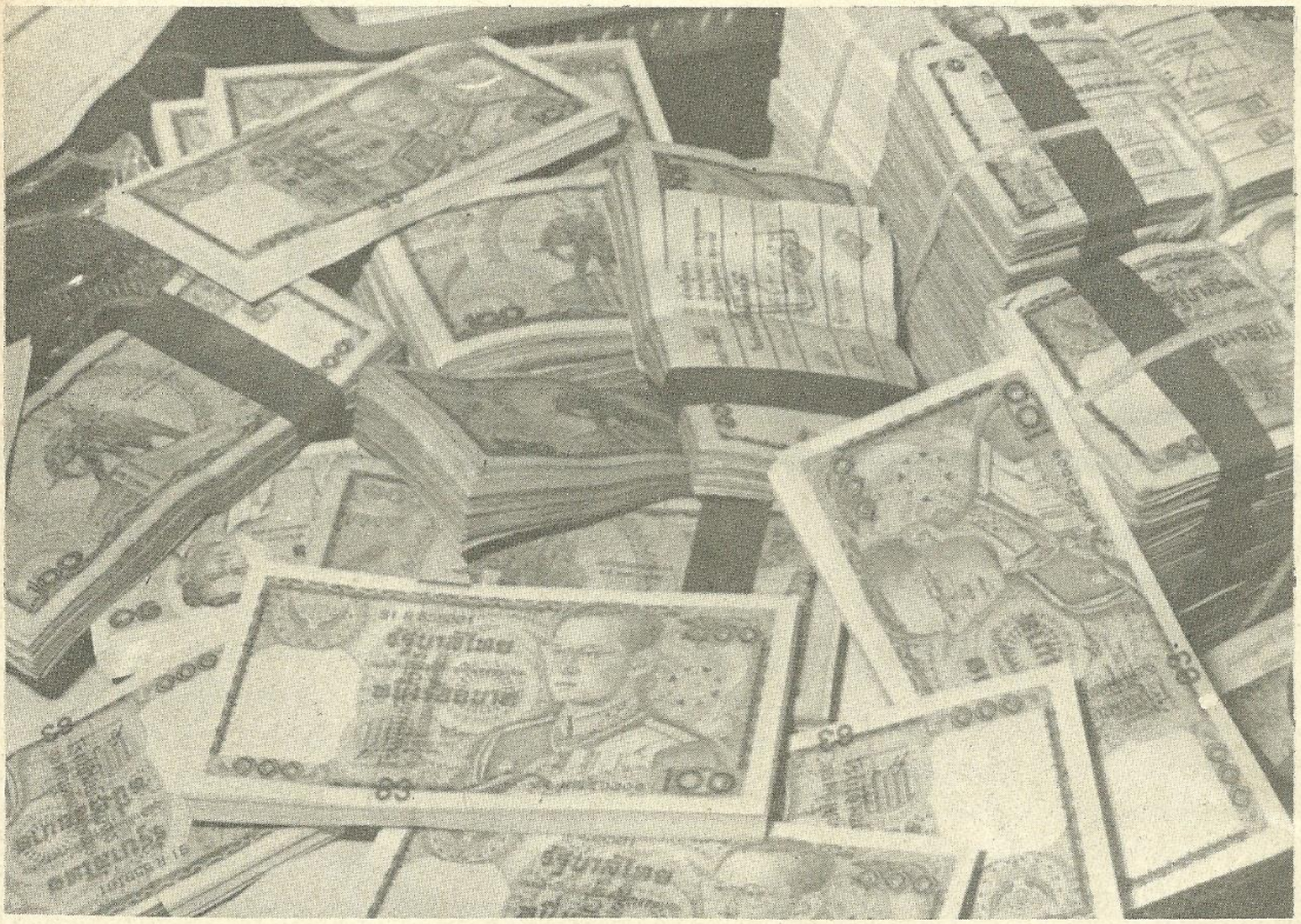

ได้

วิธีคิดภาษีเคร่า ๆ คือ นำเงินได้ตั้ง แล้วหักด้วยค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปออก ซึ่งการหักค่าใช้จ่ายสำหรับรายได้แต่ละประเภทกฎหมายกำหนดอัตราไว้ไม่เหมือนกัน รายละเอียดควรดูจากเอกสารเผยแพร่ของกรมสรรพากรเหลือเท่าใดยังยอมให้หักลดหย่อนสำหรับตัวผู้มีเงินได้ ภริยา หรือสามี และบุตรของผู้มีเงินได้ เบี้ยประกันชีวิตของผู้มีเงินได้และของสามีหรือภริยาอีก ตามที่อธิบายไว้ในแบบ ภ.ง.ด. 9 เหลือเท่าใด ยังหักเงินบริจาคตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้อีกตามที่จ่ายไปจริงแต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือนั้น เมื่อหักแล้วเหลือเท่าใดเรียกว่า **เงินได้สุทธิ** อันเป็นจำนวนเงินที่จะนำมาคิดคำนวณเสียภาษี ผู้มีเงินได้น้อยก็เสียน้อยในอัตราภาษีขั้นต่ำ ตั้งแต่ 10% ขึ้นไปจนถึง 65% รายละเอียดทางการพิมพ์ไว้ในแบบ ภ.ง.ด. 9 แล้ว ถ้าภาษีที่ต้องเสียมีจำนวนตั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป ผู้เสียภาษีมีสิทธิขอแบ่งชำระเป็นงวด ๆ ได้ไม่เกิน 3 งวด ๆละเท่า ๆ กัน จะชำระเป็นเงินสดหรือเช็คก็ได้

2. ภาษีเงินได้นิติบุคคล ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้แก่ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ซึ่งทำมาค้าขายหากำไร อาจจะมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ธนาคาร ร้านสรรพสินค้า หรือร้านลำซำอะหลั่ยยนต์ บริษัทเงินทุน หรือทรัสต์และเครดิตฟองซิเอ ซึ่งมีอยู่มากมายในวงธุรกิจการค้า ส่วนนิติบุคคลที่มิได้ประกอบการค้าหากำไร เช่น มูลนิธิ สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล กุศลสถานเช่นปอเต็กตึ๊ง หรือสภากาชาดไทย วัดวาอาราม เป็นอาทิ ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ เพราะกฎหมายส่งเสริมให้คนทำบุญประกอบการกุศล ยิ่งกว่านั้นถ้าใครบริจาคให้สถานที่เหล่านี้เป็นจำนวนเงินเท่าใดยังนำไปหักจากเงินที่ต้องเสียภาษีได้ด้วย ดังได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนั้นยังมีกิจการที่รัฐส่งเสริมอีกเช่น สหกรณ์ ซึ่งเป็นนิติบุคคลเหมือนกัน และทำการค้าหากำไรด้วย แต่ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ และเอกชนที่ได้ดอกเบี้ยเงินฝากจากสหกรณ์ก็ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเช่นเดียวกัน

การเสียภาษีของนิติบุคคลจำพวกที่ต้องเสียภาษีนั้น มีวิธีการเหมือนภาษีเงินได้ที่เก็บจากบุคคลธรรมดาโดยต้องนำเงินได้ที่นิติบุคคลนั้น ๆ ได้รับในรอบปีบัญชีของตนมายื่นรายการเพื่อเสียภาษีปีละครั้ง ภายใน 150 วันนับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีทุกปี รอบปีบัญชีนั้นไม่ตรงกับปีตามปฏิทินเสมอไป แล้วแต่ข้อบังคับของ

แต่ละห้างแต่ละบริษัท เช่นบริษัทรุ่งเรือง จำกัดมีข้อบังคับไว้ว่าจะทำบัญชีงบดุลภายในเดือนเมษายนของทุกปี ต้องถือว่าสิ้นเดือนเมษายนเป็นสิ้นรอบปีในทางบัญชีของบริษัทรุ่งเรือง บริษัทดังกล่าวต้องไปยื่นรายการเสียภาษีภายใน 150 วันหลังเดือนเมษายนของทุกปี

วิธีคิดภาษีนั้น ให้นำเอารายได้ทั้งปีตั้งแล้วหักด้วยรายจ่ายทั้งปี แต่ต้องไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับรายได้แต่ละประเภท เหลือเท่าใดเรียกว่า **กำไรสุทธิ** แล้วคิดภาษีจากกำไรสุทธินั้นตามอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งมีแบบฟอร์มกรอกรายการเสียภาษีต่างหากจากบุคคลธรรมดา มีคำแนะนำในแบบ ภ.ง.ด. 5 โดยละเอียดอยู่แล้ว หากไม่เข้าใจอะไรก็สอบถามเจ้าหน้าที่สรรพากรได้

การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลนี้กฎหมายไม่ยอมให้หักลดหย่อนเหมือนกรณีบุคคลธรรมดา

เสียที่ไหน

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น ในต่างจังหวัดเสียได้ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่ผู้มีรายได้มีภูมิลำเนา ส่วนในกรุงเทพฯเสียได้ที่ที่ว่าการอำเภอท้องที่หรือที่เรียกว่าเขต หรือจะเสียที่กองคลัง กรมสรรพากร ก็ได้

3. ภาษีการค้า ผู้มีหน้าที่เสียภาษีการค้าได้แก่ผู้ประกอบการค้า ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

คำว่า **การค้า** นั้นหมายความว่าการประกอบธุรกิจ พาณิชย์ การอุตสาหกรรม การเกษตร การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการให้บริการใด ๆ เพื่อหาประโยชน์อันมีมูลค่า เช่น ตัดผม ตัดเสื้อ อาบ-อบ-นวด เป็นนายหน้าอาชีพ ทำการขนส่ง รับเหมาก่อสร้าง เป็นต้น ตามที่ระบุไว้ในบัญชีอัตราภาษีการค้า ผู้ประกอบการค้าอื่นไม่ต้องเสีย

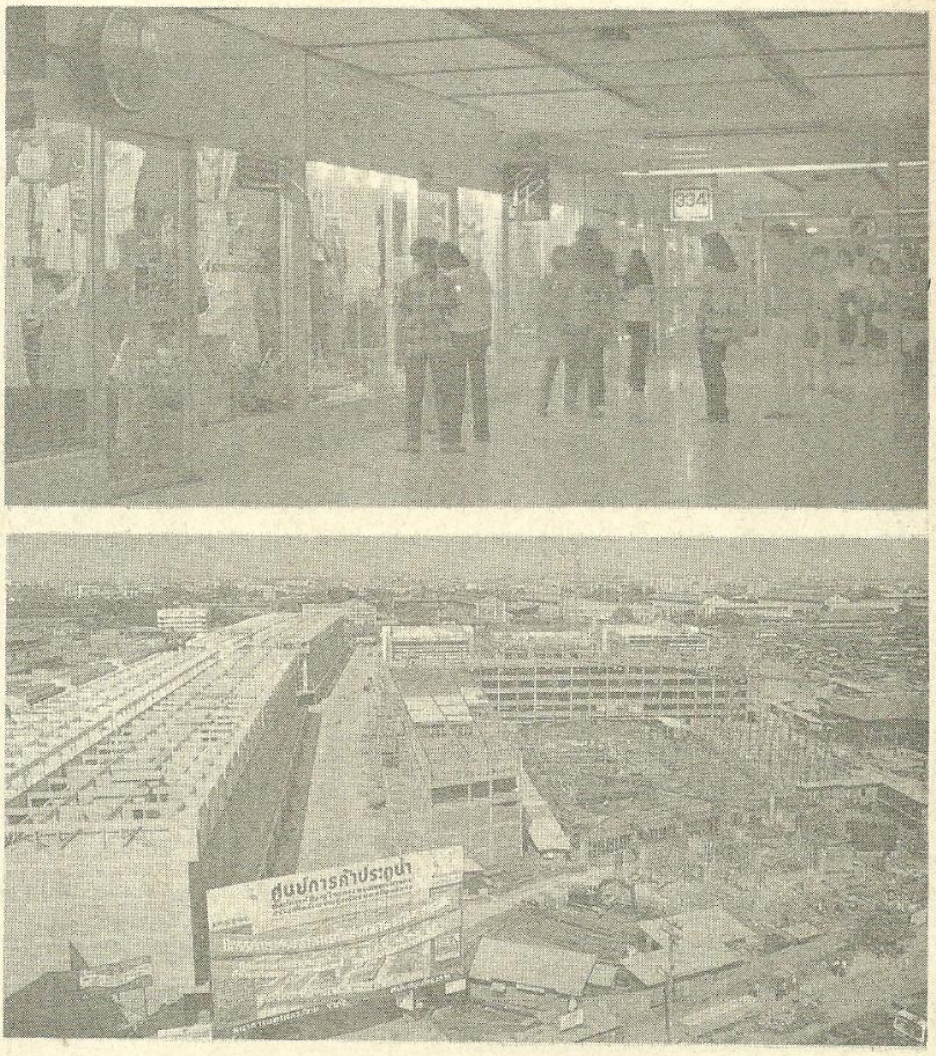

ภาษีการค้าเรียกเก็บจากธุรกิจการค้าประเภทต่าง ๆ

ผู้ประกอบการค้ามีหน้าที่มากกว่าผู้เสียภาษีเงินได้ กล่าวคือ จะต้องจดทะเบียนการค้าภายใน 30 วัน นับแต่วันเริ่มประกอบการค้า เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น เช่น ผู้ให้เช่าเครื่องเรือน หรือผู้นำเข้าซึ่งสินค้าโดยมิใช่เพื่อขาย และมิได้เป็นผู้ประกอบการค้าตามปกติ เช่น สั่งรถยนต์เข้ามาใช้ส่วนตัวเป็นต้น หรือผู้ขายหลักทรัพย์แทนตัวการและต้องเสียภาษีการค้าแทนตัวการ หรือผู้นำเข้าซึ่งเครื่องจักรเพื่อใช้เอง แต่ภายหลังได้นำไปใช้ในการอื่น หรือผู้ดัดแปลงหรือจัดให้ผู้อื่นดัดแปลงสิ่งใด ๆ ให้เป็นรถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารมีที่นั่งไม่เกิน 10 คน โดยมิใช่เพื่อขาย ต้องเสียภาษีการค้า แต่ไม่ต้องจดทะเบียนการค้า

สำหรับผู้มีสถานการค้าหลายแห่งที่จะต้องจดทะเบียนการค้านั้น ให้แยกยื่นคำขอจดทะเบียนการค้าไว้ในทุกแห่งเป็นรายสถานการค้าไป

สถานที่จดทะเบียนการค้านั้น ปกติยื่นได้ที่สำนักงานสรรพากรอำเภอท้องที่ที่สถานการค้านั้นตั้งอยู่ แต่ถ้าสถานการค้าใดตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองจะยื่นคำขอต่อสรรพากรจังหวัดก็ได้ สำหรับผู้ประกอบการค้าในกรุงเทพฯ นอกจากจะจดทะเบียนการค้าที่สำนักงานสรรพากรตามเขตต่าง ๆ ได้แล้ว ยังอาจจะจดทะเบียนที่กรมสรรพากร หรือที่สำนักงานภาษีสรรพากร ซึ่งแยกไปตั้งอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ได้อีก เช่น ผู้ที่อยู่ในเขตสัมพันธวงศ์อาจยื่นต่อสำนักงานภาษี

สรรพากรพื้นที่ 2 ที่อาคารโรงเรียนยาสูบ อุปถัมภ์เดิม สะพานเหลือง ถนนพระราม 4 เป็นต้น

ในการเสียภาษีการค้านั้น ผู้ประกอบการค้าจะต้องยื่นแบบแสดงรายการ (ภ.ด. 4) แจ้งรายรับก่อนหักรายจ่ายที่ได้รับมาในแต่ละประเภท เป็นรายเดือนไป ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป : ปกติจะต้องยื่นรายการและชำระภาษีต่ออำเภอท้องที่ทุกเดือนไม่ว่าเดือนนั้นจะมีรายรับหรือไม่ก็ตาม ถ้าเดือนใดมีรายรับไม่ถึงสองพันบาท หรือคำนวณภาษีแล้วไม่ถึง 15 บาท จะได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีสำหรับเดือนนั้น แต่ก็ยังคงมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการตามกฎหมายอยู่

4. อากรแสตมป์ ผู้มีหน้าที่เสียอากรแสตมป์ได้แก่ผู้กระทำตราสาร หรือเอกสารที่กฎหมายกำหนดไว้ดังที่ระบุไว้ในบัญชีอัตราอากรแสตมป์ เช่น สัญญาเช่าที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง สัญญากู้ยืมเงิน สัญญารับจ้างต่าง ๆ ใบมอบอำนาจ เช็ค ใบเสร็จรับเงินเฉพาะที่เป็นการรับเงินรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือการรับเงินในกรณีจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมซื้อขายที่ดิน ทรัพย์บ้านเรือน และใบรับเงินกรณีขายยานพาหนะที่ต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นต้น

การเสียอากรแสตมป์นั้น ปัจจุบันมีสองวิธี คือ การซื้อดวงอากรแสตมป์เป็นจำนวนเงินเท่ากับอัตราอากรแสตมป์ที่กฎหมายกำหนดให้เสีย มาปิดทับบนตราสารหรือเอกสารที่ต้องเสียอากรนั้น แล้วขีดฆ่าให้แสตมป์นั้นใช้อีกไม่ได้วิธีหนึ่ง การฆ่าแสตมป์อากรนั้นอย่าลืมลงวันเดือนปีที่ขีดฆ่าเสียด้วย อีกวิธีหนึ่งก็คือ ชำระค่าอากรแสตมป์เป็นตัวเงินตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

อากรแสตมป์ที่ใช้ปิดเอกสารหรือตราสารนั้นจะซื้อจากท้องตลาดหรือจากเจ้าหน้าที่ของทางการก็ได้ ขออย่างเดียวอย่าให้เป็นอากรแสตมป์ที่ใช้แล้วก็แล้วกัน

การไม่ปิดอากรแสตมป์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นมีผลเสีย 2 ประการ คือ ผู้นั้นจะต้องเสียอากรเพิ่มประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ตราสารที่มิได้ปิดอากรแสตมป์ตามกฎหมายนั้น จะนำไปอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาในโรงศาลในคดีแพ่งไม่ได้ จนกว่าจะได้เสียอากรครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว ข้อนี้พึงระวังให้มาก เพราะมีปรากฏอยู่ในศาลเสมอ

5. อากรมหรสพ ผู้มีหน้าที่เสียอากรมหรสพได้แก่เจ้าของหรือผู้จัดให้มีมหรสพ มหรสพที่ต้องเสียอากรมหรสพปัจจุบันมี 4 ประเภท คือ ภาพยนตร์ มหรสพอื่นผสมภาพยนตร์ โบว์ลิ่ง และการแข่งม้าเท่านั้น มหรสพอื่นนอกกว่านี้ไม่ต้องเสียอากรมหรสพ

วิธีการเสียอากรมหรสพนั้น ผู้จัดให้มีมหรสพจะต้องติดต่อกับกองอากร กรมสรรพากร สำหรับกรณีจัดมหรสพในกรุงเทพมหานคร หรือติดต่อกับสมุห์บัญชีอำเภอท้องที่ที่จัดให้มีมหรสพสำหรับกรณีในต่างจังหวัด เพื่อขอเสียอากรมหรสพเป็นตัวเงิน เป็นการล่วงหน้าก่อนให้คนเข้าชมมหรสพ หรือรับตั๋วที่กรมสรรพากรจัดพิมพ์ขึ้นไปจำหน่ายตามอัตราอากรมหรสพที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ได้

6. ภาษีโรงเรือน ภาษีโรงเรือนนี้เรียกเต็ม ๆ ว่า ภาษีโรงเรือนและที่ดิน เพราะเสียควบกัน ภาษีประเภทนี้จัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 เดิมใช้เฉพาะในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลเท่านั้น เป็นรายได้ของเทศบาลและสุขาภิบาล แล้วแต่กรณี ตั้งแต่ 1 มกราคม ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมาใช้สำหรับโรงเรือนนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลด้วย

ทรัพย์สินที่ต้องแจ้งเสียภาษีโรงเรือนนั้นได้แก่อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นบรรดาที่ให้เช่าที่ทำการค้าขาย ที่ไว้สินค้าที่ประกอบการอุตสาหกรรม ที่ให้ญาติ พ่อแม่ หรือผู้อื่นอาศัย และที่ใช้ในกิจการอื่น ๆ ในปีที่เพิ่งผ่านมา

การแจ้งเสียภาษีโรงเรือนนั้น ในกรุงเทพมหานครให้แจ้งที่เขตท้องที่ที่โรงเรือนนั้น ๆ ตั้งอยู่ ส่วนในต่างจังหวัด ถ้าอยู่ในเขตเทศบาลก็ให้แจ้งต่อสำนักงานเทศบาล ในเขตสุขาภิบาลแจ้งต่อสำนักงานสุขาภิบาล และถ้าอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลแล้วแต่กรณี ให้แจ้งต่ออำเภอท้องที่ ภายในเวลาตามประกาศของพนักงานเจ้าหน้าที่ปกติตกอยู่ในราวเดือนมีนาคมของปีถัดไป ผู้ใดไม่แจ้งภายในกำหนดอาจจะถูกปรับ และถ้าแจ้งเท็จด้วยเจตนาที่จะฉ้อโกง ก็มีโทษถึงจำคุก หากเจ้าของโรงเรือนไม่ว่างจะให้คนอื่นไปแจ้งแทนก็ได้ แต่ต้องทำใบมอบอำนาจให้ผู้แจ้งแทนถือติดมือไปด้วย

อัตราภาษีโรงเรือน เจ้าพนักงานจะเป็นผู้คำนวณตามประเภทของโรงเรือน ถ้าเป็นบ้านเช่าตกอยู่ในราว 12% ของค่าเช่า

7. ภาษีที่ดิน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าภาษีบำรุงท้องที่ เป็นภาษีที่เก็บจากเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดิน ไม่ว่าที่ดินนั้นจะเป็นที่ดินมือเปล่ามีเพียงหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3) หรือใบแจ้งการครอบครอง (ส.ค. 1) ก็ต้องเสียภาษีทั้งนั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ครอบครองหรือเจ้าของที่ดินต่อไปนี้หาต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ไม่ กล่าวคือ

- ที่พระราชวังอันเป็นส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐที่ใช้ในกิจการของรัฐหรือสาธารณะ โดยมิได้หาประโยชน์
- ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่น ที่ใช้ในราชการส่วนท้องถิ่นหรือสาธารณะโดยมิได้หาประโยชน์

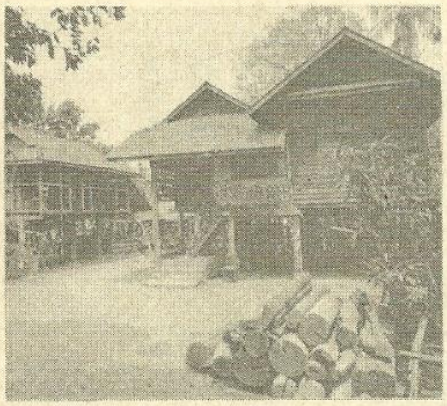

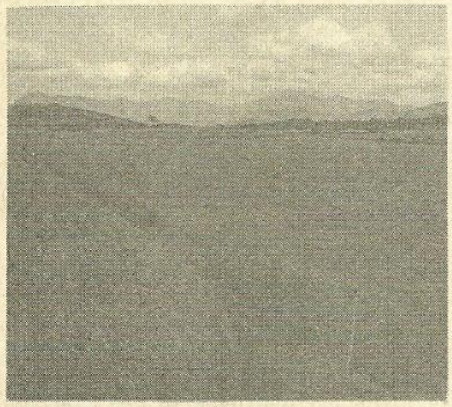

เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน โรงเรือน จะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐ

● ที่ดินที่ใช้ในการพยาบาลสาธารณะ การศึกษา หรือการกุศลสาธารณะ

● ที่ดินของวัด หรือที่ดินที่ใช้เป็นศาลเจ้าที่มิได้หาประโยชน์ และที่ดินที่ใช้เฉพาะศาสนกิจของศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

● ที่สุสานและฌาปนสถาน

● ที่ดินของการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า หรือการท่าเรือของรัฐ

● ที่ดินที่ต่อเนื่องกับโรงเรือนที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนอยู่แล้ว

● ที่ดินที่เอกชนให้ทางราชการจัดใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะ

● ที่ดินที่ตั้งที่ทำการขององค์การสหประชาชาติ ทบวงการผู้ชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ หรือองค์การระหว่างประเทศอื่นที่ไทยมีข้อผูกพันให้ยกเว้นภาษีให้

● ที่ดินที่ตั้งที่ทำการของสถานทูต หรือสถานกงสุล

● ที่ดินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ภาษีนี้ในเขตเทศบาลเป็นรายได้ของเทศบาล และในเขตสุขาภิบาลก็เป็นรายได้ของสุขาภิบาลนั้น ๆ ส่วนภาษีที่เก็บนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลเป็นรายได้ของจังหวัด

ภาษีนี้เก็บตามราคาที่ดินซึ่งทางการจะประเมินราคาปานกลางสำหรับที่ดินเพื่อเสียภาษีในตำบลต่าง ๆ ทุก ๆ 4 ปี ถ้าเจ้าของที่ดินคนใดไม่เห็นด้วยกับราคาที่ทางการประเมิน ผู้นั้นก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ประกาศราคาประเมิน และถ้าที่ดินบริเวณใดเพาะปลูกไม่ได้ผล เพราะเหตุอันพ้นวิสัย เช่นน้ำท่วมเป็นต้น เจ้าของที่ดินนั้นก็มีสิทธิที่จะขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีให้ได้ เช่นเดียวกัน

ปกติเจ้าของที่ดินซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ จะไปยื่นแบบแสดงรายการที่ดินเป็นรายแปลงตามแบบของทางราชการที่คุ้นกันที่สุดแต่เดิมมาก็คือ ภ.บ.ท. 6 ปัจจุบันนี้เรียก ภ.บ.ท. 5 แต่ในบางกรณีกำนันผู้ใหญ่บ้านจะสำรวจที่ดินแล้วยื่นรายการที่ดินที่สำรวจแทนเจ้าของที่ดินก็ได้

การยื่นแบบแสดงรายการที่ดินสำหรับที่ดินในเขตเทศบาลให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานประเมิน ณ สำนักงานเทศบาลที่ที่ดินแปลงนั้นอยู่ในเขต หรือยื่น ณ สถานที่ที่นายกเทศมนตรีกำหนด ส่วนนอกเขตเทศบาลให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานประเมิน ณ ที่ว่าการอำเภอที่ที่ดินแปลงนั้นอยู่ในเขต หรือ ยื่น ณ สถานที่อื่นที่นายอำเภอกำหนด ซึ่งอาจจะเป็นที่ใดก็ได้ตามแต่นายอำเภอจะกำหนด เช่นให้ยื่นต่อนายอำเภอในโอกาสที่ออกไปตรวจราชการก็ได้ โดยยื่นก่อนเดือนมกราคมของปีที่มีการตีราคาที่ดินปานกลางนั้น

กำหนดเสียภาษี ภาษีบำรุงท้องที่เสียได้ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน เว้นแต่กรณีที่ทางการแจ้งการประเมินหลังเดือนมีนาคม กรณีหลังนี้ให้ชำระภาษีภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมิน

สถานที่เสียภาษี ได้แก่สำนักงานเทศบาลในกรณีที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือที่ว่าการอำเภอในกรณีที่ที่ดินตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล แต่ถ้านายกเทศมนตรีหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณีกำหนดให้เสียได้ ณ ที่ใดก็ให้นำไปชำระได้ ณ ที่นั้น

โทษ สำหรับผู้ซึ่งแจ้งความเท็จไม่ยอมชี้เขตหรือไม่ยอมแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน หรือขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่มีทั้งโทษจำคุกและปรับ ส่วนเจ้าของที่ดินที่ค้างชำระค่าภาษีนอกจากจะต้องเสียภาษีเพิ่มแล้วยังอาจถูกยึดที่ดินหรือทรัพย์อื่นออกขายทอดตลาดเอาเงินมาชำระหนี้ภาษีที่ค้างชำระได้

การลดหย่อนและยกเว้นภาษี

ใช้สำหรับบุคคลธรรมดาซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงที่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน และใช้ที่ดินนั้นเป็นที่อยู่อาศัยของตน เป็นที่เลี้ยงสัตว์ของตน หรือประกอบการกสิกรรมของตน ได้รับการลดหย่อนไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- ที่ดินนอกเขตเทศบาลหรือนอกเขตสุขาภิบาล ลดหย่อนให้ 5 ไร่
- ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลหรือเขตสุขาภิบาล ลดหย่อนให้ 1 ไร่
- ที่ดินในเขตเทศบาลเมือง ลดหย่อนให้ 200 ตารางวา
- ที่ดินในเขตเทศบาลนคร ซึ่งรวมทั้งในกรุงเทพฯด้วย ลดหย่อนให้ 100 ตารางวา

แต่ถ้าที่ดินที่กล่าวมานั้นมีสิ่งปลูกสร้างที่ใช้เป็นสถานการค้าหรือให้เช่าไม่ได้รับการลดหย่อนสำหรับส่วนที่ดินที่มีสิ่งปลูกสร้างเช่นว่านั้น

ภาษีบำรุงท้องที่นี้เดิมเก็บตามประมวลรัษฎากร เพิ่งแยกมาเป็นกฎหมายเอกเทศเมื่อปี พ.ศ. 2508 มานี้

คุณธรรมและจริยธรรมของพลเมืองไทย

ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

คุณธรรม หมายถึงธรรมหรือหลักความประพฤติที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้ยึดถือและปฏิบัติตาม ส่น *จริยธรรม* หมายถึงธรรมหรือหลักความประพฤติที่ควรแก่การยึดถือและปฏิบัติตาม เพราะฉะนั้น เมื่อรวมคำว่าคุณธรรมและจริยธรรมเข้าด้วยกัน จึงหมายความถึงธรรมหรือหลักความประพฤติอันดีงามและถูกต้อง ที่ควรแก่การยึดถือและปฏิบัติตาม ซึ่งจะให้คุณให้ประโยชน์แก่ผู้ยึดถือและปฏิบัติตามเสมอ

คุณธรรมและจริยธรรมที่ประชาชนเคยยึดถือ และถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งควรแก่การปลูกฝังให้แก่ประชาชนไทยต่อไป อันจะช่วยทำให้ประชาชนไทยสามารถบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดีของชาติได้อย่างสมบูรณ์พร้อม มีมากมายหลายประการ แต่ที่ควรกล่าวถึงในที่นี้ มี 10 ประการคือ.-

1. ความนิยมการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทอดทูนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ คุณธรรมและจริยธรรมข้อนี้สำคัญมาก เพราะเป็นหลักความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม มีประโยชน์อย่างมากมหาศาลแก่ประชาชนและประเทศชาติ จึงเป็นหลักธรรมประพฤติที่ควรยึดถือและปฏิบัติอย่างยิ่ง เราทราบกันดีว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ถือว่าอำนาจอธิปไตย หรืออำนาจสูงสุดในการปกครองมาจากปวงชน และเพื่อความสะดวกในการปกครองปวงชน จึงเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ออกกฎหมายและบริหารประเทศให้เป็นไปตามที่ปวงชนต้องการ ด้วยเหตุนี้การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ให้ประโยชน์สุขมากที่สุดแก่ประชาชนจำนวนมากที่สุด นอกจากนั้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยยังให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าสามารถทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า ดังจะเห็นได้ว่าประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตย เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ นอรเวย์ เบลเยี่ยม สวีเดน และญี่ปุ่น เป็นต้น ล้วนมีความเจริญก้าวหน้าทั้งนั้น

ส่วนสถาบันชาตินั้นก็มีความสำคัญต่อประชาชนเองอย่างมาก ดังที่ได้เห็นกันแล้วว่า ประชาชนที่สิ้นชาตินั้น เช่นชาวเขมรในปัจจุบันต้องประสบความยากลำบากแสนสาหัสเพียงใด ฉะนั้นสถาบันชาติจึงเป็นสิ่งที่พลเมืองต้องรักและเทอดทูนอย่างยิ่ง รวมทั้งพร้อมที่จะสละชีวิตเป็นชาติพลี ในทำนองเดียวกันศาสนาก็มีความสำคัญต่อประชาชนมากเช่นกัน เพราะเป็นสิ่งที่ให้ความอบอุ่น และเป็นที่พึ่งทางใจแก่ผู้ที่เชื่อถือ รวมทั้งช่วยให้สมาชิกในสังคมอยู่รวมกันได้อย่างเป็นสุข ฉะนั้น ศาสนา จึงเป็นสถาบันที่ประชาชนควรรักและเทอดทูน สำหรับพระมหากษัตริย์นั้นเล่า มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติและประชาชนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่าพระมหากษัตริย์ไทย จำนวน 50 พระองค์ เกือบทั้งหมดได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประเทศชาติ และประชาชนเสมอมา พระองค์ช่วยสร้างประเทศไทยให้เป็นปึกแผ่น รักษาความมั่นคงและเอกราชของชาติไว้ได้เกือบตลอดเวลา ซึ่งช่วยทำให้ประชาชนไทยได้มีแผ่นดินอยู่อาศัยอย่างอิสระไม่เป็นทาสของใคร จึงทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่อย่างมั่นคงในประเทศไทยตลอดมากว่า 700 ปีแล้ว และจะต้องดำรงอยู่เป็นหลักชัยและสัญญลักษณ์ของประเทศไทยตลอดไปชั่วกาลนาน ด้วยเหตุนี้การรักและเทอดทูนพระมหากษัตริย์จึงเป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่ควรแก่การยึดถือ และถ่ายทอดให้แก่ประชาชนไทยตลอดไป

2. การมีระเบียบวินัย หมายความว่าควบคุมตัวเองมิให้ละเมิดระเบียบข้อบังคับได้ โดยไม่ต้องมีใครมาสั่ง เป็นคุณธรรมและจริยธรรมอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประชาชนและประเทศชาติ ดังจะเห็นได้ว่าในประเทศที่ประชาชนมีระเบียบวินัย เช่น ญี่ปุ่น และเยอรมันนี เป็นต้น ประชาชนจะประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกันได้ดี ตลอดจนเคารพในสิทธิของกันและกัน นอกจากนั้นคุณธรรมข้อนี้ยังทำ

ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง และสามารถอำนวยประโยชน์สุขให้แก่ชนในชาติได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็จะดำรงอยู่ได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง ถ้าพลเมืองมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ

ให้ประเทศทั้งสองนี้สามารถฟื้นฟูจากสภาพของการแพ้สงคราม และเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วกว่าประเทศที่เป็นผู้ชนะสงครามโลกครั้งที่สองเสียอีก

3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายความว่าทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมากต่อประเทศชาติและประชาชนเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าพลเมืองของประเทศไทยรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด ประชาชนก็จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและในชีวิต ซึ่งจะเป็นผลดีต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวมด้วย ตัวอย่างเช่น นักเรียนมีหน้าที่เรียน ก็ต้องตั้งใจเรียน และเรียนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งย่อมจะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนอย่างแน่นอน หรือ เช่น ข้าราชการที่มีหน้าที่รับใช้ประชาชนก็ต้องตั้งใจทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ซึ่งย่อมจะทำให้ข้าราชการผู้นั้นประสบความสำเร็จในหน้าที่ราชการ

4. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึงการดำรงชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมากต่อประชาชนและประเทศชาติเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าพลเมืองไทยดำรงชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทระหว่างกันในสังคมจะไม่เกิดขึ้นเลย และอาจจะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีตำรวจหรือศาลมาคอยทำหน้าที่ระงับความขัดแย้งหรือข้อพิพาทระหว่างประชาชนในสังคมในทำนองเดียวกัน ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตจะเป็นที่รักใคร่และยกย่องของประชาชน จะไม่มีประชาชนคนใดคิดต่อต้านหรือทำร้ายข้าราชการ

5. การเสียสละเพื่อส่วนรวม หมายถึงการเสียสละประโยชน์ส่วนตนบางอย่างเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมาก ต่อประเทศชาติและประชาชนเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าพลเมืองของประเทศไทยยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเสมอแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าเร็วขึ้น และประชาชนเองก็จะได้รับประโยชน์จากความเจริญก้าวหน้านี้ ตัวอย่างเช่น ถ้าประชาชนโดยทุกคนเสียสละเวลาและทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อยช่วยรัฐบาลพัฒนาประเทศ ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอย่างมาก

6. ความสามัคคี หมายถึงความรักใคร่กลมเกลียวกัน และช่วยเหลือการทำงานเพื่อส่วนรวม เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมากต่อประเทศชาติและประชาชนเช่นกัน ซึ่งนักเรียนคงได้ยินคำขวัญอันหนึ่งที่ว่า "สามัคคีคือพลัง" อาจกล่าวได้ว่า ถ้าประชาชนไทยมีความสามัคคีไม่แตกแยกและร่วมแรงใจกันทำงานเพื่อส่วนรวม ประเทศไทยจะมีความเข้มแข็งที่มิตรประเทศจะต้องเคารพและศัตรูจะเกรงขาม ซึ่งก็จะเป็นผลทำให้ประชาชนไทยดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขและร่มเย็น

7. ความกล้าหาญ หมายถึงความพร้อมที่จะเสียสละชีวิตเป็นชาติพลี เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมากต่อประเทศชาติและประชาชน ชนชาติไทยได้ชื่อว่าเป็นชนชาติที่กล้าหาญและพร้อมที่จะเสียสละชีวิตเป็นชาติพลี เพื่อปกป้องประเทศชาติให้พ้นจากการรุกรานของศัตรูมาช้านาน ซึ่งได้ช่วยให้ประเทศชาติไทยดำรงความเป็นเอกราชมาได้จนทุกวันนี้ ฉะนั้นประชาชนไทยในปัจจุบันจะต้องรักษาคุณธรรมและจริยธรรมข้อนี้ไว้ตลอดไป รวมทั้งถ่ายทอดให้คนไทยรุ่นต่อไปด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนไทยได้มีชีวิตอย่างเสรีตลอดไปและไม่ตกเป็นทาสของประเทศใด

8. การไม่โลภ ไม่ขโมย และไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตของผู้อื่น เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมากต่อประชาชนและประเทศชาติ หากพลเมืองยึดถือและปฏิบัติตามได้ก็จะทำให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อยปราศจากโจรผู้ร้ายและอาชญากรรมที่ร้ายแรงต่าง ๆ และประชาชนก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข และสามารถสร้างความเจริญให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้

9. การละอายและเกรงกลัวในการกระทำชั่ว เป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญมากต่อประชาชนและประเทศชาติ กล่าวคือ ถ้าพลเมืองของประเทศมีความละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่วแล้ว สิ่งไม่ดีไม่งามต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นในสังคม และทำให้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีเจ้าหน้าที่ไว้คอยปราบคนชั่ว ประชาชนเองก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข และรัฐบาลก็จะได้ให้ความสนใจต่อการเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ

แทนที่จะต้องมาคอยพะวงต่อการกระทำของคนชั่วหรืออันธพาล

10. ความเชื่อมั่นในตนเองและมีเหตุผลในการกระทำ หมายความว่าต้องมีความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่าตนเองเท่านั้นที่จะสามารถช่วยตนเองได้ ฟ้าดินหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่สามารถจะช่วยตนให้ประสบความสำเร็จในการกระทำต่าง ๆ ได้ คุณธรรมและจริยธรรมข้อนี้มีความสำคัญมากต่อประชาชนและประเทศชาติเช่นกัน และจะต้องปลูกฝังให้คนไทยยึดมั่นให้ได้ และถ่ายทอดไปให้แก่อนุชนรุ่นต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ เพราะในปัจจุบันประชาชนของไทยจำนวนมากไม่เชื่อมั่นในตนเอง และไม่ใช้เหตุผลในการกระทำ ตัวอย่างเช่น คนไทยจำนวนไม่น้อยยังเชื่อในไสยศาสตร์อย่างงมงาย เชื่อเรื่องฤกษ์ยาม และเชื่อเรื่อง "ดวง" เป็นต้น จะทำอะไรสักอย่างก็ต้องไปปรึกษาหมอดูเพื่อขอฤกษ์ดี ๆ ซึ่งบางครั้งก็ทำให้เสียเวลาและเสียเงินทองโดยใช่เหตุ รวมทั้งทำให้เกิดความไม่สะดวกในการกระทำนั้น ๆ เช่น ฤกษ์เปิดร้านค้าใหม่เวลาตีสี่ หรือฤกษ์ส่งตัวเจ้าสาวให้แก่เจ้าบ่าวเวลาตีสอง เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ถ้าประชาชนไทยมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีเหตุผลในการกระทำแล้ว คนไทยก็จะกล้าอย่างมีเหตุผลทำงานใหญ่ ๆ ให้สำเร็จได้ เช่น กล้าลงทุนในกิจการใหญ่ ๆ เป็นต้น ซึ่งก็จะทำให้ธุรกิจสำคัญ ๆ อยู่ในมือของคนไทยมากขึ้น แทนที่จะอยู่ในมือของชาวต่างด้าวอย่างมากในปัจจุบัน นอกจากนั้นคุณธรรมและจริยธรรมข้อนี้ ถ้าปลูกฝังให้คนไทยส่วนใหญ่ยึดถือและปฏิบัติตามได้อย่างกว้างขวาง ก็จะช่วยทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปได้ และดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงด้วย ทั้งนี้ ก็เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของพลเมืองที่เชื่อมั่นในตนเอง และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยเหตุผล ตัวอย่างเช่น ถ้าพิจารณาด้วยเหตุผลประชาชนควรจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ดีและซื่อสัตย์เป็นผู้แทน มิใช่เลือกผู้สมัครที่แจกเงินทองและสิ่งของเป็นผู้แทน ซึ่งก็จะทำให้ได้ผู้แทนที่ดีและซื่อสัตย์ไปออกกฎหมายและบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

คุณธรรมและจริยธรรมทั้ง 10 ประการดังกล่าวข้างต้น ควรที่เราชาวไทยทุกคนจะได้ช่วยกันปลูกฝังและสืบทอดให้ฝังรากลึกในสังคมไทยตลอดไป

วันขึ้นปีใหม่ไทย

ปราโมทย์ ทัศนาสุวรรณ

เทศกาลขึ้นปีใหม่มาถึงอีกปีหนึ่งแล้ว

ปีใหม่ปีนี้มีความหมายแก่ชีวิตของคนไทยมากกว่าปีก่อน ๆ ทั้งนี้ก็ด้วยเป็นปีที่กรุงรัตนโกสินทร์ของเรามีอายุครบ 200 ปี นับแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้ามหาราชทรงสถาปนากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นนครหลวงแห่งใหม่ของชาวไทย เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2325

200 ปีของกรุงรัตนโกสินทร์ก็คือ 200 ปีของพระบรมราชวงศ์จักรี ที่ทรงสืบสันตติวงศ์มาโดยไม่ขาดสาย ทรงสร้างความรุ่งเรืองไพศาลให้แก่ชาติไทยอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่คนไทยเกือบสิ้นชาติเมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าข้าศึกในปี พ.ศ. 2310 นั้น

ปีใหม่ปีนี้จึงเป็นปีที่มีความหมายอันยิ่งใหญ่แก่ชาวไทยทุกคน

เรื่องของวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งเดี๋ยวนี้เราถือวันที่ 1 มกราคมเป็นวันขึ้นปีใหม่ ตามแบบนานาอารยประเทศนั้น เป็นเรื่องที่เพิ่งจะมาใช้กันเมื่อสัก 40 ปีที่ผ่านมานี่เอง เพราะเมื่อสมัยก่อนนั้น คนไทยเรามีวันขึ้นปีใหม่ของเราเอง ซึ่งไม่ตรงกับวันที่ 1 มกราคม เช่นปัจจุบัน เรื่องราวความเป็นมาของวันปีใหม่ไทยแต่เดิมนั้น นับว่าเป็นเรื่องน่ารู้น่าสนใจทีเดียว ก็จะขอนำมาเล่าสู่กันฟัง ก่อนที่เด็ก ๆ รุ่นหลังจะพากันลืมไปเสียหมด

มนุษย์แต่สมัยโบราณมานั้น มิใช่คนโง่ แต่เป็นคนฉลาด ที่รู้จักสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้น จนกระทั่งสามารถกำหนดวันเดือนปีขึ้นได้

สิ่งที่ทำให้ผู้คนในสมัยโบราณ สามารถกำหนดวันเวลาของโลกได้นั้นคือพระอาทิตย์และพระจันทร์

ผู้คนในโลกนี้สมัยเมื่อยังไม่มีการติดต่อสื่อสารหรือคมนาคมไปมาหาสู่กันนั้น มีอยู่ทั้งสองซีกโลกคือ ตะวันออก และตะวันตก ชาวตะวันตกนั้นชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่สามารถกำหนดวันเวลาของโลกได้ก็คือชาวกรีกโบราณ โดยเขาถือดวงอาทิตย์เป็นหลักในการกำหนดวันเดือนนี้ ซึ่งเรียกกันว่าเป็นการนับทางสุริยะคติ

ส่วนคนไทยเราในสมัยโบราณ อันรวมทั้งชาวประเทศข้างฝ่ายบูรพาทั้งหลาย นับวันเดือนปีกันโดยถือดวงจันทร์เป็นหลัก เรียกว่าเป็นการนับทางจันทรคติ

จากการสังเกตของคนไทยสมัยก่อนนั้นพบว่า ดวงจันทร์จะเริ่มปรากฏขึ้นบนขอบฟ้าฟากทิศตะวันออกในลักษณะเริ่มแรกที่เป็นจันทร์เสี้ยว แล้วค่อย ๆ เต็มดวงขึ้นทุกทีจนกระทั่งเต็มดวงในที่สุด

คนไทยเราจึงเรียกปรากฏการณ์ของดวงจันทร์นี้ว่า ข้างขึ้น และนับวันตั้งแต่เริ่มเห็นดวงจันทร์จนกระทั่งเต็มดวงได้ 15 วัน

หลังจากจันทร์เต็มดวงแล้ว ก็จะเริ่มกลายเป็นจันทร์เสี้ยวไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งหมดดวงไม่มีจันทร์บนท้องฟ้าอีกต่อไป เราเรียกกันว่า ข้างแรม และนับแต่จันทร์เต็มดวงจนกระทั่งกลายเป็นจันทร์เสี้ยวหายไปนั้น ก็เป็นระยะเวลาประมาณ 15 วันอีกเช่นกัน

วัฏจักรของดวงจันทร์บนท้องฟ้ารวมเวลาได้ 30 วันพอดี นั่นคือ 1 เดือน

คนไทยเราจึงนับวันเดือนตามปรากฏการณ์ของดวงจันทร์ แต่ไม่นับเป็นวันที่ 1 วันที่ 2 วันที่ 3 เรื่อยไปเหมือนการนับตามแบบสุริยะคติของชาวกรีกโบราณ แต่จะนับเป็นวันขึ้น 1 ค่ำ วันขึ้น 2 ค่ำ ฯลฯ และวันแรม 1 ค่ำ วันแรม 2 ค่ำเรื่อยไป

เมื่อสมัยก่อนนั้น คนไทยเรามีวันขึ้นปีใหม่ของเราเอง ซึ่งไม่ตรงกับวันที่ 1 มกราคมเช่นปัจจุบัน เรื่องราวความเป็นมาของวันปีใหม่ไทยแต่เดิมนั้น นับว่าเป็นเรื่องน่ารู้น่าสนใจทีเดียว ก็ขอนำมาเล่าสู่กันฟัง ก่อนที่เด็ก ๆ รุ่นหลังจะพากันลืมเสียหมด

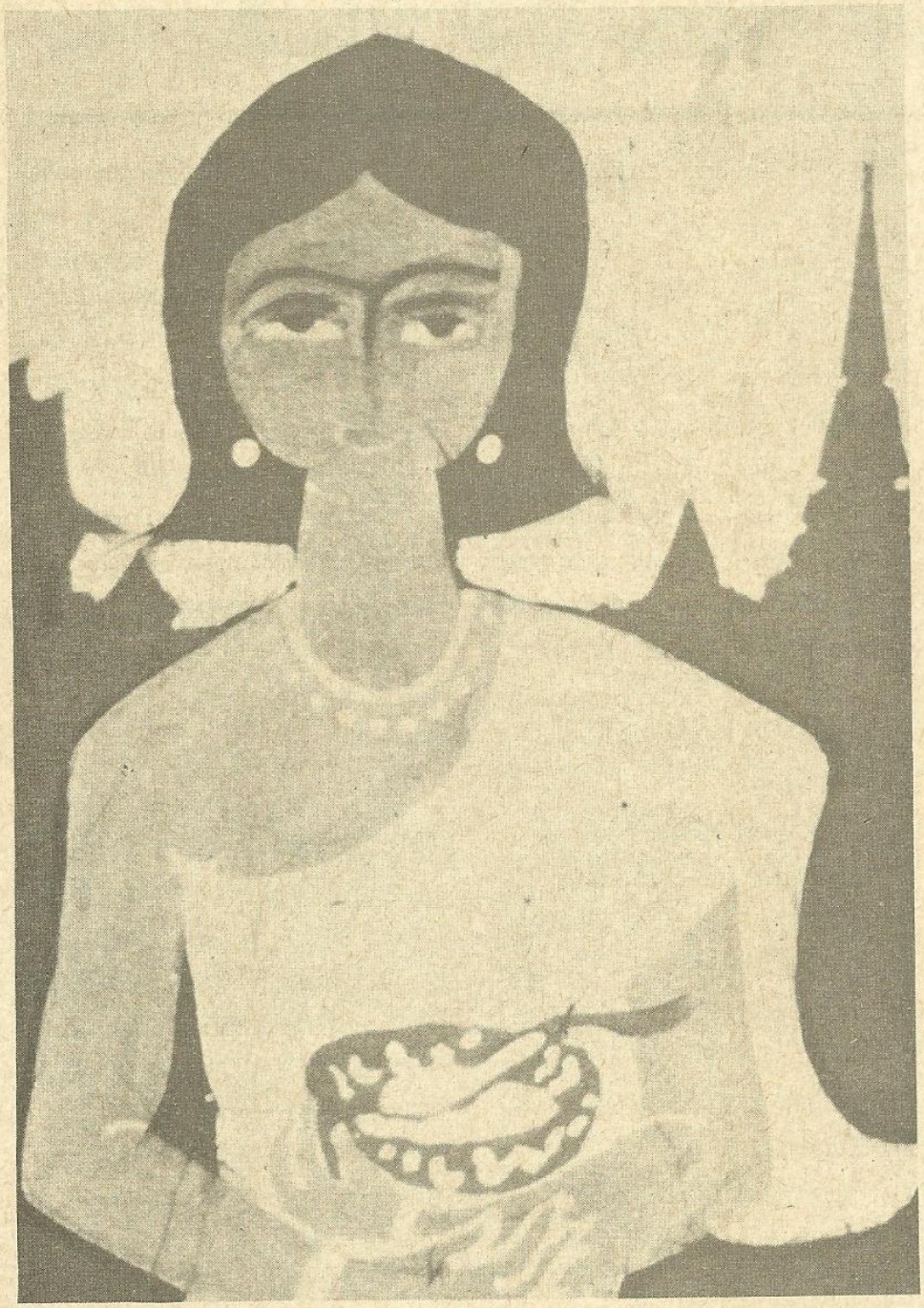

นี่คือความฉลาดของบรรพบุรุษไทยแต่สมัยโบราณ

ก็สมัยนั้นจากประวัติศาสตร์ที่เรายังเรียนและยังต้องเชื่อกันอยู่ในเวลานี้ก็รู้ว่าถิ่นฐานของคนไทยในครั้งกระนั้นอยู่ตอนใต้ของเทือกเขาอัลไต อันเป็นดินแดนที่มีอากาศหนาวเย็นนัก ผู้คนต้องทนทุกข์ทรมานในยามที่อากาศหนาว ท้องฟ้าเต็มไปด้วยม่านหมอกหนาทึบน่ากลัว

ตราบจนกระทั่งวันหนึ่งมาถึง ความหนาวเริ่มหมดไป ดวงตะวันเปล่งแสงสดใส ทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนฟื้นจากความหลับไหลมาสู่ชีวิตใหม่อันอบอุ่น ผู้คนก็พากันดีอกดีใจลุกขึ้นมาร้องรำทำเพลง ดีใจที่ความหนาวเย็นได้ผ่านพ้นไปแล้ว

สิ่งนี้เองเป็นปฐมเหตุให้เกิดวันขึ้นปีใหม่ขึ้นแต่โบราณ

ระยะที่ดินฟ้าอากาศเริ่มแจ่มใสนั้นตกอยู่ตอนต้นเดือนอ้าย ดังนั้นคนไทยแต่โบราณจึงถือวันแรม 1 ค่ำเดือนอ้ายเป็นวันขึ้นปีใหม่

นี่คือวันขึ้นปีใหม่ที่เก่าแก่โบราณที่สุดของคนไทยเรา

แต่สมัยต่อมา เมื่อคนไทยเราถอยร่นลงมาจากดินแดนตอนใต้ของจีนมาสู่แผ่นดินแหลมทอง สภาพอากาศและการเกษตรเปลี่ยนฤดูกาลไปจากเดิม ตามสภาพภูมิศาสตร์ของแผ่นดิน จึงมีการยึดถือวันขึ้นปีใหม่เป็นวันขึ้น 1 ค่ำเดือน 5 แล้วคนไทยก็

ถือวันนี้เป็นวันขึ้นปีใหม่สืบต่อกันมานานหลายศตวรรษทีเดียว

จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี่เอง จึงมีการเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ไทยอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่ 3

นั่นคือในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงมีพระราชปรารภว่า วันขึ้นปีใหม่ของไทยเราซึ่งนับทางจันทรคตินั้น มักจะเลื่อนไปเลื่อนมาไม่แน่นอน เมื่อเทียบกับวันทางสุริยะคติ ซึ่งยุ่งยากแก่การจดจำประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งสมัยนั้นมีการติดต่อกับฝรั่งต่างชาติมากมาย ทำให้จดจำวันขึ้นปีใหม่กันสับสนไปหมด

แล้วพอดีในปีนั้น อันตรงกับปี ร.ศ. 108 หรือ พ.ศ. 2432 นั้น วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 อันเป็นวันขึ้นปีใหม่ไทยนั้น ตรงกับวันที่ 1 เมษายนพอดี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศถือวันที่ 1 เมษายนของทุกปีเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย นับแต่ปี พ.ศ. 2432 เป็นต้นไป

นี่ก็เป็นครั้งแรกที่มีการนับวันขึ้นปีใหม่ตามแบบสุริยะคติ หลังจากที่ใช้นับวันทางจันทรคติมานานหลายศตวรรษดังกล่าว

คนไทยเราในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงนั้นจึงฉลองปีใหม่กันทุกวันที่ 1 เมษายน

กาลเวลาล่วงมาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็มีการเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ของไทยอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่ 4 จากวันที่ 1 เมษายนมาเป็นวันที่ 1 มกราคม ดังความในพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลตอนหนึ่งว่า...

"..มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ คณะสงฆ์และอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวง นิยมถือวันที่ 1 มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ ให้ถือเป็นจารีตประเพณีของชาติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และขอให้ปีใหม่ที่จะเริ่มขึ้นในวันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2484 นี้ จงเป็นรุ่งอรุณแห่งชีวิต ให้ชาติไทยได้รับความเจริญก้าวหน้าขึ้นสู่ความรุ่งโรจน์ใหญ่หลวง ให้อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงได้รับความร่มเย็นเป็นสุขทั่วกันเทอญ"

1 มกราคมจึงเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2484 เป็นต้นมา

แล้วก็เป็นสิ่งที่น่ามหัศจรรย์ใจในความทันสมัยของบรรพบุรุษไทยแต่โบราณของเรา นั่นคือวันที่ 1 มกราคมของทุกปี อันเป็นการนับวันขึ้นปีใหม่ตามแบบสุริยะคติเหมือนนานาอารยประเทศทั้งหลายนั้น ปรากฏว่าวันที่ 1 มกราคมนั้นใกล้เคียงกับวันแรม 1 ค่ำเดือนอ้ายของทุกปี อันเคยเป็นวันขึ้นปีใหม่ของบรรพบุรุษไทยเราแต่ดั้งเดิมมานั่นเอง.

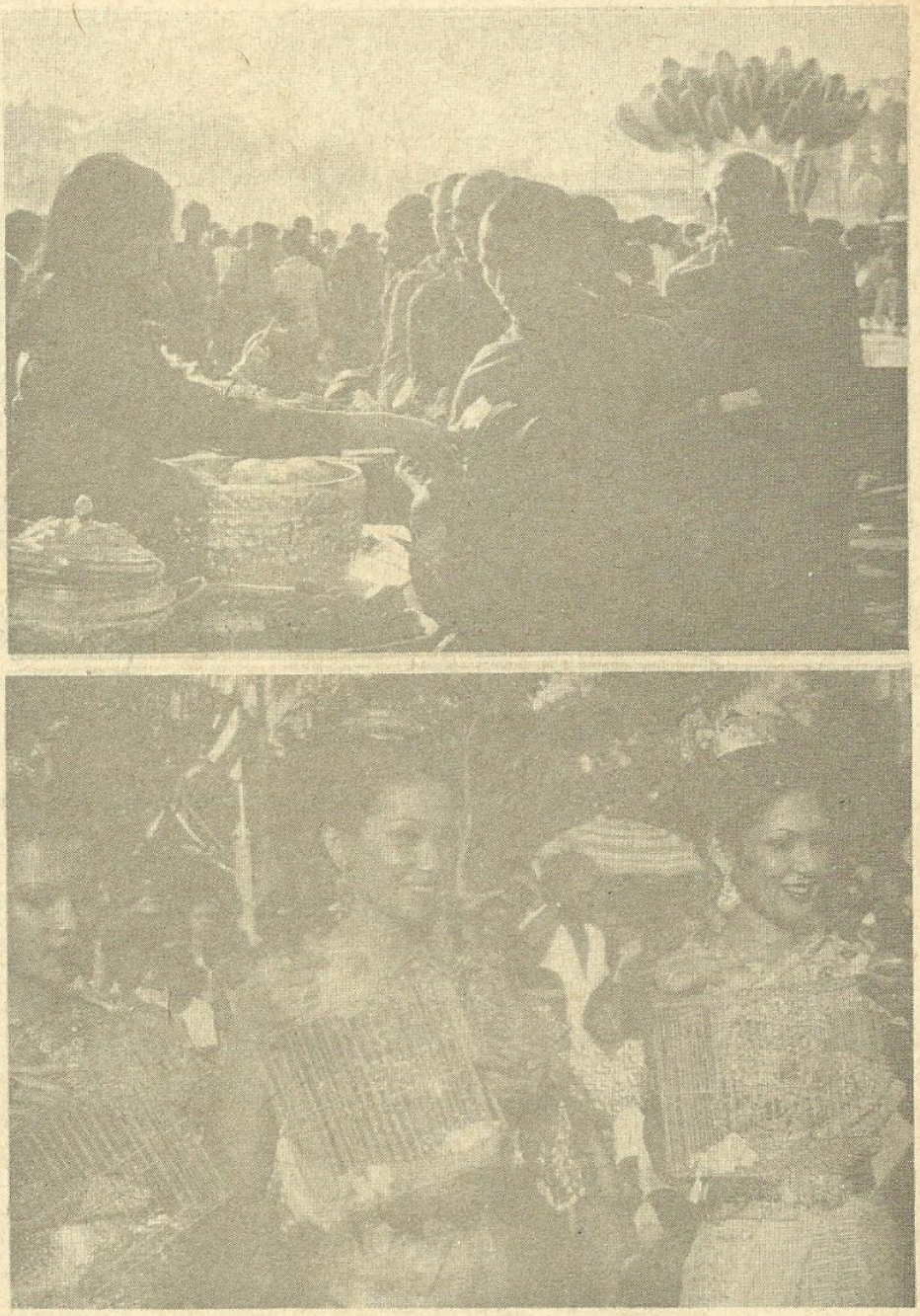

การตักบาตร และปล่อยนกถือปฏิบัติกันเป็นประเพณีในวันขึ้นปีใหม่

โทษที่เกิดจ

ยารักษาโรคนั้น โดยทั่วไปเป็นผลิตผลที่ได้มาจากจุลชีพหรือเป็นสารสังเคราะห์ทางเคมี ปกติร่างกายเราไม่ต้องการสารเหล่านี้ นอกจากเวลาเจ็บป่วยเท่านั้น ยาทุกชนิดทำให้เกิดโทษกับร่างกายได้ทั้งสิ้น ถ้านำมาใช้โดยไม่จำเป็น ใช้ไม่ถูกโรค ใช้มากเกินจำเป็น นานเกินจำเป็น

หรือใช้ผิดวิธี

อาการข้างเคียงที่เกิดจากยาเป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดโทษได้ถ้าไม่รู้มาก่อน เช่น

ยาแก้แพ้ลดน้ำมูก ซึ่งใช้บรรเทาอาการหวัดคัดจมูกนั้น ทำให้มึนงง ง่วงนอน ปากแห้ง อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ในการขับรถยนต์หรือทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล ในสหรัฐอเมริกา มีคดีฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเป็นหมื่น ๆ ดอลล่าร์จากผู้ขายยาแก้แพ้ให้ในฐานะที่ไม่เตือนก่อนว่าจะทำให้ง่วง มึนงง ผู้ซื้อไม่ทราบมาก่อน รับประทานแล้วไปขับรถ ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ มีเด็ก 2 คนได้รับบาดเจ็บสาหัส การป้องกันคือรับประทานยานี้แล้วอย่าขับรถหรือทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกลหรืออาจรับประทานครั้งเดียวก่อนนอน จะช่วยให้หลับสบายยิ่งขึ้นด้วย

ยาลดไข้แก้ปวดประเภทแอสไพริน ยาแก้ปวดข้อพวกเฟนนิลบิวตาโซน "บิวต้า" ทำให้กระเพาะลำไส้ทะลุได้ ให้ป้องกันโดยอย่ารับประทานเวลาท้องว่าง อาจรับประทานพร้อมอาหารหรือนม 1 แก้วหรือน้ำเปล่าสัก 1 แก้วก็จะช่วยป้องกันไม่ให้มันกัดกระเพาะได้

ยาคุมกำเนิด บางคนรับประทานแล้วคลื่นไส้อาเจียน บางคนปวดศีรษะมาก อาจป้องกันได้โดยให้รับประทานก่อนนอน จะช่วยบรรเทาอาการได้มาก และควรรับประทานในช่วงระยะเวลาเดียวกันทุกวัน เพื่อรักษาระดับยาให้คงที่ ถ้ายังมีอาการอยู่ต้องลองเปลี่ยนชนิดของยาคุมกำเนิด

ผลข้างเคียงของยาบางชนิดรุนแรงถึงตายได้ เช่น **ยาปฏิชีวนะ "คลอแรม"** ใช้ติดต่อกันนาน ๆ หรือใช้ในขนาดสูง ๆ จะทำให้ไขกระดูกไม่สร้างเม็ดเลือด คนไข้จะเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว ดังนี้เป็นต้น

ยาบางชนิดรับประทานแล้วมีผื่นแดงขึ้นเป็นจ้ำ ๆ หรืออาจเป็นผื่นคล้ายลมพิษ อันเนื่องจากการแพ้ยา ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นกับทุกคน จะเป็นเฉพาะบางคนเท่านั้น เช่น ยาปฏิชีวนะ **"แอมพิซิลิน"** โดยเฉพาะที่ใช้ในเด็ก ทำให้เด็กบางคนท้องเดินมีผื่นขึ้น หรือยาฆ่าเชื้อประเภท **"ซัลฟา"** ทำให้มีผื่นขึ้นตามตัว โดยเฉพาะบริเวณเยื่อบุช่องปาก ช่องจมูก ต้องรีบหยุดยาทันที เมื่อรับประทานยาใดแล้วมีอาการแพ้ ควรจดจำชื่อยาให้แม่นยำจะได้ไม่ใช้อีก ถ้าไปพบแพทย์

ากยา

ธิดา นิงสานนท์

ก็ควรบอกก่อนว่าแพ้ยาอะไร เขาจะได้ไม่จ่ายให้อีก ยาที่ใช้ทาฆ่าเชื้อบนผิวหนังบางชนิดก็มักทำให้เกิดการแพ้มีผื่นขึ้นได้ เช่น ขี้ผึ้งเพนนิซิลิน ขี้ผึ้งซัลฟา ปัจจุบันแพทย์จึงไม่นิยมที่จะสั่งจ่ายยาเหล่านี้ให้คนไข้แล้ว เพราะอัตราการแพ้ค่อนข้างสูง นอกจากนี้การทายาขี้ผึ้งซึ่งมียาปฏิชีวนะเป็นส่วนผสมบ่อย ๆ จะทำให้เกิดเชื้อซึ่งดื้อต่อยานั้นได้ ทั้งที่ผู้นั้นยังไม่เคยรับประทานยานั้น ๆ ด้วยซ้ำไป

ยาหยอดจมูก ทั้งชนิดหยดและชนิดพ่น ซึ่งใช้เวลาเป็นหวัดคัดจมูก ช่วยทำให้จมูกโล่ง เนื่องจากมีตัวยาที่ทำให้เส้นเลือดหดตัว จะได้หายใจสะดวกขึ้น **ถ้าหยอดมากหรือบ่อยเกินไปกลับจะยิ่งทำให้แน่นจมูกยิ่งขึ้น** ทั้งนี้เพราะมันทำให้เส้นเลือดหดตัวมากเกินไป จนกระทั่งเลือดไปเลี้ยงเยื่อจมูกบริเวณนั้นมีน้อยเกินไป เยื่อบุจมูกจึงอักเสบบวมพองขึ้น ทำให้ยิ่งแน่นจมูกยิ่งขึ้น ถึงเวลานี้ยิ่งหยอดก็จะยิ่งแน่นจมูก กินเวลาเป็นสัปดาห์กว่าจะหายใจโล่งและการได้กลิ่นจะดีได้เหมือนเดิม ควรจำไว้ว่ายาหยอดหรือพ่นจมูกบรรเทาอาการคันจมูกนั้น **ไม่ควรหยอดเกินวันละ 3–4 ครั้ง และไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 3 วัน** ในเด็กเล็กเวลาคัดจมูกให้ใช้สำลีพันปลายไม้ให้แน่น ชุบ 1% เอฟฟีดรีนเช็ดในรูจมูกทั้ง 2 ข้าง ไม่ควรหยอดยาเพราะยาอาจเข้าไปในคอเด็กเกิดอันตรายได้

ยาหยอดตา ส่วนใหญ่จะมีตัวยาฆ่าเชื้อ และยาลดการอักเสบซึ่งได้แก่ สเตียรอยด์ ยาหยอดตาที่มีส่วนผสมของสเตียรอยด์นี้ **ไม่ควรหยอดติดต่อกันนานเกิน 3 สัปดาห์** เพราะจะทำให้ปวดตาเนื่องจากความดันในลูกตาสูงขึ้น อาจนำไปสู่การเป็นต้อหินได้ โดยเฉพาะในคนที่มีแนวโน้มที่จะเป็นอยู่แล้ว **ยาหยอดตานั้นถ้าเปิดใช้แล้วไม่ควรใช้เกิน 1 เดือน** ถึงยาจะคงเหลืออยู่ก็ควรทิ้งไป และไม่ควรใช้ยาหยอดตาร่วมกัน เพราะจะทำให้ติดเชื้อกันได้ เวลาหยอดตาไม่ควรให้ปลายหลอดสัมผัสกับผิวหนังของร่างกาย เช่น บริเวณหนังตา ขนตา หรือลูกตา เพราะเชื้อโรคจะพลัดติดลงไปปะปนในขวดยาได้

สรุปว่า ยารักษาโรคนั้น ถ้าใช้ให้ถูกต้องก็จะมีคุณอนันต์ แต่ถ้าใช้ผิดก็จะมีโทษมหันต์ได้เช่นเดียวกัน

เพลง "ความเป็นไทย"

ทำนองเพลงเทพทอง

โดย คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย

ความเป็นไทยไทยเทอดประเสริฐนัก เอกลักษณ์ของไทยไม่สูญหาย
สืบมาแต่โบราณกาลเคลื่อนคลาย อยู่กับสายเลือดไทยที่ไหลริน
วัฒนธรรมไทยไพบูลย์ผล ประชาชนมีภาษาสง่าศิลป์

สิ่งก่อสร้างสมบัติไทยในแผ่นดิน ทั่วทุกถิ่นมีของไทยให้ชื่นชม
ไทยมีชาติ ศาสน์ กษัตริย์ กระพัดจิต แนบสนิททุกสมัยไม่ขื่นขม
เอกราชคู่ธงไทยใฝ่นิยม ไทยอุดมวัฒนธรรมล้ำเลิศเอย.

อ่านบทความสั้น ๆ นี้ให้จบแล้ว ท่านจะเห็นได้ด้วยตนเอง

เห็นได้ด้วยตนเอง

นิรนาม

จดหมายซองสีฟ้าที่ส่งถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวันฉบับนั้น มีข้อความเต็มหน้ากระดาษแสดงให้เห็นว่าผู้เขียน มีอารมณ์ขุ่นมัว สับสน และความขุ่นแค้นอะไรอยู่มิใช่น้อย

เนื่องจากหนังสือพิมพ์รายวันฉบับนั้น ตอบปัญหาชีวิตไปทางส่งเสริมศีลธรรม โดยไม่มีข้อลดหย่อน หรือยอมให้กระทำความชั่วเลย บรรณาธิการผู้รับหน้าที่ตอบหาวิธีตะล่อมเข้าหาศีลธรรม หาทางแนะนำให้งดการใช้กลวิธีผิด ๆ หรือหลบศีลธรรมแบบฉลาดแกมโกง ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปรึกษาเห็นดีเห็นชอบกับการประพฤติชั่วไม่ว่ากรณีใด ๆ

"ท่านบรรณาธิการ เคยพูดเสมอว่า อย่าถือเอาตัวอย่างในทางที่ผิด อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว อย่าทำทุจริตไม่ว่าในกรณีใด ๆ ผมก็เชื่อและทำตามด้วยศรัทธาว่าความซื่อสัตย์สุจริตจะช่วยให้ผมเงยหน้าอ้าปากได้ ผมไม่ยอมร่วมมือในทางคดโกงกับใคร ๆ เลย แต่ผลแห่งความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างไรบ้าง ฐานะของผมแย่ลงทุกวันลูก ๆ ไม่เทียมหน้าลูกของเพื่อนบ้าน ต้องมีความเป็นอยู่อย่างฝืดเคือง ชักหน้าไม่ถึงหลัง โชคชะตาก็คล้ายจะเป็นใจในทางจะเหยียบย่ำชีวิตของผมและครอบครัว ซึ่งแย่อยู่แล้วให้ทรุดหนักลงไปอีก เดี๋ยวภรรยาเจ็บ เดี๋ยวลูกต้องเข้าโรงพยาบาล เพื่อน ๆ ร่วมงานเขาเห็นผมเป็นตัวตลกอะไรตัวหนึ่ง ซึ่งพยายามทำแต่ในทางสุจริต เขากล่าวว่าสมัยนี้ใครหลงโง่เป็นคนสุจริตอยู่ก็จะต้องอดตาย มันเป็นสมัยของการดิ้นรนต่อสู้ จะมัวมาเป็นคนเคร่งศีลธรรมอยู่ไม่ได้ เมื่อมีทางได้แล้วต้องคว้าเข้าไว้ก่อน"

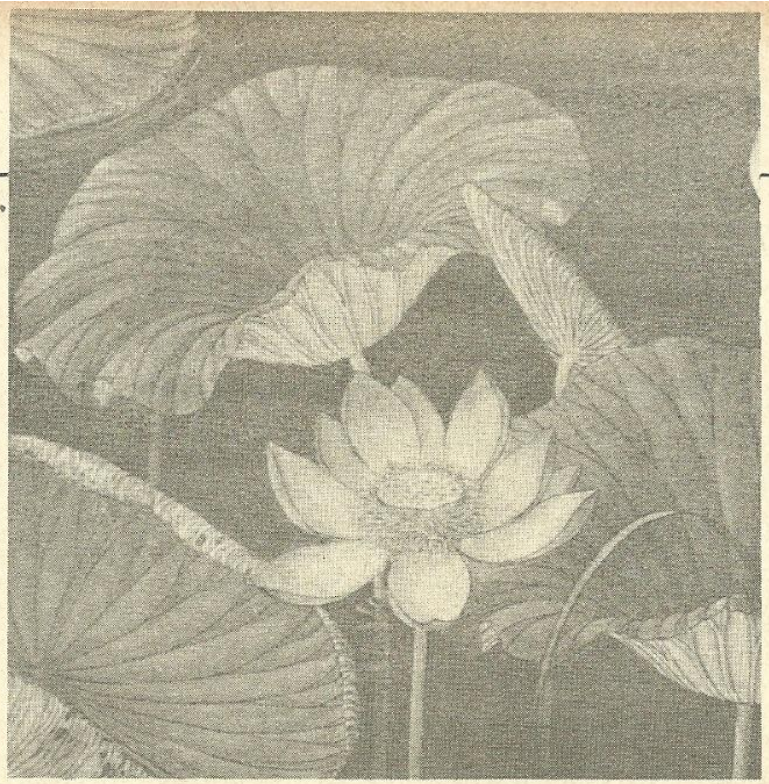

"...ท่านบรรณาธิการเคยพูดเสมอมา อย่าถือเอาตัวอย่างในทางที่ผิด อย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว อย่าทำทุจริตไม่ว่ากรณีใด ๆ....."

"ผมดูความเป็นอยู่ของเขาแล้ว ก็อดสงสารตัวเองไม่ได้ ไม่ใช่เพราะผมหลงเชื่อศีล-ธรรมหรือ จึงต้องมีความเป็นอยู่อย่างยากจนค่นแค้นถึงเพียงนี้ ถ้าผมหาทางได้บ้างผมก็จะไม่น้อยหน้าเพื่อน ๆ เขาอย่างนี้"

"ขอให้ท่านบรรณาธิการรีบตอบโดยด่วน ตอบให้มีเหตุผล ไม่ใช่โมเมอ้างศีลธรรมซ้ำๆ ซาก ๆ อยู่ ซึ่งไม่ว่าใครก็ตอบได้ และไม่ต้องใช้สมองอะไร เพียงแต่ยืนหลักไม่ให้ทำความชั่วเท่านั้น ก็เมื่อหลาย ๆ คนเขาทำความชั่วแล้วเขาได้ดี ทำไมเล่าผมจึงควรจะโง่เว้นความชั่วอยู่คนเดียว....."

3 วันต่อมา...ข้อความในจดหมายนี้ถูกนำลงตีพิมพ์อย่างถี่ถ้วนโดยไม่มีการตัดทอน แต่บรรณาธิการขมวดท้ายว่า เนื่องจากหน้ากระดาษจำกัด จึงจะตอบในฉบับต่อไป

ครั้นแล้วในหนังสือพิมพ์ฉบับวันรุ่งขึ้น บรรณาธิการก็เขียนตอบว่า

"ผมได้อ่านจดหมายของคุณแล้วด้วยความเห็นใจทั้ง ๆ ที่การชักชวนของผมให้พยายามหลีกเลี่ยงความชั่วช้าทุจริตนั้น เป็นการชวนเพื่อมิให้กระโดดลงไปในหลุมอุจจาระ ซึ่งพรางตาไว้ด้วยกลีบกุหลาบอันหอมหวล หลาย ๆ คนที่เชื่อผมไม่กระโดดลงไปพากันต่อว่าที่ผมรั้งเขาไว้ และพากันทวงบุญทวงคุณว่าเขาเชื่อผมแล้วเขาได้ดีอะไรบ้าง เขากลับต้องแย่หนักขึ้น ฐานะทรุดลงเพราะไม่ได้โกง แต่คนโกงกลับได้ดี แล้วมองอย่างยิ้มเยาะด้วยซ้ำ"

"แต่ผมจะไม่เปลี่ยนแนวเป็นอันขาด จะไม่สนับสนุนให้ทำความชั่วแม้แต่เล็กน้อย เหมือนไม่สนับสนุนให้เอามือไปเปื้อนอุจจาระ ซึ่งแม้มีก้อนขนาดเล็กว่าไม่เป็นไรฉะนั้น"

"เมื่อคุณต้องการเหตุผลอย่างละเอียด ผมก็ยินดีชี้แจงอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจอย่างชัดเจนว่า การส่งเสริมให้คนอยู่ในศีลในธรรมนั้น ไม่ใช่หลับตาพูด ไม่ใช่โมเมเอาแบบกำปั้นทุบดิน"

"เท่าที่คุณได้เล่ามานั้น ผมก็ว่าคุณได้รับผลแห่งการเว้นความชั่วอยู่บ้างแล้ว เพียงแต่คุณมองข้ามไป หรือมองเห็นอย่างไม่ชัดเท่านั้น ความชั่วเป็นเหตุให้ประสบความทุกข์ความเดือดร้อน การเว้นความชั่วก็คือการหลีกให้ห่างพ้นความทุกข์ความเดือดร้อน ในปัจจุบันคุณมิได้ประสบความทุกข์ความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากการทำความชั่วเลย ฐานะของคุณที่ว่าแย่ลงชักหน้าไม่ถึงหลัง ก็มิใช่เกิดจากการเว้นความชั่ว แต่มันอาจจะเกิดจากทำความดียังไม่เพียงพอต่างหาก"

"คนที่ร้องว่าฐานะแย่ลง เพราะรายได้ไม่พอจ่ายนั้น ได้ลองประหยัดดูบ้างหรือเปล่า ลองเพิ่มกำลังแรงงานในการช่วยกันทำมาหาเลี้ยงชีพให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิมหรือเปล่า ยังใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามเดิมอยู่โดยไม่เปลี่ยนแปลงบ้างหรือเปล่า เมื่อยังมิได้ทำความดีเพิ่มขึ้น ก็ชื่อว่ายังมิได้ช่วยยกฐานะของตนเอง ฉะนั้น จะอ้างเพียงอย่างเดียวว่าไม่ทำทุจริตแล้วเรียกร้องฐานะให้ดีขึ้นนั้น ยังไม่พอ เพราะการไม่ทำทุจริต ก็เพียงช่วยให้พ้นความพินาศล่มจมอันเกิดจากความสุจริตเท่านั้น เช่นไม่ถูกไล่ออกจากงาน ไม่ถูกจองจำทำโทษ ไม่ต้องติดคุกติดตะราง"

"ขณะนี้ คุณถูกไล่ออกจากงานหรือเปล่า ถูกจับกุมลงโทษและต้องติดคุกติดตะรางหรือเปล่า ถ้าเปล่าก็แปลว่าคุณก็ได้รับผลแห่งการเว้นความชั่วอยู่อย่างเห็นได้ชัดแล้ว คุณได้อ่านหนังสือพิมพ์บ้างหรือเปล่าถึงข่าวการจับกุม การตัดสินลงโทษผู้ทำความชั่วความผิด ถ้าอ่านและสนใจติดตามเรื่องอย่างนี้อยู่เสมอก็จะพบว่า มีอยู่เป็นประจำวัน เมื่อคุณไม่ต้องรับทุกข์เหมือนคนที่ทำผิดทำชั่วเขาได้รับ คุณจะยังอ้างว่า ไม่เห็นผลของการเว้นความชั่วเลย ก็ไม่ถูก"

"ส่วนการที่ฐานะของคุณยังไม่ดีขึ้นนั้น คุณควรสำรวจหรือศึกษาสาเหตุแห่งการเป็นผู้มีฐานะดีให้ชัดเจนสักหน่อย อย่าดูตัวอย่างหรือเห็นเพียงอย่างเดียวว่า ต้องโกงจึงจะมีฐานะดี คนโกงที่มีฐานะดีแต่ต้องถูกจับถูกฟ้องและถูกลงโทษมีมากไปทำไมไม่ดูตัวอย่างบ้าง"

"สาเหตุแห่งการเป็นผู้มีฐานะดีนั้น อยู่ที่องค์ประกอบหลายประการ การหารายได้ในทางสุจริตให้เพิ่มขึ้นด้วยความขยันหมั่นเพียร เช่นเมื่อก่อนนี้คุณทำงานคนเดียวหาเลี้ยงคนทั้งบ้าน เมื่อปากท้องเพิ่มขึ้น ก็ต้องหาทางเพิ่มผลผลิต คือทำอย่างไรจึงจะมีรายได้เพิ่มขึ้นในทางสุจริต เช่นหาทางให้แม่บ้าน หรือคนในบ้านช่วยกันทำงานอะไรบ้าง สมมติว่าไปซื้อดอกไม้มาร้อยเป็นพวงมาลัยแล้วให้ลูก ๆ นำไปขาย ทำขนมให้ลูกนำไปขาย หรือให้ลูกนำหนังสือพิมพ์ไปขาย เป็นต้น"

"องค์ประกอบอีกประการหนึ่งก็คือการออมและการประหยัด อะไรที่ไม่ควรจ่ายโดยไม่จำเป็น ควรจะประหยัดลงได้บ้างก็น่าจะประหยัด และเก็บส่วนที่ประหยัดได้นั้นไว้เป็นเงินสำรอง สำหรับใช้จ่ายในกรณีที่จำเป็นจริง ๆ ค่าบุหรี่ค่าสุรานั้นต่างว่าคุณจะเห็นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิต ผมก็ไม่ขัดคอ แต่ใคร่ขอร้องให้ลดให้น้อยลงแล้วนำเงินที่ประหยัดได้นั้นเป็นเงินเก็บสำรองอย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว"

"อาหารที่รับประทานก็เหมือนกัน ควรศึกษาให้รู้คุณค่าว่าอาหารชนิดไหนมีประโยชน์แก่ร่างกาย เมื่อสนใจศึกษาแล้ว ก็จะรู้จักใช้จ่ายโดยไม่สิ้นเปลืองมาก และก็ได้อาหารที่มีคุณค่าดีกว่าคนที่ใช้จ่ายเปลือง แต่กลับปรากฏว่าร่างกายขาดธาตุอาหารที่จำเป็นเสียอีก"

"ทำไมคนต่างด้าวส่วนมาก ที่เข้ามาแบบเสื่อผืนหมอนใบจึงกลายเป็นเศรษฐี มีเงินให้คนไทยกู้ เขามีสิทธิพิเศษอะไรยิ่งกว่าคนไทยเจ้าของประเทศหรือ? เปล่าเลย ความอุตสาหะ พยายาม ความไม่หยิบโหย่ง ความรู้จักประหยัด รู้จักเก็บออมอย่างที่ผมพูดมาแล้วมิใช่หรือที่ทำให้เขากลายเป็นเศรษฐีขึ้นมา ทำไมคุณจึงไม่คิดจะเอาอย่างคนยากจนที่กลายเป็นเศรษฐี แต่จะกลับตีโพยตีพายว่า เพราะไม่โกงจึงยากจน คนโกงเขามั่งมีไปตาม ๆ กัน ทั้งยังเห็นต่อไปว่า เพราะตนเองโง่ ไม่โกง จึงยากจนอยู่อย่างนี้ การเอาอย่างคนโกง คนทำความชั่วนั้นผมขอร้องว่าอย่าทำเลย คุณไม่โง่เลย ที่ไม่เป็นคนโกง ขอให้ติดตามดูให้ตลอดสายเถิด ว่าคนโกงจะไปได้นานสักเท่าไร ผมยังไม่เคยเห็นคนโกงคนไหนดำรงอยู่ได้ยั่งยืนโดยไม่ต้องรับสนองกรรมเลย ไม่ช้าก็เร็ว ก็จะต้องได้เสวยผลกรรมซึ่งน่าสงสารอย่างยิ่ง ทางพระท่านเปรียบว่าคนที่กินน้ำผึ้งเจือยาพิษในขณะที่ยาพิษยังไม่แสดงฤทธิ์ของมันก็อาจหลงชื่นชมว่ามันมีรสหวาน แต่พอมันออกฤทธิ์ทำให้ผู้กินลงไปดิ้น น้ำลายฟูมปากแล้วนั่นแหละ เราจึงได้เห็นความจริงกันว่า ใครโง่กันแน่ คนที่กินน้ำผึ้งเจือยาพิษเป็นคนโง่ หรือคนไม่ยอมกินเป็นคนโง่

"อิสรภาพที่เรามีอยู่นั้น เราอาจไม่รู้สึกว่ามันมีคุณค่ามีราคาแพง คุณอาจนึกว่าการที่คุณไปไหนมาไหนได้นั้นไม่มีความหมายอะไร แต่ลองนึกถึงคนที่ถูกจับกุม ซึ่งต้องเที่ยววิ่งเต้นหาเงินมาประกันเพื่ออิสรภาพก็แล้วกัน ถ้าเงินดีกว่า ทำไมจึงต้องเอาเงินมาซื้อหรือประกันอิสรภาพเล่า ยิ่งกว่านั้นถ้าถูกพิพากษาลงโทษจำคุกแล้ว แม้มีเงินก็ไม่สามารถจะนำเงินมาแลกได้ เว้นไว้แต่เป็นคดีแพ่งที่ใช้เงินเสียค่าปรับแล้วเป็นอันเลิกแล้วกันได้"

"เชื่อผมเถิดคุณ ผมชวนให้เว้นความชั่วนั้น ก็คือชวนให้คุณได้รักษาสมบัติอันมีค่ายิ่งประจำชีวิต คืออิสรภาพ. ให้ดำรงอยู่ยั่งยืนนาน ให้รักษาฐานะไว้ ไม่ต้องพินาศล่มจมต่างหาก ต่อจากนั้น ถ้าต้องการจะกอบกู้ฐานะให้ดี ให้สูงขึ้น ก็ต้องพยายามหลาย ๆ ทาง เช่นมีความขยันหมั่นเพียร แสวงหาทรัพย์ในทางที่ชอบ รู้จักประหยัดและเก็บออม รู้จักใช้จ่ายพอเหมาะสมเป็นต้น โลกนี้ยังไม่คับแคบ ยังไม่หมดหวังสำหรับคนที่มีความพากเพียรเลยแต่คนที่ไม่ยอมทำอะไรช่วยตัวเอง นั่งคอยนอนคอยให้โชควาสนาวิ่งมาหานั้นต่างหากที่จะเสียเวลา

เปล่า และจะยิ่งแย่กว่าลงไปทุกวัน"

อีก 1 ปีต่อมา หนังสือพิมพ์รายวันฉบับนั้นตีพิมพ์จดหมายของผู้อ่านในหน้าชีวิตและสังคมอีก เป็นจดหมายของชายคนที่เขียนมาเมื่อปีที่แล้วเรื่องฐานะยากจนลงเพราะไม่โกงตามคนอื่น ๆ นั่นแหละ จดหมายฉบับนั้นมีว่า

"กราบท่านบรรณาธิการ คำตอบของท่านเมื่อปีที่แล้วที่ให้ผมยึดมั่นในศีลธรรม อย่าเอาอย่างคนที่ทำผิดทำชั่ว ถ้าต้องการให้ฐานะดีขึ้น ก็ให้หาทางเพิ่มผลิตผลในบ้าน ด้วยการทำงานให้มากขึ้น หรือให้คนที่พอช่วยได้ช่วยกันหารายได้บ้างนั้น ครั้งแรกผมก็ยังไม่เห็นว่ามีค่าอะไรมากนัก เห็นเป็นเพียงการแสดงโวหารให้เห็นคล้อยตามไปในทางศีลธรรมเท่านั้น แต่เหตุการณ์ในระยะต่อมาได้ปรากฏเป็นจริงขึ้นอย่างที่ท่านบรรณาธิการว่า กล่าวคือเพื่อน ๆ ที่โกงแล้วร่ำรวยซึ่งผมกำลังคิดจะเอาอย่างเขานั้นพากันถูกจับกุมฟ้องร้อง ต้องประสบความเดือดร้อนพินาศล่มจมไปตาม ๆ กัน ผมเองซึ่งเคยนึกติ ตัวเองว่าโง่ ที่ไม่โกงอย่างเขา กลับปลอดภัย และได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่สูงขึ้น ได้รับเงินเดือนมากขึ้น เป็นหน้าที่เกี่ยวกับความไว้เนื้อเชื่อใจ ซึ่งใคร ๆ พากันอยากได้ เพราะมีช่องทางที่จะทำทุจริตเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ตนได้ง่าย แม้จะไม่ทำทุจริตก็เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ และมีรายได้ดีพออยู่แล้ว"

"ถ้าผมวู่วามไปตามเพื่อน ๆ ที่เห็นกงจักรเป็นดอกบัว ป่านนี้คงต้องเข้าคุกเข้าตะรางตามเขาไปแล้ว ผมจึงขอกราบขอบพระคุณที่ท่านบรรณาธิการได้ช่วยผมไว้ ไม่ให้ต้องประสบความพินาศล่มจมอย่างคนอื่น ผมยอมรับแล้วว่าคุณค่าของศีลธรรมมีจริง ให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ผู้ปฏิบัติตามจริง"

"ผมอดเสียวไม่ได้เลยว่า ถ้าเผอิญผมต้องเข้าคุกลำพังตัวผมคงไม่สำคัญเท่าไรนัก แต่ผมมีครอบครัว มีภรรยา มีบุตรหลายคน แล้วใครจะเลี้ยงดูบุตรตาดำ ๆ เหล่านั้น แกจะว้าเหว่เศร้าใจ และรู้สึกปวดร้าวใจสักเพียงไร ที่พ่อของแกต้องไปทนทุกข์ทรมานอยู่ในที่คุมขังใครจะส่งเสียให้แกเล่าเรียน ให้แกกินขนม ภรรยาของผมคงจะต้องมีภาระตะเกียกตะกายอีกเท่าตัวในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อดูแลเลี้ยงดูลูก ผมดีใจเหลือเกินที่วิถีชีวิตของผมไม่เป็นไปในทางร้ายอย่างนั้น เพราะผมไม่ได้ทุจริตตามเพื่อน ๆ ซึ่งในชั้นแรกผมเห็นว่าเขาเป็นวีรบุรุษ เป็นพระเอก เป็นที่น่าเจริญรอยตามอย่างยิ่ง"

"ผมยอมรับว่าศาสนาและศีลธรรมมีคุณค่าแก่ชีวิตเหลือเกิน ขณะนี้ผมภรรยาและลูกๆ กำลังร่วมมือกันหาทางเพิ่มพูนรายได้ในทางสุจริตอื่น ๆ ช่วยกันประหยัด ช่วยกันเก็บออมตามที่ท่านบรรณาธิการแนะนำ ขอให้ท่านบรรณาธิการและหนังสือพิมพ์ของท่านเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ"

มีข้อความตอบของบรรณาธิการว่า

"ขอขอบคุณที่แจ้งผลดีของการอยู่ในศีลในธรรมมาให้ทราบ ผมยังพอใจบทสรรเสริญพระธรรมที่เราสวดมนต์กันอยู่บทหนึ่งที่ว่าพระธรรมนั้น "เห็นได้ด้วยตนเอง" คือ "สันทิฏฐิโก" เพราะฉะนั้นกรณีตัวอย่างของคุณ จึงอยู่ในเรื่อง "เห็นได้ด้วยตนเอง" อย่างแท้จริง"

คุยกับ "วารสารไทย"

คอลัมน์นี้เป็นเวทีของท่านผู้อ่านที่มีข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือมีคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องที่น่ารู้และเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงตนเอง หรือพัฒนาสังคมประเทศชาติ

คุณประสงค์ เมืองโคตร
กำนัน ต.ป่งขาม 82 หมู่ 1 ต.ป่งขาม
กิ่ง อ.หว้านใหญ่ จ.นครพนม

การจัดทำวารสารไทยดีมาก ขอชมเชยผู้ต้นคิด เพราะไทยเราสมควรที่จะรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ เพราะพื้นเพประเพณีของชาติรู้สึกจะเสื่อมเสียไป เช่น ภาษาไทยเขียนเลขฝรั่ง เลขไทยเองก็ไม่เขียน เช่น ผมเขียนไว้ข้างบนว่าวันที่ 19 ตุลาคม 2524 เลขที่ 2 เป็นต้น แสดงว่าลืมเอกลักษณ์ของชาติ ผมขอเสนอแนะว่าดังนี้ คืออยากให้ท่านบรรณาธิการให้ลงเขียนคำถามคำตอบในวารสารไทยด้วยเห็นจะดีครับ วารสารไทย หน้าอ่าน หน้ารู้ หน้าสนใจ

บรรณาธิการ

กองบรรณาธิการเห็นชอบกับข้อเสนอของคุณประสงค์ จึงได้ลงพิมพ์จดหมายของคุณเป็นฉบับแรกในคอลัมน์ที่เปิดใหม่นี้เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้เสนอ

วารสารไทย เคยลงพิมพ์เรื่องเลขไทยในฉบับปฐม-

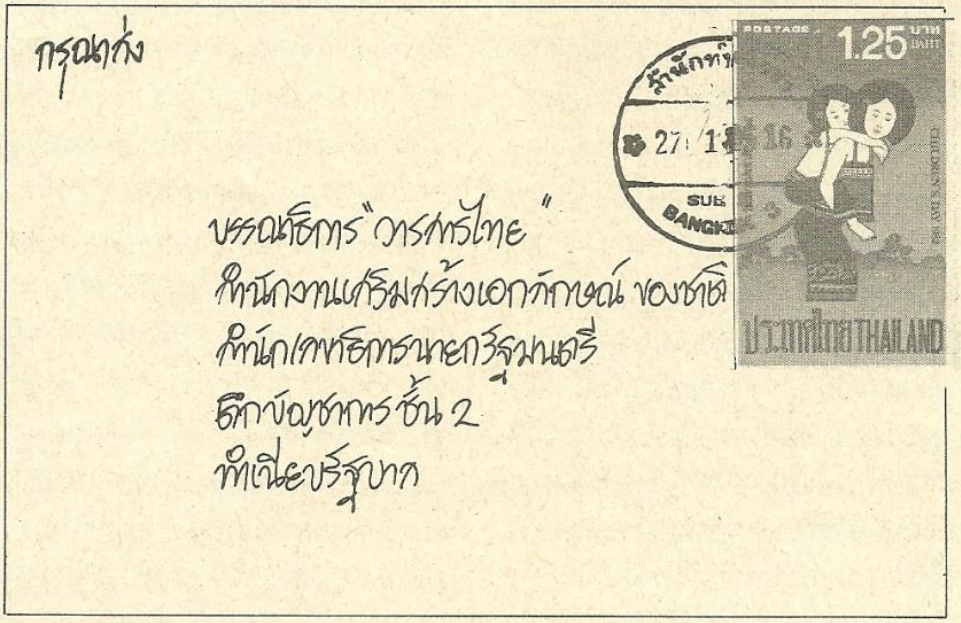

ฤกษ์ และได้เคยไขข้อข้องใจของท่านผู้อ่านหลายท่านในเรื่องปัญหาการไม่ใช้เลขไทยกันแพร่หลายเท่าที่ควร เท่าที่ทราบหน่วยราชการที่ใช้เลขไทยกันเคร่งครัดที่สุดคือฝ่ายทหาร แน่นอนครับ ถ้าคนไทยพากันลืมเลขไทยไม่ว่าจะลืมจริงหรือแสร้งลืมก็ตาม ไม่นานเอกลักษณ์นี้จะสูญสิ้นไป

นอกจากตัวเลขซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทยแล้ว ยังมีภาษาโดยเฉพาะคือภาษาเขียน ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานให้อนุชนได้ศึกษาต่อ ควรพิถีพิถันการสะกดการันต์ให้ถูกต้องด้วย เพื่อข้อเขียนจะได้ "น่าอ่าน น่ารู้ น่าสนใจ" การใช้ภาษาที่ถูกต้องควรถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีครับ

คุณเอื้อน ศักดิ์ศรีมีชัย
สารวัตรกำนัน ต.หนองบุนนาก อ.โชคชัย
จ.นครราชสีมา

ผมเห็นว่าทางสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ วารสารไทยจัดพิมพ์เผยแพร่ความรู้ให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ตามชนบทบ้านนอก ทำให้หูตาสว่างขึ้นได้บ้าง เพราะได้อ่านวารสารไทย ข้อคิดเห็นของผมอยากจะให้รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน ที่อยู่ตามชนบท ให้เขามีอันอยู่อันกินได้บ้าง เหตุที่ทำให้ครอบครัวตามชนบทยากจนคือ ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง ต้องไปเช่าเขาทำกัน บางรายรายได้ไม่สมกับรายจ่าย มีที่ทำกินน้อยบ้าง บางคนไม่มีทำกินเลย ต้องรับจ้างเขาและค่าแรงงานตามชนบทถูกมาก วันละ 30 บาทเท่านั้น (และมีลูกมาก) ต้องไปกู้หนี้ ยืมสินเขา ใครมีที่ทำกินก็สบาย

บรรณาธิการ

อันที่จริงรัฐบาลทุกรัฐบาลก็ช่วยเหลือประชาชนในชนบทที่ยากจนอยู่แล้ว รัฐบาลปัจจุบันก็มีโครงการต่าง ๆ มากมายที่เร่งด่วนก็มีเช่น โครงการ กสช. (การสร้างงานในชนบท) ซึ่งเข้าใจว่าตำบลของคุณเอื้อนก็คงจะได้รับผลประโยชน์ไปแล้ว โดยเฉพาะรัฐบาลปัจจุบันได้เริ่ม "ทศวรรษแห่งการพัฒนาชนบท" เพราะเล็งเห็นปัญหาความยากจนของประชาชนในเขตชนบท แต่สิ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญก็คือ การช่วยเหลือนั้นมันไม่เพียงพอ ไม่ทั่วถึง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลเองก็ **ยากจน** เช่นเดียวกับประชาชน

แม้ว่าเมืองไทยจะอุดมสมบูรณ์ เพราะไม่มีใครอดตาย "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ในอ่าวมีก๊าซ ที่กำแพงเพชรมีน้ำมัน" ก็มิใช่ว่าเราจะร่ำรวยขึ้นมาทันที ต้องรออีกหลายปี ทรัพยากรที่ค้นพบใหม่ ๆ เหล่านี้จึงจะนำมาใช้ได้เต็มที่

ดังนั้น ในระหว่างที่ต้องรอ ความร่ำรวยและความช่วยเหลืออยู่นี้ เราก็ไม่ควรอยู่นิ่งเฉย ควรหันมาช่วยตนเองให้เต็มที่เท่าที่เราสามารถจะทำได้ ในปี 2524 นี้ คนไทยตัวอย่างก็เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักพัฒนาก็มีขึ้นมาแล้ว ดังที่ได้นำมาลงตีพิมพ์เพื่อให้เป็นตัวอย่างในวารสารฉบับนี้แล้ว ถ้าศึกษาวิธีการทำงานของท่านเหล่านั้นก็จะเห็นว่ามีหลักสำคัญเพียง 3 ประการ คือ ความขยันหมั่นเพียรไม่ท้อถอย ความประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย และความสามัคคีร่วมมือกันกับเพื่อนบ้านเพื่อทำการใหญ่ให้สำเร็จ เพราะการใหญ่เพื่อส่วนรวมนั้นทำคนเดียวไม่ได้ คนจะมีที่ดินทำกินหรือไม่มีนั้นไม่สำคัญเท่ากับว่าคน ๆ นั้นทำตามหลัก 3 อย่างนี้หรือไม่ ถ้าทำก็แน่นอนว่าต่อไปวันหนึ่งข้างหน้าเขาต้องมีที่ดินเป็นของตนเองจนได้

คุณทองดี ไชยณรงค์
กำนัน ต.ด่านขุนทด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา

ออกช้ามาก ปีหนึ่งได้อ่านนิดเดียว ใคร่ให้ท่านเปิดคอลัมน์ความคิดเห็นกำนันผู้ใหญ่บ้านบ้าง เร่งบำรุงเศรษฐกิจให้ดีโดยด่วน ปราบคอรัปชั่น โดยเฉพาะตัวใหญ่ ๆ ก่อน แล้วอย่าได้ปราณีอ้ายตัวน้อย ๆ เรื่องเล็ก มันกลัวอยู่แล้ว อยู่ที่ว่าผู้ใหญ่จะเอาจริงหรือไม่ เลิกเล่นพรรคเล่นพวก พวกผมทำมันสำปะหลังหราบว่าต่างประเทศไม่ซื้อเพราะสาเหตุหนึ่ง คนอัดมันเม็ดเอาสิ่งต่าง ๆ เจือปนไปมากมีทรายและรำ เรื่องเล็ก ใครรับผิดชอบ กองมาตรฐานที่ควบคุมอยู่ไหน เอามาคิดบัญชี อ้ายพวกที่เก็บหาบละหนึ่งบาทสำหรับมันที่ผ่านได้ปกติ และหาบละสี่บาทสำหรับมันที่เจือปนขึ้น หาตัวมันให้ได้แล้วจงเอามายิงเป้ากลางถนนปูเจ้าสมิงพราย พระประแดง... คนรับบาปคือพวกผมผู้ปลูกมันสำปะหลังครับ

บรรณาธิการ

ยอมรับครับว่า **วารสารไทย** ออกสู่ผู้อ่าน 3 เดือนครั้งนับว่าช้ามาก แต่ก็แก้ไขอะไรไม่ได้ในขณะนี้ เพราะเราขาดแคลนทั้งเงินสนับสนุนและคนที่จะมาทำงานประจำ อยาก

จะรับสมาชิกวารสารก็ทำไม่ได้ เพราะไม่มีคนพอจะจัดการเรื่องการเงินและการส่งวารสาร อย่างไรก็ดี ปีนี้เราได้ปรับปรุงวารสารให้เล่มหนาขึ้นกว่าเดิมแล้ว

คงจะมีคนจำนวนมากเห็นด้วยกับคุณในเรื่องปัญหาปากท้องและความเสื่อมโทรมของสังคม คุณคงต้องการให้มีใครมาแก้ปัญหามากกว่าคำตอบ ดังนั้นผมจึงขอเสนอเรื่องนี้ต่อไปยังท่านผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบในการแก้ปัญหาเหล่านี้ไว้เป็นการบ้านที่จะต้องทำโดยรีบด่วน

คุณจำนงค์ ทองประเสริฐ
ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

ใน "วารสารไทย" ฉบับที่ 4 นี้ ข้าพเจ้าเห็นมีคำที่ใช้ผิดอยู่คำหนึ่งคือคำว่า "พุทธศิลป" ในเรื่อง "พุทธศิลปในประเทศไทย" และคำว่า "ศิลป" ในที่ที่จะต้องอ่านว่า "สิน-ละ-ปะ" และมิได้เข้าสมาสกับคำใด ๆ ในกรณีดังกล่าวนั้น ถ้าต้องการให้ออกเสียงว่า "สิน" ก็ต้องใส่ไม้หันอากาศที่ตัว ป เป็น "ศิลป์" ถ้าต้องการให้ออกเสียง อะ ก็ให้ประวิสรรชนีย์เป็น "ศิลปะ" เพราะฉะนั้น คำว่า "พุทธศิลป" ที่ถูกควรจะเขียนเป็น "พุทธศิลป์" (ถ้าต้องการให้ออกเสียงว่า "พุด-ทะ-สิน) และคำว่า "ศิลปไทย" ก็ควรเขียนเป็น "ศิลปะไทย" ทั้งนี้เพื่อให้ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย และเป็นการเสริมสร้างเอกภาพในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ถ้าหากข้าพเจ้าพบอะไรที่เห็นว่าควรจะแนะนำหรือแก้ไข ก็จะได้เรียนมาให้ทราบในโอกาสต่อไป

บรรณาธิการ

ขอบคุณครับที่เมตตาแนะนำมาเป็นวิทยาทาน ผมเลยขอถือโอกาสแพร่ไปยังท่านผู้อ่านอื่น ๆ ต่อไปด้วย

คุณสุทธี มหาราช
ผู้ช่วยนายทะเบียน ต.หนองแวงเบ้า อ.พล
จ.ขอนแก่น

1. ในสมัยประชุม ส.ส. ทำไมเขาไม่ถ่ายทอดเสียงมาให้ประชาชนได้ฟังบ้าง

2. ทำไมเขาไม่ออกกฎหมายควบคุมการไปใช้สิทธิ์การเลือกตั้ง ส.ส. (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร..... บ.ก.)

3. เงิน ก.ส.ช. (โครงการสร้างงานในชนบท..... บ.ก.) สร้างสภาตำบลทำไมเขาไม่ให้

4. "วารสารไทย" กระผมอยากจะให้จัดทำข้อกฎหมายแฟ่งและอาญาให้มากกว่านี้ เพราะประชาชนไม่มีความรู้ในด้านกฎหมายแม้แต่นิดเดียว

5. กระผมอยากจะให้เขียนพระธาตุที่สำคัญในประเทศไทยมีอยู่กี่แห่ง แต่ละแห่งบอกประวัติมาด้วย

บรรณาธิการ

1. การถ่ายทอดเสียงการประชุมรัฐสภาออกอากาศไปให้ประชาชนทราบนั้นขึ้นอยู่กับรัฐบาล ถ้ารัฐบาลมีประสงค์จะทำเช่นนั้นก็ย่อมจะทำได้ เชื่อว่าถ้าการถ่ายทอดเสียงนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมรัฐบาลที่ดีก็ย่อมกระทำแน่ ๆ เรื่องเช่นนี้รัฐบาลก็เคยกระทำมาก่อนแล้ว มิใช่เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใด

2. กฎหมายที่ควบคุมการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมีอยู่แล้ว คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอยู่ในส่วนที่ 3 ว่าด้วยสภาผู้แทนราษฎร กำหนดลักษณะของบุคคลที่สามารถไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ และห้ามบุคคลบางประเภทไปใช้สิทธิ แต่มิได้มีการ **บังคับ** ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปใช้สิทธินั้น

3. เงิน ก.ส.ช. นั้น รัฐบาลจัดสรรไว้เพื่อสร้างงานในชนบทตามชื่อ คือ ช่วยให้ชาวชนบทมีงานทำ มิใช่มีไว้สร้างสภาตำบล เพราะไม่จำเป็น อาจอาศัยสถานที่ราชการ เช่น โรงเรียนที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นเป็นที่ประชุมสภาตำบลได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องสร้างอาคารสำหรับประชุมสภาตำบลโดยเฉพาะ เงิน ก.ส.ช. ก็มาจากภาษีที่ราษฎรเสียให้แก่รัฐบาลนั่นเอง จึงควรใช้จ่ายกันอย่างประหยัดที่สุด โดยให้เกิดผลดีที่สุด

4. จะพยายามเพิ่มเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประชาชนให้มากขึ้นตามที่คุณต้องการ แต่ต้องไม่ลืมว่า "วารสารไทย" มิใช่วารสารทางกฎหมาย เรามีเรื่องประเภทอื่น ๆ ต้องลงอีกมาก

5. เรื่องประวัติพระธาตุที่สำคัญในประเทศไทยได้มีผู้จัดพิมพ์เผยแพร่อยู่ก่อนแล้ว อย่างน้อยที่สุด ถ้าคุณติดตามวารสารประเภทนำเที่ยว คุณก็จะพบเรื่องดังกล่าว เราจึงไม่เน้นในเรื่องนี้ เพราะเป็นการซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น

การประหยัดไม่ฟุ่งเฟ้อและมีชีวิตอย่างเรียบง่าย
คือวิถีชีวิตของคนไทย

ด้วยความปรารถนาดี
จาก

บริษัทขนส่งจำกัด

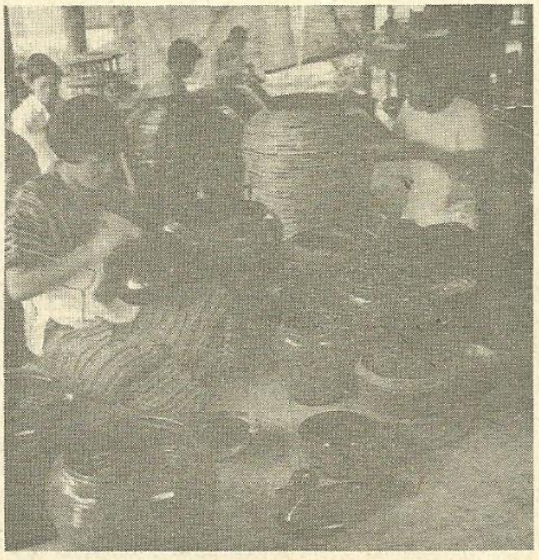

สร้างความสำเร็จให้งาน ต้องประสานความร่วมมือ

ด้วยความปรารถนาดี
จาก

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

"วารสารไทย" เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เชิงสารคดี ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา

นายกระมล ทองธรรมชาติ
ร.ท.สุวิทย์ ยอดมณี
นายชาคริต จุลกะเสวี
นายวิจิตร อาวะกุล

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

นายเย็นใจ เสาหวณิช

บรรณาธิการผู้ช่วย

นายกำพล แกล้วทนงค์

คณะผู้จัดทำ

นายเย็นใจ เสาหวณิช	นายวิจิตร อาวะกุล
นายชาคริต จุลกะเสวี	นายสถิตย์ เล็งไธสง
นายวิชัย สุวรรณรัตน์	นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์
นายสมบูรณ์ สุขสำราญ	นายบุญญรักษ์ นิงสานนท์
นายปราโมทย์ ทัศนาสุวรรณ	นายทอม เชื้อวิวัฒน์
นายสภา ปาลเสถียร	น.ส.อนงค์ ณ บางช้าง
นายชลินทร์ มิลินทสูต	นางศิริวัลย์ เหมะจันทร
นางปรารถนา สุทิน	นางจิตรลดา หัชชะวณิช
นายกำพล แกล้วทนงค์	นางดวงกมล จันทร์สม

ฝ่ายศิลป์ ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์ ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ
นายไตร อิสรากำพต นายศิริชัย สมศิริธรรม

ฝ่ายจัดการ

นางดวงกมล จันทร์สม
น.ส.สุรีพร พุทธสุวรรณ
น.ส.ปัทมา พรรณโรจน์

เจ้าของ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักงานวารสารไทย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ตึกบัญชาการชั้น 2
ทำเนียบรัฐบาล โทร. 2816706, 2829546

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป

ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

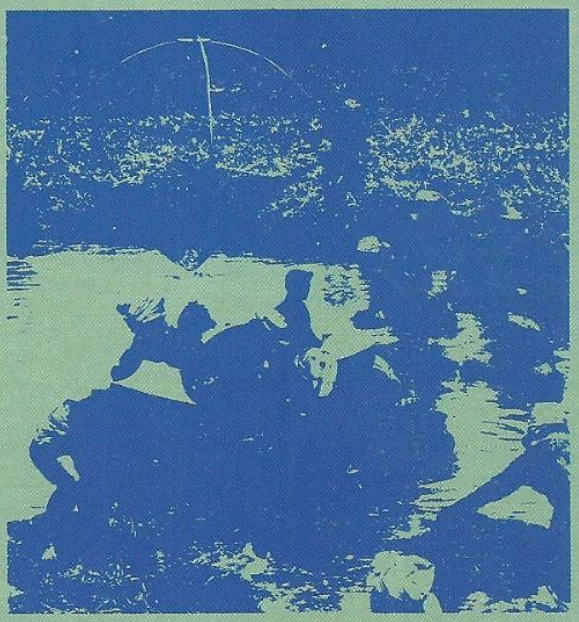

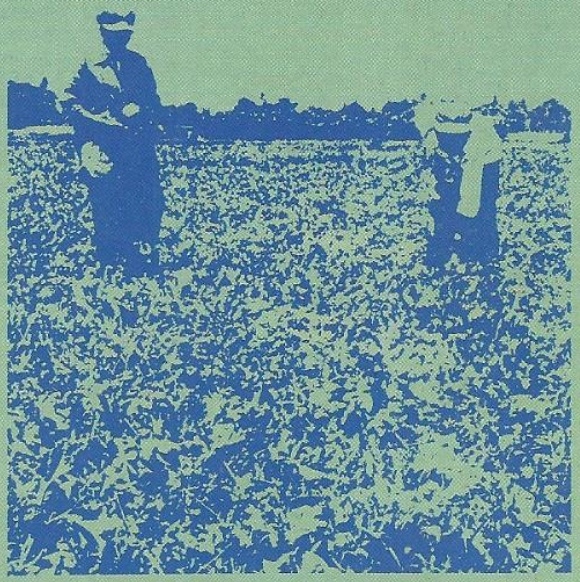

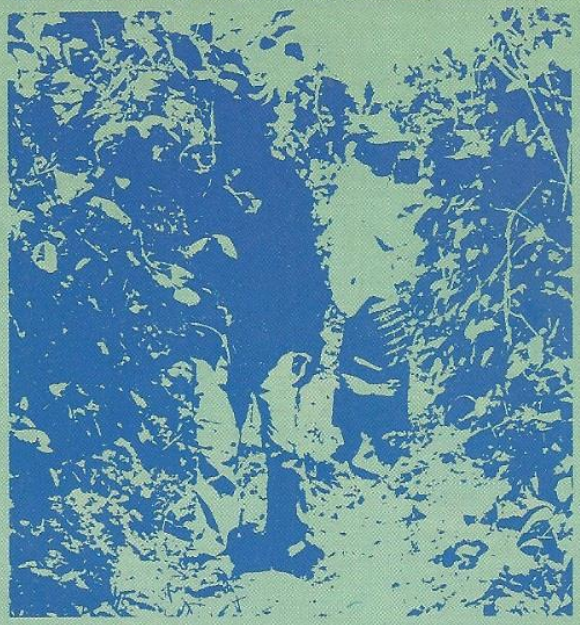

พิมพ์ที่ บริษัท ประชาชน จำกัด (แผนกการพิมพ์) ๑๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กรุงเทพฯ
นายนิรันดร์ เกตวะกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๕

การสร้างสรรค์งานประเทศ ทุกหน่วยเขตต้องช่วยกัน